

Halmos Antal

Gondolatok

a kapitalizmus általános (rendszerszintű) válságáról
avagy
az összeomlás küszöbén állunk?

Halmos Antal

**Gondolatok
a kapitalizmus általános (rendszerszintű) válságáról
avagy
az összeomlás küszöbén állunk?**

Budapest, 2022

© Halmos Antal

Jelen könyvet, illetve annak részeit a szerző előzetes írásos engedélye nélkül tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármilyen formában vagy eszközzel – elektronikus vagy más módon – közölni.

Minden jog fenntartva!

Budapest 2022

Tartalomjegyzék

[Bevezetés](#)

[Tárgyalás](#)

1. [Politikai alapelvek](#)

- 1.1. [Szélsőséges elvek, katasztrófák hordozói \(nemzeti szocializmus, kommunizmus\)](#)
- 1.2. [A demokrácia maszlaga](#)
- 1.3. [Egyeduralmi, világuralmi törekvések](#)

2. [Gazdaság](#)

- 2.1. [A szabadpiac katasztrófái](#)
- 2.2. [A meghatározó országok helyzete](#)
- 2.3. [Magyarország](#)

3. [Egyenlőtlenség, elszegényesedés](#)

(Éhínség, szociális rendszerek, munka, ellátottság, munkanélküliség, a munka jövője)

- 3.1. [Általános élelmiszer-válságban élünk! És rohamos az elszegényesedés!](#)
- 3.2. [Éhínség](#)
- 3.3. [Ahol már dübörög az elnyomított tömeg](#)
- 3.4. [Rasszizmus](#)

4. [Konfliktusok, katonai, hadiipari kérdések](#)

- 4.1. [Felfegyverzettség szintje \(hadiipari-katonai maffia\)](#)
- 4.2. [Agresszivitás összemérése](#)
- 4.3. [Az ukrajnai háború](#)
- 4.4. [Nukleáris fenyegetés](#)

5. [Klímaválság](#)

6. [Új korszakváltás](#)

7. [Mit hoz a jövő?](#)

- 7.1 [Van-e alternatíva?](#)
- 7.2. [Általános mérlegelés](#)
- 7.3 [Emberséges kapitalizmus](#)
- 7.4 [Emberséges szocializmus](#)

8. [Összefoglalás!](#)

9. [Utóirat](#)

Megjegyzések

- Nem tudományos értekezést írok, hanem ismeretterjesztő művet, hétköznapi gondolkodók számára.
- A kiemelések tőlem származnak. többször sorokon keresztül. Igyekszem megjelölni, ha az idézetekben a kiemelések eredetiek. A félkövérkiemeléseket és a korábbi írásokban piros háttérrel jelölt szövegrészeket dőlt kiemelésre módosítottam.
- A könyvek indexét zárójeles, az internet-forrásokét tiszta sorszámmal jelölöm.
- A < > jeleket idézőjelként használom nagyobb idézeteknél.
- A fordítások szinte kivétel nélkül a DeepL rendszerrel készültek, amelyik a fordítások végén jelzi, hogy az ő munkájuk. Ez sokszor zavaró, ezért töröltem azokat és itt ismerem el kiváló voltukat és köszönöm meg a munkájukat.

*

Alaptételek,

amelyektől a tárgyalás folyamatossága miatt sokszor eltérek:

- Nem értek egyet a folyamatos növekedés szükségességének tételével;
- A GDP nem értékel helyesen; Sajnos még nem találták ki a közgazdászok, mi lehet méltó eredményességgel a helyére.

Gondolatok a kapitalizmus általános (rendszerszintű) válságához

Mert tessék jól odafigyelni: abba haladunk bele kemény, bakancsos katonaléptekkel, és soha nem fogunk kilábalni belőle, hacsak az egész borzasztó alakulat össze nem omlik! Mert az összeomlás küszöbén állunk, szerintem. A kérdés csak az, mi lesz, ami kimászik a romok alól, ha egyáltalán ki tud mászni akármilyen.

Nem Sztálin fő-fő közigazdásza, [Varga Jenő](#) mondatja ezt velem, ő egy évtizeddel Sztálin után kimúlt, vele együtt az állítólag általa kitalált „malenkij robot” is feledésbe merült. Csak a múltba révedők merengenek el néha azon, hogy 3-4 évente jósolta meg a kapitalizmus végső válságát, amikor az éppen legszebb virágzását élte.

Más úton járunk, lássunk is hozzá!

Mottó:

Minél magasabb polcra mászik valaki,
annál nagyobb esik,
amikor a polc már nem bírja
dagadtra hízott testét!
(Saját koholmány.)

Bevezetés

Megfejtethetlen rejtély számomra, hogy a magyar politikai/közgazdasági irodalomban miért kerülnek napjaink helyzetének leírásakor a válság szót. Ha egyáltalán a nehézségek leírásával foglalkoznak, a recesszió meghatározásával élnek. Pedig napról napra világosabbá válik, hogy több összetevőből adódóan súlyos világválság alakult ki. Életem egyik utolsó feladatának tekintem ennek leírását. Hoppá! Érdemes lassan haladni az írással: megjelentek a recesszió, válság, világválság szavak a politikai/közgazdasági megszólalásokban itthon is.

Szokásomhoz híven igyekszem minden olvasó számára érthető formába önteni az írást, lehetőség szerint kerülni fogom az idegen szavakat, bonyolult nyelvi szerkezeteket. És tömör leszek, amennyire csak lehetséges.

Itt csupán néhány forrásra utalok.

[John Holloway](#) nemet mond a kapitalizmusra a Mércé által közreadott [interjúban](#)¹. Ismert szociológus és (bocsánat!) marxista kitekintésű tudós. Így fejezte ki – többek között – a megvetését:

„...véltetően a legrosszabb válság közeledik, amit az elmúlt száz évben tapasztaltunk. Ezt ismét szerencsétlenségként, a járvány eredményeként értelmezik sokan, de a járvány miatt, ha sokan szegényebbek is lettek volna, nem váltak volna munkanélküliekké milliók, és nem sodródna a Világbank szerint is újabb százmillió ember mélyszegénységbe. Mindez egy *gazdasági válság* eredménye, amiről évek óta jelentek meg figyelmeztetések, és ami a járvány nélkül is bekövetkezett volna.”

[Erdélyi János jegyzete](#)² is sokatmondó.

Kiemeli a bevezető bekezdést:

„A globalizáció, a kapitalizmus utolsó, legutolsó mutációja, az internacionalista szörny, amely mindent bekebelez, ami a világon létezik. Embert, állatot, testet, lelket, pénzt, paripát, erkölcsöt, szépet, rútságot, mindent, de mindent. Amit már bekebelezett és bekebelezni fog, az lesz a vég, már iszonytató a bűz. Tényleg rohad, amit a marxizmus már a XIX. században kiszagolt, a kommunizmus még förtelmesebbé tette, de azt is elnyelte magába. Ezt együtt már lehetetlenség kibírni. *A kapitalizmus, megspékelve a kommunizmussal olyan teher az emberiségnek, amit nem fog kibírni, összeroppan*, és ezzel együtt megszületik az új ember.

Milyen lesz ez?”

Majd így folytatja:

„Nem tudjuk, csak azt, miből lett. A sok gonoszságból, amit a pénz, a hatalom birtoklása jelentett, és a sok szépségből, ami az emberi lélekből teremtődött. Krisztus láttatta, láthatta, mivé tette az embert a pénz birtoklása, és látta a jövőjét is: a gonoszt, a kapitalizmus kiteljesedését. A jó és a rossz küzdelmét, a poklot, mint lehetséges alternatívát.

És itt van a pokol, csak látni kell: iszonyat már a lét. A terrorizmus, az kereszténység üldözése, az emberkereskedelem, az erkölcsi züllöttség, a piócaság, a természet kifosztása és megölése, emberek szomjazása és éhezése, a gazdagok féktelen tobzódása a magántulajdon szentségében. Utolsókat rúgja az emberi lét kifordítottága, nincs visszaút. *A kapitalizmus utolsó bőfögése a bűz, ami körülvesz bennünket.*

Rabszolgák és rabtartóik is félnek. Mindenki fél.”

Kimondták azt, amit én is kimondhatónak vélek: a világválságot és a dögledező bűzét.

Reményt fűztem a World Vision átfogó értékeléséhez is, amit azonban hibás megállapítások miatt csak háttérként használok, mert zavarhatja a helyzet érdemi vizsgálatát, amikor évente

tesz kiemeléseket. Az idei évre koncentrálna azt mondja egyik tanulmányában, hogy idén 5 válságot él át a világ a szerző, James East, a World Vision International sürgősségi kommunikáció igazgatója szerint: éhínség, konfliktusok, klímaválság, gyermekek bántalmazása és a Covid-19. Bár mindegyik témakörrel foglalkozunk a továbbiakban, a hangsúlyokkal nem lehet egyetérteni. Legalábbis a kapitalizmus általános válsága szempontjából. A gyermekbántalmazás az emberiség általános elnyomódásának csupán egyik szeglete, a pandémia pedig időszakos, legyőzhető tényező.

További gondokat jelent a recesszió-válság-világválság definíciók körüli teljes meghatározatlanság: a mindenkori érintett gazdaság, különösen, ha hatalom is, maga válogathat a meghatározások között!

Az egyszemélyes irányítás alá került Tweet-en a recesszióról folyó vita jó példa. A hivatalosnak tekintett megfogalmazás szerint két egymást követő negyedév alatti GDP-csökkenés recessziót jelent. Ez történt állítólag idén az USA-ban, de a hatalom képviselői közül senki sem nyilvánít ezt megerősítő véleményt. Illetve a Fehér Ház július 22-én blogot tett közzé, amiben tagadja a recessziót. Illetve a Fehér Ház július 22-én blogot tett közzé, amiben tagadja a recessziót. Azt nyilatkozta, hogy „A National Bureau of Economic Research (NBER), ami Business Cycle Dating Committee - a recesszió hivatalos értékelője - a recessziót úgy definiálja, mint 'a gazdasági tevékenység jelentős visszaesését, amely az egész gazdaságra kiterjed, és néhány hónapnál tovább tart'. A bizottság jellemzően a következő változókat követi nyomon: reáljövedelem mínusz kormányzati transzferek, foglalkoztatás, a reálfogyasztás különböző formái és az ipari termelés. Figyelemre méltó, hogy nincsenek rögzített szabályok vagy küszöbértékek, amelyek alapján a visszaesés megállapítható, bár a bizottság megjegyzi, hogy az elmúlt évtizedekben nagyobb súlyt helyezett a transzferekkel csökkentett reáljövedelemre és a bérfoglalkoztatásra.” Éppen ez a blog váltotta ki a vitát. A lakosságot érintő kormányzati transzfereket egyébként két egyetem közös közgazdasági alapelemeit tartalmazó tanulmányában magyarázzák. *Ez nyilvánvalóan a hatalom kezébe adja a gazdasági helyzet megállapítását.*

Nem fogunk ilyen mélységekbe menni, közérthetőnek szeretnénk maradni.

Jegyzetek

1. <https://merce.hu/2020/08/16/nemet-mondani-a-kapitalizmusra-interju-john-holloway-szociologussal/>
2. <https://internetfigyelo.wordpress.com/2016/04/15/globalizaciokapitalista-internacionalizmus-parafrasis-a-jelenesek-konyvere-2/>

Tárgyalás

1. Elméleti, politikai alapelvek

Lehetetlen feladat lenne még csak címszavakban is lekövetni, áttekinteni a kormányzatokat befolyásoló, az esetek többségében meghatározó elveket. A gazdasági (közgazdasági) elméletek is ide tartoznak, hiszen a gazdaság irányítása, működtetése a politika feladata. Vegyük sorra a legfontosabbakkal. Első lépésben zárjuk ki a szélsőséges elveket.

1.1. Szélsőséges elvek, katasztrófák hordozói (nemzeti szocializmus, kommunizmus)

Két tömeggyilkosságokhoz vezető elvcsozor uralta az elmúlt évszázadot. A Magyarországon és Olaszországban a német náciakat megelőzve születtek meg a rasszizmus első olyan törvényei, amik aztán a fasiszmus alapköveivé váltak. A németek ragyogó bíborpalástot vetettek az így kialakuló rendszerre: nemzeti szocializmusra keresztelték. Mindent el kell követni ennek a sodrásnak az újjászületése ellen, ami különösen kis hazánkban válik fontossá, ahol már a Parlamentbe is került egyértelműen fasiszta párt, amelyik szóvivői egyrészt már három emlékművet emeltek a fasiszta Horthynak, egyet magában a Parlamentben, másrészt a menekülteket éles lövésszettel képzelik megállítani a határainknál. Félelmetes beszédelem!

Nem kevésbé lenne veszélyes a „megvalósult szocializmus” olyan formájában visszatérése, ahogy a Szovjetunióban, a szocialista tábor országaiban működött. Nem szükséges a szélsőségek hangsúlyozására, a Kambodzsában végrehajtott genocídiumra¹, vagy a napjainkban háborús veszélyt jelentő Észak-Koreára.

A múlt század első felében uralta el a közgazdaságtant két magyar származású közgazdász, Milton Friedman és Friedrich Hayek neoliberalizmusa². Elég egy rövid idézet az elmélet lényegének megvilágításához:

„A *neoliberalizmus* (vagy *neo-liberalizmus*) a gazdasági liberalizmussal és a szabadpiaci kapitalizmussal összefüggő 19. századi eszmék 20. századi újjáéledésének leírására használt kifejezés. Általában a gazdasági liberalizáció politikájához kapcsolódik, beleértve a privatizációt, a deregulációt, a globalizációt, a szabadkereskedelmet, a megszorításokat és a kormányzati kiadások csökkentését annak érdekében, hogy növelje a magánszektor szerepét a gazdaság és társadalom; azonban a neoliberalizmus meghatározó vonásai mind gondolkodásban, mind gyakorlatban jelentős tudományos vita tárgyát képezték. A politikai döntéshozatalban a neoliberalizmus annak a paradigmaváltásnak a része volt, amely eltér az uralkodó keynesi gazdasági konszenzustól, amely a hetvenes évek tartós stagflációja előtt létezett. (...)

A *neoliberalizmust* napjainkban olyan piacorientált reformpolitikákra használják, mint például "az árszabályozás megszüntetése, a tőkepiacok deregulációja, a kereskedelmi korlátok csökkentése", és különösen a privatizáció és a megszorítások révén csökkentik az állami befolyást a gazdaságban. Általában társul az Egyesült Királyságban Margaret Thatcher és az Egyesült Államokban Ronald Reagan által bevezetett gazdaságpolitikával is. Néhány tudós megjegyzi, hogy számos különféle felhasználási módja van a különböző szférákban.”

Mivel a magyar szöveg elég gyenge, segítségül nyújtom az angol eredetét³ is.

Mit hozott a világnak?

Katasztrófát. A történelmének áttekintését is szolgálja a második weblap. Jelen tanulmányban teljesen felszínes értékelésre van lehetőség. Az általános tapasztalat szerint a bevezetését követő egy-két évtizedig fellendülést hoz, a szabad rablás lehetőségét kihasználó tőke valóban gazdasági fejlődést hoz, de a rendszerben meglévő antiszociális lehetőségek, sőt útmutatások a társadalmi ellentmondások kiéleződéséhez, a gyors lefékezéshez, majd válsághoz vezetnek. A neoliberalizmus első nagy, országok széles körét érintő válsága a múlt század hetvenes

éveinek távolkeleti kataklizmája volt, majd annak esett áldozatul a szocializmusból kitántorgó valamennyi európai ország. Ezért írhatta a neves amerikai közgazdász, Joseph Stiglitz az oroszországi privatizációról, hogy az annyi kárt okozott az országnak, mint a II. világháború, vagy születhetett meg Magyarország „kirablásáról” az internetfigyelő weblapján⁴ olvasható hihetetlen adatsor. Bár hitelválságnak kereszteléssel igyekeznek lepuhítani az okokat, ugyancsak a neoliberalizmus váltotta ki évszázadunk első évtizedének világválságát, és tehetette megvalósíthatónak az áldozatul esett (bűnös) bankok és óriáscégek adófizetők kolosszális pénzével kimentését a kátyúból. Napjaink világméretű válságát is igyekeznek a Covidra, az orosz-ukrán háborúra kenni, pedig az a rendszer válságaként évekkel előbb kialakult. Orbán Viktor is elpötyögte valamikor, a Covid előtt egy-két évvel, hogy nehéz évek jönnek. A neoliberalizmus általános uralmának köszönhetjük, hogy nagy léleknyugalommal nevezhetjük a mind jobban elmélyülő válságot *rendszerszintűnek!*

Kivételek persze vannak. Egyes országok időszakosan hódoltak teljes, vagy számottevő tervgazdálkodással. Az USA gazdaságának leggyorsabb fejlődési szakaszát nemcsak a háború, hanem az ugrásszerűen megnövekedett igények kielégítésének útját egyengető totális tervgazdálkodás jelentette. A mértékre jellemző, hogy létrehozták az addig, majd a háború után újra elátkozottnak minősített szovjet névvel illetett Planning Commission-t (Tervhivatal). Nem vizsgálom, ma is élnek-e a tervgazdálkodás elemei Japánban, Dél-Koreában és Vietnámban, de korábbi könyveim írásakor végzett vizsgálataim kimutatták, hogy ebben a három országban éltek vele (tehát nem tiszta neoliberalizmust működtettek). Nyilván módosított változatai éltetik az *északi kapitalizmus* országait is. Természetesen a vizsgálat tárgykörén kívül esnek a kommunista Észak-Korea és a szocializmusból kifelé haladó Kuba.

Alapvető kérdés azonban a még önmagát kommunistának becéző és elég általánosan annak tartott, pedig régen kapitalista elveket követve gazdálkodó Kína. Nem keresem, milyen nevekkkel is illetik a kínai gazdaságirányítás rendszerét a világ politikusai, közgazdászai, valószínű a kommunista tervgazdálkodás a legáltalánosabb keresztnév. Én egyszerűen a jövő lehetséges megoldásaként vegyesgazdálkodásnak hívom: a külsterületek szigorú központi ellenőrzés alá esnek, és azokat tervgazdálkodás vezérli. Ez azonban nem a „megvalósult szocializmus” országaiban használt mindenre kiterjedő, mennyiséget jelentő adatokkal tervezett rendszer, pénzügyi kereteket határoznak meg központilag, az kerül több lépcsőben lejjebb, majd töltődik fel tényfeladatokkal. Az így nem koordinált tevékenységek számtalan neves szakértő szerint is a világ egyik legszabadabb versenypiacán törekednek fejlődni, kiemelkedni a mezőnyből. Bármennyire hatalmas politikai-gazdasági birodalom is azonban Kína, egymaga nagy valószínűséggel nem tudja megmenteni a világot.

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy a neoliberalizmus, gazdasági elméletből politikai vezérelvvé avanszálva irányítja mai – majdnem kristálytisztán – kapitalista világunkat, és pedig gőzerővel az általános válság szakadéka felé.

1.2. A demokrácia maszlaga

Az eddig tárgyaltaknál tisztább politikai elv a demokrácia, amit úton, útfélen dörgölnek az USA-nak be nem hódoló országok és más okoknál fogva a fogalomnak, ismérveinek meg nem felelő országok orra alá. Vezérelvvé, általános alibivé vált, amikor az USA világhatalmi törekvéseinek útjába eső kormányzatokat kell elsöpörni. Rendszerváltás, rendszerváltozás a keresztnéve az akár közvetlen fegyveres beavatkozásig menő agresszív fellépésnek. Puhább formái a proxy(faltörő kos)-beavatkozás, vagy a belső ellenzék felpumpálása, felfegyverzése. Az USA ilyen terrorjának országok szinte végtelen sora esett áldozatul.

Ezt írtam a „Vádirat az USA ellen!”⁽⁴⁾ könyvemben:

„A rendszer-(gengszter)változásokról általában:

Nagyon tömör lesznek, végre: a [ott] 49. számú weblap értékeli az USA idegen földeken kiterjedő, illetve fegyveres beavatkozással végrehajtott gengszterváltásait. Míg a saját lakosságán túl az egész világ népeit sikerrel *eteti ezzel a rendszerváltás maszlaggal*, azzal, hogy diktatórikus rendszereket megdöntve demokratikus rendszert, szabadságot és jólétet biztosít, ennek ellenkezője történik. Az esetek többségében választott, többé-kevésbé demokratikusan működő kormányzatokat dönt meg, helyükbe diktátorokat segít hatalomra, akik emberirtással biztosítják hatalmukat, a gazdasági életben pedig a tőkét szolgálják, és pedig három módszerrel (amit az IMF is megkövetel hitelfelvevőitől): a gazdaság privatizálása, szabadpiaccá tétele; a költségvetési hiány felszámolása és a szociális intézkedések erőteljes megfaragása (egyéb megszorítások mellett). Ahol netán valóban diktátorokat döntenek meg, mint Líbiában, ott jön a káosz.”

Ez a weblap ennek a fejezetnek a Jegyzetei között az ötödik sorszám alatt található.

A rendszerváltások adataira a Wikipedia Regime Change⁶ weblapján találtam rá. A teljes áttekintést nyújtó lapból kiemeltem az USA által befolyásoltakat⁷. Érdemes áttekinteni nemcsak a lapban felsorolt ezen országok listáját, hanem a jobb oszlopban az „Az USA terjeszkedése és befolyása” cím alatt nyitható lapokat is. Szép számmal vannak. Mint említettem, az alaplap az USA-n kívüli országok által kezdeményezett rendszerváltásokkal is foglalkozik, akit például a Szovjetunió hatása érdekel, erre is talál lapot.

Az USA beavatkozásainak sorából elég kettőt kiemelni: Venezuelát és Brazíliát. Brazíliára találtam rá először, de nem a közelmúltban történt beavatkozásra, hanem az 1964-ben történetekre. Legjobb idéznem, DeepL fordításban az erről írtakat:

„Amikor Jânio Quadros, Brazília 1960-ban megválasztott elnöke 1961 augusztusában lemondott, João Goulart alelnök követte őt, annak ellenére, hogy a katonaságon belüli konzervatív erők hevesen ellenezték, és megpróbálták megvétózni a kormányzását. Goulart a demokratikus jogok, a Brazil Kommunista Párt legalizálása, valamint a gazdasági és földreformok híve volt, de *az amerikai kormány ragaszkodott ahhoz, hogy gazdasági megszorító programot hozzon létre. Az Egyesült Államok kormánya az ország destabilizálására irányuló tervet hajtott végre, amelynek kódneve Operation Brother Sam volt: leállította a brazil szövetségi kormánynak nyújtott segélyeket, segélyt nyújtott az új elnökkel szemben álló brazil tartományi kormányzóknak, és a brazil fegyveres erők magas rangú tisztjeit arra ösztönözte, hogy ragadják magukhoz a hatalmat, és támogassák Humberto de Alencar Castelo Branco tábornokot, a hadsereg vezérkari főnökét.* Branco tábornok vezette 1964 áprilisában Goulart kormányának megdöntését, ami véget vetett a Negyedik Brazil Köztársaságnak, és a katonai rezsim első elnökévé nevezték ki, miközben az amerikai kormány jóváhagyását fejezte ki, és újra segélyt és befektetéseket helyezett kilátásba az országban.”

Meg kell keresnem a frissebb braziliai eseményeket. Talán a választások második fordulója után sikerül. Igen, megbukott Bolsonaro, a fasizmusba hajló szélsőjobb elnök. És szinte hihetetlen: óriási támogató tömeg igyekszik hatalmon tartani. Ilyen világban élünk!

Venezuelát nem találom, pedig az egyik legdurvább USA-vezérelte eseménysorozat vezetett az őslakosságra is támaszkodó Chávez reformjainak kudarcához. Megkeresem a „Lehetséges emberbaráti szocializmus?” írásomat. Megtaláltam az amrita-it.com honlapomon, a Blogok oldalon, „Hugo Chávez - Végre valami 'emberarcú' szocializmus? Létrejöh-e ilyen egyáltalán?” címen. Sajnos csak érintőlegesen említi meg az USA-t. Jó írás, érdemes elolvasni. És felfedeztem az USA és követői által a Maduro-korszakban Venezuelára kivetett szankciókról szóló Wikipedia-lapot⁸. Szörnyű: az ország és népe tönkretételének bizonyítványa. Már Chávez alatt az USA vezérelte a megbuktatására irányuló kísérleteket. Az ő bűne – a szegénység felszámolására, az oktatás és egészségügy ingyenessé tételére tett

erőfeszítései mellett - a külföldi (főként amerikai) olajipari vállalatok megregulázása volt. Csak korai halála mentette meg a bukástól, olyan erőket tudtak mozgósítani a sértett tőkés érdekek.

Venezuela után kutakodva találtam rá az 1965-66 évi indonéziai szörnyűségekre. A világ elég nyugodtan elkönyvelte, hogy belső konfliktusok vezettek félmillió ember halálához, akiket azért irtottak ki a legembertelenebb módon, mert kommunisták voltak, vagy gyanították, hogy azok. Most a [Wikipedia](#) feltárja, hogy az USA nagyon benne volt az események generálásában, különleges figyelmet fordítva a tömeggyilkosság sikerére:

"Egyes szakértők azt állítják, hogy az Egyesült Államok közvetlenül elősegítette és bátorította több százezer feltételezett kommunista tömeges meggyilkolását Indonéziában az 1960-as évek közepén. Bradley Simpson, a National Security Archive Indonézia/Kelet-Timor Dokumentációs Projektjének igazgatója szerint *'Washington mindent megtett, ami tőle telt, hogy bátorítsa és elősegítse a PKI [Indonézia Kommunista Pártja] állítólagos tagjainak a hadsereg által vezetett lemészárlását, és az amerikai tisztviselők csak amiatt aggódtak, hogy a párt fegyvertelen támogatóinak megölése nem megy elég messzire, ami lehetővé teszi Sukarno számára, hogy visszatérjen a hatalomba, és meggyőztse a [Johnson] kormányt a Sukarno utáni Indonéziára vonatkozó kialakulóban lévő terveit'*. Simpson szerint az indonéziai terror *'alapvető építőköve volt annak a kvázi neoliberális politikának, amelyet a Nyugat az elkövetkező években megpróbált volna rákényszeríteni Indonéziára'*. John Roosa történész az Egyesült Államok jakartai nagykövetségén 2017-ben nyilvánosságra hozott dokumentumokat kommentálva azt mondja, hogy azok megerősítik, hogy *'az USA szerves része volt a műveletnek, stratégiát készített az indonéz hadsereggel, és arra bátorította őket, hogy a PKI-t üldözzék'*. Geoffrey B. Robinson, az UCLA történésze szerint az USA és más nagyhatalmú nyugati államok támogatása nélkül az indonéz hadsereg tömeggyilkossági programja nem valósult volna meg.

Az USA és szövetségesei már 1958-ban titkos biztosítékokkal, pénzügyi és katonai támogatással támogatták az indonéz hadseregen belüli antikommunista elemeket, és ez a támogatás megszilárdult, amint a tömeggyilkossági kampányok megkezdődtek, bizonyítva a hadsereg 'elszántságát'. Az erőszak tetőpontján az amerikai nagykövetség tisztviselője, Robert J. Martens nagyjából 5000 magas rangú PKI-tag nevét tartalmazó listákat adott át az indonéz hadseregnek, ami Robinson szerint *'szinte biztosan sok ártatlan ember halálához vagy fogva tartásához járult hozzá'*. Megjegyzni, hogy ezeknek a gyilkos listáknak a rendelkezésre bocsátása 'erőteljes üzenetet küldött arról, hogy az amerikai kormány egyetértett a hadsereg PKI elleni hadjáratával, és támogatta azt, még akkor is, amikor ez a hadjárat szörnyű emberéleteket követelt'."

Aki nagyon akar, bele tud kötni a Venezuelával és Indonéziával kapcsolatos megállapításaimba, annyira sok szennyet dobálnak a főáramlat (mainstream) kürtősei az eseményekkel összefüggésben, a két ország helyzetének jobbra fordításával foglalkozó erőkre, ami el tudja sötétíteni a lényegét. Térjünk át két olyan országra, ahol valóban diktátorok elleni fellépés volt az USA által vezérelt erők alibije, de annyi hazugság, rágalom, koholmány szolgált az alibi megformálására, hogy még a tömeggyilkosok vezére, George W. Bush is kénytelen volt az ország népeitől bocsánatot kérni Irak lerombolása után évekkel. Mert Irak az egyik kiemelt ország a szinte végtelen számú áldozat közül, Líbia a másik. Az Irak ellen elkövetett mérhetetlen gazemberségről naplószerű könyvecskét írtam, angolul, „Stay at Home, Uncle Sam” címmel, aminek magyar változatát – „Maradj magadnak, Samu bá” – is kiadta a Magyar Elektronikus Könyvtár. El kell olvasni a könyvet. Annyi az elkövetett aljasság, hogy felsorolni is nehéz. A fontosabbak:

Irak: tömegpusztító fegyverekkel (kémiai, biológiai és nukleáris) rendelkezik, atombomba gyártására készül, amihez uránt vásárol Nigériától, alumínium csöveket szerez be urándúsító-rendszerhez, kapcsolatot tart terrorista szervezetekkel... Parasztkitűzés, népámítás a javából!

Líbia: Jobb leírást találtam a „Világok, népek, emberek” könyvemben. Azt idézem:

< Líbiai forrongásokról azonnal határozott véleménnyel voltam. Le is írtam a „Beteg emberiség, mocsok világ és filozofikus gondolatok az 'Egy félkegyelmű lázálmai'-ból” című könyvemben, amit 2011. március 31-én fejeztem be. Idézem, és kiegészítem három mondattal. „És íme, újabb gyalázat! Már az írás lezárásához készülődtem, amikor napok alatt háborúba kergette a világot a világcsendőr terrorista nagyhatalom és valamikori nagyhatalmi státuszát sirató, mindenre kész két csatlósa. Csatlakozott hozzájuk pár ostoba ország. Nem véletlenül köztük van a volt elnyomó: Olaszország. Alibit találtak: Kadhafi, a diktátor. Tényleg az, és nagyon elrepült fölötté az idő. De az igazi tét megint az olaj. Az olaj, amin úszik Líbia, és ami itt is – Irakhoz hasonlóan – nagyságrendekkel könnyebben és ezzel olcsóbban termelhető ki (vagy szerezhető be), mint a támadó, újra gyarmatosítani óhajtó országokban, vagy mindenütt a világon. Gyalázat! És az ENSZ BT ezúttal viszonylag könnyedén áldását adta az állami terrorizmus újabb bűnös lépésére. Páran tartózkodtak ugyan az áldásadástól. A fontosabbak: Kína, Oroszország és a múltja miatt nagyon bölcsen Németország. Az új világcsendőr, az egyedüli szuperhatalom – Obamával az élén is – átgázol mindenben. Csak három fontos problémával nem kalkulálnak a terror-hatalmak: - Azzal, hogy alibi ide, alibi oda, megint a fehér faj gázol bele egy színes ország belügyeibe. És ezt hamar le fogják reagálni az arabok. Az Arab Liga már visszavonta a támogató nyilatkozatát. (Hülye ez a fehér ember, de nagyon!) - Azzal, hogy alibi ide, alibi oda, megint magukat kereszténynek valló hatalmak taposnak bele az iszlám egyik országába. Amelyik Kadhafi puccsát követően azonnal felszabadította a nőket, és ahol évtizedek óta nem uralkodtak szélsőséges iszlám eszmék. Ezt az egész iszlám világ sérelmezni fogja. Kadhafi már nyugodt lélekkel bélyegezheti ezt a támadást új vallásháborúnak. - Végül azzal, hogy alibi ide, alibi oda, nem tudhatják ezek az olajsomjas vadak, mit fog képviselni a most hazafinak tartott felkelő gárda. Csak imádkozni lehet, hogy ne szélsőséges eszementeket segítsenek báb-hatalomra. Végül megjegyzem, hogy az akció főparancsnokságát át akarják, azaz biztosan át is adják a 'védelmi tömörülés' nevet viselő NATO-nak. Kellett nekünk ez a NATO?” És a három mondat: A fentebb írt felkiáltás óta a NATO vette át a 21. század Irak utáni legszennyesebb háborújának főparancsnokságát: gyilkol, békés, védtelen embereket is, megölte Kadhafi egyik fiát és annak három gyermekét, lerombolt egy lakóházat, a romok alatt gyermekek is halálukat lelték. Likvidálni fog egy diktátort a sok közül, mert ő éppen útban van a NATO vezérűreinek, akik olaj-haláltól féltik országaikat, azok tőkéseit. Szégyen és gyalázat! Itt az ideje, hogy kilépjünk a NATO-ból: a most aljasul kiöntött vér ránk is fröccsen. Végző Líbiáról és egész megveszekedett világunkról: A Hágai Nemzetközi Bíróság elfogatói parancsot adott ki Kadhafi ellen. Bebizonyította, hogy a nagyhatalmak szolgálatában áll. Ezrek meggyilkolásával vádoltakat – egyébként helyesen – életfogytiglanra ítélt, az alibiként szolgáló mini-diktátort elfogatja, ugyanakkor a nagy tömeggyilkos hatalmak vezetőit futni hagyja. *Emberiség, hagyj fel minden reménnyel!*>

Nem folytatom: végül, a NATO gyilkos akcióinak eredményeképpen megölték Kadhafit. Az USA külügyminisztere, Hillary Clinton diadalünnepet ült. Csak a szívét nem ette meg, mint Idi Amin tette anno, valamelyik ellenfele szívével.

1.3.Egyeduralmi, viláгурalmi törekvések

Ijesztő az USA elnökeinek ostobasága (Trump, Biden), öntömjénezése, a megválasztásuk körüli pénztömeg mozgása, a színes Obama módszere a terrorizmussal gyanúsítottak levadászására, végül az éves beszámoló beszédjük alatti vastaps (standing ovation), ami az óra körüli beszédek alatt több mint hatvenszor hangzik el.

Oroszországot katonailag, aztán Kínát gazdaságilag kell legyőzni, kommentálja⁹ az USA friss nemzetbiztonsági stratégiáját a Magyar Békekör. Megkerestem az eredetét¹⁰. Mik a levonható következtetések? Masszív, az USA stratégia-sorozatához jól illeszkedő gazemberség. Végtelenül felhőborító!

Az USA kibelezte Afganisztánt, majd olajért és geopolitikai pozícióinak megerősítéséért tönkretette, meggyalázta Irakot, ahol a mai napig nem tudja teljesíteni megszállói kötelezettségeit, káosz uralja a helyzetet, majd beavatkozott, ritkán közvetlen katonai erőivel, maga előtt tolva faltörőkosként a NATO-t, vagy helyi erőket felfegyverezve a Földközi-térség országainak belügyeibe, Szíriában, Líbiában, Jemenben. Végül a NATO, mint aki jól végezte dolgát, 2009-ben Lisszabonban stratégiát váltott. Védelmi közösségből az USA érdekeinek bástyájává vált, terrorellenesség lett az alapelv. Az ellenfél támadhatóvá vált, elég rásütni a terrorizmus, vagy árnyékának bélyegzőjét.

Rövidesen azt is deklarálta, hogy a Közel-Keleten és a földközi-tengeri régióban nincs több dolga (titkosan megnevezte a legfőbb okot: nem elég jó terület, hogy szükség legyen a fegyvereinek tömeges felhasználására), új főellenségnek megnevezte Oroszországot és Kínát. Mit tesz isten, eltelik pár év és már provokál: Szevasztopol előtt hadihajóval tüntet: itt vagyunk, elveszük a Fekete-tengeri bástyádat, hiszen Ukrajna behódolt, EU és NATO tagságért folyamodik.

Idézek a "Vádirat az USA ellen"⁽⁴⁾ könyvemből:

<Nem töltünk sok időt ezúttal az „Az USA ledarálja a világot” könyvemmel, csupán [az idézetet fejezem be:]

Nafeez Ahmed állítja: „- a dokumentum [az USA 2015 évi katonai stratégiai doktrínája] négy országtól félti a nemzetközi rend feletti amerikai uralmat: Oroszország, Irán, Észak-Korea és Kína.

- Oroszországot Ukrajnában más által folytatott (proxy) háborúval vádolja, kényelmesen ignorálva az USA beavatkozását az ukrajnai politikába, az orosz befolyás alól elszakadni kívánó ország támogatását, és a neonáci milíciák erősödésének elősegítését; ugyancsak figyelmen kívül hagyja az USA régóta táplált erőfeszítéseit, hogy Ukrajnát, a jelentős gáztranszfer útvonalat az euro-atlanti hatalom hatáskörébe vonja, valamint, hogy hozzáférhetővé tegye a még meg nem kutatott regionális olaj- és gáz tartalékokat.”

Tovább a Vádiratból:

Az elmúlt két év alatt az USA fokozta az Oroszországgal szemben alkalmazott nyomást. A NATO gyeplőjét szorosra húzva csatasorba állította ezt az agresszív szervezetet is. Nagy vonalakban:

Spéci hadtestet hoztak létre, amely szinte megszállta Európa Oroszországgal határos vidékét. Több szolgalelkű ország, mint a lengyelek és románok szinte üdvrigálással fogadták, hogy a Baltikumról ne is beszéljek (az utóbbiaknál érthetőbb).

Folytatják Ukrajna „bekebelezését”, ide nagyon nem való módon bevallom, nem is tudom, hol tartanak vele. Majdnem mindegy is, az innen számított második bekezdés világossá teszi.

Fokozták – EU-NATO együttműködéssel – a barbár korlátozásokat (embargót). Szépen megszavaztuk mi is, pedig közben nyafogunk, hogy mekkora kereskedelmi károkat okoz az országnak. (Töredékét, mint az *elmúlt nyolc Fideszes év*.)

És a lényeg: Trump éwertékelő beszéde, majd Matiss hadügyminiszter direktívája *is megjelöli az USA két főellenségét: Oroszországot és Kínát. Élezik a fegyvert ellenük, mert hamar rájöttek, hogy Észak-Koreát Dél-Korea karjaiba lökögetik, Iránt meg Izrael fogja megtámadni, egyik régióban se tudnak sok fegyvert ledarálni, mint Afganisztán esetén, ahol „nem volt elég célpont”, most is nagyobb medvére, esetleg sárkányra lesz szükség.* És megindult a harmadik hidegháború!

Pokoli ez a birodalom!

Putyin válasza is elképesztő! Új fegyverrendszereket jelent be, amelyek kivédhetetlen manőverekre képesen földgolyónk minden pontját el tudják érni. Nukleáris robbanófejekkel, természetesen.⁷ Számomra a legmeglepőbb a nukleáris meghajtású repülőeszköz. Moszkvai tanulmányaim alatt - 1953-57 - indították el a „nukleáris hajtóművek” részleget a MAI-n (Moszkvai Repülőmérnöki Egyetem), hihetetlen volt. Csak oroszokat vettek fel, minden más etnikumnak tilos volt! 70 év, mégis sikerült?>

Matiss röpdolgozatot írt¹¹, amiben egyértelműen Kínától és Oroszországtól rettegést fejez ki: < Kína a katonai modernizációt, a befolyásszerző műveleteket és a ragadozó gazdaságot használja arra, hogy a szomszédos országokat arra kényszerítse, hogy a saját előnyére rendezzék át az indo-csendes-óceáni térséget. Miközben Kína folytatja gazdasági és katonai felemelkedését, a hatalmát egy hosszú távú, minden nemzetet átfogó stratégián keresztül érvényesíti, továbbra is folytatja katonai modernizációs programját, amely rövid távon az indo-csendes-óceáni regionális hegemoniára, a jövőben pedig az Egyesült Államok kiszorítására törekszik a globális elsőbbség elérése érdekében. Ennek a védelmi stratégiának a legmetszemenőbb célja, hogy a két ország közötti katonai kapcsolatot az átláthatóság és a meg nem támadás útjára állítsa. Ezzel párhuzamosan Oroszország vétőjogot kíván gyakorolni a periferiáján lévő nemzetek felett azok kormányzati, gazdasági és diplomáciai döntései tekintetében, hogy szétfűzza az Észak-atlanti Szerződés Szervezetét, és a maga javára változtassa meg az európai és közel-keleti biztonsági és gazdasági struktúrákat. Az új technológiák alkalmazása a demokratikus folyamatok lejárására és aláásására Grúziában, a Krímben és Kelet-Ukrajnában elég aggasztó, de ha ehhez még a bővülő és modernizálódó nukleáris arzenál is társul, a kihívás egyértelmű.>

A friss nemzetbiztonsági stratégia¹¹ mindezt folytatja. A nyelvezete jóval diplomatikusabb, mint ahogy az a Magyar Békekör kommentjéből következne, de – természetesen – „az USA mindenképp felett” doktrína itatja át minden gondolatát. Harcol az univerzális jogokért és szabadságért! – állítja például, aki mindent eltapos, ami neki nem szolgál, nem tetszik. Ennek továbbviteléhez három rendszerrel kell foglalkozni: a belföldi gazdaság erősítésével; a támogató nemzetek koalíciójának építésével és a világ legerősebb haderejének modernizációjával. Hazudik, csúsztat, ahol csak lehet: a Covidról úgy értekezik, mintha Trump nem lett volna komplett hülye a kérdésben, a globalizáció visszafordításáról úgy beszél, mintha az sikeres folyamat lenne, pedig – korábbi munkáimban foglalkoztam vele – ez messze nem igaz, a klímaválság elleni harcukat dicséri, pedig volt, amikor kivonultak az elkötelezett országok köréből, a táplálékbiztonságot fontos célnak tartja, pedig az USA ezen a téren az igen rosszul teljesítők körébe tartozik. Izraelt úgy említi, mint amit két állam létrehozásával akar megreformálni, pedig a „Council on Foreign Relations” ezt nem igazolja. Kiemelkedik a hazugságok köréből, hogy az Oroszországgal folytatandó jó viszony ápolására tett egyoldalú erőfeszítéseiről szól, pedig a Szovjetunió lebontásában döntő szerepet játszó Gorbacsovon kívül más orosz vezetők ilyen irányú lépéseit sem követte részükről pozitív reakció.

Bár a terrorizmus kérdését több pontban is érinti, dicsekszik a terrorista-gyanús személyek levadászása stratégia sikerével, az egész kérdés taglalása annak jelentéktelenségbe süllyedését jelzi. Központi témája a stratégiának a két főellenség: Oroszország és Kína. Nem nehéz rájönni! A stratégia harmadik részének címe „Part III: Our Global Priorities” (Globális prioritásaink). És az első cím így szól: „Kína túlszárnyalása és Oroszország visszaszorítása”

A két országgal kapcsolatos álláspontjukból érdemes szemelvényeket nyújtani!

Kínáról így szól a dokumentum:

„A KNK [Kínai Népköztársaság] az egyetlen olyan versenytárs, amely egyszerre rendelkezik a nemzetközi rend átalakításának szándékával és, egyre inkább a gazdasági, diplomáciai, katonai

és technológiai hatalommal is ehhez. Peking ambíciói arra irányulnak, hogy megnövelt befolyási övezetet hozzon létre az indo-csendes-óceáni térségben, és hogy a Pekingi Birodalom a világ vezető hatalmává váljon. Felhasználja technológiai képességét és a nemzetközi intézményekre gyakorolt növekvő befolyását, hogy saját autoriter modellje számára megengedőbb feltételeket teremtsen, és a globális technológiahasználatot és normákat úgy alakítja, hogy az a saját érdekeit és értékeit szolgálja. Peking gyakran használja gazdasági hatalmát arra, hogy nyomást gyakoroljon más országokra. Előnyére szolgál a nemzetközi gazdaság nyitottsága, miközben korlátozza a piacára való belépést, és arra törekszik, hogy a világot jobban függővé tegye a KNK-tól, miközben csökkenti saját függőségét a világtól. A KNK fejleszti a gyorsan modernizálódó, az indo-csendes-óceáni térségben egyre nagyobb képességű hadseregét is és globálisan egyre erősebbé és határtalanabbá válik - mindezt úgy, hogy közben az USA szövetségeseit igyekszik aláásni a régióban és világszerte.” Az egész Kínára vonatkozó stratégia szinte kacagtatóan naiv és ostoba! Nem lehet másként kommentálni, mint a mondással: bagoly mondja a verébnek, hogy nagyfejű. Elmeséli, hogy dominanciára törekszik, a haderejét modernizálja és erősíti, szövetségi rendszert növel, és ugyanezt szemére veti az azonos célokra törekvő, ugyanilyen módszerekkel élő vetélytársának. És mélyen beavatkozik belső rendszerébe: uszítja a lakosság számottevő részét, kritizálja a kormányzás mikéntjét.

Oroszországról pedig így ír:

<Az elmúlt évtizedben az orosz kormány imperialista külpolitikát választott, amelynek célja a nemzetközi rend kulcsfontosságú elemeinek megdöntése. Ez a csúcspontot Ukrajna teljes körű inváziójában érte el, amivel megkísérelik megbuktatni annak kormányát és orosz fennhatóság alá vonni az országot. A támadás azonban nem a semmiből jött, megelőzte Oroszország 2014-es inváziója Ukrajnába, a katonai beavatkozás Szíriában, a szomszédai destabilizálására irányuló hosszú távú erőfeszítései hírszerzés és a kibernetikai képességek felhasználásával, valamint a belső demokratikus folyamatok aláaknázására tett nyílt kísérletei Európa, Közép-Ázsia és az egész világ országaiban. Oroszország szemérmetlenül beavatkozott az amerikai politikába, és azon dolgozott, hogy megosztottságot szítson az Amerika népei között. És Oroszország destabilizáló tevékenysége nem korlátozódik a nemzetközi színtérre. Belföldön a Putyin elnök vezette orosz kormány megsérti polgárai emberi jogait, elnyomja az ellenzékét, és letiltja a független médiát. Oroszországban most stagnáló politikai rendszer van, amely nem reagál az emberek igényeire.

Az Egyesült Államok az egymást követő kormányok alatt több ponton is jelentős erőfeszítéseket tett Oroszország felé, hogy korlátozza a rivalizálásukat és meghatározza az együttműködés pragmatikus területeit. Putyin Elnök úr elutasította ezeket az erőfeszítéseket, és most már világos, hogy nem fog megváltozni. Oroszország most közvetlen és tartós fenyegetést jelent a nemzetközi békére és stabilitásra. Ez nem a Nyugat és Oroszország közötti harcról szól, hanem az ENSZ Alapokmányának alapelveiről, amelynek Oroszország is részese, és amely különösen a szuverenitás és a területi integritás tiszteletben tartásáról, valamint a háborús területszerzés tilalmáról szól. Egységes, elvszerű és határozott választ adunk Oroszország inváziójára, és a világot arra szerveztük össze, hogy támogassuk az ukrán népet, amely bátran védi hazáját. Széleskörű és tartós nemzetközi koalícióval együttműködve, rekordközelbi biztonsági támogatást nyújtottunk, hogy Ukrajnának biztosítsuk az önvédelemhez szükséges eszközöket. Humanitárius, gazdasági és fejlesztési támogatást nyújtottunk Ukrajna szuverén, választott kormányának országa megerősítésére és menekültek millióinak segítésére, akiknek el kellett hagyniuk otthonukat. Továbbra is Ukrajna népe mellett fogunk állni, hogy visszavágjanak Oroszország leplezetlen agressziója ellen. És rá fogjuk venni a világot, hogy vonja felelősségre Oroszországot az Ukrajnában elkövetett atrocitásokért.

Szövetségeseinkkel és partnereinkkel együtt Amerika segít abban, hogy Oroszország Ukrajna elleni háborúját stratégiai kudarccá tegye. Európa-szerte a NATO és az Európai Unió

egységesen kiállt Oroszországgal szemben és a közös értékek védelmében. Korlátozzuk Oroszország stratégiai fontosságú gazdasági ágazatait, köztük a védelmi és a repülőgépiparban, és továbbra is szembeszállunk Oroszország azon kísérleteivel, hogy gyengítse és destabilizálja a szuverén nemzeteket, és aláássa a multilaterális intézményeket. NATO-szövetségeseinkkel együtt megerősítjük védelmünket és elriasztó erőnket, különösen a szövetség keleti szárnyán. Finnország és Svédország NATO-ba történő befogadása tovább javítja biztonságunkat és képességeinket. És újra összpontosítunk arra, hogy megerősítsük kollektív ellenálló képességünket a közös fenyegetésekkel szemben, beleértve az aszimmetrikus fenyegetéseket is. Tágabb értelemben Putyin háborúja mélyrehatóan csökkentette Oroszország státuszát Kínával és más ázsiai hatalmakkal, például Indiával és Japánnal szemben. Moszkva puha ereje és diplomáciai befolyása csökkent, míg az energia fegyverkénti használata visszafelé sült el. Az Oroszország Ukrajna elleni háborújára adott történelmi globális válasz olyan üzenetet küldött, hogy azon országok nem élvezhetik a globális integráció előnyeit, amelyek lábbal tiporják az ENSZ Alapokmányának alapelveit.

Bár megközelítésünk egyes aspektusai az ukrajnai háború alakulásától függenek, számos elem már most is egyértelmű. Először is, az Egyesült Államok továbbra is támogatni fogja Ukrajnát a következőkben a szabadságáért folytatott harcában, segíteni fogjuk Ukrajnát a gazdasági fellendülésben, és bátorítani fogjuk az országot az Európai Unióval való regionális integrációja megvalósításában. Másodszor, az Egyesült Államok minden centimétert meg fog védeni a NATO területének minden szegletében, és továbbra építi és mélyíti a koalíciót a szövetségeseikkel és partnerekkel annak megakadályozására, hogy Oroszország további károkat okozzon az európai biztonság, demokráciának és intézményeknek. Harmadszor, az Egyesült Államok elrettent, és szükség esetén reagálni fog az olyan orosz fellépésekre, amelyek fenyegetik az Egyesült Államok alapvető érdekeit, beleértve az infrastruktúránk és demokráciánk elleni orosz támadásokat. Negyedszer, Oroszország hagyományos hadserege meggyengült, ami valószínűleg növelni fogja Moszkva nukleáris fegyverekre való támaszkodását a katonai tervezésben. Az Egyesült Államok nem fogja hagyni Oroszországnak, vagy bármely hatalomnak, hogy céljait nukleáris fegyverek bevetésével vagy bevetéssel való fenyegetéssel érje el. Amerikának továbbra is érdeke a stratégiai stabilitás megőrzése és egy kiterjedtebb, átlátható és ellenőrizhető fegyverzetellenőrzési infrastruktúra kiépítése a New START sikere és az európai biztonsági megállapodások rekonstrukciója érdekében, amelyek Oroszország fellépése miatt romokban hevernek. Végezetül az Egyesült Államok fenntartja és fejleszti a pragmatikus interakciós eljárásokat, hogy kezelje azokat a kérdéseket, amelyekben az Oroszországgal való kapcsolattartás kölcsönösen előnyös lehet.

Az Egyesült Államok tiszteli az orosz nép hozzájárulását a tudományhoz, kultúrához és konstruktív kétoldalú kapcsolatokhoz való hozzájárulását sok évtizeden keresztül. Az orosz kormány Ukrajna megtámadásával tett stratégiai tévedése ellenére, az orosz nép az, amelyik meghatározhatja Oroszország jövőjét, mint olyan nagyhatalomét, amely képes ismét konstruktív szerepet játszani nemzetközi ügyekben. Az Egyesült Államok üdvözlölni fog egy ilyen jövőt, de addig is, továbbra is fellép az orosz kormány által elkövetett agresszióval szemben.

Az USA-nak a két hatalom ellen kidolgozott stratégiája végtelen konfrontációt vetít előre. A Kínával kapcsolatos stratégia kifejezi ezt a veszélyt:

„A Kínával folytatott versenyben, ahogy más területeken is, egyértelmű, hogy a következő tíz év lesz a döntő évtized. Most állunk a fordulópontonál, ahol a ma meghozott döntéseink és prioritásaink olyan pályára állítanak bennünket, amely hosszú időre meghatározza versenyhelyezetünket.”

Világossá teszi, hogy uszít a már évek óta központi támadási pontokként használt kérdésekben: „Felelősségre fogjuk vonni Pekinget a visszaélésekért - *népirtás és emberiség elleni bűncselekmények Hszincsiangban, emberi jogi jogsértések Tibetben, Hongkong*

autonómiájának és szabadságjogainak felszámolása - még akkor is, ha arra törekszik, hogy országokat és közösségeket hallgatásra kényszerítsen. Továbbra is prioritásként fogjuk kezelni a harcban hiteles hadseregbe történő beruházásokat, amely elrettenti a térségbeli szövetségeseink és partnereink elleni agressziót, és segíthet ezeknek a szövetségeseknek és partnereknek megvédeni magukat.”

Blognak indult, kis könyvvé fejlődő írásban⁽⁹⁾ fejtettem ki az ukrán háború kirobbanásához vezető politikákat, lépéseket, gazemberségeket.

Már majdnem lezártam a fejezetet, amikor Leirer László barátom felhívta a figyelmem a New York Times-nak a neoliberalizmus haláláról szóló cikkére. Hozzá is szólt, ezzel a címmel: „A globalizáció nem nyújtotta azt a gazdagságot, amire szükségünk lenne”, ennek magyar szakaszát közvetítem:

<Az amerikai 'mainstream' sajtó úgy köpüli ki magából a jelenlegi gazdasági rendszer, a neoliberalizmus csődjét, mintha nem létezne holnap. Az ember azért olvas alternatív sajtót, mert ott sokkal előbb megjósolják ezt és más trendeket, a mainstream sajtó konzervatívan óvatos, plusz korporációs tulajdonviszonyánál és hivatásánál fogva optimistának kell lennie, mint egy recept szerint készült hollywoodi film végének, ezért a valóság csak lassan jelenik meg hasábjain.

Ma már a liberálisan cheerleader New York Times is ontja magából az alábbihoz hasonló (szakértői) vélemény cikkeit, amelyek a fennálló gazdasági rend kudarcáról szólnak. Valami mintha tényleg kezdene kifulladásra, valaminek mintha a végére érkezni a fennálló világrendben. Liberálisok, neoliberaisok, kapitalizmus-optimisták nagy része még mindig tagadásban él ezzel kapcsolatban, Thomas Kuhn szellemét idézve.

Nagyon nem valószínű, hogy a kapitalizmus megdöntése lenne készülődésben, inkább valami azon belüli reform. Visszatérés a jóléti államok filozófiájához és egy kis zöldülés nem lenne rossz, kérdés persze, hogy van-e rá reális esély. Egy biztos: az autokrata-populista ellenreformációktól sok jót nem várhatunk. (Különösen nem a mi vezérunktől, aki nem egy, de két brossurával lemaradva még mindig a sarló és kalapács világát vizionálja: "Magyarországon most már elérte a fejlesztő mérnökök száma a tízezret, a high-tech mérnökök száma is elérte a tízezret, tehát erősek vagyunk az iparban is, de az igazság az, hogy az nekünk idegen pálya." - mondotta nem egészen egy héttel ezelőtt.)>

Akit érdekel az eredeti angol is, annak lehetőséget biztosítok¹¹ az olvasására..

Megnéztem Rana Foroohar-nak a témával foglalkozó írásait, és nyújtom a Financial Timesban megjelent írását¹², ami Gary Gerstle könyvének, a „The Rise and Fall of the Neoliberal Order: America and the World in the Free Market Era”-nak az ismertetője. Ajánlom olvasásra, nekem is, akit mindez igazol, el kell olvasnom, ha futja még az időmből.

Tovább vizsgálva, merre is halad, illetve csúszik a mai kapitalizmus, érdemes elolvasni az „Új Egyenlőség” cikkét¹³ arról, hogy a verseny ma már csak mítosz. Ahogy írja a szerző, Pogácsa Zoltán, már 2019-ben, utalva Jonathan Tepper és Dennis Hearn könyvére: „The Myth of Capitalism: Monopolies and the Death of Competition”, azaz A kapitalizmus mítosza: Monopóliumok és a verseny halála:

„A piaci fundamentalisták egyik leggyakoribb érve a kapitalizmus mellett, hogy az meritokratikus, azaz érdemelvű. Ezt azzal támasztják alá, hogy a kapitalizmust az intenzív verseny jellemzi, amely rákényszeríti a cégeket a teljesítményre. Csak az maradhat életben, aki

jó vállalkozó, kitűnő a terméke, innovál, és általában véve kiszolgálja a vevők igényeit. Az így elképzelt kapitalizmus tehát teljesítményelvű: a szorgalmasokat, okosakat, tehetségeseket, kreatívokat jutalmazza, a lusták és tehetségtelenek pedig elhullnak benne.

Van egy nagyon nagy baj ezzel a világgéppel: már rég nem igaz. Tepper és Hearn új könyve a kapitalizmusnak erről a ténylegesen létező valóságáról szól. A szerzők felmérésekre, kutatásokra, tényekre, adatokra alapozva mutatják be, hogy a kapitalizmus megszűnt kompetitív lenni. (Eredeti kiemelés)

A legtöbb iparágban alig egy-két szereplő határozza meg a piacot. És sorol néhány közismert példát, melyet a könyv is idéz. Szerintem hanyagolhatjuk, eléggé ismertek a monopolizálódás példái, ha nem is mélyedünk el bennük.

És két vélemény a recesszióról, válságról. A Concordia elemzőinek véleményét¹⁴ adja közzé a telex.hu, akik általános recessziót, trendfordulót jeleznek:

„Az elmúlt évtizedekben (a pénzügyi válság éveit leszámítva) viszonylag stabil növekedés, alacsony infláció, támogató jegybanki és költségvetési politika, munkaerőtöbblet, olcsó energia és nyersanyagok, globális béke jellemezte a világot. Ennek következtében az eszközárak is szárnyaltak, valóban nem volt nehéz befektetésekkel pénzt keresni. Ezzel szemben mit látunk most? Munkaerőhiány, bérnyomás, szigorító jegybankok, visszalépés a globalizációban, visszatért az infláció, lassul a növekedés, elszálltak a nyersanyag- és energiaárak. Európában ráadásul kitört a háború, de félreértés lenne azt gondolni, hogy a fenti tényezők mögött kizárólag, vagy akár csak döntő mértékben ez állna.

Sokkal inkább arról van szó, hogy trendfordulót élünk át, és most stabilan arra kell berendezkednünk, hogy a 2020 előtti világ a következő években, vagy talán soha többé nem tér vissza (Eredeti kiemelés)

– tudtuk meg Gyurcsik Attila, az Accorde Alapkezelő vezérigazgatójának bevezetőjéből. Erre erősített rá Kovács Krisztián, a Concorde üzletefejlesztési igazgatója is, aki szerint nem lesz új aranykor: kulminációs ponton vagyunk, közel sem a járvány és a háború tette tönkre azokat a feltételeket, amelyek a korábbi állapotot fenntartották. Mint mondta, az előregedő társadalom okozta *demográfiai problémák, az egyenlőtlenség soha nem látott szintje az USA-ban és az egész világon, a klíma- és ökológiai válság olyan megatrendek*, amelyek mellett nem várna általános javulást a következő időszakban. Az különösen valószínűtlen, hogy az infláció megint visszatérne egy olyan alacsony sávba, amelyhez hozzászoktunk.”

Érdekes a kiváló jósnak tartott Nouriel Roubini értékelése¹⁵ a világgazdaság helyzetéről, aki szerint itt a világválság. Idézem majdnem az egész cikket:

„Az adósságválság már itt van” - hangsúlyozza Nouriel Roubini a Project Syndicate-en megjelent írásában. A Végzet közgazdászának nevezett szerző, akit csak úgy emlegetnek, mint a 2008-as válságot megjósoló közgazdászt, igencsak kemény landolást tart valószínűnek a világgazdaság számára. A pandémia idején a kormányok és a jegybankok igyekeztek maximálisan megóvni a gazdaságot és a családokat a negatív következményektől, ezért öntötték a pénzt a piacra. A szállítási láncok viszont nagyon meggyengültek, elsősorban a nagy kínai lezárások miatt. Végül jött a háború Ukrajnában, amely az egekbe emelte az energiaárakat.

„Ma már mindenki belátja, hogy ezek a negatív hatások a kínálati oldalon hozzájárultak az inflációhoz. Az Európai Központi Bank, a Bank of England és a Fed egyre inkább kénytelen beismerni, hogy nagyon is nehéz lesz úgy lehozni a világgazdaság repülőgépét a földre, hogy sima legyen a landolás. Az USA-nak ez sosem sikerült akkor, ha az infláció 5% fölött, a

munkanélküliség pedig 5% alatt volt” - írja Roubini, aki hozzáteszi: önmagunkat csapnánk be, ha enyhe recesszióban reménykednénk.

A fejlett országok gazdasági mutatói durva lassulást jeleznek. Ezt csak rontja az, hogy a nemzeti bankok egyre csak szigorítanak. A kemény landolás ma már a legvalószínűbb forgatókönyv” - tartja a közgazdász.

Ezekután Roubini felteszi a kérdést: az USA már recesszióban van? Majd úgy válaszol, még nincs, de az első félév mutatói negatívak.

Mi várható? “Óriási a nyomás a jegybankokon, hogy fékezzék a szigorítást, mert mindenki tart a katasztrófától. Jól látszik ez már Nagy-Britanniában. A Bank of England látva az új kormány első intézkedéseire érkező negatív piaci reakciókat azonnal mennyiségi könnyítésbe fogott: vásárolni kezdte a brit állampapírokat.”

Ebből Roubini levonja a következtetést: “a jegybankok továbbra is keményen beszélnek majd, de jó okunk van abban kételkedni, hogy valóban mindent megtesznek-e az infláció ellen?”

Közben a világ gazdaság szépen belecsúszik a stagflációba, amelyet sok más probléma súlyosbít: előregedés a fejlett világban, a bevándorlás korlátozása, az amerikai és a kínai gazdaság szétválasztása (decoupling), a geopolitikai válság (ez utalás az ukrajnai háborúra). Ha mindez nem lenne még elég, előfordulhat, hogy új Covid-variáns okoz majd gondot a világ gazdaságnak, a klímaváltozás drámai következményei pedig egyre jobban megmutatkoznak.

Végül itt van még egy nagy probléma: a kormányok és a munkaadók egy része nem tud ellenállni a dolgozók béremelési követeléseinek, és ez növeli a költségvetés hiányát.>

Érdeklődők számára szolgál az eredeti¹⁶.

Ha össze akarjuk foglalni az eddigieket, kiemelhetjük, hogy 2020 óta a világpiaci trendek megfigyelői szinte hónapról hónapra sötétebb képet festenek. Eleinte félénken emlegették a depressziót, ma már viszont mind többen merik kimondani, hogy több problémakör súlyos válság felé sodorja a világot: az előregedés demográfiai gondná vált, és az egyenlőtlenség soha nem látott szintje az USA-ban és az egész világon, valamint a klíma- és ökológiai válság olyan megatrendek, amik miatt ez bekövetkezhet. Az infláció általánossá vált, stagflációtól félnek több országban. A központi bankok is lassulás felé sodorják a világot, különösen kényesek az amerikai FED lépései. Érintőlegesen emlegetik csak a Covid-pandémiát és az ukrajnai háborút, mint amikre a vétkes vezetők rákenik a gyalázatot, pedig a főbűnök ezekről függetlenül is megrázzák a világot.

A válság általános jellegének legfőbb oka a neoliberális elméletek globális uralma.

Jegyzetek:

1. <https://ujkor.hu/content/pol-pot-es-kambodzai-nepirtas>
2. <https://vies.wiki/wiki/hu/Neoliberalism>
3. <https://vies.wiki/wiki/en/Neoliberalism>
4. <https://internetfigyelo.wordpress.com/2013/01/06/magyarorszagot-kiraboltak-ezt-tudjuk-itt-vannak-a-tenyek/>
5. <https://www.commondreams.org/views/2016/10/28/selling-regime-change-wars-masses>
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Regime_change

7. https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_involvement_in_regime_change
8. https://en.wikipedia.org/wiki/International_sanctions_during_the_Venezuelan_crisis#cite_note-WAPOHRW-4
9. <https://bekekor.wordpress.com/2022/10/13/amerikai-strategia-oroszorszag-es-kina-legyozesere/>
10. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
11. https://www.nytimes.com/2022/10/17/opinion/neoliberalism-economy.html?campaign_id=39&emc=edit_ty_20221022&instance_id=75159&nl=opinion-today®i_id=94397470&segment_id=110768&te=1&user_id=054700cc2c8ebdfa79644de7f18d26f
12. <https://www.ft.com/content/129977c8-e7de-4a9d-afc8-9aaf24d81d02>
13. <https://ujegyenloseg.hu/a-kapitalizmus-mitosza-a-verseny-halala/?fbclid=IwAR1NFDV3lvTINHti0GMe6J6AWUI8gL08nG-hsnOJFW3gT4XWNrJ0xEcF38o>
14. <https://telex.hu/gazdasag/2022/09/21/concorde-elemzok-elemzese-a-vilaggazdasagi-folyamatokrol-aranykor-vege-valsag-magas-inflacio-zuhano-reszvenypiacok>
15. https://hvg.hu/gazdasag/20221006_Globalis_adossagvalsaggal_riogat_Nouriel_Roubini
16. <https://www.project-syndicate.org/commentary/stagflationary-debt-crisis-is-here-by-nouriel-roubini-2022-10>

2. Gazdaság

A gazdasági kérdések szorosan összefüggenek a politikai elvekkel. Akár gondot is okozhat az elkülönített tárgyalásuk. Az első fejezetben kénytelen voltam érinteni gazdasági vonatkozásokat is.

Kezdjük néhány alapvető elméleti kérdéssel.

2.1. A szabadpiac katasztrófái

Napjaink legáltalánosabban vitatott gazdasági témája a szabadpiac kontra szabályozott piac kérdése. Határozottan azokkal értek egyet, főként, ha tényadatokkal támasztják alá a véleményüket, akik szerint a szabadpiaci elméletek és gyakorlat katasztrofális hatással voltak és vannak az emberiség fejlődésére. Kapóra jött a Politico cikke¹, amely rávilágít, hogy az elég általános hiedelemmel szemben, miszerint az országok közötti szabad árumozgás békét teremt, ez súlyos tévedés, a háborúk ezen a képzelt akadályon is csörömpölve hágnak át. Azaz a szabadpiac nem orvosság, nem teremt békét! Mint ahogy [Milton Friedman](#) és [Friedrich Hayek](#) neokapitalizmusa se teremtett általános nyugalmat és jólétet, sőt – Nobel-díj ide, Nobel-díj oda – általános leépüléshez vezetett, ami csúcspontot döntött a hetvenes évek ázsiai válságában. És ha kiemelünk hármat az ádáz alkalmazói közül és kicsit körülnézünk, mit köszönhet nekik a világ, akár összegezhethetjük is lesújtó véleményünket. Csak idézni kell a neoliberalizmus Wikipédia-lapjának² első bekezdését, és máris világosan láthatunk: „A *neoliberalizmus* a manapság terjedő közhiedelemmel ellentétben nem politikai, hanem közgazdasági fogalom, a [gazdasági liberalizmus](#) egyes doktrínáinak a címkéje. Követői – például [a chilei] [Augusto Pinochet](#), de [Margaret Thatcher](#), [Ronald Reagan](#) is ide sorolják – nem liberálisak az emberi jogok tekintetében. Az Egyesült Államokban a neoliberalizmust gyakran neokonzervativizmusnak nevezik. Több konzervatív állítja, hogy ők közelebb vannak a klasszikus liberalizmushoz, mint a libertariánusok.”

A három kiemelt politikus a múlt távlatában negatív figura, mindhárman rosszat tettek saját országuknak és a világnak egyaránt. Most nem tudunk a részletekkel foglalkozni.

Nem foglalkozunk jelen írásomban az idézetben megjelent fogalmak tisztázásával, inkább haladunk tovább Pogátsa Zoltán Új Egyenlőség platformjában Scheiring Gábor tollából megjelent könyvismertetővel³. A bemutatott írás Aldo Madariaga díjnyertes könyve, a *Neoliberal Resilience*. Szemezgetek az ismertetőből, sokat elárulnak a gazdaságirányítás rejtelseiből:

„Ahogy Colin Crouch érvelt a *Strange Non-Death of Neoliberalism* c. könyvében, '[a neoliberalizmus furcsa nem-halála](#)' a gazdasági elitek közélet feletti hatalmától függ. (...) Madariaga könyve szintén abból a felismerésből indul ki, hogy a neoliberalizmus mindig is arra törekedett, hogy az [üzleti elitek javára változtassa meg a társadalom hatalmi egyensúlyát](#). (...) Az ideák természetesen központi konstitutív elemei a gazdasági folyamatoknak. Madariaga azonban joggal állítja, hogy a ténylegesen létező neoliberalizmus sorsa a gazdasági és politikai hatalom metszéspontjában dől el.” [ebben az idézetben minden kiemelés eredeti]

Itt megállok, bár a folytatás számos fontos megállapításra hívja fel a figyelmet. Számunkra most ennyi elég, bemutatja a mechanizmus lényegét.

Számomra egyértelmű, hogy a Kínában kialakult vegyes gazdaság a jövő reménye. Már Paul Samuelson (és a szerzőtársként az alapmű három évenkénti frissítése során hozzá csatlakozott William Nordhaus is foglalkozott a vegyes gazdasággal, de nem egészen a kínai megoldásra gondoltak. Mi most nem mélyedünk el a kérdés elemzésében, csak utalunk a két szerző műve utolsó kiadásának ismertetésére⁴. Pár sorban fejezi ki az ismertető a lényegét: „A szerzők a vegyes gazdaság előnyeit emelik ki művükben, mert közéleti alapállásuk szerint ennek

segítségével lehet elkerülni a szélsőséges libertarianizmus és a bürokratikus állami gazdálkodás túlzásait. A vegyes gazdaság ötvözi a piaci verseny ösztönző erejét az állami szabályozással és újraelosztással, s ezáltal a mikro- és makroszintű piaci kudarcokat hivatott korrigálni.”

A két szerző közös, tankönyvként is használt „Közgazdaság” című művének második fejezete foglalkozik a modern vegyes gazdaság kérdéseivel. Rátérhetünk tehát magára a könyvre, abból idézek részleteket:

<Az államnak három alapvető gazdasági funkciója van a piacgazdaságokban:

1. Fokozza a *hatékonyságot* a verseny erősítésével, a külső gazdasági hatások, például a környezetszennyezés korlátozásával és közjavak szolgáltatásával.
2. Adóztatással és támogatási programokkal újraosztja a jövedelmeket egyes társadalmi csoportok javára, és ezzel előmozdítja a *méltányosságot*.
3. A költségvetési és a monetáris politika eszközeivel elősegíti a *makrogazdasági stabilitást és a növekedést*: csökkenti a munkanélküliséget és az inflációt, bátorítja a gazdasági fejlődést. (...)

A kormányzatok számos vonatkozásban olyanok, mint az ember szülei, akik folyton tiltanak valamit. Például: nem szabad veszélyes feltételeknek kitenni munkásaidat! Ne eressz a levegőbe mérges gázokat! Ne árulj tudatmódosító szereket! Meg ne lássam, hogy bekapcsolt biztonsági öv nélkül autózol! És így tovább. Nehéz feladat megtalálni a szabadpiacok és a kormányzati szabályozás közti helyes egyensúlyt, ehhez gondosan össze kell vetni a két megoldás költségeit és hasznát. De manapság már kevesen szólnának amellet, hogy térjünk vissza a szabályozatlan gazdaság dzsungelébe, amelyben a cégek bárhol szétszórhatnák felesleges szemetüket, ami éppen plutónium is lehet. (...)

A pozitív külső gazdasági hatások szélső helyzetében a közjavak találhatók. A *közjavak* olyan termékek, amelyeket mindenki használhat, mert használatukból senki sem zárható ki. A közjavak klasszikus példája a nemzetvédelem. Tegyük föl, hogy egy ország megnöveli a határvédelemre fordított összegeket, vagy békefenntartókat küld a világ nyugtalan térségeibe. Minden polgárnak fizetnie kell a számlát, és viselnie kell a következményeket, akár akarja, akár nem.

Mindazonáltal, ha egyszer a kormányzat elhatározta a közjóság megvásárlását, akkor a piaci mechanizmus ismét működésbe léphet. A közjavak szolgáltatásánál, mint amilyen a nemzetvédelem vagy a világítótornyok működtetése, a kormányzat pontosan úgy viselkedik, mint bármely másik nagy vásárló. Pénzével, mégpedig nagy összegekkel szavaz bizonyos termékekre és szolgáltatásokra, így odarendeli az erőforrásokat. A pénzsavazatok leadása után a piaci mechanizmus veszi át a teendőket: a forrásokat eljuttatja a vállalatokhoz, s ezek megépítik a világítótornyokat, vagy megtermelik a harckocsikat. (...)

A piacok nem hoznak létre szükségképp méltányos jövedelemelosztást. Egy piacgazdaságban elfogadhatatlan mértékű jövedelmi és fogyasztásbeli egyenlőtlenségek alakulhatnak ki, amelyeket nem tolerálnak a választók.

A jövedelmi egyenlőtlenségek politikailag vagy etikailag elfogadhatatlanok lehetnek. Egyetlen nemzet sincs arra ítélve, hogy eltérje a kompetitív piacok következményeit eleve adott és kőbe véssett törvényként; az emberek megvizsgálhatják a jövedelemelosztást, és méltánytalannak minősíthetik azt. Ha egy demokratikus társadalom nem szíveli a pénzsavazatoknak a *laissez-faire* piaci rendszerben kialakuló koncentrációját, lépéseket tehet a jövedelemelosztás megváltoztatására.

Tegyük fel, úgy döntenek a választók, hogy csökkentik a jövedelmi egyenlőtlenségeket. Milyen eszközei vannak a kormányzatnak a döntés végrehajtására? Először is bevezetheti a *progresszív adóztatást*, miszerint a nagyobb jövedelmekre magasabb adókulcsokat állapít meg, mint a

kiseb jövedelmekre. Súlyos adókat vethet ki továbbá a nagy vagyonokra, illetve a nagy örökségekre, hogy megtörje a privilégiumok láncolatát. A szövetségi jövedelmi és örökösödési adók az újraelosztó hatású progresszív adóztatás példái az Egyesült Államokban.

Másodszor, mivel az alacsony adókulcsok semmiféle segítséget sem nyújtanak a jövedelemmel egyáltalán nem rendelkezők számára, a kormányzat *transzfereket*, vagyis pénzsegélyeket folyósíthat a rászorulóknak. Manapság e transzferek sorába tartoznak az idősek, vakok, rokkantak járadékai, a gyermekes szülők támogatása, továbbá a munkanélküliek segélyezése. A transzferek rendszere „biztonsági hálót” feszít ki, megvédi a szerencsétleneket a nyomorgástól. Végezetül, a kormányzatok olykor szubvencionálják az alacsony jövedelmű csoportok fogyasztását. Élelmiszerjegyeket oszthatnak szét, támogatott orvosi ellátást, olcsó lakhatási feltételeket nyújthatnak, bár az Egyesült Államokban az erre fordított összegek csak viszonylag kis hányadát teszik ki az összkiadásoknak.

Az adózási és segélyezési programok mindig vitatottak voltak. Kevés ember gondol az adóforintjaiból vásárolt közjavakra, amikor kitölti a jövedelemadó-bevallását, vagy rátekint a bérjegyzékén terpeszkedő levonásokra. Az emberek mégis érzik azt, hogy a társadalomnak gondoskodnia kell mindenki alapszükségleteiről – élelemről, iskoláztatásról és egészségügyi ellátásról.

Mivel járulhat hozzá a közgazdaságtan az egyenlőségről folyó vitákhoz? Mint tudomány nem tudja eldönteni az olyan normatív kérdéseket, hogy milyen mértékben kellene megadóztatni a jövedelmeinket, mekkora jövedelmet kell juttatni a szegény családoknak vagy hogy mi az állami szektor megfelelő mérete. Ezek olyan politikai kérdések, melyeket a választási urnánál döntenek el demokratikus rendszerünkben.

A közgazdaságtan viszont megvizsgálhatja a különféle redisztributív rendszerek költségeit és hasznait. A közgazdászok sok időt fordítottak a különböző adófajták (például a jövedelem- vagy a fogyasztásalapú adók) hatásainak elemzésére. Azt is tanulmányozták, hogy melyik juttatási forma csökkenti hatékonyabban a szegénységet, a rászorulóknak pénzbeli vagy természetbeni támogatása.

A közgazdaságtan arra is figyelmeztethet bennünket, hogy a piac ad és elvesz. A gyors strukturális változások világában ezért jó, ha eszünkbe idézzük: „a kínálat és kereslet kegyelméből én még elmehetek.” (...)

A 2-1. táblázat összefoglaló áttekintést ad a kormányzatok gazdasági szerepéről a jelen állás szerint. Rámutat a kormányok legfontosabb teendőire, ezek: a hatékonyság javítása, a méltányosabb jövedelemelosztás, valamint a gazdasági növekedés és stabilitás makrogazdasági céljainak megvalósítása. A fejlett ipari társadalmakban a *vegyes gazdaság* valamilyen változatát találhatjuk meg: a legtöbb ágazatban a piac határozza meg a kibocsátást és az árakat, a kormányzat pedig adózási, közkiadási programokkal és monetáris szabályozással irányítja az egész gazdaságot.

2-1. táblázat. A kormányzat orvosolhatja a piac hiányosságait

Piacgazdaság kudarca	Kormányzati beavatkozás	Kormányzati beavatkozás jelenlegi példái
Hatékonysághiány:		
Monopólium	Bátorítja a versenyt	Trösztellenes törvények, dereguláció
Externáliák	Beavatkozik a piacokon	Környezetvédelmi törvények, dohányzásellenes rendelkezések
Közjavak	Támogatja a hasznos tevékenységeket	Közoktatás, útépités
Egyenlőtlenség:		
A jövedelmek és a vagyon elfogadhatatlan egyenlőtlensége	Jövedelmek újraelosztása	Progresszív jövedelem- és vagyonadó Jövedelemtámogatási vagy transzfer programok (pl. az orvosi ellátás támogatása)
Makroökonómiai problémák:		
Üzleti ciklusok (magas infláció és munkanélküliség)	Makrogazdasági politika révén stabilizál	Monetáris politika (pl. a pénzkinálat és a kamatlábak változtatása) Költségvetési politika (pl. adó- és kiadási programok)
Lassú gazdasági növekedés	Növekedés ösztönzése	Az adórendszer hatékonyságának javítása A nemzeti megtakarítási ráta emelése a költségvetési deficit csökkentése vagy a többlet növelése révén

(...)

Konzervatív fordulat

A jóléti állam sok kritikusára szóvá tette, hogy a kormányzati beavatkozás a *szocializmus* felé billenti a mérleg nyelvét, ahol az állam birtokolja, működteti és irányítja a gazdaság legnagyobb részét. A nagy harvardi közgazdász, Joseph Schumpeter azt mondta 1942-ben, hogy az Egyesült Államok a szocializmus felé tartó, „oxigénsátorban élő kapitalizmus”. A kapitalizmust felváltó rendszer azonban elidegenedést és önbizalomhiányt szül, ez pedig aláássa a hatékonyságot és az innovációt.

Friedrich Hayek, Milton Friedman és a hozzájuk hasonló libertáriánus kritikusok sürgették a szabad piacokhoz való visszatérést és a kormányzat hatáskörének minimalizálását. E csoport

szerint az állam túlzottan tolakodó; a kormányzatok monopóliumokat teremtenek; a kormányzati kudarcok éppoly elterjedtek, mint a piaci kudarcok; a magas adók torzítják az erőforrás-allokációt; a társadalombiztosítás az államkincstár lecsapolásával fenyeget; a környezetvédelmi szabályozás tompítja a vállalkozó szellemet; a gazdaság stabilizálására irányuló kormányzati erőfeszítések pedig csak visszafogják a növekedést, és gerjesztik az inflációt. Röviden: egyesek szerint az állam maga a probléma, nem pedig a megoldás.

A nyolcvanas évek elejétől az áramlatok más irányt vettek: a konzervatív kormányzatok több országban adócsökkentésbe fogtak, s megindították a piac állami ellenőrzésének leépítését. Privatizáltak sok állami tulajdonban levő iparágat, csökkentették a jövedelemadó-kulcsokat, és megkurtítottak számos bőkezű szociális programot.

A piaci fordulatot Oroszországban és Kelet-Európa volt szocialista országaiban hajtották végre a legdrámaibb módon. Ezek az országok az állami irányítású utasításos gazdaság előnyeinek sok évtizedes magasztalása után 1990 táján megszüntették a központi tervezést, és elkezdtek a decentralizált piacgazdaságra történő nehéz átmenetet. Kína, habár még mindig a kommunista pártbürokrácia irányítja, gazdasági fellendülést élvezett az elmúlt harminc évben, mivel megengedte a magánvállalkozások és a külföldi cégek belföldi működését. Több korábbi szocialista rezsim Indiában, Afrikában és Latin-Amerikában áttért a kapitalizmusra, és csökkentette a kormányzat szerepét a gazdaságban. (...)

A mai vegyes gazdaság

A kormányzatok sikereiről és kudarcairól folytatott vita megmutatja, hogy makacs probléma a piac és az állam közti határvonal meghúzása. A közgazdaságtan eszközei nélkülözhetetlen segítséget adnak, hogy a társadalom megtalálja az arany középutat a hatékony piaci mechanizmus, illetve a közösségi szintű szabályozás és újraelosztás között. A jó vegyes gazdaságban szükségképp korlátozott a vegyes gazdaság mindkét fele. Ezért álmvilágban élnek azok, akik a rendőrré és néhány világítótornyra szeretnék redukálni az államot. Egy hatékony és humánus társadalomnak a vegyes rendszer mindkét elemére, a piacra és a kormányzatra is szüksége van. E két elem együttese nélkül működtetni a modern gazdaságot annyi, mint fél kézzel tapsolni. (...)

Ennek az eszmefuttatásnak az összегzése

A) A piaci mechanizmus

1. Az Egyesült Államokhoz hasonló gazdaságokban a legtöbb gazdasági döntés a piacokon születik meg. A piaci mechanizmus keretei között találkoznak a vevők és eladók, itt ejtik meg a cserét, ezen keresztül határozzák meg a termékek, illetve szolgáltatások árát és mennyiségét. Adam Smith megállapította, hogy a piacok *láthatatlan keze* optimális gazdasági eredményt hoz, miközben az egyének önös érdekeiket követik. A piacok messze nem tökéletesek ugyan, mégis figyelemre méltó hatékonysággal oldják meg a *mit*, *hogyan* és *kinek* alapkérdéseit.
2. A piaci mechanizmus a *mit* és *hogyan* kérdését a következőképp válaszolja meg. Az emberek pénzsavazatai befolyásolják a termékek árát; s ezek az árak megmutatják, milyen mennyiséget érdemes létrehozni egy-egy termékből. Ha az emberek többet keresnek egy árucikkből, akkor emelkedik az ára, és a vállalatok nyereségre tehetnek szert a termelés bővítésével. Tökéletes verseny feltételei mellett a vállalatoknak meg kell találniuk a lehető legolcsóbb termelési eljárást, hatékonyan kell felhasználniuk a munkát, földet és az egyéb tényezőket; másként veszteségeik keletkeznének, s kiesnének a piaci szereplők köréből.
3. Miközben az árakra támaszkodva megválaszolják a *mit* és *hogyan* kérdéseit, ugyanez történik a *kinek* kérdésével is. A létrehozott jövedelemből a termelési tényezők (föld,

munka és tőke) tulajdonosai részesülnek a tényezők árai szerint. Akik például termékeny föld birtokában vannak, vagy gólokat tudnak rúgni, azok sok pénzsavazatra tesznek szert fogyasztási cikkek megvásárlására. Akinek nincs tulajdona, és a piac sem igazán értékeli készségeit, bőrszínét vagy nemét, az csak alacsony jövedelemhez jut.

B) Kereskedelem, pénz és tőke

4. A gazdaságok fejlődésével egyre inkább tért hódít a szakosodás. A munkamegosztás során számos kisebb teendőre tagolnak egy feladatot, ezek közül minden munkás jobban elsajátíthat és gyorsabban teljesíthet egyet-egyét. A termelés kerülő utas módszereinek alkalmazása számos sajátos készséget igényel, s ezért a szakosodás elmélyítéséhez vezet. Ahogy fokozódik az egyének és országok szakosodása, szűkebb termékválasztékre összpontosítanak, és más termékekre cserélik el a többletüket. A specializálódás alapján kifejlődő önkéntes kereskedelem előnyeiből mindenki részesülhet.
5. Napjainkban a pénz teszi gördülékennyé a specializált termékekkel és szolgáltatásokkal folytatott kereskedelmet. A pénz az általánosan elfogadott csereeszköz, készpénz és folyószámlabetét formájában. Mindenért pénzzel fizetünk, az almás pitétől kezdve a zebraőr szőnyegig. A pénz általános elfogadásával az egyes emberek és országok néhány termék előállítására szakosodhatnak, ezeket azután elcserélhetik minden másra. Pénz nélkül igen sok időt pazarolnánk el egyezkedésre és bartercserére.
6. Az olyan megtermelt termelési tényezőket, mint a gépek, üzemépületek, félkésztermék-készletek, tőkejavaknak nevezzük. Ezek lehetővé teszik a kerülő utas termelési folyamatokat, jelentősen növelvén egy ország kibocsátását. A kerülő utas módszerek alkalmazása időt és erőforrásokat igényel, emiatt szükségessé teszi a jelenbeli fogyasztás ideiglenes feláldozását a jövőbeli fogyasztás növelése érdekében. A tőkejavak és más vagyoni elemek megvásárolhatók, eladhatók és felhasználhatók; ennek szabályait a tulajdonjogok foglalják rendszerbe. A magántulajdonhoz tapadó jogok egyetlen gazdasági rendszerben sem korlátlanok.

C) A kormányzat látható keze

7. Bár a piaci mechanizmus csodálatra méltóan oldja meg az árucikkek termelését és elosztását, a piaci kudarcok olykor lerontják a gazdasági eredményeket. A kormányzat közbeléphet e kudarcok orvoslására. A kormányzat szerepe a modern gazdaságokban a hatékonyság biztosítása, a méltánytalan jövedelemelosztás kiigazítása, a gazdasági növekedés és stabilitás előmozdítása.
8. A piacok nem képesek az erőforrások hatékony elosztására tökéletlen verseny közepette vagy külső gazdasági hatások mellett. A tökéletlen verseny, például egy monopólium, magas árakhoz és alacsony kibocsátáshoz vezet. E következmények elkerülésére a kormányzatok szabályozzák az érintett iparágakat, és trösztellenes törvényekkel korlátozzák a vállalati magatartást. Külső gazdasági hatások akkor lépnek fel, ha piaci ellenszolgáltatás nélküli költségei vagy hasznai vannak egyes tevékenységeknek. A kormányzatok ilyenkor közbeléphetnek, és szabályozhatják e túlcusoduló hatásokat (mint a légszennyezés esetében), valamint közjavakat nyújthatnak (például egészségügyi szolgáltatásokat).
9. A piacok nem oldják meg szükségképp a jövedelmek méltányos elosztását; sőt elfogadhatatlanul nagy jövedelmi és fogyasztásbeli egyenlőtlenségeket teremthetnek. Erre válaszul a kormányzatok megváltoztathatják a piaci bérek, járadékok,

kamatjövödelmek és osztalékok által meghatározott jövedelmi szerkezetet (beleszólhatnak a *kinek* kérdésébe). A modern állam adóbevételekkel finanszírozza a transzfereket és jövedelemtámogatási programokat, pénzügyi biztonsági hálót feszít ki a rászorulóknak számára.

10. A makroökonómia létrejötte óta (tehát az 1930-as évektől) a kormányzat felvállal egy harmadik szerepet is. Költségvetési politikájával (adóztatással, közkiadásokkal) és monetáris eszközeivel (a hitelfeltételek és kamatlábak szabályozásával) ösztönzi a hosszú távú gazdasági növekedést és a termelékenység emelkedését, enyhíti a konjunktúraciklusok inflációs és munkanélküliségi kilengéseit.
11. A piac és az állam közti megfelelő határvonal meghúzása a társadalom makacs problémája. A közgazdaságtan eszközei nélkülözhetetlen segítséget nyújtanak a társadalomnak, hogy megtalálja az arany középutat a hatékony piaci mechanizmus, valamint a közösségileg meghatározott szabályozás és újraelosztás között. A hatékony és humánus társadalomnak szüksége van a vegyes rendszer mindkét elemére, a piacra és a kormányzatra is.>

A könyvismertetés bevezetésében is megírtam, hogy a kínai vegyes gazdaságban látom a jövőt. Samuelson ugyanezt mondja, nem teljesen azonos megközelítéssel: nem hangsúlyozza a tulajdonviszonyokat, csak a működési mechanizmusokat taglalja. Így is erőteljesen támasztja alá a véleményem!

[A Nobel-díj is megérne egy misét! Évtizedek óta ismert, hogy a díjak odaítélését jobboldali érdekek diktálják, lehet, hogy Nobel forog a sírjában, de a békedíjakat már végtelenül felháborító politika vezérli: Clinton, G. W. Bush, Obama és Gorbacsov, a béke követői?! Három gazember és egy fajankó!]

*

2.2.A meghatározó országok helyzete

Az értékelést zavaró tényezők: A tevékenységek hozama (profitráta) és a fejlettség mérése GDP-vel. A profitráta kérdésért említettem meg, mert lényeges motiváló tényező: azok az országok, ahol a monopóliumok, nemzetközi óriásvállalatok, nemzetközi hálózattal, erővel rendelkező bankok uralkodó szerepet játszanak, nyilván magasabb profitrátaival működnek, mint a kevésbé erős pozíciókkal rendelkezők.

A GDP pedig mára már inkább elsötétítő függöny szerepét játssza, mint valódi mérőeszköz. Kényszerűen használom, de megjegyzésekkel élek, amikor zavar.

Vegyük sorra azokat az országokat, amelyeknek a fejlődése, a politikai-gazdasági trend változása, a jövőjének valószínű iránya lényeges az egész világ jelene- és jövője szempontjából.

*

Az USA – évek óta válságban van

Baloldali gondolkodóként főként nyugati gondolkodókra hivatkozva igyekszem megvilágítani az írásaim politikai/gazdasági jellegű témáit, nehogy az elfogultság vádjá érhessem. A baloldaliságom több írásomban magyaráztam: baloldalibb vagyok a magukat annak valló, vagy annak mondott magyar politikusoknál, politológusoknál, sőt, média még Fidesz által el nem nyelt, ellenzéki hangot hallató tagjainál is.

Amerikai gondolkodók már évek óta gúnynevekkel illetik hazájuk kapitalizmusát. Legáltalánosabban talán [Naomi Klein](#) bélyegzője ismert: „disaster capitalism” (katasztrófa kapitalizmus). Ezt a fogalmat már 2007-ben megalkotta „*The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism*”⁽¹⁾ könyvében. Jó tudni róla, hogy azért kanadai állampolgár, mert a szüleivel együtt az amerikai kapitalizmus elől menekültek át Kanadába. Mások, ugyancsak amerikai gondolkodók szerint az amerikai politikai/gazdasági rendszer *haveri kapitalizmus* (crony capitalism)! Mintha Magyarországról volna szó! Ha a fegyverkezésre gondolunk, *gyilkos kapitalizmusnak* is nevezhetjük.

Alig kezdtem el források után kutatni, azonnal – magyar weboldal, a ludovika.hu hivatkozott rá – megjelent [Noam Chomsky](#) és [Marv Waterstone](#) könyve, a *Consequences of Capitalism: Manufacturing Discontent and Resistance*⁽²⁾ (A kapitalizmus következményei: elégedetlenség és ellenállás gyártása). Elővettem ugyan a Kindle olvasómat, de hosszú lett volna az ismertetése, inkább éltem a ludovika.hu nyújtotta lehetőséggel, abból idézek⁵:

„...megállapításuk szerint a véget nem érő forró és hideg háborúk, környezeti katasztrófák, a globális vagyoni és jövedelmi viszonyok eloszlása terén tapasztalható minden korábbinál kirívóbb egyenlőtlenség egyértelmű jelei a kapitalizmus rendszerszintű válságának, amelyet az elitek által adott egyre inkább autoriter válaszok és az általuk alkalmazott megosztó retorika csak súlyosbítanak. (...) A szerzők szerint a kapitalizmus egyik legsúlyosabb árnyoldala az anyagi javak minden korábbinál egyenlőtlenebb eloszlása: a világ nyolc leggazdagabb embere akkora vagyonnal rendelkezik, mint a föld teljes lakosságának szegényebbik fele együttvéve. Szintén aggasztó jelenség a fináncióke eltávolodása a termelő tőkéktől, a neoliberális szabályozások a 2008-as válság tanulságai ellenére továbbra is lehetővé teszik, hogy a pénzügyi spekulációval el lehessen érni. *Waterstone egészen a kapitalizmus fenntarthatóságának megkérdőjelezéséig elmegy, és Rosa Luxemburgot idézve két lehetőséget lát a jövőre nézve, a szocializmust, vagy pedig a barbárságba való visszasüllyedést.*”

Az ország gazdasági helyzete

Lehetetlen alaposan áttekinteni ezt az óriási, a hagyományos GDP-vel mérve még mindig legnagyobb gazdaságot. A foltművészet (patching work) technikájához folyamodom, ne dobáljanak meg sárral, ha nem ezt tenném, soha nem jutnánk a végére.

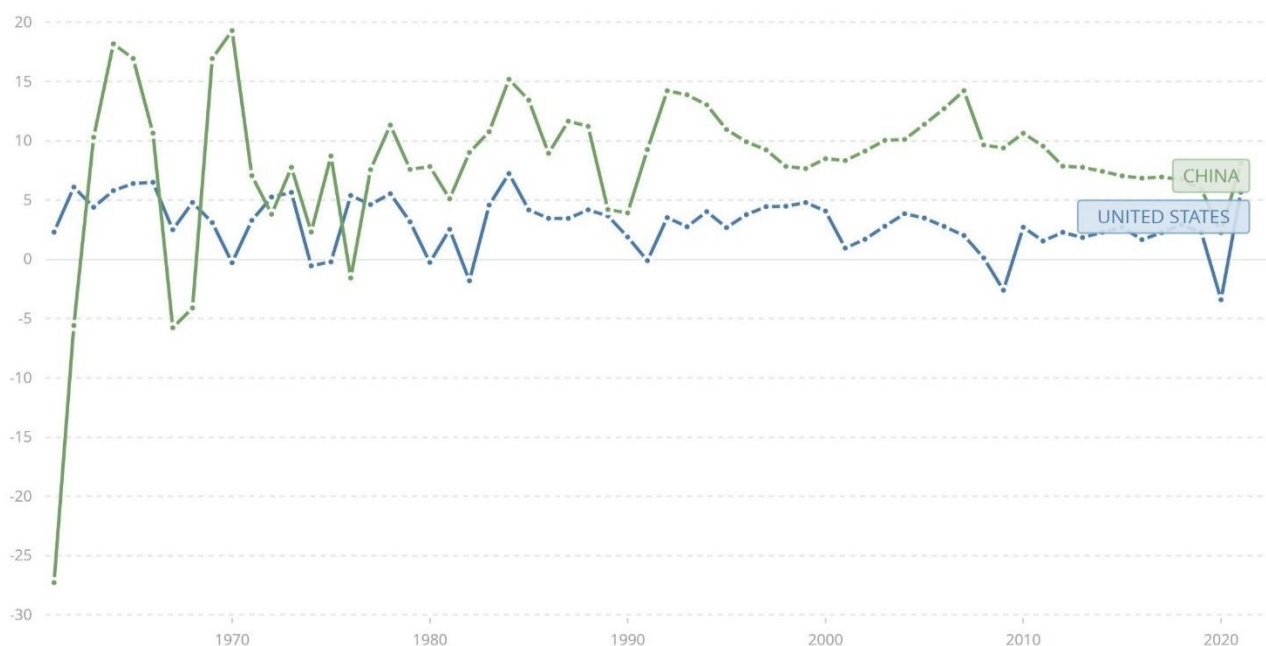
Nézzük meg az ország *hagyományos GDP* szerinti helyzetét. Két adatsor-foltot tapasztok a képre.

Az első a tradingeconomics.com adatsora⁶ az idei első negyedévről és a 2023-ra tett jóslatról szól (becslések soráról szól, így figyelemmel kell olvasni):

„Az amerikai gazdaság éves szinten 1,6%-kal zsugorodott 2022 első negyedévében, ami valamivel rosszabb, mint a második becslésben szereplő 1,5%-os visszaesés. Ez az első zsugorodás a 2020-as világjárvány okozta recesszió óta, mivel a rekordméretű kereskedelmi hiány, a kínálati korlátok, a munkaerőhiány és a magas infláció terhet jelent. Az import a vártnál jobban megugrott (18,9% a második becslésben szereplő 18,3%-kal szemben), a nem élelmiszeripari és nem gépjárműipari fogyasztási cikkekkel az élen, az export pedig kevésbé esett vissza (-4,8%-kal a második becslésben szereplő -5,4%-kal szemben). A fogyasztói kiadások növekedését is alacsonyabbra módosították (1,8% vs. 3,1%), mivel a szolgáltatásokra fordított kiadások növekedését, élen a lakás- és közüzemi szolgáltatásokkal, részben ellensúlyozta az árukra, nevezetesen az élelmiszerekre és a benzinre fordított kiadások csökkenése. Eközben a magánkézfektak 0,35 százalékpontot vontak le a növekedésből, ami jóval kisebb, mint a második becslésben szereplő 1,09 százalékpontos lassulás. Az állóeszköz-beruházások növekedése továbbra is erőteljes maradt (7,4%), de a lakásberuházások visszafogottak voltak (0,4%, ugyanannyi, mint a második becslésben).”

Másodikként a Világbank vonatkozó adatait⁷ mutatom be. A bank által figyelt valamennyi ország közül kiemelt USA GDP adataiból számunkra a 2010 óta megfigyelhető évi 2% körüli növekedés figyelemreméltó, ami jelentős lemaradást (akár pangásnak nevezhető) mutat a korábbiakhoz képest. Nem foglalkozom egyelőre a Covid-szakasszal (2020 már szerepel az adatok között), hamarosan olvashat arról is, kedves olvasó. Annyit mindenesetre megállapíthatunk, hogy a kapitalizmus vezető ereje több mint egy évtizede küzd önmagával.

Ha rákattint az ember Kínára, kiugrik a két óriás növekedését 1961 óta mutató tábla. A lényege: 2021 – ben Kína 8,1%-kal, az USA 5,7%-kal fejlődött.

Globalizáció, kiszervezés (outsourcing):

A „The Balance” (sajnos angol, friss, június 16-i [tanulmánya](#)⁸) zseniálisan tekinti át a sokrétegű, bonyolult rendszert. A kedves olvasók többségének minden bizonnyal azonnal eszébe jut, hogy Kína megjelenése a világpiacon – a termékek alacsony árszintje miatt – megverhetetlen konkurenciát jelentett az amerikai ipar számára. Elindult az amerikai termelés kiszervezése Kínába. Ez az általánosan ismert folyamat világszinten, 2019-ben 14,6 millió külföldi dolgozó alkalmazásához vezetett. A kiszervezés azonban ennél sokkal sokrétűbb, csupán felsorolni tudom az egyéb módszerek címszavait: külföldi dolgozók (szabadúszók, ideiglenes és részmunkaidős alkalmazottak) foglalkoztatása Amerikában; informatikai technológiák (feladatok) kihelyezése Indiába és Kínába (az indiaiak számára nagy előnyt jelent az anyanyelvi szintű angol tudás), csak ez a kiszervezés-forma 2000 és 2019 között 92,5 milliárd dollárba került.

Trump egyik idióta lózungja a kiszervezéssel foglalkozók hazaárulókénti megbélyegzése, és a visszaszervezés erőltetése volt, elképesztően silány eredménnyel.

Mit mond a globalizációról – Trump-pal ellentétben - Samuelson? Íme:

< Aligha nyithatunk ki manapság egy újságot anélkül, hogy ne olvassunk a „globalizáció” legújabb trendjeiről. Mit is jelent ez a szó pontosan? Hogyan járulhat hozzá a közgazdaságtan az ide sorolt jelenségek megértéséhez?

A *globalizáció* kifejezéssel az országok közötti gazdasági integráció elmélyülésére utalunk. Az integráció erősödése ma már az országhatárokon átáramló javak, szolgáltatások és pénz drámaian megnövekedett mennyiségén is látható.

A globalizáció egyik fő alkotója, hogy állandóan emelkedik az import és az export aránya a nemzeti kibocsátáshoz viszonyítva. A szállítási és kommunikációs költségek tartós esése, valamint a vámok és egyéb kereskedelmi akadályok csökkentése folytán a kereskedelem súlya több mint kétszeresére nőtt az Egyesült Államok nemzeti kibocsátásában az utóbbi fél évszázadban. A hazai termelőknek ma már a világ minden táján működő termelőkkel kell versenyezniük árban és a gyártmányaik formai kivitelezésében.

Mélyebb szinten azonban azt jelenti a globalizáció, hogy a specializáció és a munkamegosztás kiterjed az egész világra. Két évszázaddal ezelőtt a legtöbb ember falun élt, és maga termelte meg jóformán mindazt, amit elfogyasztott: az élelmiszert, a hajlékát, a ruházatot, a tüzelőt és így tovább. Az emberek azonban lassanként specializálódtak, és másoktól vásárolták meg fogyasztásuk nagyobb részét, a saját községükön vagy országukon belülről. Ma már viszont nemzetközi együttműködésben készül el sok termék, amit végül elszállítanak a világ minden részébe.

A globalizált gazdaság érdekes példája az iPod előállítás. Ki gyártja az iPod-ot? Azt gondolhatnánk, hogy az iPod-ot az Apple gyártja, de a készülék hátlapján azt olvashatjuk, hogy „Made in China”. Mi ebből az igazság? Az iPod tulajdonképpen egy kis, hordozható számítógép zeneszámok lejátszására. Legalább 451, a világ minden táján gyártott alkatrészből áll. Az Apple készítette a szoftvert, és irányítja a termelési folyamatot, amivel darabonként körülbelül 80 dollárt keres a 299 dolláros eladási árból. Kínának elsősorban az összeszerelés jut egy tajvani alvállalkozó alatt, nagyjából 5 dolláros munkaköltséggel. A kereskedelmi statisztika viszont azt rögzíti, hogy minden egyes itt eladott iPod 150 dollárral növeli az Egyesült Államok külkereskedelmi hiányát Kínával szemben, pedig a 150 dollárnak valójában csak kis része csapódik le Kínában.

Hal Varian, a Google vezető közgazdásza, kiválóan összegezte a kutatás eredményét:

<Végül is nincs egyszerű válasz arra a kérdésre, ki gyártja az iPod-ot, vagy hol gyártják azt. Az iPod, mint sok más termék, számos országban, vállalatok tucatjaiban készül, és minden egyes termelési fázis különböző összeggel járul hozzá a végső értékhez. Az iPod valódi értéke nem az egyes alkatrészeiben, sőt még nem is az összeállított alkatrészekben rejlik. Az iPod értékének oroszlánrészét az iPod elgondolása és megtervezése teszi ki. Ezért kap az Apple 80 dollárt minden egyes eladott video iPod után, ami messze a legnagyobb összetevője az egész gyártási lánc hozzáadott értékének. Azok az okos fickók az Apple-nél kitalálták, hogyan építsenek össze 451, nagyjából közönséges alkatrészt egy értékes terméké. Nem ők gyártják az iPod-ot, viszont megteremtették azt. Végül is ez az, ami igazán számít.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a „hozzáadott érték felszeletelésének” efféle folyamata jellemző az Egyesült Államok és más, magas jövedelmű országok ipari tevékenységére.

A globalizáció a termékpiacokon kívül a pénzügyi piacokra is jellemző. A pénzügyi integráció tetten érhető a nemzetközi hitelezés felgyorsult ütemében éppúgy, mint a különböző országok kamatlábainak kiegyenlítésében. A pénzügyi piacok integrációjának fő oka a nemzetközi tőkeáramlás korlátainak eltörlése, a pénzügyi piacokon zajló költségcsökkenés és innováció, különösképp az újfajta pénzügyi instrumentumok használata.

Az országok pénzügyi integrációja kétségkívül hozzájárul a kereskedelemről származó előnyök kihasználásához, mivel a tőkét produktívan hasznosító országok kölcsönt vehetnek fel a megtakarítási felesleggel rendelkező országoktól. Az elmúlt két évtizedben Japán és Kína voltak a világ fő hitelezői. Meglepetésre az Egyesült Államok volt a világ legnagyobb kölcsönfelvevője – részben az alacsony nemzeti megtakarítási rátája miatt, részben pedig egyes iparágai, így az informatikai és a biotechnológiai ágazat dinamizmusa folytán.

A termék- és pénzügyi piacok globális integrációja látványosan fokozta a külkereskedelemről fakadó előnyöket, alacsonyabb árak, élénkebb innováció és gyorsabb gazdasági növekedés formájában. De ezek az előnyök fájdalmas mellékhatásokkal társultak.

A gazdasági integráció egyik következményeként munkanélküliség keletkezik, és eltűnik a profit, mikor az alacsony költségű külföldi termelők kiszorítják a piacról a hazai termelést. Például a foglalkoztatás 2 millió főről 0,6 millió főre esett vissza az amerikai textil- és ruházati iparban 1980 és 2007 között. A munkanélküli textilipari munkásokat kevéssé vigasztalta, hogy a fogyasztók élvezhették a kínai ruházat csökkenő árait. A felfutó nemzetközi kereskedelem vesztesei persze a „protekciónizmus” lankadatlan szöszlőivá válnak, vámokkal és kvótákkal korlátoznák a külkereskedelmet.

A globalizáció másik következménye, hogy a pénzügyi integráció nemzetközi pénzügyi válságokat robbant ki. A legutóbbi válság 2007 közepén tört ki, mikor az amerikai ingatlanárak esése átgyűrűzött a világ részvény- és kötvénypiacaira. Joggal kérdezhetné bárki, miért kell az indiai részvénytőzsnak 20 vagy 30 százalékot esnie az amerikai ingatlanpiaci problémák miatt. A piacok szoros összekapcsolódása teszi lehetővé az ilyen zavarokból eredő fertőzések terjedését. A 2000-es évek irracionális likviditásbősége szélsőségesen alacsony kockázati prémiumokhoz vezetett a pénzügyi piacokon, és így világszerte megemelte az aktívák árait. Amikor aztán a befektetők pesszimistákká váltak 2007-ben és 2008-ban, a kockázati prémiumok mindenhol megemelkedtek, így az indiai aktíváknál is.

A globalizáció több új kérdést vet fel a gazdaságpolitika számára. Meghaladják-e a kereskedelemről fakadó előnyök a társadalom felbomlásából és széttöredezéséből fakadó hazai költségeket? Megkíséreljék-e az országok elszigetelni magukat a globális pénzügyi válságoktól pénzügyi piacaik elzárásával? Növeli-e az integráció a jövedelmi egyenlőtlenségeket? Hogyan reagálnak a központi bankok a világszerte terjedő pénzügyi bizonytalanságra? E kérdések járnak a döntéshozók fejében, mikor megpróbálnak dűlőre jutni a globalizáció problémáival.> Bizonyítja, mekkora ökör volt Trump!

Mára a helyzet annyiban változott, hogy a globalizációt is visszatartja az általános válság, sőt, megjelentek ellentétes folyamatok.

Kétségkívül – a logikus bekövetkezés ellenére - leépítő hatású volt az USA gazdasága számára az így kibontakozó *globalizáció*. Hatalmas weblap, a globalization-partners.com⁹ részletesen foglalkozik vele. Két bekezdést emelek ki a könyvtárnyi anyagból:

„A váratlan helyzetekre való felkészülés és a pillanatnyi váltás értékes tanulság volt számos globális vállalat számára 2020-ban és 2021-ben. A 2022-es év felé haladva a vállalatok igyekeznek megőrizni versenyelőnyüket, és folytatni a siker és az alkalmazkodóképesség útját. (...) A járvány utáni világban a vállalatvezetők számára a munkavállalók megtartása, a munka és a magánélet egyensúlya, valamint a globális csapatok elkötelezettsége lesz a legfontosabb. A munka új korszaka minden eddiginél nagyobb szorgalmat igényel - és a közelgő munkaerő-trendek ismerete segít a vállalatoknak a megtartás felfrissítésében és a legjobb globális tehetségek vonzásában.”

Annak ellenére, hogy például a DeepL cég nyilván mélyre hatolt a mesterséges intelligencia világában, és így tökéletes fordításokkal lepi meg a világunkat, nem utal egyben arra, mennyire új hatások érik máris, és fogják érni a közeljövőben a munka világát. A 3. fejezetben foglalkozunk a kérdéssel.

Az USA lomha haladása közben is szépen virágzott az innováció. A mai napig vitatott, hogy a kaliforniai Szilíciumvölgy vezető-e a csúcstechnológiák kutatása-fejlesztése-alkalmazása harcot? Azt már senki sem tagadja (ha icipicit is odafigyel), hogy a másik harcos Kína.

Két hozzászólást mutatok be. Az egyik Előd Fruzsínának az index.hu-ban megjelent cikke¹⁰, amiben a Szilíciumvölgy lecsengését taglalja, alapvetően az államnak a kérdés alulértékelését jelölve meg okként. A másik az „Új korszakváltás”⁽⁶⁾ című könyvem, abból idézek, mégpedig hosszan, mert a kapitalizmus csődjének egyik alapkérdéséhez érkeztünk:

<Dr. Kai-Fu Lee

(Tajvanban született, az USA-ban nevelkedett, tanult, a témából PhD-zett, a Microsoft, majd a Google kínai részlegét vezette, ma Kínában élő kockázatitőke beruházó.)

A „Nem én kiáltok, a föld dübörög”⁽⁵⁾ könyvemben írtam:

Idézet:

Hiába azonban az áskálódás, árokásás, fenyegetődzés! [Utalás Mike Pompeo „figyelmeztetésére”, hogy amit Kína ígér, nem biztos, hogy jó.] A könyv lezárása előtti napokban ajánlotta a figyelmembe az Amazon [Dr. Kai-Fu Lee](#) friss könyvét: „AI Superpowers: China, Silicon Valley, and the New World Order” (Mesterséges intelligencia szuperhatalmak: Kína, Szilíciumvölgy, és az új világrend). Gyorsan le is töltöttem! Telitalálat: olyan embert tudok itt megszólaltatni, aki Tajvanon született, de fiatalon áttelepült az USA-ba, ott végezte tanulmányait (Obama évfolyamtársa is volt), ott írta meg PhD-dolgozatát az MI-ről (a továbbiakban sokszor fogom használni ezt a rövidítést: Mesterséges Intelligencia), a terület több óriásában – Microsoft, Google, Apple – töltött be vezető posztot, majd saját vállalkozást alapítva kockázatitőke befektetőként támogatta a MI kutatás-fejlesztést Kínában! Teljesen kezdő IT vállalkozók nőttek ki óriássá a támogatása mellett: Wang Xing, Jack Ma...

Elképesztő, szinte megrendítő még számomra is, aki évek óta hangsúlyozom, hogy Kínáé a jövő, amit ez a zseni tár elénk, mint saját tapasztalatot, véleményt az USA és Kína között dúló MI-háborúról. Nemcsak az általános gazdasági versenyben, de ezen a különleges, és – szerinte - a XXI. század ipari forradalmát jelentő rendkívül fontos területen is Kína felé hajlanak a fák. Már az első néhány oldalban három – talán környezetinek is mondható – tényezőt körvonalaz, ami Kína győzelmét jelzi. Rendkívüli, vérre menő a harc a fiatal, kezdő (startup) vállalkozók

körében a konkurencia, amihez képest a korábban általa is kemény munkának látott szilíciumvölgyi tevékenység kellemes nyaralásnak tűnik. Bonyolult, hozzáértő, megszakadásig dolgozó jelzőkkel illeti a vállalkozókat. Ők biztosítják, hogy Kína legyen az első ország, ahol a MI hasznot fog hozni. A második tényező, ami Kína felé billenti a mérleget az, hogy míg a kínai cégek az amerikaiak követői, vagy másolói voltak, 2013 óta a kínai IT-világ sorozatban hoz létre olyan termékeket és szolgáltatásokat, amikről a Szilíciumvölgyben még nem is hallottak. Ilyen például a [WeChat](#) program, amelyikkel minden elérhető, amit Nyugaton 5-6 vállalkozás nyújt: mobil fizetőeszköz, online-to-offline szolgáltatások (O2O – online ügyintézés, rendelés, való világban teljesítés: házhozszállítás, bicikli, taxi), bérbiciklik igénybevétele, repülőjegy rendelése, számtalan egyéb szolgáltatás! Tizennyolc nyelven működtethető! El kell olvasni a program szolgáltatásait a három sorral feljebb nyitható Wikipédia-lapban. Mindenes, mindentudó applikáció. A harmadik pedig *a kormányzat*, amely a bonyolult közigazgatási hálózaton, az önkormányzatok rendszerén keresztül az egész birodalomban hatni tud, el tudja érni szándékai érvényesítését. És tervezési rendszere képes a legfontosabb teendők meglátására, kiemelésére, és hatékony, szinte erőszakos támogatására. Akik még mindig komcsi hatalomnak tartják Kínát, és szünet nélkül az összeomlását jósolják, vajon mit szólnának mindehhez, ha olvasnák? De nem olvasnak, csak szajkózni tudnak! Két elkerülhetetlen, gyilkos következménnyel fog járni a MI robbanásszerű terjedése, és pedig nem a távolban, hanem közvetlen közelben. A szerző szerint 15 éven belül! *Súlyos munkanélküliség, és a mai borzasztó egyenlőtlenséget messze meghaladó vagyonskülönbség a MI-val foglalkozók és a még munkából élők között. A vagyon Kína és az USA néhány MI-cége kezében fog koncentrálni.*

Minden eddiginél lesújtóbb jóslat! Az általam megismerhető hozzáértők közül messze ő a legautentikusabb, hinni kell neki, de félve haladok tovább, nem akarom elhinni, hogy ilyen üstökös sebességgel okozhat világméretű katasztrófát ez a csodálatos tudomány...

Hamar újabb lépcsőhöz érkezem, nem összefoglalóként, csak szinte mellékesen jegyzi meg Kai-Fu Lee, hogy három tényező hozza jobb versenyhelyzetbe a kínai startup vállalkozókat az amerikai Szilíciumvölgy-titánokkal szemben. Az amerikaiak gazdag, vagy tudós, vagy a kettő vegyes ötvözetének gyermekei, akik főként elvi síkon kiokoskodott tervek megvalósítására teszik fel a jövőjüket. Ezzel szemben a kínaiakat három vonulat hullámai tartják fenn. Az egyik, hogy évszázadokon keresztül próféták, bölcsék tanait biflázták, alkalmazták, azzal a tudással mentek neki rettenetesen erős államigazgatási vizsgáknak, mindezzel vérükben hordozzák a másolás, memorizálás készségét. A második az ugyancsak több évszázados nyomor, ami kemény küzdőképességre nevelte őket. Az ország ugyan 40 év alatt levetkőzte ezt a nyomort, de egyikék állnak ki a csatatérre, akik négy nagyszülő, két szülő álmait valósítják meg. Ez óriási erővel ruhazza fel őket. A harmadik az ország egészének gyors fejlődése, és a [Teng Hsziao-ping](#) által meghirdetett elv, miszerint Kínának a nyitáskor először engednie kell, hogy néhány ember meggazdagodjék. Ezek a tények gyors döntésre ösztönöznek, a bátrak beleugranak minden olyan kezdeményezésbe, ami jó hozammal kecsegtet, és az ádáz konkurencia-harcba, nehogy lekéssék ezt a meggazdagodásra lehetőséget nyújtó momentumot.

Komcsizók, államszocializmust átkozók, versenyt és innovációt (Kínában) tagadók, ébredeztek már?

Tömören fogalmaz: az IT startup-ok piacának legelkeseredettebb küzdőtere annak kínai szegmense.

Idézet vége

Saját tapasztalatomat is leírhatom, talán segít a küzdőtér helyes értékelésében. A Google hamar letapogatta, hogy ezzel a fantasztikus tudományhálával foglalkozom, és elkezdte küldözgetni a keretei között alkotó tudósok dolgozatait, értekezéseit. Ritkán fordult elő, hogy egyetlen alkotó műve érkezett, jellemzőbb volt a csapatmunka. Lassan rá kellett jönnöm, hogy az alkotók között

uralkodó etnikum a kínai. Nem feltétlenül a Nagy Kína állampolgárai, a kutatóhelyek megnevezése alapján lehetett nyomon követni, hogy a szerző Amerikában élő és dolgozó, vagy hongkongi, szingapúri, néha előfordult tajvani is. De a nevek kínaiak! Nem lehetséges, hogy ebből az erőből ne szivárogon át nagyon sok – „lopkovic” nélkül is – az anyaföldre.

Záró kérdése az USA-foltképemnek a fegyverkezés. Aki nem tudja, vessen magára: mióta Eisenhower az elnökségtől búcsúzva figyelmeztette Amerikát, hogy a „katonai-hadiipari komplexum” mindent elkövet a hatalom megszerzésére és veszélyt fog jelenteni, a hatalomátvétel minden porcikájában végbement. Azóta ez a maffia minden olyan alkalom mellett elsétált, ami a háborús fenyegetés elkerüléséhez utat nyitott. A Szovjetunió összeomlaskor is egyetlen évben csökkent a katonai költségvetés, aztán újra növekedni kezdett és mára elérte az iszonyatos 700 md dollárt. Trump „tegyük újra nagygyá Amerikát” lózungjára reagálva nem véletlenül mondta Chomsky, hogy a világ legveszélyesebb szervezete a Republikánus Párt!

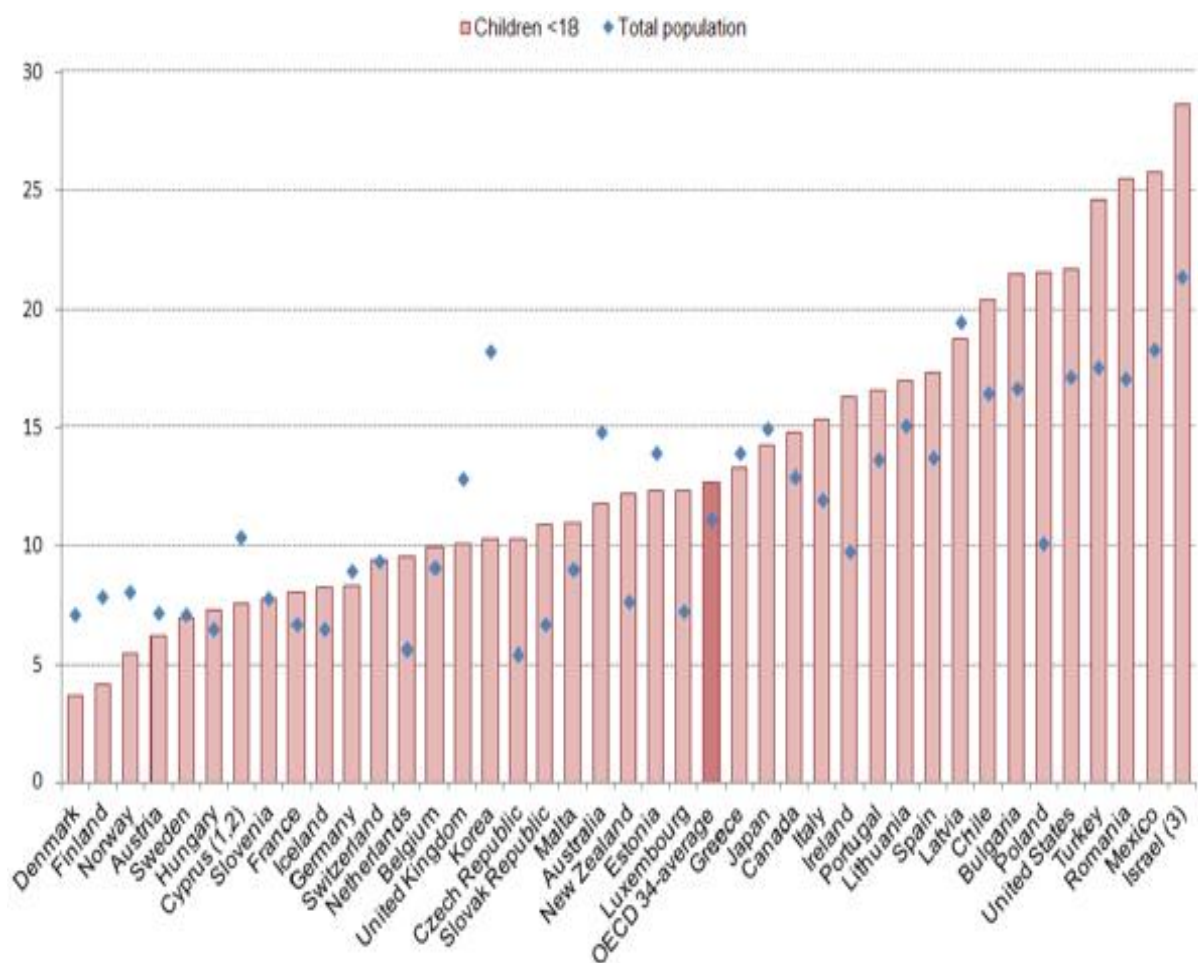
Ez tehát Amerika, ami fegyverrel akar győzni a leáldozó napja ellen!

Hogy néz ki ebben a világcsendőr szuperhatalomban az egyenlőtlenség és szegénység?

A collagegroup.com¹¹ tanulmánya szerint az egyenlőtlenséget a következők jellemzik. Uralja a rasszista megkülönböztetés:

"A jövedelmi egyenlőtlenség ma jelentős probléma az Egyesült Államokban, különösen sok nem fehér amerikai számára. A Federal Reserve adatai azt mutatják, hogy az ország felső 10 százaléka a nemzet vagyonának csaknem 70 százalékát birtokolja. A 2019. évi fogyasztói pénzügyek felmérésének eredményei pedig azt mutatják, hogy a fehér családok medián vagyona (188 200 dollár) majdnem nyolcszorosa a fekete családokénak (24 100 dollár) és ötszöröse a spanyolajkú családokénak (36 100 dollár). A márkáknak és a vállalatoknak lehetőségük van arra, hogy kapcsolatot teremtsenek a sokszínű Amerikával azáltal, hogy megértik a jövedelmi egyenlőtlenségekkel kapcsolatos felfogásukat, és lépéseket tesznek a szakadék megszüntetésére. Egy nemrégiben készült felmérésben megkérdeztük az amerikaiakat, hogy mennyire érzik súlyos problémának a gazdasági egyenlőtlenséget napjainkban az országban. Míg az amerikaiak majdnem fele szerint ez 'komoly probléma', a fekete és a spanyolajkú amerikaiak sokkal nagyobb valószínűséggel vallják ezt a nézetet. A nem spanyolajkú fehér válaszadók párhovatartozás alapján egyértelműen megosztottak ebben a kérdésben - a fehér demokraták 60%-a tartja ezt komoly problémának, míg a republikánusok csupán 26%-a."

Jóval szélesebb áttekintést nyújt a Stanford University tanulmánya¹², 20 témakört ölel át. Egyetlen táblát mutatok be, ami részben biztos igaz (USA), részben nagyot botlik (Magyarország). Mit lehet tenni, az győz, aki nagyot hazudik. A hétköznapi életben is tapasztalhatjuk!

A rózsaszín 18 évnél fiatalabb gyermekekre, a kék csillag a teljes lakosságra vonatkozik.

Mérges lettem! Eszembe jutott a munkán kívül élő amerikaiak száma, amit Trump is elmondott egyik, talán beköszönő beszédében: 94 610 000 munkaképes ember élt akkor az USA-ban a munka birodalmán kívül. Magyarul: már feladta a munka keresését. Itt az USA Munkaügyi Statisztikai Hivatalának táblája:

Statistik Indonesia

BLS Category	US Department of Labor's Bureau of Labor Statistics (BLS) Description	Current Rate	Currently Unemployed
		1-Jan-16	
Can Work And Are Looking			
Civilian Labor Force 157,833,000			
U1	Persons unemployed 15 weeks or longer, as a percent of the civilian labor force	2.1%	3,314,493
U2	Job losers and persons who completed temporary jobs, as a percent of the civilian labor force	2.4%	3,787,992
U3	Total unemployed, as a percent of the civilian labor force ("official" unemployment rate)	5.0%	7,891,650
U4	Total unemployed plus discouraged workers, as a percent of the civilian labor force plus discouraged workers	5.4%	8,522,982
U5	Total unemployed, plus discouraged workers, plus all other marginally attached workers, as a percent of the civilian labor force plus all marginally attached workers	6.1%	9,627,813
U6	Total unemployed, plus all marginally attached workers, plus total employed part time for economic reasons, as a percent of the civilian labor force plus all marginally attached workers ("total" unemployment rate)	9.9%	15,625,467
Can Work But Are <u>Not</u> Looking			
Not-in- Labor- Force	Those who have no job and are not looking for one	Not Calculated	94,610,000

Ugyanúgy félek publikálni, mint a „Kirabolták Magyarországot” adattal fogom tenni, amikor kis hazámmal fogok foglalkozni lentebb, mert hihetetlen mindkét adatsor!

Itt a hideg zuhany: visszaesett az amerikai gazdaság – kiált fel Pető Sándor a Világgazdaság cikkében¹³.

<Visszavonulóban a dollár, hideg zuhanyként érte, hogy a friss adatok szerint az első negyedévben nem bővült, hanem zsugorodott az amerikai bruttó belföldi termék (GDP).

Az Egyesült Államok gazdasága 1,4 százalékkal zsugorodott az első negyedévben a megelőző három hónaphoz képest az évesített adatok szerint, ahelyett, hogy 1,1 százalékkal bővült volna, amint az elemző konszenzus előre vetítette. Pedig a Federal Reserve igazából még alig kezdett bele a kamatemelési ciklusába, amely a várakozások szerint önmagában is visszaveti az amerikai gazdaságot annak érdekében, hogy leszámoljanak a több évtizedes magasságba hágott inflációval.

Fotó: Shutterstock

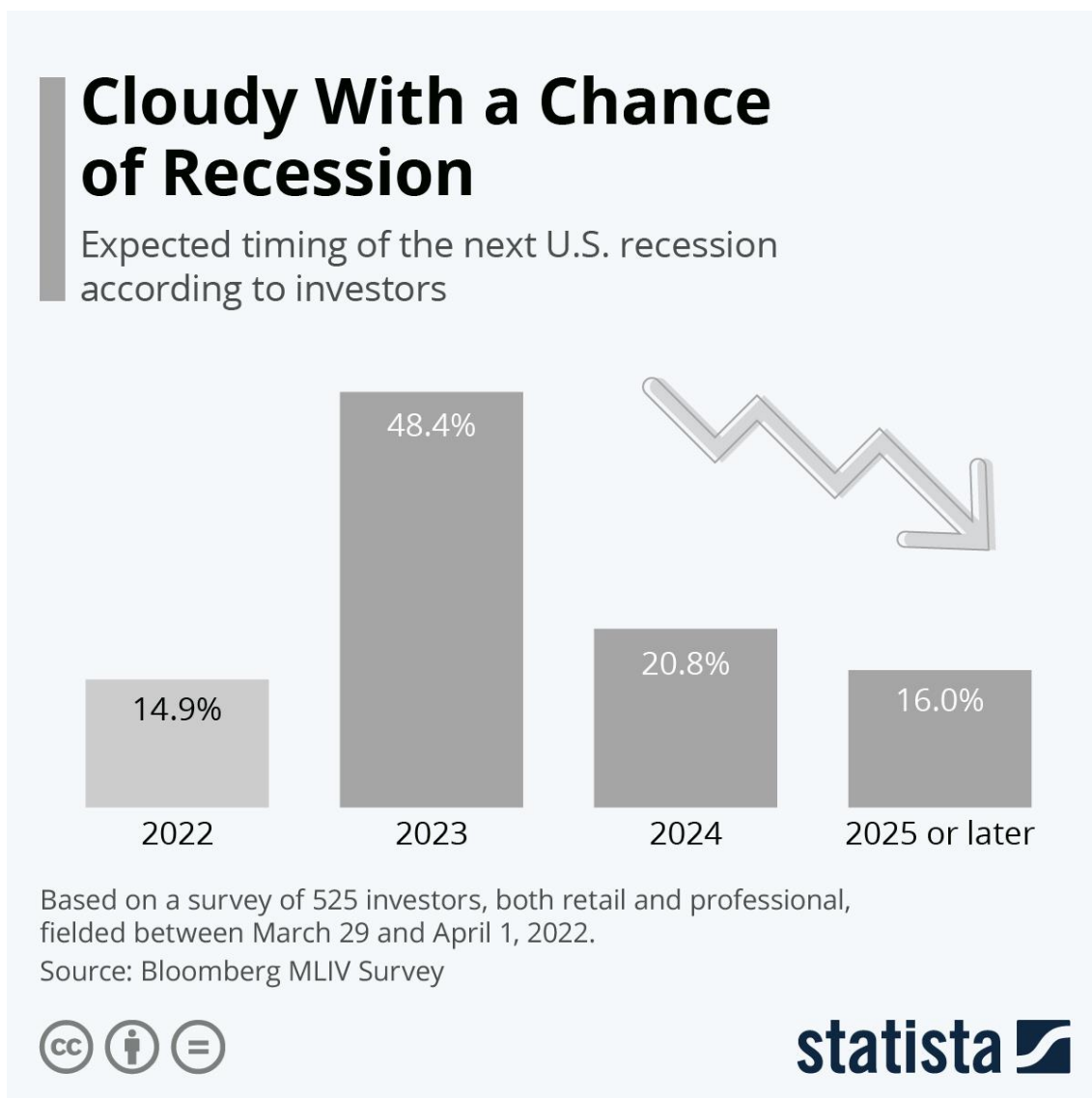
A piacokon most azt latolgatják, lelassíthatja-e a rossz adat a Fed márciusban indult kamatemeléseit, hiszen a szigorítás mögött az a feltevés húzódott meg, hogy az amerikai gazdaság szépen kilábalta már a pandémia okozta visszaesésből. A gyenge teljesítmény ugyanakkor fokozhatja a recessziós aggodalmakat.

Az adatok közlését követően azonnal visszafordul a dollár az utóbbi öt év legerősebb árfolyamszintjeiről az euró ellenében, és 1,0485 környéke helyett percek alatt 1,052-nél találta magát. Ezt követően azonban kifulladt az euró erősödése, és visszatotyogott az 1,05-ös kulcsszint mögé. Ironikus, hogy az eurón még egy ilyen gyenge amerikai adat sem tudott segíteni. Az [euró vesszőfutásáról](#) - ami kihat a közép-európai devizákra is - a hét elején írtunk, a fő oka, hogy miközben az energiaválság és az ukrán háború egyszerre tornázza egyre feljebb az inflációt és növeli a recessziós aggodalmakat Európában, az Európai Központi Bank kamatemeléseinek kezdete késlekedik. A gyenge amerikai adattal egyidőben egy hasonlóan aggodalmakat keltő adat Európában is napvilágot látott: Németországban a várt 7,2 százalék helyett 7,4 százalék lett az [áprilisi éves infláció](#).

Az amerikai részvényindexek a gyenge adatok ellenére emelkedéssel nyitottak, az 1,8 százalékkal gazdagodó Nasdaq Composite vezetésével, mert a Meta Platforms kiváló eredményei visszacsempészték a technológia papírokba vetett optimizmust, miközben a GDP adatok első elemzése is mutatták, hogy a visszaesést a vártnál nagyobb külkereskedelmi hiány és a beruházások vérszegény növekedése okozta, de a belföldi kereslet az étel- és a zöldség-üzemanyag erőteljes drágulása ellenére is szépen bővül az Egyesült Államokban.

Az adatok aligha akadályozzák meg, hogy a Fed újabb fél százalékponttal emelje irányadó kamatát a jövő héten - írta a Bloomberg hírügynökség összefoglalója. "A gazdaság nem zuhan recesszióba" - idézték Ian Shepherdsont, a Pantheon Macroeconomics főközgazdászát. "A nettó kereskedelmet megtépázta az import felszökése, különösen a fogyasztási áruké, mert a nagy- és kiskereskedők újratöltik a készleteiket" - tette hozzá.>

A válság (itt csak recessziónak mondott) várható bekövetkezésének jóslatával szolgál a [Statista](#) a következő grafikonnal. A címe: „Felhős, recesszió bekövetkezésének valószínűségével”. Befektetők véleménye szerint 2023-ban legvalószínűbb a kitörése. Sajnos a szakértők többségével szemben a háborút kezeli okként.

The conversation.com által közölt tanulmány¹⁴ szerint, amit az ENSZ Fenntartható Fejlődés Irodája (United Nations Office of Sustainable Development) készített, az USA Kuba és Bulgária közé csúszik (két mutató – környezet és egyenlőtlenség - vizsgálata szerint). Mi ez, ha nem gyilkos kapitalizmus?

Az USA szegénységi képei is ezt az állítást támasztják alá! Egyetlen megrázó képet mutatunk be:

Néhány további gondolat:

A theconversation.com cikke¹⁵ bemutatja, mennyire extrém ideológia a Trumpéké: szélsőséges fehér felsőbbrendűség uralja.

Ugyancsak a theconversation.com tanulmánya¹⁶ foglalkozik az agyakért Oroszország és az USA között folyó késhegyig menő küzdelemmel.

Hihetetlen összeggel pumpálja az USA kormánya a propagandát:

"Mindkét csatornát [Voice of America and Radio Free Europe/Radio Liberty] mostantól a szövetségi kormány [végrehajtó ágának részét](#) képező [U.S. Agency for Global Media](#) felügyeli. Az ügynökség [több mint 800 millió dollárt kap évente a Kongresszustól](#)."

Az USA elizélte a COVID-ot, amint a heal-ca.org kifejti a cikkében¹⁷:

A rendkívül fontos conference-board.org gazdasági jóslata¹⁸ elszomorító (az USA részére). Részlet:

„Bár az USA gazdasága az év elején nem került recesszióba, annak ellenére, hogy több negatív GDP-jelzés is megjelent, úgy véljük, hogy *most széleskörű visszaesés van folyamatban*. Mindazonáltal a vártnál jobb harmadik negyedévi gazdasági növekedés miatt 2022 negyedik negyedévére vonatkozó előrejelzésünket -0,8 százalékról -0,5 százalékra emeltük fel. Eközben a Federal Reserve közelmúltbeli iránymutatása a kamatlábak 2023-ig tartó pályájáról arra készítetett minket, hogy lefelé rontjuk a 2023-as előrejelzésünket. Most arra számítunk, hogy a recesszió 2023 második negyedévéig elhúzódik, és a 2023 második felében bekövetkező fellendülés kevésbé lesz kifejezett.”

Végül tekintsük át a vezető megfigyelők közé sorolható McKinsey Global Institute hosszú távú előrejelzését¹⁹.

Több szakaszból áll! Kiemelek néhány fontos meglátást.

Az idézet kezdete

1. Bevezetés

„A növekvő egyenlőtlenségek miatti növekvő elégedetlenség, a más modellekkel rendelkező gazdaságok által támasztott fokozódó verseny és az egzisztenciális fenyegetések - többek között az éghajlatváltozás - idején azonban *a kapitalizmus jelenlegi formája - és különösen az amerikai kapitalizmus - talán a legkomolyabb próbatétel előtt áll.*”

Foglalkozik a gazdaság vezetőinek kerekasztal-értekezésével, amin megfogalmazódott a „minden amerikaiért kell dolgoznunk” szlogen, a neoliberalizmus születésével (Friedman) és máig tartó uralmával, és hogy ma új változásokra van szükség: „Ma talán egy újabb ilyen váltás előtt állunk. Az amerikai kapitalizmus azzal a kérdéssel szembesül, hogy milyen jellegű és mértékű változásra van szükség ahhoz, hogy a 21. században mindenki számára növekedést és jólétet biztosítson.”

És következnek a részletek!

2. Az amerikai gazdaság szerepe ma (dicsekvés):

„A 21. századi növekedést tápláló áttörések közül sok - a digitalizációtól és a mesterséges intelligenciától kezdve az élettudományok innovációjáig - az ökoszisztémából származik. Az amerikai cégek pedig világszerte a legismertebbek és a legjövedelmezőbbek közé tartoznak: *a gazdasági nyereséget tekintve a cégek első 10 százalékának 38 százalékát, globálisan pedig a cégek első 1 százalékának kétharmadát teszik ki.* (...) A feltörekvő gazdaságok gyors gazdasági növekedése az elmúlt 30 évben *egymilliárd embert emelt ki a szegénységből.* Ez a jólétnövekedés nagyrészt a kereskedelem hatásainak és a globális gazdaságban való részvételnek köszönhető, amelyben az amerikai modell és a hozzá kapcsolódó intézmények és ökoszisztémák központi szerepet játszottak.” Becsületükre váljék, hogy elismerik: az egymilliárd szegény felszabadítása a nyomorból feltörekvő gazdaságokban történt meg (konkrétan 600 millió Kínában és a különbség jelentős része Indiában, egyik se kezelhető ma már egyszerű feltörekvő országgént), azt is vitathatatlan, hogy a kapitalista rendszer előtti behódolás hozta meg a csodálatos eredményt Kínában.

3. Negatív tendenciák

3.1. Egyenlőtlen és egyre egyenetlenebb eredmények az emberek és területek számára

A fontosabb folyamatok: a középosztály zsugorodik, a munkabérek 2000 óta stagnálnak, a nőket és színesbőrűeket sújtja leginkább a süllyedés, a nem teljes munkaidős és alkalmi foglalkoztatás aránya nő, a háztartások megtakarítása csökken, a nők alulfizetettek, a fehér családok vagyona a feketék tízszerese, a spanyolajkúak hét és félszerese...

3.2. Növekvő szupersztár hatás

Fontos téma! „Az elmúlt 20 év növekedése az ágazatok egy kis csoportjára koncentrált, beleértve a pénzügyeket, az ingatlanokat, a technológiát, a gyógyszeripart és néhány üzleti szolgáltatást.” Kicsit ijesztő: pénzügyek és ingatlanok... A továbbiak se szívderítők: „Világszerte az 1 milliárd dollárnál nagyobb bevétellel rendelkező cégek közül a vállalatok felső 10 százaléka szerzi meg a gazdasági nyereség 80 százalékát. A szupersztár cégek közül

sokukra jellemzőek az *immateriális javakba* való nagymértékű befektetések, a magasan képzett munkaerő, a *digitális képességek által lehetővé tett üzleti modellek*, és gyakran a nemzetközi értékesítés nagyobb aránya.” Egyértelműen szűkülő paletta, később még foglalkozom vele!

3.3. A közjavakba történő beruházások csökkenése és az intézmények szerepének zsugorodása

„A közjavakba történő beruházások - az oktatástól, képzéstől és a humántőke fejlesztését szolgáló készségektől kezdve az alapozó K+F-ig és az infrastruktúráig - csökkentek mind ahhoz képest, ami az egyének esélyegyenlőségéhez és a gazdaságban való teljes körű részvételéhez szükséges, mind pedig ahhoz képest, ami a termelékenységhez, növekedéshez és versenyképességhez szükséges. Az oktatásra, infrastruktúrára és tudományos kutatásra fordított szövetségi kiadások az 1980-as GDP körülbelül 2,5 százalékáról mára a GDP kevesebb mint 1,5 százalékára csökkentek. (...) Emellett az egyéni eredményekben bekövetkezett változásokat részben az intézmények - mind az állami, mind a magánintézmények - csökkenő szerepe is elősegítette, amelyek kisebb mértékben védik az egyéneket a gazdaságban működő erők hatásaitól. Például a foglalkoztatási védelem ma már alacsonyabb, az egészségügyi és oktatási költségek nagyobb hányada magánjellegű, és a garantált nyugdíjak szintje csökkent. A társadalmi szerződés nagyobb mértékű "individualizálódásának" ez a mintája az általunk vizsgált fejlett gazdaságok többségében érvényesült, az eltérő piaci rendszerek és a kormányzati kiadások szintje ellenére.” Nincs szó, amivel alá kellene húzni ezt az elembertelenedést!

3.4. Éghajlatváltozás és egyéb globális externáliák

Itt is érintik a Covid-19 hatásait, de hangsúlyt kap a klímakrízis: Az amerikai kapitalizmus eddig sikertelenül próbálta beárazni a szén-dioxidot, és piaci alapú beavatkozással, például egy cap-and-trade programmal szabályozni azt. [az EU-ban alkalmazott módszer: sapkának nevezett limitet állapítanak meg, aki ennél jobban teljesít, az kereskedhet a megtakarításával] Az elmúlt öt év volt a valaha mért legmelegebb, és világszerte egyre gyakrabban fordultak elő árvizek, szélsőséges időjárási jelenségek és erdőtűzek. Az elkövetkező években valószínűleg olyan globális társadalmi-gazdasági hatásokat fogunk látni, amelyek az embereket, a fizikai és természeti tőkét, valamint a gazdasági rendszereket érintik. Ezek a hatások nem lineárisak lesznek, mivel a rendszer küszöbértékei átlépnek és tovagyűrűző hatásokkal járnak. Ezen túlmenően a társadalomra gyakorolt hatások valószínűleg regresszívek lesznek, és a társadalom gazdaságilag legsebezhetőbb rétegeit érintik.

3.5. Verseny (és együttműködés) eltérő gazdasági rendszerekkel

Ezt az alfejezetet teljes egészében idézem, mert alapvető – a régóta hirdetett véleményemet teljes mértékben alátámasztó – megállapításokat tartalmaz:

„Az elmúlt 50 év tendenciái nagyrészt a nyugati demokráciákra összpontosító globális gazdaságban játszódtak le, az Egyesült Államokkal az élen. A feltörekvő gazdaságok azonban, amelyeket egykor elsősorban megfizethető munkaerő vagy erőforrások forrásainak tekintettek, saját jogon nagy és versenyképes gazdaságokká válnak, és bizonyos tekintetben dinamikusabbnak bizonyulnak, mint az Egyesült Államok. Ez egyre inkább többpólusú világ gazdaságához vezet. Ezt a kihívást Kína gyors növekedése és globális léptéke példázza a legjobban.

Kína globális gazdasági hatalommá fejlődött. Vásárlóerő-paritáson számolva 2014-ben a világ legnagyobb gazdaságává vált, és nominális GDP-je elérte az Egyesült Államok GDP-jének kétharmadát. Már a világ vezető gyártója, a globális feldolgozóipari termelés 20 százalékát állítja elő. Ráadásul Kína maga is nagy fogyasztási piaccá vált, 1,4 milliárd fős népességével és növekvő jólétével a belső fogyasztás növekedését eredményezi, amely ma már nagyobb mértékben járul hozzá Kína gazdasági növekedéséhez, mint az export. 2030-ra a kínai

munkaképes korú népesség a világ minden egyes dollárjának 12 centjét fogja felhasználni a városi fogyasztásban. Ez a nagy belföldi piac a világ minden tájáról, köztük az Egyesült Államokból is vonzza a vállalatokat.

Kína gazdasága más módon is összefonódik az Egyesült Államok gazdaságával. Kína ma az USA államadósságának mintegy 4 százalékát birtokolja, mivel nagy kereskedelmi többlete van, és devizatartalékokat kell fenntartania. Állami kapitalista rendszere olyan vállalatokat kezdett létrehozni, amelyek versenyképesek a globális szinten, és világszerte keresik a lehetőségeket. A világ legnagyobb részvénytársaságainak Fortune Global 500-as listáján 2020-ban először szerepelt több kínai és hongkongi székhelyű vállalat (124), mint az Egyesült Államokban (121). Kiterjedt iparpolitikája révén Kína nagy beruházásokat eszközöl a kutatás-fejlesztésbe és az innovációba, és kezd felzárkózni a technológiai szuperhatalommá válásra irányuló céljához, többek között a fejlett kommunikáció és az 5G, a mesterséges intelligencia és a biotechnológia területén. Történelmileg az Egyesült Államok a második világháború óta vezette a világot a technológiai kutatás, fejlesztés és forgalmazás terén, és még mindig vezeti azt. A GDP-arányos amerikai szövetségi K+F-finanszírozás azonban az 1970-es években több mint 2 százalékos csúcsot ért el, azóta pedig csökkent, 2018-ban 0,7 százalékra esett vissza. Az amerikai vállalatok továbbra is bővítik a magánszektor K+F-be történő beruházásait, de már most próbára teszik versenyképességüket az innováció, valamint a hosszú távú beruházási döntéseket igénylő infrastrukturális beruházások területén, miközben megfelelnek a rövidebb távú piaci elvárásoknak.

Az amerikai kapitalizmusmodell előtt álló kihívások a 21. században egy többpólusú globális gazdaságban túlmutatnak az Egyesült Államokon. Ezek más nagy gazdaságokat (és gazdasági régiókat) és vállalataikat is érintik majd a tekintetben, hogy hol versengenek és hol partnerek, valamint a kereskedelem, a technológia és a gazdasági szövetségek területén, továbbá a világ gazdaság működését elősegítő, irányító, döntőbíráskodó és szabályozó multilaterális intézmények jellegét illetően. Ez a fejlődő világ gazdaság új és bonyolult döntések elé állítja az amerikai modell fejlődését és más nagy gazdaságok és vállalataik számára.”

4. Az amerikai kapitalizmus következő korszaka

„A 21. század figyelemre méltó lehetőségeket kínál az üzleti és gazdasági növekedés számára belföldön és nemzetközi szinten egyaránt. Saját és mások kutatásai számos különböző innovációs és növekedési lehetőségre világítanak rá az elkövetkező évtizedekben. Az amerikai kapitalizmus erősségei lehetővé tehetik az Egyesült Államok számára, hogy kihasználja ezeket a lehetőségeket. Ahhoz azonban, hogy az egyének, a cégek és a gazdaság egésze teljes mértékben részt vehessen ezekben a lehetőségekben és hasznot húzhasson belőlük, az amerikai kapitalizmus modelljének fejlődnie kell, ha továbbra is az a páratlan mechanizmus akar maradni, amely mindenki számára jólétet biztosít.

Bármely ilyen fejlődés során azonban fontos, hogy megőrizzük a jelenlegi modell erősségeit, különösen azokat, amelyek kritikusak lesznek az elkövetkező évtizedek lehetőségeinek megragadásához, és a gyengeségek - például az ebben a cikkben kiemelték - kezelésére összpontosítsunk.

A korábbi korszakokban új ötletek jelentek meg, és az intézményi szereplők számos olyan piaci alapú mechanizmust léptettek életbe, amelyek megpróbálták kezelni a kapitalizmus előtt álló problémákat. A beavatkozás modern formáira lehet szükség, tekintettel a technológia növekvő és mindent átható szerepére, az új üzleti modellek megjelenésére, az immateriális javak növekvő jelentőségére, valamint az egyének változó módjára, ahogyan munkavállalóként, fogyasztóként és megtakarítóként részt vesznek a gazdaságban.

A COVID-19 világjárvány okozta gazdasági sokk nagyságrendje lehetőséget teremt annak újragondolására, hogy a jelenlegi modell mennyire működik, és mennyire felel meg a jelen és a jövő kihívásainak és lehetőségeinek. Ezek közé tartozik, hogy miként biztosítható a kapitalizmus befogadó jellege, hogyan fejleszthetők a piaci mechanizmusok, hol alkalmazhatók, mi a kormányzat és az iparpolitika szerepe, valamint a vállalatok szerepe a 21. században a társadalmi kihívások kezelésében. Hogy az amerikai kapitalizmus modelljének alkalmazkodnia kell-e és milyen mértékben a növekvő kihívásokhoz és az új gazdasági és technológiai lehetőségekhez, az még nem eldöntött kérdés. Néhány kulcskérdésre adott válaszok azonban segíthetnek az irányvonal meghatározásában:

Hol és hogyan lehet az amerikai kapitalizmus erősségeit megerősíteni és kiszélesíteni, hogy az Egyesült Államokban és azon kívül is teljes mértékben az amerikaiak növekedését és jólétét szolgálja, hogy teljes mértékben megragadhatjuk a 21. század ígéreteit, fejlődő lehetőségeit és lehetőségeit?

A piaci és nem piaci alapú beavatkozások milyen típusai és kombinációja képes a kapitalizmust úgy átalakítani, hogy minden résztvevője számára lehetőségeket és jobb eredményeket biztosítson, miközben megőrzi a növekedést és nagyobb jólétet lehetővé tevő innovációt és versenyt? Milyen szempontok alapján kell a piacot megtervezni és átalakítani annak érdekében, hogy jól működő és befogadó piacokat hozzunk létre, amelyek megfelelnek a 21. századi gazdaságnak és résztvevőinek?

Mivel a technológia, a tőke és az immateriális javak növekvő jelentősége, valamint a globalizáció mind hatással van a munkaerőpiacokra, hogyan fejlődhet a kapitalizmus annak biztosítása érdekében, hogy az emberek - akiknek többsége a munkájukon keresztül vesz részt a gazdaságban - jólétben éljenek, minőségi munkahelyekhez, jövedelemhez és méltósághoz való hozzáférés révén? Mivel a COVID-19 még inkább rávilágított sok ember kiszolgáltatottságára, milyen biztonsági hálókra és átmeneti támogatásokra van szükség a jövőben, és hogyan lehet ezeket a legjobban biztosítani?

Hogyan biztosíthatja a kapitalizmus, hogy az Egyesült Államokban minden embernek és helynek lehetősége legyen a gazdaságban való teljes körű részvételre, különösen azoknak, akiket ez eddig a leginkább hátrányosan érintett, és akiket a jövőben a lemaradás veszélye fenyeget? Milyen beruházásokra van szükség, és hogyan kell ezeket megvalósítani?

Hogyan kell kezelni a gazdasági hozamok koncentrációját és a szupersztár cégek, ágazatok és városok kialakulását? Hogyan lehet e szupersztárok előnyeit - például azt, hogy nagyobb, bizonytalanabb hosszú távú beruházásokat tudnak eszközölni az áttörő innovációba, valamint a fogyasztók számára a méret- és hálózati hatásokból származó előnyöket - szélesebb körben hasznosítani, miközben a hátrányos oldalakat, köztük az innovációra, a versenyre, a fogyasztókra és a regionális gazdaságokra gyakorolt hatásokat mérsékelni kell?

Milyen mértékben van a kapitalizmus felkészülve arra, hogy az éghajlatváltozáshoz hasonló kihívásokat a szükséges gyorsasággal és léptékekkel kezeljen? Hol lehet piaci alapú beavatkozásokat alkalmazni, és milyen szerepet játszhatnak a kormányok és más intézmények az ösztönzők megteremtésében és a koordináció lehetővé tételében az éghajlatváltozás kezelése érdekében?

Milyen intézkedések biztosítják, hogy az amerikai kapitalizmus versenyképes és rugalmas maradjon a globális gazdaságban? Mit lehet tanulni más kapitalista rendszerekből, és milyen szempontokat kell kihasználni a folyamatos növekedés és jólét érdekében, amelyek az amerikai rendszert egyedivé teszik? Mi az iparpolitika szerepe, ha egyáltalán van ilyen?

Hogyan biztosíthatja a kapitalizmus a közjavakba, például az oktatásba és más humántőke-befektetésekbe, a közinfrastruktúrába, beleértve az egészségügyi infrastruktúrát, vagy az alapvető K+F-be történő elegendő befektetést? Hogyan lehet ezeket a beruházásokat

méltányosan megvalósítani a különböző társadalmi-gazdasági és demográfiai csoportok és az ország különböző részei között? Hogyan kellene finanszírozni ezeket a beruházásokat?

Az idézet vége

Annak ellenére, hogy megválaszolhatatlan kérdések sora, az egyik legjobb átfogó értékelésként itt a helye.

A fejezet összegezhető: az USA világhatalmi törekvései a II. világháború óta töretlenek. A kommunizmus elleni tömeggyilkos módszerekkel vívott háborúk, majd az évtizedekig zajló, embertelen eszközöket felemésztő, nukleáris fenyegetést kiélező hidegháborúk (két szakasz emésztette a világot: a Szovjetunió léte alatti, majd annak összeomlását követően újjáéledő), végül az országok sorát tönkretévő, és óriási menekülttömeget generáló végtelenített terrorellenes terrorháborúk után az USA tovább nyomul újonnan deklarált főellenségei ellen, ami egyelőre csak az ukrajnai háború kirobbanásához vezetett, de a világcsendőr idén megfogalmazott új nemzetbiztonsági stratégiájával további évtizedet – és csak egy, döntő évtizedet - jelöl meg a főellenségek ellen a világuralomért vívandó csatára. A fegyveres összetűzések mellett nyilván több régiót érintő hidegháborús módszerek is erőre kapnak. Elhivatottsága, elkötelezettsége és módszerei végzetes hatásokat eredményezhetnek nemcsak emberéletben és anyagi pusztulásban, hanem az emberiséget fenyegető egyéb súlyos veszélyek kiéleződésében. Példa erre, hogy október végén – nem ellenőrizhető információk szerint – több tucat atombombát telepít át európai bázisaiba!

Az USA az egész emberiség létét fenyegető gonosz erő.

Jegyzetek

1. <https://www.politico.com/news/magazine/2022/10/05/free-markets-dont-buy-peace-00060236>
2. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Neoliberalizmus>
3. <https://ujegyenloseg.hu/a-mindent-tulelo-neoliberalizmus/>
4. https://mersz.hu/hivatkozas/dj149k_739
5. <https://www.ludovika.hu/blogok/pakblog/2021/03/02/a-kapitalizmus-es-kovetkezmenyei-van-e-alternativa/>
6. <https://tradingeconomics.com/united-states/gdp-growth>
7. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=US>
8. <https://www.thebalance.com/how-outsourcing-jobs-affects-the-u-s-economy-3306279>
9. <https://www.globalization-partners.com/>
10. https://index.hu/gazdasag/2017/06/14/monopolium_innovacio_lelassulasa_szilicium_volgy/
11. https://www.collagegroup.com/2022/01/12/america-now-economic-inequality/?gclid=CjwKCAjww8mWBhABEiwAl6-2RV5L5WjIJEQ0-bzdQXa7pf9q2Tk6orW9P2ygYgbLAs_E0v_Z5HjRoCjWkQAvD_BwE
12. <https://inequality.stanford.edu/publications/20-facts-about-us-inequality-everyone-should-know>
13. <https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/04/itt-a-hidegzuhany-visszaesett-az-amerikai-gazdasag>
14. https://theconversation.com/us-is-becoming-a-developing-country-on-global-rankings-that-measure-democracy-inequality-190486?utm_medium=email&utm_campaign=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20September%2015%202022%20-%202404424020&utm_content=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20

- [0September%2015%202022%20-%202404424020+CID_1e04362f202e05521e21e7e913af9c23&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=US%20is%20becoming%20a%20developing%20country%20on%20global%20rankings%20that%20measure%20democracy%20inequality](https://theconversation.com/white-nationalism-is-a-political-ideology-that-mainstreams-racist-conspiracy-theories-184375?utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter%20%20September%2023%202022%20-%202411524098&utm_content=Daily%20Newsletter%20%20September%2023%202022%20-%202411524098+CID_69d070d74e143a7d88c0c2050cc2221c&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=White%20nationalism%20is%20a%20political%20ideology%20that%20mainstreams%20racist%20conspiracy%20theories)
15. https://theconversation.com/white-nationalism-is-a-political-ideology-that-mainstreams-racist-conspiracy-theories-184375?utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter%20%20September%2023%202022%20-%202411524098&utm_content=Daily%20Newsletter%20%20September%2023%202022%20-%202411524098+CID_69d070d74e143a7d88c0c2050cc2221c&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=White%20nationalism%20is%20a%20political%20ideology%20that%20mainstreams%20racist%20conspiracy%20theories
 16. https://theconversation.com/us-and-russia-engage-in-a-digital-battle-for-hearts-and-minds-190104?utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter%20%20September%2023%202022%20-%202411524098&utm_content=Daily%20Newsletter%20%20September%2023%202022%20-%202411524098+CID_69d070d74e143a7d88c0c2050cc2221c&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=US%20and%20Russia%20engage%20in%20a%20digital%20battle%20for%20hearts%20and%20minds
 17. https://heal-ca.org/a-life-raft-in-a-coronavirus-tsunami/?gclid=CjwKCAjw_b6WBhAQEiwAp4HyIL-FP_MEtgxXxTxOEOWxKQ2MthXOgKAq40XY1etbj5sJ9slfL9eMxoCYZoQAvD_BwE
 18. <https://www.conference-board.org/research/us-forecast>
 19. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/long-term-capitalism/rethinking-the-future-of-american-capitalism>

Nagy-Britannia - kulminál a Brexit-pofon

Sokan tréfálkoznak a Brexitről, pedig viccnek is rossz, nem beszélve a valóságról. Egy-két ember sötét rágalmai indították el, vagy adtak komoly lökést a politikai beharcok témájának: jó-e Nagy-Britanniának az EU-tagság. Boris Johnson újságíróként dolgozott Brüsszelben, onnan közvetített elképesztő csúsztatásokat, ferdítéseket, többek között olyan primitíveket is, mint például a magyar rágalom volt az EU-ba felvétel előtt, miszerint nem fogyaszthatunk majd mákos beigli, mert az EU letiltja a mákot. A határtalan emberi ostobaság az ő tollából eredő baromságokat is zabálta, el lehet képedni rajta, de hozzájárult a nagyon nem rendes népszavazáson a Brexit sikeréhez. Aztán, amikor Borisra került a sor, hogy miniszterelnökként igazgassa a már csak roncs világbirodalmat, ami még mindig azt hitte, jelentősebb szerephez juthat önálló birodalomként, mint az EU-hajó egyik evezőjeként. Súlyosan tévedtek.

Mára ott tart a birodalom, hogy Liz Truss pár hónapos vezetése mellett csődhelyzetbe evezget. Két weblapot is a figyelmükbe ajánlok, kedves olvasók: a precedens.mandiner.hu cikkét¹, amelyik még csak kormánycsődöt jelez, és a privatbankar.hu véleményét², amely már az egész politikai rendszerük összeomlásának lehetőségéről beszél. Az index.hu-ban megjelent Osztoivits András professzornak, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara tanszékvezetőjének cikke³, amelyikben már azzal foglalkozik – a Brexitről is nyilatkozva – hogy Európa nem bírna ki újabb világégést. A következő birodalom, amellyel foglalkozni fogunk, az EU lesz, ott visszatérünk az eszmefuttatására, most azonban halljuk, mit gondol ő a Brexitről? Sajnos, mindössze ennyit:

„A Brexit nagy sebet ütött az Unión?”

Igen, két okból is. Az egyik, hogy mégiscsak egy nagy vezető európai országról van szó, amely katonailag és gazdaságilag is az egyik legerősebb állam, a másik, hogy

Megtört az a mítosz, hogy az integrációnak nincs alternatívája:

Aki belép, az benn is marad, nem akar kilépni. Kétségtelenül nagy törést hozott a brit népszavazás és a kilépés, ami azt igazolja, hogy esetleg mégiscsak van az unión kívül is élet egy fejlett európai országnak. De gazdaságilag ez egyelőre jóval nagyobb kihívás a britek, mint az EU számára. Nagyon komoly veszteségek érték a brit gazdaságot, és nem volt fogatkönyv arra, hogy mi van, ha a kilépéspártiak győznek.”

Ennél többet mondtam magam is. Elkezdtem keresni, hol is írtam róla, de nem találtam azonnal, hol is publikáltam? Mindenesetre itt közreadom:

<Nehéz komolyan hozzászólni a Brexit eseményekhez. Pár megnyilvánulót lehülyéztem, joggal. Igazuk van azonban sokaknak, akik tragikusnak értékelik a Nagy-Britanniában történeteket. Annyi mindenről van ugyanis szó, amit felsorolni is nehéz.

Van egy angol mondás, nem lehet nem emlékeztetni rá: Az ostobaságnak nincsenek határai. Hát ez az eseménysorozat fényesen igazolja a mondás bölcsességét.

Az első ostobaság.

Volt egy szuperhatalom, talán a világtörténelem legnagyobb (leigázott területben, embertömegben, vagyonban, vagy akármiben számolva) hatalma. Határtalan önteltség jellemezte. Mahatma megbontotta a hatalom sérthetlenségébe vetett hitet, az elnyomott népek sorozatban rázták le az igát. Maradt a csonka anya-birodalom, a Nagy-Britannia névre hallgató, több igába vont nép közössége. A hatalom korcsosult, az önteltség maradt. Ahogy szűkült a hatalom, talán úgy nőtt az önteltség. Ezt a hólyag országot felingerelni, hogy váljon újra önmagává, diletantizmus, öngyilkosság...

A második ostobaság.

Az EU vezetése. Észrevételezik a kritikusai (Orbán és hasonló), hogy bonyolult, lassú, elsősorban a nagyok érdekeit képviseli. Nem igaz azonban, hogy a jogi keretek ezt biztosítják. Azt is észre kell venni, hogy tele van otthon kellemetlennek tartott, az EU kormányzásába eltávolított emberrel. És bomlasztó kritikával nem lehet megváltoztatni a helyzetet, csakis a belső reformok útján. Ehhez azonban a fejlődés irányában egyet kell érteni a többséggel (vagy legalább a legerősebbekkel). És ez az irány csakis a nemzeti függetlenség feladásával járó tömörebb közösség.

A harmadik ostobaság,

amin csak elgondolkodni tudok. A nép ostoba, csak a vezetői ostobábbak – szoktam mondani. Ezt is bizonyította a referendum. A vezetők mindkét oldal képviselőitében rendkívül ostobák voltak. A maradás mellett állók képtelenek voltak komoly kampánnyal hatni a szavazókra. Sem a hangoztatott érvek, sem a kampány szélessége nem volt méltó a kérdés fontosságához. A távozás mellett érvelők viszont – mint utólag kiderült, sőt be is vallották – demagóg hadjáratot folytattak. De a nép nagyobb része, az idősek és a vidékiek is nagyon ostobák voltak, jórésztük azt se tudta, mire szavaz, mi ez az egész. Lelépték az észet (értelmiség) és az energiát (fiatalság). Borzasztó az egész. Megerősíti a véleményt, miszerint a képviselői demokrácia teljes csődöt mondott.

A negyedik ostobaság.

A maradék – vezetők, tagállamok – reakciója. Részben uralja a nemzetieskedés megerősödése. „Meg kell hallgatni a népet!” – böfögik a nemzetállamok megmaradásának hívei. Egyrészt ezt a népet (értelem)? Másrészt a demagógiával megbabonázható tömeg azt hajtogatja, amivel megbabonázták. Amíg a vezetők olyanok, amilyenek, nem szabad a népre se hallgatni. Nem kevésbé sötétek azok a most felfűtődött erők, amelyek az Unió további bomlasztását követelik. Ha tovább bomlik, egyrészt újra megjelenhet a háború veszélye, másrészt biztosra vehető a gazdasági visszaesés, az USA-nak kiszolgáltatottság fokozódása. A területi követelések (Gibraltár) azonnali megjelenése a széteséssel járó háború lehetőségére figyelmeztetnek. Hiába mondja most a kritikus hang, hogy a neoliberalizmus, meg nagytőke, meg sok egyéb igazság, téved, ha azt hiszi, hogy a „szabaddá váló” országok megszabadulnának ezektől a béklyóktól. Ellenkezőleg, a független, önálló országok sokkal kiszolgáltatottabbak a kapitalizmus gyilkos eszközeinek, mint a közösségek.

A külügyminiszterek közös közleményt adtak ki, miszerint „a különböző uniós tagországok nem egyforma elkötelezettséggel akarják a szorosabb európai egységet. Meg kell találni a módját annak, hogy ezt jobban tudjuk kezelni.” Szerény véleményem szerint a megmaradt tagállamok nagyjai megunták Nagy-Britannia távolságtartó politikáját, különcködését, az előrehaladás akadályaként értékelték a magatartását, ezért most – kissé meglepő módon – sürgetik a távozását. Egyértelmű: haladni akarnak és fognak az egység felé! Minden nemzetieskedőt, kiváltságokat igénylőt, Brüsszelezőt faképnél fognak hagyni.

Még csak annyit: az európai kontinens egysége előtti problémák különös – negatív – értéket nyernek, ha két hatalmas kontinens, Dél-Amerika és Afrika teljes egységét célul kitűző szövetségek létezésén elgondolkodunk. Európa a végső pozícióvesztés korszakába lépett.>

Bármennyire is meglepő, nehezen bújta elő a zsákból: „Mitől döglük meg ez az ország? 2. kötet”⁽⁸⁾ (222-223. oldal) és ott folytattam a Brexit-eszmefuttatásom, amiben, a 228. oldalon ezt a döfést teszem:

„Nagy-Britannia folyamatosan veszít politikai-gazdasági pozíciójából, annak ellenére, hogy mind oktatásügye, mind kutatóközpontjai kiváló, a mesterséges intelligencia tudósai között is

sok még az angol. Vezető szerepet játszott eddig pénzügyi kérdésekben, a világ egyik legfontosabb pénzügyi központja. Számtalan Európán kívüli cég azért települt Angliába, vagy nyitott fiókot ott, mert kapu tudott lenni az EU felé. A még nem teljesült Brexit is több területen megingatta ezt a szerepkört. Úgy tudom, London helyett Frankfurt lesz Európa pénzügyi központja. Japán autógyárak adják fel angliai telepüket. A világ legnagyobb e-kereskedelmi cége, a kínai Alibaba az európai rendeléseket kezelő Aliexpress fiókját telepíti át Belgiumba. És ez csak a kezdet. A valószínű folyamat nem greatness-t fog eredményezni, hanem hanyatlást. *A Brexit öngyilkosság.*”

A theconversation.com⁴ arról értesít, hogy az UK legrövidebb ideig uralkodó miniszterelnöke, Liz Truss - teljes káoszt hagyva maga után - lemondott. A fórum tömör értékelése így szól: „Ez [a lemondás] olyan gazdasági zűrzavart követ, amelyet nagyrészt ő maga okozott, és amely U-fordulatokból, nagy visszhangot kiváltó kirúgásból, furcsa távollétekből állt és csökkenő támogatottságot eredményezett.” Kikérték azonban Garret Martin amerikai UK-szakértőt, aki kicsit bővebben magyarázza meg az okokat: Kwasi Kwarteng pénzügyminiszterrel óriási adócsökkentést hozó mini-költségvetést hozott létre, ami a leggazdagabb rétegeknek jelentett kedvezményeket; a GBP rosszul reagált, zuhant; kirúgta Kwartenget; Hunt, az utódja szinte minden intézkedést visszavont, amit a mini-költségvetés tartalmazott; nem jelent meg két fontos, őt érintő parlamenti eseményen; az iránta és pártja iránt megnyilvánuló bizalom teljesen összeomlott.

Ezzel tulajdonképpen lezárhatnánk a zuhanórepülésben vergődő volt szuperhatalom értékelését, jelezve, hogy valószínűsíthető a lépcsőzetes szétesése. A Commonwealth tagállamai közül több lesz, amelyik nem kíván részese lenni a leépülésnek, és biztosra vehető, hogy Skócia vissza fog csatlakozni az Európai Unióba.

Maradt azonban a [Ben Trott](#)-tal 2016-ban folytatott interjú⁵, amelyik több szempontot értékel a Brexit-tel kapcsolatban, érdemes a fontosabbakat kiemelni, gondolom, hiszen jelentős jogi és marketing szakértő! Valóban lényegét érintők a megállapításai! Legfontosabbnak tűnik a Nagy Nagy-Britannia helyreállítása, ahogy azt kifejezték, mondván hogy „Az az érv, hogy az EU-ból való kilépés lehetővé tenné Nagy-Britannia számára, hogy globális szereplővé váljon, és különösen fokozhassa a Nemzetközösség országaival való együttműködést, nyilvánvaló kísérlet volt arra, hogy a [Nadine El-Enany](#) által leírt birodalom iránti nosztalgia, vagy, ahogy [Paul Gilroy](#) nevezte, a 'posztkoloniális melankólia' felé forduljon. Nemcsak arról van szó, hogy Nagy-Britannia újra dominálni akar a világban, hanem arról is, hogy Nagy-Britanniát 'gyarmatosították' a Karibi térségből, Dél-Ázsiából és újabban Kelet-Európából érkező bevándorlók, valamint a nemzeti szuverenitásnak az EU javára beállt elvesztésével. Ígéretet tettek arra, hogy Nagy-Britanniát újra nagygyá teszik, különösen azoknak, akik saját életszínvonaluk csökkenését tapasztalták Nagy-Britannia világszínpadon való leépülésének megfelelő okát, még ha ez általában nem is tekinthető a végső következményének.”

Lényeges szerepet játszott a kor szerinti differencia: a fiatalok döntő többsége a maradás híve volt, míg az idősebbek a távozásra voksoltak.

Itt megállok, olvassák el az interjút, tanulságos.

Haladjunk tovább!

London elveszítette pénzügyi központ szerepét, amiről az euronews.com⁶ így ír:

„Nem lehet egyik napról a másikra felépíteni azt az infrastruktúrát és ökoszisztémát, ami Londonban volt. Ez évekbe telik - folytatja [Barbara Casu Lukac](#). Európai pénzügyi központjai még nem elég nagyok. Frankfurt, Dublin, Párizs, nem igazán versenyképesek. A valódi

riválisok, New York, Hongkong és Szingapúr. A kereskedelem nagy része eltávolodik Európától. Ez mindenkinek hátrányos. Ezzel veszít az Unió is és az Egyesült Királyság is.” Eddig Frankfurt volt a várományos, a fülembe jutott hírek szerint. Európát tekintve valószínűleg az is. Az viszont kürtöző szinten hangzik el, hogy Londonnak, pénzügyi központként annyi. Ha fellapozzuk a Világbank GDP adatait, Nagy-Britannia pontosan ugyanazt a képet mutatja, mint az USA: a 2010-es évtized alatt 2% körüli stagnálást.

Átfogóbb képre van szükség! A Wikipedia⁷ azt mondja a Brexit okozta veszteségekről, hogy „A meglévő tudományos kutatások 2017-es és 2019-es felméréseinek hiteles becslései szerint Nagy-Britannia GDP-vesztesége 1,2-4,5% között mozgott, és az egy főre jutó brit jövedelem 1-10%-át tette ki. Ezek a becslések attól függően változtak, hogy az Egyesült Királyság 'kemény' vagy 'puha' Brexit útján lépett ki.” (A puha, illetve kemény kilépés jellemzőit nem vizsgáljuk, haladunk tovább. Angolul tudók a linkben olvashatják.) Majd a távozó cégekről ír: „A Brexit-népszavazást követően számos vállalat helyezett át eszközöket, irodákat vagy üzleti tevékenységet Nagy-Britanniából a kontinentális Európába és Írországba. 2019. április elejéig a bankok több mint 1 billió dollárt helyeztek át Nagy-Britanniából, a vagyonkezelő és biztosítótársaságok pedig 130 milliárd dollárt helyeztek át Nagy-Britanniából. A New Financial független kutatóintézet 2019. márciusi jelentése 269 olyan banki vagy pénzügyi szolgáltatás-szektorba tartozó vállalatot azonosított, amely a Brexit után áthelyezte üzletágának vagy személyzetének egy részét; ezek közül 239 költözésről megerősítették, hogy a Brexithoz kapcsolódik; a legtöbb költözés Dublinba (30%) történt, ezt követte Luxemburg (18%), Frankfurt (12%), Párizs (12%) és Amszterdam (10%).” A gazdaság előre jelzett összehúzódása bekövetkezett: „A Centre for European Reform kutatása szerint az Egyesült Királyság gazdasága 2,5%-kal kisebb, mint amekkora akkor lett volna, ha a népszavazáson a 'Maradjunk' győz. Az államháztartás évi 26 milliárd fonttal csökkent. Ez heti 500 millió fontot jelent, és egyre nő. Egy becslés szerint Nagy-Britannia gazdasága 2,1%-kal kisebb, mint amekkora 2018 első negyedéve után lett volna.”

Több ipari és kereskedelmi cégnek a Brexit hatására távozásáról olvastam és írtam korábban. Most azonban érdemes újra megvizsgálni, valószínű rázósabb adatokat kapunk. Az independent.co.uk⁸ listát közöl az elhagyó, vagy visszahúzódó cégekről. Kiemelem az elhagyás vagy székhely áttelepítés mellett döntő ipari termelő cégeket: Dyson, Honda, Nissan, Panasonic, Philips, Rolls-Roys, Schaeffler, Sony, Toyota... Nem elég? Nem! A Bloomberg⁹ szemképrázató összeállítást nyújt, csoportosítva a Brexit miatt 2016-ban megmozduló cégeket aszerint, hogy visszavonulnak valamilyen formában, profitcsökkenést jeleznek, a székhelyük áthelyezését tervezik, illetve profitálnak valószínűleg a Brexit esetén. Érdemes belelapozni.

Az investmentmonitor.ai¹⁰ jelzi, hogy két év és 5 hónap után még mindig vannak a termelést akadályozó problémák: „2022 májusában - két évvel és öt hónappal az EU 2020. január 1-jei hivatalos kilépése óta - a feldolgozóipar még mindig kormányzati iránymutatásra vár olyan kulcsfontosságú üzleti lépésekkel kapcsolatban, mint az importellenőrzés, a jelölési előírások (terméktesztelés) és az uniós innovációs finanszírozás reális pótlásának módja.”

Az euronews.com¹¹ fenomenális összeállítással örvendeztette meg a világot, akár hetekig lehet csatangolni benne. Nem segít a kapitalizmus általános válságának feltárásához, úgyhogy ezzel le is zárom a Brexit kérdést. Egy mondatot még: a Brexit kiváló példa arra, miként tudhat kis csoport galád szélhámos kátyúba sodorni hatalmas politikai/gazdasági birodalmat.

Nagy-Britannia jelenlegi helyzetével foglalkozó információkból lapozunk:

Az OECD pillanatfelvétele¹² nem nyújt komolyan lehangoló képet: „A GDP az előrejelzések szerint 2022-ben 3,6%-kal nő, majd 2023-ban stagnál. Az infláció tovább emelkedik, és 2022 végén 10% feletti értéken tetőzik a munkaerő és a kínálat folyamatos hiánya, valamint a magas energiaárak miatt, majd 2023 végére fokozatosan 4,7%-ra csökken. A magánfogyasztás várhatóan lassul, mivel az emelkedő árak csökkentik a háztartások jövedelmét. Az állami beruházások 2022-ben gyengülnek, mivel a kínálati szűk keresztmetszetek akadályozzák a tervezett beruházások végrehajtását, de 2023-ban e hatások enyhülésével ismét emelkedni fognak. A feszes munkaerőpiac hozzájárul a munkanélküliség alacsonyan tartásához.”

A tradingeconomics.com¹³ jóval sötétebb képet ad: „A brit gazdaság 2022 első három hónapjában az előző év első negyedéhez képest 0,8%-kal bővült, ami az elmúlt egy év legalacsonyabb értéke, és összhangban van az előzetes becslésekkel. A legnagyobb mértékben az információ és kommunikáció, valamint a szállítás és raktározás járult hozzá a növekedéshez, míg a termelési kibocsátás elsősorban a feldolgozóipari termelés növekedésének köszönhető; az építőipari termelés is emelkedett. A háztartások végső fogyasztási kiadásai is 0,6%-kal nőttek, míg a bruttó állóeszköz-felhalmozás a felülvizsgált 3,8%-kal bővült. *A háztartások rendelkezésre álló reáljövedelme mégis 0,2%-kal csökkent, ami a negyedik egymást követő negyedévben jelenti a rendelkezésre álló jövedelem negatív reálnövekedését.* A GDP továbbra is 0,7%-kal a járvány előtti szintje felett van. forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal”

A PwC tanulmánya¹⁴ a következőt jósolja: A forgatókönyvtől [lesznek-e további szankciók, vagy sem?] függően arra számítunk, hogy az Egyesült Királyság GDP-növekedése idén átlagosan 2,8% és 3,8% között lesz, szemben a korábbi 4,5%-os konszenzusos GDP-növekedéssel. A felülvizsgálatunk fő mozgatórugója a háztartások fogyasztásának lassulása, amelyet viszont a magasabb árak hajtanak. A reálkeresetek már most is csökkennek az Egyesült Királyságban, és ez várhatóan legalább az év végéig folytatódik, ami az alacsonyabb jövedelmű háztartásokat aránytalanul nagyobb mértékben érinti.

Nyugodtan kimondhatjuk: Nagy-Britannia süllyedő hajó. Méreteinél, súlyánál fogva még sok bajt fog okozni (ha lesz jövő), de jelentéktelenné válása biztosra vehető.

Jegyzetek

1. https://precedens.mandiner.hu/cikk/20210430_vegleg_alkotmanyos_valsagba_kerult_nagy_britannia
2. <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/magaval-ranthatja-a-szakadekba-liz-truss-az-egesz-brit-politikai-rendszert-is.html>
3. <https://index.hu/kultur/2022/10/20/osztovits-andras-interju-europai-unio-alapito-atyak-osiris-mcc-konyvsorozat/>
4. https://theconversation.com/uk-prime-minister-forced-from-office-amid-economic-turmoil-chaos-in-parliament-and-a-party-in-tatters-192795?utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter%20%20October%2020%202022%20-%20202436124366&utm_content=Daily%20Newsletter%20%20October%2020%202022%20-%20202436124366+CID_bfa9f35e626576df93a245a325bec37f&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=UK%20prime%20minister%20forced%20from%20office%20amid%20economic%20turmoil%20chaos%20in%20parliament%20and%20a%20party%20in%20tatters
5. [\(PDF\) Brexit? - Interview with Ben Trott | Ben Trott and Maurilio Pirone - Academia.edu](#)

6. <https://hu.euronews.com/2020/11/10/mi-lesz-europa-penzugyi-kozpontja-london-helyett-a-brexít-után>
7. https://en.wikipedia.org/wiki/Economic_effects_of_Brexit#:~:text=Long%2Dterm%20impact%20on%20the%20UK%20economy,-There%20was%20overwhelming&text=2017%20and%202019%20surveys%20of,'%20or%20'soft'%20Brexit.
8. <https://www.independent.co.uk/news/business/news/brexit-companies-leaving-uk-list-job-cuts-eu-no-deal-customs-union-a8792296.html>
9. <https://www.bloomberg.com/graphics/2016-brexit-companies-tracker/>
10. <https://www.investmentmonitor.ai/manufacturing/uk-manufacturing-brexit-recovery-confusion>
11. <https://www.euronews.com/my-europe/2021/06/23/brexit-draft-deal-first-of-many-hurdles-to-a-smooth-exit>
12. <https://www.oecd.org/economy/united-kingdom-economic-snapshot/>
13. <https://tradingeconomics.com/united-kingdom/gdp-growth>
14. <https://www.pwc.co.uk/services/economics/insights/uk-economic-outlook.html>

*

Az Európai Unió a legjelentősebb politikai és gazdasági erő Európában.

Ennek a közösségnek a sorsa meghatározó tényező az egész kontinens számára. Ha Svédország és Finnország csatlakozik a NATO-hoz, rajta kívül csak három volt szovjet tagállam, Oroszország, Ukrajna és Belorusszia szerepe lényeges.

Hangsúlyozni kell, hogy államszövetségként is, a NATO-tömbként is az USA elkötelezett szövetségese. A végtelenített terrorellenes terrorháborúk tömeggyilkos világcsendőrének kiszolgálója. Ha az marad, a világcsőd bekövetkezésének egyik oka lesz.

Bár a Brexit súlyosan érintette, egységét azóta tulajdonképpen csak az Orbán Viktor vezetése alatt álló országunk veszélyezteti. Napjainkban jelent meg újabb veszély, a jobboldali olasz erők hatalomra lépésével.

Váratlanul érheti kedves olvasóimat a most bedobásra kerülő két bomba. Nem az EU gazdasági erejéről tájékoztatnak, hanem az első a lakosság vagyoni megosztását tárja fel, és pedig nagyon alaposan. „Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Vagyoni egyenlőtlenségek Európában: a tőkéből és a munkából származó jövedelmek megoszlása a tagállamokban” a címe a belső tanulmánynak és itt nyitható meg: [EU, 2018/C 129/01](#) És így szól: 1910-ben az európai népesség 10 %-ának kezében volt a vagyon 90 %-a, ezen belül pedig a leggazdagabb 1 % tulajdonában a vagyon 50 %-a.

A másik még izgalmasabb, mert először találkozom a digitális munkára átállás szociális vonatkozásaival foglalkozó munkával. A címe: Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Fenntartható társadalombiztosítási és szociális védelmi rendszerek a digitális korban és itt nyitható meg: [EU, 2018/C 129/02](#)

Mindkettőt figyelmes tanulmányozásra ajánlom. Pár gondolat belőlük:

Az utóbbi három évtizedben a felgyorsult globalizáció növelte a munkára nehezedő adóterhet, és megfordította a bérek és a tőke arányát a bruttó hazai termékben. Ennek következtében 1980 és 2006 között az OECD-tagállamok többségében évente átlagosan 0,3 %-kal csökkent a bérek GDP-n belüli aránya. A profit részesedése viszont ugyanebben az időszakban körülbelül a GDP 31 %-áról a 47 %-ára nőtt az EU 15 régi tagállamában. Az EGSZB szerint a tagállamoknak és az Európai Uniónak sürgősen intézkedéseket kell hozniuk ennek a tendenciának a megfordítására.

Az EGSZB aggódik amiatt, hogy olyan országokban, mint például Nagy-Britannia vagy Franciaország, a vagyon több mint 50 %-a ingatlanokban van. Ez egyfelől a vagyon diverzifikációjának hiányára utal. Másfelől pedig azt jelenti, hogy az emberek nagy része ingatlanokból származó jövedelemből halmozza fel a vagyonát. Ezt a vagyont a későbbiekben nem forgatják vissza a gazdaságba. A feltőkésítés önmagában felhalmozódást eredményez. Itt felmerül tehát a hozzáadott értéknél sokkal gyorsabb ütemben növekvő tőke kérdése. Az Oxfam legutóbbi jelentése feltárta, hogy a világ nyolc leggazdagabb emberének vagyona egyenlő a legszegényebb 50 % vagyonával – ez a széles körben tapasztalható társadalmi elégedetlenség egyik forrása. Az iparosodás korában a tőke jelentős tényezőnek számított, de ha öncéllá válik, elveszti a funkcióját.

És

Mivel a digitális korra jellemző új foglalkoztatási formákban tevékenységet folytató munkavállalók helyzete igen összetett, az EGSZB úgy ítéli meg, hogy ki lehetne dolgozni egy átfogó megoldást a társadalombiztosítási jogok elismeréséhez kapcsolódó problémákra, mégpedig a rendszer finanszírozási módjának általános megreformálása révén. Ezért az EGSZB kéri a tagállamokat, hogy keressenek olyan megoldásokat, amelyek lehetővé teszik a

táradalombiztosítási rendszerek finanszírozását olyan eszközök révén, amelyek egyrészt biztosítják azok fenntarthatóságát, másrészt elérhetővé teszik a rendszert olyan személyek számára is, akik az új munkavégzési formákban gyakorolják tevékenységüket. Fontolóra lehetne venni, hogy a digitalizációból származó előnyök egy részét arra használjuk fel, hogy a jövőben is garantáljuk a szociális rendszerek fenntarthatóságát és tehermentesítsük a munkát, mint tényezőt.

Mindkét EU-tanulmány 2017-es adatokra épül! Sajnos, elrepült felettük már az idő. Ha csak a Covidra, az ukrán háborúra, a csúcstechnológiák fejlődésének hatásaira gondolunk, még félelmetesebb kép tárul elénk.

Közbevetem:

Mivel ígéretet tettem Osztovits András interjújával kapcsolatban, hogy visszatérek az abban az EU-ra vonatkozó megállapításokra, megteszem. Azt emeli ki, hogy az európai közösség (kisbetű, mert változó neveket viselt) létrejötte biztosítja az Európában 70 éve fennálló békét:

„Azt nem szabad elfelejteni, hogy a tagállamok adottnak tekintik a békét, de hát Európa történelme pont nem a békéről szól. Mindkét világégés innen indult, a legnagyobb pusztítást itt végezte. Az, hogy a területén hetven éve béke van, az európai közösségnek köszönhető. Ez olyan érték, amit a legnagyobb viták közepette sem szabad elfelejteni. Lehet, hogy most nem tudjuk elképzelni, hogy Franciaország megtámadja Németországot, vagy fordítva, de korábban nem telt el úgy 70 év, hogy ne lett volna köztük háborús konfliktus.”

Az ukrán háborút is érinti, de azzal később foglalkozunk.

Hogy folytassam a közbevetés előtti gondolatmenetet, képet kell adnom az EU gazdasági erejéről. Az Unió beszél magáról az european-union.europa.eu összeállításában¹.

Megtudhatjuk, hogy az előállított áruk és szolgáltatások összértékét tekintve az EU bruttó hazai terméke (GDP) 2021-ben 14,5 billió (ezermilliárd) euró volt. Ami a világkereskedelemben ellátott szerepét illeti, szép táblázat mutatja be, hogy Kína után, az USA-t megelőzve, a második helyet foglalja el.

Keresgéltem további adatokat az EU GDP szerinti helyét illetőleg. Három adatsort ajánlok a figyelmükbe. A Wikipédia 2019 évi, nominális GDP szerinti listáján² az EU az USA mögötti második helyet foglalja el Kína előtt, itt Oroszország a 11. helyet foglalja el; az ugyancsak Wikipédia által közreadott Nemzetközi Valutaalap (IMF) vásárlóerő-paritáson (PPP) kezelt GDP szerinti listája³ két időpontra, 2010-re és 2020-ra adja meg a sorrendet, ami 2010-ben EU-USA-Kína, 2020-ban Kína-USA-EU. Oroszország 2010-ben a 6., 2020-ban az 5. helyet foglalja el, India és Japán mögött. Végül a hu.tradingeconomics.com nominális GDP szerinti 2021 évi adatai⁴ szerint a sorrend USA-Kína-EU, de már szűkülő különbséggel USA és Kína között, annak ellenére, hogy Kína növekedése az adott évben visszaesett. Oroszország ezen a listán a 12. helyet foglalja el.

A listák közötti eltéréseket most nem kutatjuk, hiszen számunkra a nagyságrend a fontos.

Megállapítható, hogy az EU hosszabb távon is konkurens tud lenni a két birkózó nagyhatalomnak, ha lesz jövő, egyben tudja tartani a közösséget és megoldja a jelenlegi akadályokat (Magyarország, Olaszország, az energia- és élelmiszer-krízis, a várható menekült-áradat).

Az EU 2021 évi általános beszámolója⁵ csodálatos képet fest a mai helyzetről és a jövő terveiről. Csupa rózsaszín. Ünnepli a Covid-pandemic elleni sikeres küzdelmet, ezen belül ismerteti a [Stability and Growth Pact](#)-et (Stabilitás és Növekedés Megállapodás), ismerteti a kilábalás eszközrendszerét és a EU és 7 nem tag ország segélyprogramját...és tovább. Részletesen ismerteti a klímavédelem lépéseit, aminek klímasemlegességet kell

eredményeznie. Európa a digitalizáció évtizedébe lép. Program foglalkozik a lakosság és a szabadság védelmével, ezen belül az egészségügy fejlesztésével, jogvédelemmel, migrációval, biztonsági kérdésekkel. Szó van benne az Európa jövőjével foglalkozó konferenciáról. Értékeli a rendkívül fontos gazdaságfejlesztési kérdéseket. *Fair és szociális Európa* létrehozását is fontos célként jelöli meg. A témakör keretén belül több olyan kérdéssel foglalkozik, ami Orbánék – finoman szólva - érdeklődési körén kívül esik: rasszizmus elleni harc, a cigányság támogatása, az LBGTIQ kisebbség jogainak elismerése, az antiszemitizmus elleni küzdelem, a gyűlöletlépések és gyűlöletbeszéd elleni fellépés, a fogyatékkal élők támogatása. A külföldi kapcsolatok rendszerén belül foglalkozik a Keleti Partnerség kérdésével, ami napjainkban égető kérdéssé vált. Két ezzel foglalkozó EU tisztségviselő erről mondott véleményét idézi:

Josep Borrell főképviselő/alelnök elmondta: "A keleti partnerség továbbra is kiemelt helyen szerepel az Európai Unió napirendjén. Olyan menetrendet kívánunk kialakítani, amely megfelel a jelen példátlan kihívásainak - és lehetőségeinek -, ugyanakkor alkalmassá teszi a jövőre nézve. Munkánk középpontjában a demokrácia, a felelősségteljes kormányzás és a jogállamiság előmozdítása áll majd, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy együttműködésünk pozitív, konkrét eredményeket hozzon. Ebbe beletartozik Fehéroroszország is, ahol a keleti partnerség keretében továbbra is támogatni kívánjuk az embereket."

Várhelyi Olivér, a szomszédságpolitikáért és bővítésért felelős biztos a következőket mondta: "Olyan ambiciózus gazdasági és beruházási tervet terjesztünk elő, amely elősegíti a munkahelyteremtést és a növekedést, és jólétet hoz a keleti partnerség régiójába. A terv valamennyi keleti partnerország számára tartalmaz kiemelt országokat, köztük a jövőbeli demokratikus Fehéroroszország támogatását. Ez az új menetrend támogatni fogja a COVID-19 világjárványt követő társadalmi-gazdasági fellendülést, erősíti a gazdasági kapcsolatokat, és kereskedelmi útvonalakat épít ki az EU és a partnerországok között."

Véleményem szerint az ukrajnai háború okán kulcskérdéssé vált az egész program. Ha az EU békét akar, nyilván felülvizsgálja a Keleti partnerség programot, figyelemmel Oroszország érdekeire is. *Vele és nem ellene* kell építkezni az EU keleti kapcsolatrendszerében. Sajnos az ellenkezője történik. A Nyugat újra hergeli Grúziát (Georgiát), hogy kebelezz be az oroszországi határvidék vitatott területeit (Oszétia és Abház). Folyik Oroszország bekerítése!

Az index.hu-ban megjelent cikkében⁶ Nagy Márton magyar értékelést ad az EU-ról. A cikk így tükrözi a miniszter véleményét:

<Az infláció nem csupán növekszik, de nem tudni, hol és mikor tetőzik majd. Ezzel párhuzamosan a gazdasági növekedési kilátások romlanak, a recessziós kockázat emelkedik. Az amerikai cégek pénzügyi vezetőinek többsége 2023 elejére recessziót valószínűsít az Egyesült Államokban [Eredeti kiemelés]

– írta Nagy Márton. Kiemelte, hogy biztosak lehetünk a dollár erősödésében, míg más valuták gyengülni fognak. A politikus hangsúlyozta, hogy Amerika feleslegesen lavírozta bele magát szankciós háborúba, ami most súlyosbítja az energiaválságot.

„Európa tehát közelebbről érzi a háborús válságot és annak negatív hatásait, mint az Egyesült Államok, ezért itt még kevésbé kiszámítható, hogy hol lesz az infláció csúcspontja és a növekedés mélypontja. Ez a kontinens hosszú távú versenyképességét is befolyásolja, tartós sérüléseket okozva” – mutatott rá.

Kiemelte, hogy Magyarország már lépett annak érdekében, hogy a megélhetési válságot elkerülje, mint írta, „az ársapkák magyar modelljét máshol is követni szeretnék, mert „e

megoldáson kívül kevés nemzetközi jó gyakorlat létezik, amely végül nem a vállalatok jövedelmeit növelné tovább”.

Nagy Márton ugyanakkor leszögezte, hogy egy ennél is nagyobb kihívás még előttünk áll.

„Itthon valószínűleg sikerül elkerülni a recessziót, de a gazdaság növekedése 2023-ban erősen lassulhat” – jelezte a gazdaságfejlesztési miniszter.>

Zavaros vizek folytak le a világ csatornáin a két kép – az EU rózsaszínű éves beszámolója és a magyar miniszter véleménye - között. Illetve a következővel együtt három között.

Az index.hu cikke⁷ az UBS svájci forrásra hivatkozva azt állítja, hogy Európában recesszió van az energiaválság miatt.

„A svájci székhelyű bank szerint Európa 19 országának gazdasága a harmadik negyedévben 0,1 százalékkal, a negyedikben pedig 0,2 százalékkal zsugorodik – ez az ügyfeleknek szánt jelentésükből derült ki, amelyet a Bloomberg [összesített](#). Ennek ellenére feljavították az egész évre vonatkozó kilátásaikat, 2023-ra pedig 1,2 százalékról 0,8 százalékra csökkentették a növekedési előrejelzésüket.

A további jelentős energiaár-emelkedések miatt, amelyek további nyomást jelentenek a háztartásokra és az állóeszköz-beruházásokra, most arra számítunk, hogy az eurózóna technikai recesszióba kerül

– mondta Reinhard Cluse, az UBS európai vezető közgazdásza.”

Áttér Németországra is, ahol súlyosnak értékelik a helyzetet:

„Az infláció problémája 2023-ban sem szűnik meg. Az ellátási láncok akadozása a szűk keresztmetszetek és a geopolitikai feszültségek miatt valószínűleg folytatódik. Eközben Oroszország drasztikusan csökkentette gázszállításait, a földgáz és a villamos energia ára pedig a vártnál nagyobb mértékben emelkedett” – nyilatkozta a német jegybank elnöke, aki hozzátette, hogy egyre nagyobb a valószínűsége annak, hogy az infláció magasabb lesz a korábban prognosztizálnál.”

A Morgan Stanley értékelése⁸ szerint a mostani infláció által vezérelt recesszió kevésbé lesz súlyos, mint a korábbi hitelválságok. Az okok között eléggé kétségesek is vannak, mint például „az ingatlan- és az autóipar stabil lábakon áll [Európa és Kína autóipara is nagy kérdés], a munkaerő-helyzet robusztus. Nagyon Amerika-centrikus az értékelés!

És meglepő hírek keringenek a neten: *német autógyárak – az energiakrízis miatt – áthelyezik a termelést az USA-ba. Az USA az ukrán háború egyetlen nyertese?! Ráadásul a gazdasági élet több szektorában is: energiaforrás exportja, és termelés átszivattyúzása Európából! Európa, mikor ébredsz már fel?*

Végül hallgassuk meg a Magyar Békekör véleményét, amit „Megélhetési válság – Tiltakozó megmozdulások Európa-szerte – Gazdasági helyzetkép”⁹ címen tett közzé november 4-én. Kiemelem a lényegét:

<Az európai gazdasági helyzetről készített elemzésében a Reuters többek között így írt: “Ha az energiaárak olyan magasak maradnak, hogy az európai ipar egy része szerkezetileg versenyképtelenné válik, a gyárak leállnak, és az Egyesült Államokba költöznek, ahol bőséges és olcsó a palaenergia” – mondta Daniel Kral, az Oxford Economics vezető közgazdásza.

„Sok cég már abba is hagyja a termelést. Ez oda vezethet, hogy Európában nagyon gyorsan leépül az ipari termelés” – mondta Patrick Lammers, a közüzemi igazgatótanács tagja.

„Mindent megteszünk annak érdekében, hogy megakadályozzuk az ipari tevékenység csökkenését” – mondta az Európai Bizottság szóvivője, de amikor hidegebbre fordul az idő, és

a háztartások beindítják a fűtést, akkor az ipari szektor lesz az első, amelyiknek hiány esetén korlátoznia kell tevékenységét – írta a Reuters a közgazdászok figyelmeztetése alapján.

Az Európai Unió elsődleges *alumíniumtermelése* 1 millió tonnával a felére csökkent egy év leforgása alatt. A Reuters által összeállított kereskedelmi adatok szerint az EU mind a kilenc *cinkkohója* leállította a termelést, és Kínából, Kazahsztánból, Törökországból és Oroszországból származó importtal váltotta fel. Egy alumíniumkohó újranyitása akár 400 millió euróba (394 millió dollárba) is kerülhet, és Európa bizonytalan gazdasági kilátásai miatt valószínűtlen – mondta Chris Heron, az Eurometaux ipari szövetség munkatársa.

Múlt héten a világ legnagyobb *vegyipari* csoportja, a BASF kétségbe vonta, hogy üzleti érteleme volna új európai üzemek létesítésének. A műtrágyagyártó norvég Yara kétharmaddal csökkentette ammóniatermelését. Az ipari erózió már most zajlik. A Cefic, az Európai Vegyipari Tanács szerint Európa idén először vegyi anyag nettó importőrré vált.

Az euró-zóna *feldolgozóipari* tevékenysége ebben a hónapban elérte a leggyengébb szintet 2020 májusa óta. A Nemzetközi Energiaügynökség becslése szerint az európai *ipari gázigény* 25%-kal csökkent a harmadik negyedévben az egy évvel korábbihoz képest. A visszaesés hátterében a széles körű termelés-leállítás húzódik meg, hiszen a hatékonyságnövelés önmagában nem eredményez ekkora megtakarítást.

Nemcsak a magas energiaárak veszélyeztetik a nyugati erőfeszítések eredményességét, hanem az elektromos járművekben és a megújuló infrastruktúrában használt kulcsfontosságú ásványi anyagokhoz való hozzájutás is – írta a Reuters.+++>

Az Európai Unió tehát súlyos, részben maga kreálta politikai-szervezeti-gazdasági problémákkal terhelt közösség. Szerintem a béke megteremtése számára ugyanolyan fontos, mint a háborút vívó országok részére. Erre kellene törekednie, nem az USA szolgájaként izzítani a tüzet.

Jegyzetek

1. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_hu
2. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Orsz%C3%A1gok_GDP_szerinti_list%C3%A1ja_\(nomin%C3%A1lis\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Orsz%C3%A1gok_GDP_szerinti_list%C3%A1ja_(nomin%C3%A1lis))
3. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Orsz%C3%A1gok_GDP_szerinti_list%C3%A1ja_\(PPP\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Orsz%C3%A1gok_GDP_szerinti_list%C3%A1ja_(PPP))
4. <https://hu.tradingeconomics.com/country-list/gdp>
5. <https://op.europa.eu/webpub/com/general-report-2021/en/>
6. <https://index.hu/gazdasag/2022/07/05/nagy-marton-gazdasagfejlesztes-inflacio-recesszio/>
7. <https://index.hu/gazdasag/2022/08/25/energia-veszelyhelyzet-gazdasagi-valsag-vilagvalsag-recesszio-nagy-marton-nemetorszag-europai-unio/>
8. <https://www.morganstanley.com/ideas/recession-2022-potential-how-bad>
9. <https://bekekor.wordpress.com/2022/11/04/megelhetesi-valsag-tiltakozo-megmozdulasok-europa-szerte-gazdasagi-helyzetkep/>

Oroszország következik, amit visszakapaszkodó medvének mondanak. Nehéz kenyér véleményt mondani róla, az Ukrajna ellen indított háborúja miatt. Tegnapelőtt parázs vitát folytattam ismerőssel, aki nekem esett a főáramlat propaganda-lózungjaival. Meghívott ebédre, majd három percen belül bejelentette, hogy jól felkészült a találkozóra. Súlyos felkészületlenségről tett tanúbizonyságot, azt papolva, amit egyszer már elsütött, miszerint aki megtámadott országról kijelenti, hogy az ő birtoka, az gazember. Nem tudta, hogy az annektálást nem helyeslem. Kivéve a Krímmel történeteket, amiről lentebb, a 4.3. Az ukrajnai háború alfejezetben foglalkozom. Aztán rágalmazta Kínát, mondván, tévesen, hogy a kommunisták (nem azok!) ugyanazt csinálják, mint a tőkések, korrupciót emlegetve. Lelegyintette, amikor kifejtettem, hogy talán nem ugyanazt teszik, hiszen néhány évtized alatt kiemelték a mélyszegénységből – Világbank adat! – 600 millió embert, 60 Magyarországot, azzal, hogy könnyű nekik, másfél milliárdból nem nehéz. Elállt az ütőm, ilyen primitív reakció hallatán. Nem is folytatom, hibát hibára halmozott! Az USA-nak nem kell fegyver, hogy államok csatlakozzanak - jelentette ki. Nem tudta, hogy a déli államok csalárd fegyveres hódítás áldozataikként váltak tagállamokká. Egyetlen ilyen háborút emelek ki: Mexikó 55 százalékanak annektálása az 1846-48 alatt vívott háború után. Az Egyesült Államok létrejöttének folyamata végtelen agresszív lépések sorozatának az eredménye.

Találtam térképet az USA területének alakulásáról:

A forrás: [Wikipedia, Territorial evolution of the United States](https://en.wikipedia.org/wiki/Territorial_evolution_of_the_United_States)
https://en.wikipedia.org/wiki/Territorial_evolution_of_the_United_States
Erre az URL-re kattintva megindul a terjeszkedés bemutatása.

Oroszország hasonlóan gyarapította a birodalmát, majd a Szovjetunió is. De most a jelennel foglalkozunk! A mai Oroszország gyenge is hozzá. Létezésének első éveiben az ország leépítése folyt, ami a kiváló [Joseph Stiglitz](#) szerint annyi kárt okozott az országnak, mint a II. világháború.

Amikor megnyitjuk az Evolution of Russia weblapban a [Russian Federation](#)-t, nem automatikusan bővülő térképet kapunk, hanem egyszerű történelmi felsorolást a mai Oroszország konfliktusairól. És a képlet igen egyszerű! Akármerre és akármennyire elfogult is valaki, látnia kell, hogy a konfliktusok többsége egyszerűen a szovjet birodalom széteséséből következik. Amíg tagállamok között nem volt lényeges a határvonal, független országok között jelentőségre tett szert. És ezeket többnyire békés tárgyalások útján meg is tudták oldani. Ilyenek voltak például a lettországi Pytalovsky kerület (nehéz megtalálni is), amiről 1997-ben megállapodás született, a kínai határvidék, amiről 2001-ben döntöttek, az észti határvidékről is megállapodás született, de egyik ország se ratifikálta azt. Konszenzus született a Káspi-tengert övező országokkal is a határokról. Nincs béke a Kurili-szigetek kérdéséről. [Független vizsgálat](#) állapította meg, hogy a Kaukázusi konfliktus (Oszétia és Abház) Grúzia bűne. Nem várható napjainkban végső döntés Moldova hovatartozásáról. Az utóbbi fokozódó riogatások témája lett az Ukrajnával folytatott háború óta.

Elfogadhatatlan konfliktus tulajdonképpen kettő volt: Csecsenföld földig rombolása a függetlenséget kikiáltó volt autonóm szovjet köztársaság ellen két háborúval, és a ma folyó ukrajnai háború.

A „Világok, népek, emberek” könyvemben így írtam *Csecsenföldről*:

<Többször jártam Csecsenföldön, mert a kisszövetkezetem moszkvai irodája sokat ígérő csecsen kapcsolatot fedezett fel. Talán háromszor jártam ott, még azelőtt, hogy a Szovjetunió összeomlását követően ez a kis nép függetlenné nyilvánította magát. A csecseneket érdekes, sok keleti vonással megáldott és sok gyermeknek tűnő szokással küszködő népnek ismertem meg. Büszkék, bátrak, sportos mozgásúak, szinte mindenki kiválóan, kaukázusi akcentus nélkül beszél oroszul. Muszlimok, és vallásukat, hitüket a rettenetes szovjet terror ellenére, vagy éppen azért megőrizték. Az egyetlen grozniji szálloda állapotát leírni is nehéz: kívül a szokásos szovjet mázolás, nagy réztáblák, belül kopott pult, de márványpadló (igaz, az is töredezett), a szobák hodályok, meleg víz ritkán van és kevés, a fürdőkád sötétszürke, a csapok ragadnak. Nehezen lehetett elviselni.

Az üzleti kapcsolat és környezete elfogadható, de nem európai szintű környezetben él, nagy vendégszeretetet élvez a vendég, és az étkezések kötelező tartozéka a pohárköszöntő-verseny. A csecseneknél nincs tamada, mint a grúzoknál, a vendéglátók feje vezényel, és talán egy fokkal kevésbé erőltetik a berúgásig ivást. Rosszabbak viszont több szempontból: nem ültetik asztalhoz az asszonyaikat (muzulmánok), és olyan jól beszélnek oroszul (jobban, mint a grúzok), hogy keményebb feladat a pohárköszöntőik viszonzása.

Náluk ért az a meglepetés, hogy több tökéletesen magyar ételt szolgáltak fel, mint nemzeti különlegességet. Hirtelen három jut az eszembe: a lecsó, a pörkölt nokedlival és a túróscsusza! A csecsen házi konyha egyébként is elég jó, étteremnek alig nevezhető kifőzdeszerű valamiben is traktáltak, nagyon kedvesen, de ott gyenge ételeket szolgáltak fel. A kötelező vodkán kívül csecsen konyakkal is büszkélkedtek, joggal: remek bukéja fedi az erejét. Furcsa szóazonosságok is előfordultak: a kert, az ezer, a kutya csecsenül is az.

Messziről megismerni a csecseneket arról, ahogy találkozásaik alkalmával jellegzetes mozdulattal ölelik meg egymást, az oroszokkal ellentétben csókolózás nélkül. Groznijről nem lehet sokat írni, a még ép városról sem: olyan, hogy régi emlék, gyakorlatilag nincs, mindent

ural a rosszul kivitelezett szocreál. Groznijon kívül egyszer a hegyek aljáig vittek kirándulni, csak a hegyek lábánál szép a természet, addig elég kopasz. Rendkívüli élményt jelentett viszont, amikor a Kaukázuson keresztül autóval jutottam Tbiliszibe. A hágó szép erdőségek és magas csúcsok között visz, elértem a hóhatárt is (nem télen) a hágó legmagasabb pontján, ahol modern szálloda látható és sífelvonó is várt csodára, arra veteműlő síelőre. A függetlenség kikiáltása után hónapok alatt elterjedt a fegyverviselés. Szinte gyermekek módjára ragaszkodtak a férfiak ahhoz, hogy kézfegyverük legyen, mutogatták, büszkélkedtek a pisztolyaikkal, törjeikkel. Azzal magyarázták, hogy ősi szokásaik szerint a fegyvertelen ember nem számít férfinak.

Az orosz állami terror rémtetteit nem kívánom itt tovább ragozni, a lényegét már megírtam a „Mitől döglük meg ez az ország? avagy a garasországi neokapitalizmus természetrajza” című írásom terrorról szóló fejezetében. Amit azóta láttam (Internet, TV) és hallottam a kis nép ellen elkövetett aljasságokról, az égbekiáltó bűn. Az állami terror bűne. A II. világháború előtti években egymillió körülire tett népességből mára 600000 maradt az országban (részben elmenekültek onnan, ezért fogalmazok így). Iszonyú! Feledhetetlen aljasság kívülről nézve is.

Néhány döbbenetes adat a csecsenek irtásáról:

Az utolsó háború áldozatai	
A lakosok száma	
1996. január	921000
2002. január	624000
Az orosz csapatok létszáma	80000
A csecsen harcosok létszáma	2-3000
Az áldozatok száma 1999-től	
Oroszok	12000
Csecsenek	15500
Civil áldozatok	10000
Elraboltak száma, havonta	60

(Források: Europe Regional Surveys, Moscow Times, csecsen hivatalok, az orosz kormány, az Orosz Katonák Édesanyjainak Bizottsága, orosz hivatalok nem hivatalos becslése, rendőrségi jelentések.)

Mit éreznek a csecsenek?

Ez a terror történetének pokoli tornya, megállíthatatlan spiráltorony, nő az égig! Szerintem a kiváltó okok oldaláról kell a megoldás felé közelíteni, mert megdönthetetlen, rettenetes túlerőben lévő fekete hatalmak, terrorgépezetek (USA, Oroszország) gyarmatosítanak, fokozzák az elnyomást, és az elnyomottaknak nem igen van más fegyverük, mint a megfélemlítés. Az elmebeteg vadállatok se zárhatók ki addig, amíg a népek, vallások, akik és amik a prés áldozatai, levegőhöz nem jutnak, meg nem békülnek. Az egész világrendet kell megreformálni és azt csak észre tért nagyhatalmakkal lehet.

Két további személyes élmény, röviden: A függetlenség kikiáltása után számomra azonnal nem változott semmi. Hívtak a tárgyalásaim folytatására, készültem az útra. Más ügyben bementem a Szovjetunió és Európai Szocialista Országok főosztályvezetőjéhez, aki Indiában – mint a delhi kereskedelmi tanácsos helyettese – főnököm volt, és szóba kerültek a csecsen események.

Mondtam, hogy éppen megyek. Megkérdezte, ha kapok felhatalmazást, felvenném-e a kapcsolatot a miniszterelnökkel és próbálnék-e puhatolózni, mit szólnának a hivatalos kapcsolatfelvételhez (elismeréshez). Indiai gyakorlattal a hátam mögött 1x1-nek tűnt a kérdés. A meghatalmazás – ha jól emlékszem – „csak” a külkereskedelmi miniszter aláírásával született meg, de a szöveg tágabb értelmezést tartalmazott. A kereskedelmi kapcsolatom mindenkit ismert, pillanatok alatt megszervezte a találkozót. India olyan tekintetben is jó előjátéknak bizonyult, hogy nem rettentem meg a miniszterelnöki hivatal körüli viszonyoktól: fel-alá rohangászó hivatalnokok, ricsaj, fegyveresek [bocsánat: Indiában nem voltak fegyveresek]. Nyugodtan besétáltunk az előszobába és rövid várakozás után fogadott a negyvenesnek kinéző, értelmes arcú, kemény felépítésű férfi.

Talán 20 percig tartott az interjú, az önmagát függetlenné nyilvánított ország kormányfője józannak bizonyult. Amellett, hogy örömét fejezte ki, a lépést „kellő időpontra” halasztandónak tartotta. Neki volt igaza, letaposták őket, mint a leprás békát. Megkímélte országunkat egy elsietett lépés esetleges kellemetlen következményeitől.>

Megjegyzem még, hogy a csecsenföldi látogatásaim során összehoztak az akkor éppen független ország főügyészével. Ő is úgy beszélt oroszul, mintha az is lenne. És – ha emlékezetem meg nem csal – nem értett teljesen egyet az addig tett csecsen lépésekkel, amit persze inkább megsejtettem, nem mondhatott ilyet.

A remek orosz tudás általános volt egyszerűbb emberek körében is!

Amikor Putyin került hatalomra, drasztikus erőket vetett be és letörte a csecsen lázadást, amit az ő szempontjukból szabadságharcnak is értelmezhetünk. A legyőzöttek nyakába olyan embert ültetett, Ahmed Kadirovot, akit – legjobb tudomásom szerint – személyes, saját népe konkurensait érintő terrorista módszerei miatt megöltek. Rövidesen a fia, Ramzan Kadirov került (helyeztetett) az országrész élére, aki ott folytatta, ahol az apja abbahagyta. Ma az ukrán háború egyik kulcsfigurája, csecsen erőket vezet és az orosz csapatok egyik hangadó parancsnoka. Hm. Rendkívül furcsa, mondhatnám undorító folyamat!

A könyv lezárása előtt megnéztem, vajon ki lőtt először a csecsen háborúban? Nagyon meglepett a Wikipédia „[Első csecsen háború](#)” lapja. Ez olvasható benne: Dudajev (az első elnök) „Ezzel egy időben etnikai tisztogatást kezdeményezett, amely főleg a helyi orosz lakosság ellen irányult. Ez a folyamat hamarosan mintegy 20 000 halottat 230 000 menekültet eredményezett. Az 1989-es népszámlálás adatai szerint a terület lakosságának 23,1%-a volt orosz, (1959-ben még 43% volt), ezzel szemben a tisztogatás után 1994-ben 3-4%-ra csökkent.” Az információra árnyékot vet, hogy 2018-ban megjelent könyvből származik. A [honvedelem.hu](#) cikke ismertetője szerint: „A Felderítők Társasága Egyesület és a Zrínyi Kiadó szervezésében mutatták be dr. Tömösváry Zsigmond nyugállományú dandártábornok „A hagymakupolák árnyékában” című könyvét január 18-án, a Nemzeti Közszerzői Egyetem Hungária körúti kampuszának dísztermében. A könyvbemutatón dr. Földváry Gábor, a Honvédelmi Minisztérium jogi és igazgatási ügyekért felelős helyettes államtitkára is részt vett.” Ebből szerintem egy szó se igaz! Nem nézek utána! Az oroszok nyilván már a csecsenek száműzetéséből visszatérése, a múlt század ötvenes éveinek végétől kezdve igyekeztek elhagyni Csecsenföldet, félve az akár jogosnak értékelhető bosszújuktól, a függetlenség kikiáltása után pedig kisebb gondjuk is nagyobb volt, mint hogy írtság az oroszokat. Ha ilyen mértékű kiűrésről beszélhetünk, az egyszerű, logikusan következő elvándorlás lehetett.

Baj, hogy a visszaemlékezésem nem tartalmaz történelmi időpontokat? Nem hiszem, meglátjuk mindjárt, hogy a [Csecsenföld](#) írásom (angol) miket is tartalmaz? Az amrita-it.com honlapomból

emelem át! Két orosz támadás időpontja szerepel benne: közvetlenül a függetlenség 1994 és 1999 évi kikiáltása után.

Magyar szövegváltozat olvasható a „Világok, népek, emberek” című könyvemben: [Chechnya – Csecsenföld](#)

Nagyon elszomorító, amikor magukat szakértőnek hirdető szereplők a magyar TV-adásokban az orosz rakéták célzási pontatlanságáról beszélnek. Hihetetlen, hogy ilyen tévhitben élvezik a porondot. Igen, voltak pontatlan rakéták, mint például a Katyusa, amelyik nem nagyon célzott, csak „megszórt” területeket, amiken kő kövön nem maradt. De a rakéták széles köre rendkívül pontos: az interkontinentális ballisztikus rakétái nem várost találnak el, hanem 1-2 km sugarú kört, mint teszi azt például a „Nem én kiáltok, a föld dübörög” című könyvem „Háborúk” fejezetében leírt, tengeralattjárókról indítható, 10 nukleáris bombával felszerelt [Bulava](#) interkontinentális ballisztikus rakéta is. Van a földfelszín felett 1-2 m magasságban kúszó rakéta, amelyik tökéletes biztosággal lő ki tankokat, vagy repülőgép-hajtómű sugarát megtaláló és azon a hajtóműbe sétáló rakéta. Ezért tudta kapásból mondani az orosz hadvezetés, hogy a lengyel földre csapódó rakéta csak provokáció lehet. Az USA is szinte azonnal elismerte, hogy Zelenszkij badarságokat beszél. Nem is foglalkozom a témával többet, mint hogy felsorolom a Jegyzetekbe sorakoztatott, erről szóló weblapokat^{11,12,13,14}.

Elcsodálkozhat kedves olvasó, miért látom másként az akkori orosz támadásokat és az idej ukrainai inváziót. Remélem, az ok ennek a könyvnek az elolvasásakor érthetővé válik: akkor nem volt (éppen végzett a Szovjetunióval), most van külföldi nyomás! Mégpedig kulcsfontosságú!

Az időpontok azért fontosak, mert érthetővé teszik, miért olyan lényeges Tatárföld létrejöttének párhuzamos történelme!

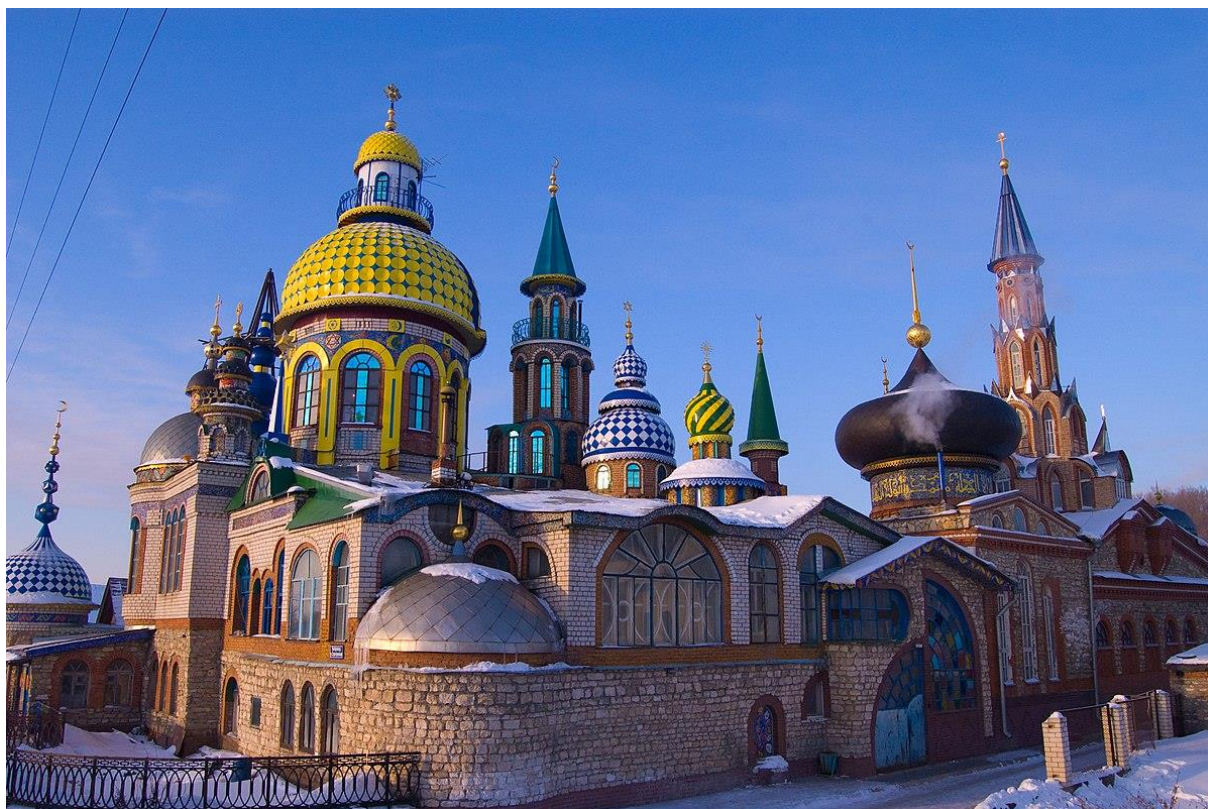
Ritkán, de előfordul, hogy ugyanarról szóló magyar és angol Wikipedia lap eltérően fogalmaz meg azonos tényeket. Nem hívtam elő bennük található dokumentumokat, mert olvasmányaimból is tudom, és Anna lányom évekig dolgozott a Kazányi Főkonzulátuson, ő is megerősítette: olyan autonóm köztársaság jött létre, amelyhez hasonlót nemigen látni szomorú világunkban! Két közel azonos lélekszámú etnikum együttéléséről van szó. A muzulmán tatár etnikum nemcsak egyenlőséget élvez a pravoszláv orosz lakosság mellett, hanem minden lényeges kérdésben előnyt élvez: a vezető posztokat tatár tölti be, orosz általában csak helyettes, a két nyelv használatában is (közigazgatás, oktatás, utcanevek) vezet a tatár. A két vallás gyakorlása zavarmentes, egymás mellett állnak a hagymakupolás templomok és a mecsetek, sőt, épült ökumenikus vallásgyakorlásra alkalmas templom is.

Az eredmény? Béke, nyugalom, kölcsönös tisztelet, a hagyományok ápolása (Ancsa több faház helyreállításában részt vett) és üstökös fejlődés, szépülő világ! Mára Tatárföld gazdasága Oroszország harmadik körzetévé nőtte ki magát. Az időpontok:

- A függetlenség kikiáltása: 1990,
- Népszavazás: 1992,
- Mind az orosz fennhatóság, mind Tatárföld kormányszervei jogkörének csökkentése: 1994.02.15, magyarul: autonómia biztosítása, a [dokumentum itt olvasható](#) (a fejlapon követhetők a módosítások),
- Többszöri választás és az 1994 évi megállapodás korrekciói után ez [az alkotmány!](#)

Úgy döntöttem, beiktatom az angol Wikipedia-lapot is: [Tatarstan](#)
Bölcsék történelme, itt a helye!

És szép fotó a kazányi templomcsoporról:

Forrás: Wikipedia Commons

Lássuk akkor, milyen véleménnyel voltam és maradtam Oroszországról? Két korábbi könyvemből fogok idézni.

Ha visszafelé haladunk, elég a jelen írás 1.3. alfejezetben a „Vádirat az USA ellen”⁽⁴⁾ könyvemből már idézett „Nem töltünk sok időt ezúttal...” kezdetű sorokra utalnom, amelyekben az USA döntését részletezem, miszerint - stratégiát váltva – Közép-Kelet és a Földközi-térség helyett két főellenséget neveztek meg: Oroszországot és Kínát. A Szovjetunió szétesése utáni korszakot ugyanebben a könyvben „XVII. Oroszország falhoz szorítása” fejezetében részletesen elemeztem. A „Nyögvenyelős utóirat a politikai írásaimhoz”⁽⁹⁾ rövid írásom pedig az ukrajnai háborúról kialakult véleményemről szól. Ebből idézem (apró korrekciókkal) a lényegét:

<Mély kútban vergődve kell keresni az USA kevés riadalmat okozó háborúit követő első fehér-fehér, keresztény kontra keresztény testvérháború gyökereit. Ami nagyobb felháborodást gerjeszt – hála a főáramlat médianak is -, mint a minimum 40 millió halottal járó Amerikai háborúk. Közvetlenül a II. világháború után a kommunizmus elleniek, majd a 9/11 óta végtelenített terrorellenes terrorháborúk.

Kezdjük talán a demokráciával. Most is elhangzik, hogy az autokráciával szemben demokráciát véd Ukrajna és a Nyugat. Többször leírtam, hogy demokrácia nincs és nem is lesz, amíg ember él a Földön. A fogalom összeegyeztethetetlen az emberi természettel. De milyen demokráciáról is beszélnek a balga hívei, harcosai? Mind, kivétel nélkül Amerikát állítja elénk példaképül. Hát én alaposan, a nagy amerikai gondolkodó Chomsky segítségével, nagyító alá vettem az amerikai alkotmány születését és „fejlődését”. Világos, mint a felhőtlen nyári nap, hogy

születésétől fogva a hatalmon lévő elitet szolgálta és szolgálja. Az első példány *csak* a rabszolga-származékokat és a nőket zárta ki az élvezői köréből. Kár folytatni, ma se nevezhető demokráciának az, amit, a választásokat is beleértve a pénz vezérel. Legális, választott vezetők százait taszította le Amerika közvetlen beavatkozással, vagy propaganda-hadjárral, szankciókkal, a hatalomra törő, többnyire szűk elit érdekeit képviselő erők pénzzel, fegyverrel támogatásával a demokrácia nevében. A világhatalmi örület, gazdasági és fegyverkezési profithajszá vezérli. Ami pedig a mai, modern Ukrajnát illeti, az olyan messze van a demokráciától (jogállamiságtól), mint Makó Jeruzsálemtől. Erről hamarosan kicsit többet fogok írni.

Lépünk tovább! Nézzük meg kik az USA legfőbb támogatói ebben a gusztustalan világhatalmi öldöklésben?

A legfőbb proxy „trójai faló” a NATO. Védelmi szövetségnek mondja mindenki, akinek az érdeke ezt diktálja: a vezérlő USA, a mindenkori vezetői és tagállamai, valamint azok a szakértők, politológusok, akik a sártaposók kemény csizmáját is nappa velúr bőrből készült női divatdarabnak mondják, mert vagy ostobák, vagy érdekük úgy diktálja. 2010-ig tudták tartani a védelmi hazugságot, akkor, Lisszabonban módosították a szervezet stratégiai koncepcióját¹, ami nyilvánvalóvá tette, hogy a védelmi együttműködés helyébe az USA mindenkor, bármikor kreált szempontjai szerint a NATO hajbókoló szolgaként követi a világcsendőrt.

Ez tehát a NATO!

A főként Gorbacsovnak köszönhetően szétesett Szovjetunióból kihulló Ukrajna vergődött külső és belső antidemokratikus (legfeljebb karikatúráként festhető) hatalmi erők viaskodásában.

Gorbacsovot sokáig tiszteltem, mert a vodkavedelők pocsolyájából józannak tűnő elvekkel ([*glasznosztj*](#) = nyíltság, [*peresztrojka*](#) = átalakítás és [*usz Korenyije*](#) = a gazdasági fejlődés gyorsítása) emelkedett ki, de aztán kiderült, hogy a Vaslady-vel, majd amcsi vezetőkkel folytatott tárgyalásai során egyszerűen, rendkívül naiv módon behódolt a kapitalizmusnak, az azt uraló elveknek, ami nem a Szovjetunió reformjához, hanem annak széteséséhez vezetett.

A demokratikus elveket kurjongató Ukrajna ugyanazon áramlatok és személyek által okozott két sebből vérzett: politikai-hatalmi harcától és gazdasági-pénzügyi hozzá nem értéstől. A két koporsó együtt a világ egyik legkorruptabb országát hozta létre (helyesebben rombolta le). Jellegzetes préda-történet. Olyan országé, amelyet több hatalmi struktúra, oligarchák, szélhámosok prédájául vetettek oda.

A Kárpátalján, Munkácson magánvállalkozóként vegyesvállalatot hoztam létre. Gazembereknek bizonyultak a partnereim, de elég pontos képet vetítettek elem az ukrainai állapotokról. Nincs se erőm, se terjedelmem Ukrajna függetlenségének részletes elemzésére. Az Ukrajna történelméről szóló Wikipédia lap² széleskörű krónikát nyújt a történeésekről. Csupán momentumokra hívom fel a figyelmet. Már Leonid Danilovics Kucsomáról lesújtó véleményeket hallottam: hülye szintű méltatások sorába tartozott a primitív, inkompetens, korrupt, züllött alak. Őt sűrűn váltogatták tehetségtelen politikai díszvirágok, volt köztük oroszbarát, Nyugat felé orientált, a nacionalizmus lángját szítóknak sikerült feltüzelní a lakosságot lázas tüntetésekre (narancsos, színes becenevet kaptak), volt, amelyik 80 halottat eredményezett. Itt és most csak általam kulcsfiguráknak látott két miniszterelnököt emelek ki, Julija Volodimirivna Timosenkot és Viktor Fedorovics Janukovicsot. Az előbbi, mert díszpéldányul szolgálhat a Szovjetunió szétrobbanása után a semmiből kinövő, hihetetlen vagyonra és hatalomra szert tevő oligarchákra, aki az egész ukrán gázbirodalmat magáévá tudta tenni és – tessék megkapaszkodni – mocskos szájjal lázított Oroszország ellen. Moszkvát, ill. az egész orosz fekete lyukat el kell törölni a Föld színéről. – mondta bájosan. A [*Forbes*](#) magazin

a világ harmadik legbefolyásosabb nőjének szavazta meg; csak [Condoleezza Rice](#) és [Wu Yi](#) kerültek elé. Janukovics pedig a bukducsoló, gyenge politikus mintapéldánya lehet, nem sikerült tartósan megkapaszkodnia a trónszéken.

A most átkozódó, Moszkvát kiáltó Volodimir Olekszandrovics Zelenszkij bohócból átvedlett országelső. Oroszbarátként került hatalomra, de bekebelezte a Nyugat, illetve annak hódolói. Nem lehet könnyű népszerű hatalomellenes humoristát 180 fokkal megfordítani. Nem olvas történelemkönyvet, mint számtalan ostoba trónra kapaszkodó, mint például Gorbacsov, aki alkoholtilalmat rendelt el, nem figyelve arra, mekkora károkat és gyors gazdagodást hozott anno a tilalom az amerikai népnek, illetve néhány gátlástalan törvényszegőnek, például a Kennedy családnak. Zelenszkijnek csak a volt szovjet blokkból kiszakadt kelet-európai népek sorsát kellene picinyke szociális érzékenységgel tanulmányoznia és gyorsan megállapodnia a világgal, függetlenségért könyörögve.

Egy pillanatra álljunk meg a három tagból álló neveknél. A középső, apai név (otcsesztvo) is rámutat a közeli, szláv rokonságra! Igen közeli népek őkik egymást.

Egyértelmű, hogy a nép nyomasztó szegénységben élt. Államcsőd közvetlen veszélye is fellépett, amiből külföldi segítséggel tudtak csak kimászni. Nem dolgom, nem is akarom lekicsinyelni a mostani menekülés nagyságrendjét, fel kell azonban hívni a figyelmet arra a szomorú tényre, hogy *az ország népessége az 1990-es évek eleji csúcspont óta 2020-ra 52 millióról 41,5 millió alá csökkent.* [Nem nevezném a neokapitalista neoliberalizmus diadalának ezeket a tényeket.]

Két hírre tudom még felhívni a figyelmet.

A [portfolio.hu](#) alapos ismertetést tett közzé Banderáról³. Érdemes elolvasni! Szupergazemberről van szó, a mai követői se lehetnek doromboló cicusok. Az emlékeimben néha felvillan, hogy a moszkvai éveim alatt (1953-57) sokszor sustorogtak orosz ismerőseim arról, hogy Ukrajnában hadtest méretű katonaság nem tette le a fegyvert, ellenáll a szovjethatalomnak. Nem tudom, egyenlőségjelet lehet-e tenni az akkori hírek és Bandera közé, de nagyon valószínűnek tartom, hogy részt vett az eseményekben.

A Magyar Békekör blogban⁴ ad hírt arról, hogy „NATO tisztak, köztük egy amerikai tábornok és egy brit ezredes került elő a mariupoli Azovstal acélmű földalatti járataiból – jelentette a Magyar Békekör tudósítója vasárnap.

Az amerikai hadseregtábornokot *Eric T. Olsonnak*, a brit ezredest pedig *John Baileynek* hívják. A négy csillagos nyugalmazott Olson hadseregtábornok az amerikai különleges műveletek szakértője. Rajtuk kívül még négy NATO tiszt került elő a föld alól. Érdekes, nem? A világcsendőrt képviselő tábornok mellett a legnagyobb gyarmatosító exhatalom egyenruhájában díszelgő tiszt mászik elő az ukrán védők katakombájából.

Értesülések szerint további NATO tisztak, köztük franciák, kanadaiak és törökök rejtőzködnek még az Azovstal katakombáiban.>

Azóta sok víz lefolyt Oroszország és Ukrajna folyóin. Váltakozó sikerrel dúlnak a harcok, ömlenek az USA és Európa fegyverei Ukrajnába, ömlenek a szankciók Oroszország nyakába, az gázháborúval felel, talán, vagy igaz, vagy nem, további országok szállnak be a felesleges öldöklésbe. Oroszország népszavazást tart a négy megszállt megyében (régióban), majd törvényileg „befogadja” azokat az ország részeként. Ezt az aktust, az annektálást hibának tartom, semleges övezetté kellett volna nyilvánítani azokat.

Ki a terrorista? Mindig az, akire a másik fél rámutat. A két harcoló fél egymást vádolja. Kínzások, kivégzések, azok jóváhagyása. Ukrajna fog kikerülni győztesnek a vádaskodásból: egyrészt a mainstream média csak az orosz terrorizmussal foglalkozik, másrészt az EU terrort támogató országgá nyilvánította Oroszországot. Az ukránok csak foglyokat végeznek ki, amit az ombudsman jóváhagy. Herszon visszafoglalása után cca. 100 embert kivégez, kétszázat eltüntet. A történelem ezt el fogja felejteni.

Kötelességszerűen közlök általános helyzetértékelést segítő adatokat.

A Wikipédia Oroszország lapja⁵ teljes áttekintést ad a Medvéről.

Az alkotmányról, államformáról szóló pár sort⁶ emelem ki. A lényeg benne foglaltatik: autarchia, sőt, talán diktatúra az ország igazgatási rendszere:

„Az Oroszországi Föderáció [félelnöki rendszerű szövetségi köztársaság](#).

Az elnököt, – aki az államfő, – a nép közvetlenül választja, és hat éves mandátummal rendelkezik. A gyakorlatban 2000-es megválasztása óta Vlagyimir Putyin uralja Oroszország politikai rendszerét és az ország demokratikus visszaesést mutat, [autoriter](#) állammá vagy [diktatúrává](#) vált.”

Meglepetéssel szolgált Putyin, amikor november 9-én törvényt írt alá, amely az origo.hu véleménycikke⁷ címe szerint „Az új orosz törvény örökre megváltoztat mindent”, mert:

<A hagyományos erkölcsi és szellemi értékek biztosítják Oroszország egységét és segítik szuverenitásának védelmét, ezért meg kell őrizni és meg kell erősíteni őket. Ezt tartalmazzák egyebek között azok a vonatkozó állami politikai alapelvek, amelyeket szerdán hagyott jóvá Vlagyimir Putyin orosz elnök.

A politika céljai között szerepel egyebek között az értékek nemzedékről nemzedékre való átadása, a "destruktív" ideológia terjedésének megakadályozása, valamint Oroszországnak a hagyományos értékek őrzőjeként és védelmezőjeként való megjelenítése a nemzetközi szinten.

A szakpolitikai keret szükség esetén hatévente kiigazítható lesz.

A dokumentum értelmében az erkölcsi értékek olyan, "az Oroszország polgárainak szemléletét formáló, nemzedékről nemzedékre öröklődő, az összorosz állampolgári identitás és az ország egységes kulturális terének alapját képező, a polgári egységet erősítő erkölcsi irányelvek, amelyek Oroszország többnemzetiségű népének szellemi, történelmi és kulturális fejlődésében találták meg egyedi, jellegzetes kifejeződésüket".

Az alapelvek szerint ilyen értékek közé tartoznak az élet, a méltóság, az emberi jogok és szabadságjogok, a hazaszeretet, a polgáriasultság, a haza szolgálata és a sorsáért való felelősség, a magas erkölcsi eszmények, az erős család, az alkotómunka, a szellemiek elsőbbsége az anyagiakkal szemben, a humanizmus, az irgalom, az igazságosság, a kollektívizmus, a kölcsönös segítségnyújtás és kölcsönös tisztelet, a történelmi emlékezet és a nemzedékek folytonossága, valamint Oroszország népeinek egysége.

A dokumentum a hagyományos értékeket fenyegető veszélyek közé sorolja az Egyesült Államok és más barátságtalan államok, valamint a szélsőséges és terrorista szervezetek, illetve egyes transznacionális vállalatok intézkedéseit.

Megfogalmazói szerint "az oroszország polgáira gyakorolt destruktív ideológiai befolyásolás veszélyt jelent az ország demográfiai helyzetére".

Az alapelvek szerint a hagyományos értékek védelme érdekében aktualizálni kell a stratégiai tervezés dokumentumait, tárcaközi koordinációt kell folytatni, javítani kell a kulturális és oktatási projektek állami támogatásának rendszerét, csakúgy, mint a gyermekek és fiatalok nevelési formáit és módszereit.

A tudományos, oktatási, felvilágosító és kulturális szervezeteknek hatékonyabban kell fellépniük a történelemhamisítással szemben.

Az államnak a dokumentum értelmében tudományos kutatási megrendeléseket kell kidolgoznia, információs és módszertani anyagok, irodalmi és művészeti alkotások létrehozását kell biztosítani, a hagyományos értékek megőrzését és népszerűsítését célzó szolgáltatásokat kell nyújtania, valamint ellenőriznie kell az állami megrendelések végrehajtásának minőségét. Az állami feladatok között szerepel továbbá a polgári egység erősítése, a történelmi emlékezet megőrzése, a történelemhamisítási kísérletek elleni fellépés, a tradicionális értékek szerepének megerősítése a köztudatban, és a destruktív ideológia terjedése elleni fellépés.

Szükséges továbbá az állami projektek és a civil társadalmi intézmények támogatása a hazafias nevelés területén, a hagyományos felekezetek vallási szervezeteinek támogatása, a kulturális örökség védelme, az orosz nyelv védelme és támogatása, illetve a trágárság és az idegen szavak túlzott használatának megakadályozása.

Az alapelvek között szerepel továbbá Oroszország világban betöltött szerepének erősítése, valamint az eredeti egyetemes értékeken alapuló hagyományos orosz szellemi és erkölcsi értékrend népszerűsítése.>

Érdemes lenne az eredeti törvényt elolvasni, akkor tudnám értékelni, hogy valós szemléletváltásról van-e szó, vagy netán népetetésről. Furcsa a törvény megjelenésének időpontja is.

Érdekes az index.hu [Singer Zoltán](#) tollából eredő cikke⁸, amely pozitív hangot is megenged a háború hadiipari vonatkozásainak. Érdemes idézni a cikkből:

„Közgazdászok szerint Oroszországban a hadiipari gyártás fokozódása segíthet ellensúlyozni más iparágak termelési értékeinek visszaesését.

Vlagyimir Putyin orosz elnök háborús erőfeszítései, úgy tűnik, az orosz ipari termelés számának növekedésével járnak. Az orosz hadiipari termelés felfutása olyannyira megsegítheti az orosz gazdaságot, hogy az oroszok a szankciók ellenére elkerülik a legrosszabb előrejelzéseknek megfelelő forgatókönyvet. A harcmezőn is nagy szüksége van Oroszországnak az utánpótlásra, mivel északon az ukránok minden erejüket összeszedve nyomulnak előre – írta meg a [Bloomberg](#).”

Meglepő, hogy rájönnek valakik, hogy a háborúhoz fegyverek is kellenek. Addig jó, míg jóra fordítják azokat.

Itt állok meg egy pillanatra azokra az állításokra reagálva, amelyek szerint az oroszok gondban vannak a fegyvergyártással, mivel a szankciók miatt nem jutnak fontos komponensekhez. Lehet, hogy ebben a kérdésben is megváltozott a világ, de élesen megmaradt az emlékezetemben, hogy amikor osztályvezetőként foglalkoztam fegyverkereskedelemmel a Technika Külkereskedelmi Vállalatnál, egyértelmű volt, hogy a szovjet tervezőknek és gyártóknak tilos nem szovjet alkatrészeket használni harci eszközökben. Egyetlen kivételtől is tudok, ami meglepő módon egyetlen Rolls Royce csapágy volt. Tudom, hogy a csúcstechnológiák kutatásában, fejlesztésében nem járnak az élen, de talán a hadiiparra tudnak e tekintetben is koncentrálni. Nem hiszem, hogy súlyos nehézségeik lennének, ha a világ legjobb harci repülőit, rakétáit ők gyártják, és az USA-val azonos szinten állítanak elő fél világ elpusztítására alkalmas nukleáris meghajtású, nukleáris töltetű rakétákkal felszerelt tengeralattjárókat, hogy a 20 Mach (a hangsebesség hússzorosa) sebességgel száguldó repülő testekről (van-e hivatalos magyar nevük?) ne is beszéljek!

Ide sorolom közeli ismerős megjegyzését, amikor a *szankciókat* Orbán-ellenes voltom ellenére károsnak mondtam, mert nem is okoznak lényeges termelési akadályokat. A [Cocomra](#) utalt,

hogy az is milyen hatékony fegyver volt a Szovjetunió ellen. Eszembe juttatta, hogy amikor a Metrimex-nél dolgoztam és a Nemzetközi osztály egyik referense hetente járt ki Bécsbe, hogy zsebben hozzon a listán szereplő cikkeket, én megemlítettem a Brüel & Kjær (hang- és vibráció mérőeszközök vezető gyártója) cég kelet-európai export igazgatójának, hogy az USA jócskán leelőzte a Szovjetuniót az űrversenyben. Nem nagyon – felelte – a szovjetek által fellőtt űrhajók súlyából és „tudásából” kiszámították, hogy a lemaradás mindössze 2-3 év. Majd az Elektromodulban, ahol a szovjet import osztályt vezettem, elektronikus komponensek szállítóinak szóltam, hogy ideje lenne korszerűbb eszközökkel is előállni. Egyikőjük a zsebébe nyúlt és elém rakott teljes család integrált áramkört. Nem hiszem, hogy külföldi alkatrészek használatát megengednék a mai fegyverek gyártásakor. Tévedhetek, de nagyon nem.

Gondolatok a russzofóbiáról. Elég általános vélemény, hogy történelmi gyökerei vannak. Kezdődött 1849-el, amikor a cári Oroszország katonái előtt tettük le a fegyvert, azt remélve, hogy megvédik a főtisztjeinket a Habsburgok bosszújától. Nem ez történt, kiadták őket, hozzájárulva ezzel a halálukhoz. Nehezen feledhető, de a másfél évszázad talán elég lenne, hogy fátyolba borítsuk a rossz emléket. Következett azonban a II. világháború, amiben kegyetlenül elverték bennünket. Vannak józan történészek, akik szerint mi támadtuk meg őket és részesei voltunk tömeggyilkosságoknak. Mi azonban csak a vereségre emlékszünk, és csak az oroszokra vetül a háborús kegyetlenségek emléke, pedig más népcsoportok alkották a minket letaposó hadsereget. Illene emlékeznünk arra, hogy a főerőt két ukrán front alkotta, és ha nem is valószínű, hogy tiszta ukrán alakulatok voltak, mégse tisztán oroszok. És következett az '56-os forradalom, amit vérbefojtottak. Nem történhetett anélkül, hogy az USA ne hagyta volna jóvá, érzékelve a felkelő erők gyors faszálódását. Mindenkinek jobb lenne, nekünk is, ha nem gyűlölnénk őket. Mint ahogy ünnepeljük a kultúra legmagasabb szintű képviselőit, ha oroszok is.

A portfolio.hu cikke⁹ elég balga gondolatot vet fel: Putyin Amerika ellenes szuperkoalíciót hozhat létre. Már a gondolat se értelmezhető.

Ez már világbotrány: az EU, az USA kiszolgálója terrorállammá nyilvánította Oroszországot! Előre látható, hogy a világcsendőr terrorállam el fogja érni Oroszország teljes leépítését, kizárását minden fontos nemzetközi fórumból.

És gyorsan megnyílnak az útjai a Kína elleni politikai (kommunista veszély) és gazdasági (kereskedelmi korlátozások, szankciók) fellépések fokozása előtt!

Reszkess világ, jön a fegyvergyár!

El is búcsúozom Oroszországtól, sanyarú sorsú népétől. Többet érdemelnének: óriási erőt képviselnek és – a russzofóbiával elátkozottak véleményével ellentétben az európai kultúra hordozói.

Van értelme összefoglalni? Túlságosan összetett és napjainkban tovább bonyolódik a Medve. Nagy valószínűséggel mondhatom, hogy hosszú távon gyengülni fog. Nehéz lesz vevőt találnia legfőbb exportcikkeire, a nyersolajra, földgázra és hadiipari termékeire. Az egész ipari és export szerkezetet forradalmian kellene átalakítania, ami idő- és költségigényes. Az Átkos alatt és azóta is felhalmozott óriási tudás segíthet, de talán késő már! Nem lesz vezető hatalma a világnak, ha lesz is világunk!

Jegyzetek

1. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-a_nato_uj_lisszaboni_strategiai_koncepcioja.pdf
2. https://hu.wikipedia.org/wiki/Ukrajna_t%C3%B6rt%C3%A9nelme#A_f%C3%BCggetlen_Ukrajna
3. https://www.portfolio.hu/global/20220528/megis-ki-a-fene-az-a-bandera-es-miert-gyulolik-annyira-az-oroszok-hogy-haborut-kezdenek-miatta-546999?utm_source=portfolio&utm_medium=push-notification&utm_campaign=push
4. <https://bekekor.wordpress.com/2022/05/29/ukrajnaban-nato-tisztek-kerultek-elo-a-fold-alol/>
5. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Oroszorsz%C3%A1g>
6. https://hu.wikipedia.org/wiki/Oroszorsz%C3%A1g#Alkotm%C3%A1ny,_%C3%A1llamforma
7. https://www.origo.hu/nagyvilag/20221110-uj-orosz-torveny-ami-mindent-megvaltoztat.html?utm_campaign=pww&utm_medium=referral&utm_source=pushwise
8. <https://index.hu/gazdasag/2022/09/15/gazdasag-kulfold-politika-putyin-oroszorszag-orosz-ipari-termeles-novekedese-gdp-visszaesese-koltsegvetesi-hiany-ukrajna/>
9. <https://www.portfolio.hu/global/20220715/amerika-ellenes-szuperkoaliciot-alakithat-putyin-itt-az-ideje-szembenezni-a-valosaggal-556003>
10. <https://bekekor.wordpress.com/2022/11/16/a-kijevi-rezsim-hadba-lepesre-provokalja-a-nato-t-hogy-elkerulje-osszeomlasat/>
11. <https://index.hu/kulfold/2022/11/17/haboru-orosz-ukran-konfliktus-raketa-lengyelorszag-george-friedman/>
12. <https://www.origo.hu/nagyvilag/20221116-az-ukran-elnok-szerint-nem-lehetett-ukran-a-lengyelorszagban-felrobbant-raketa.html?>
13. <https://bekekor.wordpress.com/2022/11/17/vilagmeretu-konfliktust-akart-eloidezni-a-kijevi-rezsim-a-lengyelorszagra-lott-raketakkal/>
14. https://www.origo.hu/nagyvilag/20221117-osszevissza-beszeli-zelenszkij-lengyel-raketa.html?utm_campaign=pww&utm_medium=referral&utm_source=pushwise

Kína a második főellenség, amit az USA egy évtized alatt akar, Oroszországgal ellentétben „csak” gazdaságilag letörni, megakadályozni, hogy elfoglalja a helyét a világ legnagyobb gazdasági hatalma trónján. Tudja, hogy Kína kénytelen főellenségi minőségében katonailag is készülni a „harcra”, amit meg is tesz. Mivel az innováció vezérlovasa szerepét most veszi át az USA-tól, valószínűsíthető, hogy a fegyverek minőségben nem fognak lemaradni. A mennyiségi versenyt az USA vezetni fogja mindaddig, amíg belé nem roppan.

A gazdasági verseny állásáról már kaptak durva képet az Oroszországgal foglalkozó részben, számomra eldőltnek tűnik, ha végiggondoljuk a két ország GDP-jének tartalmi elemeit: Kínáé tartalmasabb, több benne a valódi termék, kevesebb a szolgáltatási (beleértve a meg nem fogható javakban működő „iparokat”). Ő a lokomotív, az USA a haszonélvező.

Csodák világa! A [„Világok, népek, emberek”](#) könyvemben a 136. oldaltól a 186.-ig írom le személyes élményeimet. Azokból idézek:

<Döbbenet, komolyan mondom, döbbenet! Beijing harmadik napját igyekeztem élvezhető olvasmánnyá tenni, amikor megérkezett a National Geographic legújabb, 2005 júliusi száma, és benne a 28. oldalon induló elképesztő cikk a Ming dinasztia óriási hajóhadáról: „China’s Great Armada”.

Kolumbusz előtt közel egy évszázaddal az alighogy megszületett Ming-császárság egy foglyul ejtett és kasztrált közép-ázsiai eunuch, Zheng He kezére adja többszáz, az európai hajókat méretben többszörösen megsejyénítő hajóból álló kereskedelmi flottáját, és a kétméteres mohamedán óriás 1405 és 1433 között hét utat vezényel le. A legnagyobb „kincs-hajók” 9 árbocot hordtak 120 m hosszú és 50 m széles hajótestükön. A valaha is épített legnagyobb fahajókat többszáz kisebb teherhordó-, hadi- és ellátó hajó kísérte, többtízezer emberrel a fedélzetén.

A meglátogatott országok sora is hihetetlen: a mai Indonéziát Jáva szigetéig több ponton érintették, Sri Lankának déli csücskét, a „Dondra Head”-et érintve India ma is fontos városaiban, Quilonban, Cochinban, Malabaron és Calicutban ért véget az első három hajóút.

Sri Lankában a Dondra Head-en vették észre a közeledő armadát, először csak árnyékként a horizonton, aztán közeledő felhőként, végül több mérföld szélességű úszó városként. Az ő döbbenetük nem lehetett nagyobb az enyémnél: Kína a két hét alatt levett a lábamról, de ez a hírcsokor sokkal jobban mellbevágott. Nem tudom, a tudatlanságom határtalan-e, vagy a történelem festette túlságosan halovány színekkel ezt a technológiai, hajóépítési, kereskedelmi, politikai és katonai bravúrt? Nem hangsúlyozni, hogy Kína már a XV. században szuperhatalom volt!? És a hajóutak aztán elérték az arab világot (az iráni Hormuz, majd Aden, kis kitérővel Jeddah/Mekka), végül Afrikát (Kenya és Tanzánia). Hihetetlen! Ma is élő kínai közösségeket hagyott hátra, követeket fuvarozott oda-vissza, igyekezett barátságokat kötni, ajándékkal látta el a fontosabb helyeket, neki idegen templomokat. Több megjárt vidéken ma is istenként emlegetik.

Ez a történet – úgy látszik – megemészthetetlen méretekre bővül. Könyvesboltban keresgélve akadt a kezembe Gavin Menzies „1421 – Amikor Kína felfedezte a világot” című könyve, amely ismerteti a szerző, egy angol tengeralattjáró-kapitány másfél évtizedes kutatásainak eredményét. Azt a megállapítást, hogy a kínaiak több flottája hajózta be a Földet a XV. század elején – jócskán megelőzve az európai felfedezőket – és elképesztően alapos csillagászati-térképészeti ismeretek birtokában feltérképezték a világ számtalan földrészét, legalábbis azok partvonalát. Az egyetlen kivétel Európa! Hihetetlen, legjobb, ha belelapoznak a szerző erről szóló weblapjába: 1421.tv. Nem tudom megállni, hogy ne idézzek néhány fontos adatot, történetet a műből: az Irodalomban megtalálják a weblapomon ezzel foglalkozó tömör összefoglalóhoz vezető utat.>

Ugyanitt, a 185. oldalon foglalom össze a tanulságokat:

<Tanulságok:

Utazásom egyik célja volt eldönteni magamban, kinek van igaza, annak a fiatal magyar vállalkozónak, aki nagyképpen lekomcsizott, amikor csodálatomat fejeztem ki Kína szédületes fejlődése fölött, vagy nekem, aki régóta kétlem, hogy a kapitalizmus lenne az egyetlen lehetséges és igaz út az emberiség fejlődése számára. Ezzel a kérdéskörrel a weblapom több fejezetében foglalkozom, így vagy úgy, komolyan vagy dühödten, néha keserűen humorizálva. Úgy érzem, eldöntöttem a kérdést, tények és szimpátia, élmények és jövőbelátó képesség alapján: nekem van igazam! [A könyv írásakor még nem voltam biztos benne, hogy Kína kapitalista országgá vedlett át. Az összemérés ettől nem sérült, csak nem kapitalista és nem kapitalista, hanem neoliberális és vegyes gazdálkodást folytató rendszerek vannak a mérleg két serpenyőjében.]

Íme, az indokok:

- Semmi se támasztja alá azokat az állításokat (amit az említett alak is magáénak vall), hogy a kínai fejlődés rövidesen összeomlik, megáll, és az ország gazdasága hanyatlani fog. Aki Kína makrogazdasági adataiban el tud igazodni, annak nincs további bizonyításra, mankóra szüksége. Kína tovább is rohamosan fog fejlődni, és a világ egyik, lehet, legerősebb hatalmává fog válni ennek az évszázadnak a közepéig.
- A tények, miszerint ez a fejlődés kommunista párt és kormány vezetése mellett, az állami tulajdon, jelentős (talán döntő) állami szektor részvételével generálódik, igazolják, hogy a magántulajdon és parlamentáris demokrácia felsőbbrendűségét valló teóriák papírtigrisek, igazságtartalmuk megkérdőjelezett, a világpolitika és világgazdaság feletti uralmuk nem lesz kizárólagos és végleges. Igaz, egyrészt számtalan negatív jelenség kíséri a kommunista párt és kormány monopol-helyzetét és intézkedéseit, másrészt az igazi lendületet a külföld és a magántőke felé nyitás, a piacgazdaságnak teret biztosítás, a demokratizálódás első lépései adták. Nem jelenti ez azonban, hogy a folyamatot azokig a végletekig kell vinni, amelyek a szabadpiac elvein működő élőködő gazdaságokat, államokat jellemzik. Hogy hol az átalakulás határa, miként lehet a megfelelő középutat, kombinációt megtalálni, túlnő a képességeimen, de a legközelebbi két évtizedben el fog dőlni.
- Nem érzékelhető, hogy Kína ezt a gyors erőgyarapodást bárki ellen ki szeretné, ki fogja használni. Ha nem támadják meg, vagy nem szorítják sarokba, hatékony együttműködésre lesz képes és kész.
- A fejlődés egyik legfőbb motorjának az ősi kultúrát és az ország népeinek tehetségét, szorgalmát, energiáját látom. Ha ez párosul annak felismerésével, hogy közel az a jövő, amikor nagyobb kanállal meríthet a ma még szegény a közös levesből, ezek a tulajdonságok még nagyobb erővé válnak, még gyorsabb fejlődés segítői lesznek.
- Bár az ország ma sok tekintetben túlszaladt a nyersanyagkincseinek bázisán és importra szorul, mivel Kína rendelkezik a világ legnagyobb természeti kincsestárával, a nyersanyagok kiaknázásával és belülről biztosításával utol fogja érni a termelés fejlődését.
- A nagy kérdés, ami eldönti számomra – ha megérem –, hogy Kínát végleg követendő példának tekintsem-e: milyen gyorsan és milyen alapossággal számolja fel a szegénységet, nyomort. Én ezt az időpontot most 2020-ra jelzem. Ha ez tényleg bekövetkezik, Kína lesz az első ország a világon, amelyik az óriási belső szegénységet – elvi alapokból kiindulva és józan megfontolásból – felszámolja. És ez mindent eldönt.

Egyelőre ennyi!

„Az igazság nem tér el az emberi természettől. Ha az, amit igazságnak tekintünk, eltér az emberi természettől, nem biztos, hogy igazságnak tekinthető.” (Konfuciusz)

„Szavamat megérteni könnyű / és megfogadni könnyű. / Mégse bírják megérteni, / se megfogadni. / A szavaknak ősapjuk van, / a tetteknek királyuk van: / ezt nem értik az emberek, / és engem ezért nem értenek. / Ha vannak, kik megértenek: / ez az én gazdagságom. // Ezért a bölcs / drágakövet hord darócruhában.” Lao-ce: Tao Te King (Weöres Sándor fordítása)>
Az írás 2005.07.03-án született.

Mivel a fentebb leírt vita tárgya volt a kínai szegénység is, rákérdeztem az interneten, és az oeconomus.hu weblapot¹ találtam. Az illetőnek 600 millió szegénységből kiemeltet mondtam, és állítására, hogy maradt még éhező, azt feleltem, tudtommal 30 millió maradt, legalábbis néhány éve még erről olvastam. A következő tábla nemcsak igazol, hanem korrigál is: nem 600, hanem 700 millió a kiemeltek száma, és valóban 30, azaz pontosabban 29,3 millió volt a még szegény ember. 70 Magyarország, kontra 3. És nem 30-40 év alatt érték el, hanem 26 év alatt. Nem valószínű, hogy a tábla végdátuma (2016) óta eltelt hat év alatt lényeges változás következett volna be. És nyugati hírforrások is megerősítik, hogy nem csak kiemelték, hanem európai szemmel nézve is középosztályi szintet biztosítottak számukra. Ezt intette le a fősodor áldozata.

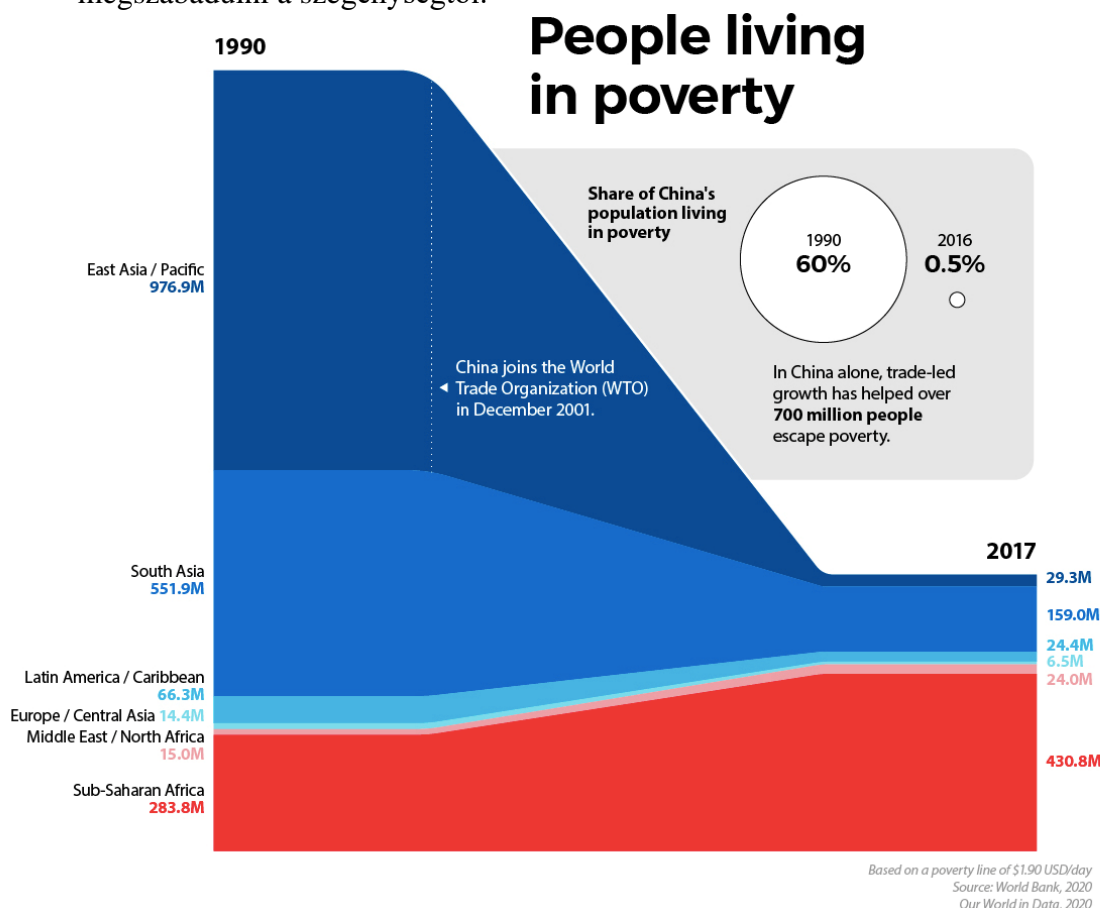
Tovább piszkált a kérdés, mennyire van igazam? Rátaláltam az origo.hu 2020. decemberi cikkére², amely arról értesít, hogy a kínai kormányzat bejelentette: felszámolta az abszolút szegénységet, levette az utolsó 9 szegény régiót a térképről. A megelőző utolsó évekről ezt írja: „2012 végén az abszolút szegénységben élő lakosok száma 98,99 millió volt, ami 2019 második felére lecsökkent 5,51 millióra. Ugyanezen időszakban a szegénynek minősített térségek száma 832-ről 52-re csökkent.” Mindez igazolja Kínában tett látogatásomat követő jóslatom, hogy Kína 2020-ra felszámolja a szegénységet, valamint a 100 milliós növekményt a kiemeltek számában.

Bemutatom a Világbank szegénységgel foglalkozó ábráját:

A tábla címe: Szegénységben élő népesség

A lényeg a jobb felső nagyon világos mezőben látható:

- Kína lakosságának szegénységben élő százaléka 1990-ben: 60%, 2016-ban: 0,5%;
- Csak Kínában, a kereskedelem vezette növekedés 700 millió embert segített megszabadulni a szegénységtől.

Nem lenne jól körvonalazott Kína jelentősége, ha nem sorolnánk fel további pozitívumokat: Kiváló szellemi képességekkel rendelkező nép. Állítólag Nixon mondta, amikor Amerika vezetői vitát folytattak, megszavazzák-e Formosa lecserélését a Népi Kínára az ENSZ-ben. Nem hagyhatjuk ki a világ legokosabb népét – mondta. Van olyan érzésem, hogy az írásmódjuk jelentősen hozzájárul a fiatalok szellemi fejlődéséhez.

Rendkívül nagy figyelmet fordítanak az oktatásra és egészségügyre. A PISA felmérések szerint több tekintetben világelső helyet foglalnak el. Különösen kiemelkedő a sanghaji régió. Ezzel párhuzamos a felsőoktatás és a tudományos kutatás magas szintű kezelése. A csúcstechnológiák fejlesztésében és az innováció tekintetében napjainkban veszik át a vezető szerepet az USA-tól. És az alkalmazásokban is élen járnak.

A környezetvédelemre – ha nem akarnának is – nagy figyelmet kell fordítaniuk, mert a világ egyik legszennyezőbb országa: az energiaellátásban még mindig a szénérőművek viszik a vezető szerepet.

Komoly erőfeszítéseket fordítanak a műemlékek kezelésére.

Egy képsor miatt vissza kell térnünk egy pillanatra az ország vezetésére. A telex.hu fejbe kólintó képsort³ mutat be: kivezetik a volt elnököt a legfontosabb kínai politikai fórum, a Párt kongresszusa zárónapjáról! Akinek kétségei volnának: Kínában kemény diktatúra uralkodik! Nekem is hangsúlyoznom kell, mert a nagyon pozitív általános értékelésem alapján azt hihetik az olvasók, hogy ezt nem látom tisztán. Csak remélni tudom, hogy a pozitív vonások tovább fognak erősödni, és puhulni fog az országot uraló rendszer.

Időnként természetesen megjelennek Kína eredményeit szapuló hírek, ez a főszó dolga. Ilyeneket olvashatunk:

Kína is lassul, a profitráta jóval magasabb az állami szektorban, mint a magánban! A „Zero covid” stratégia is lassít!

Azt hiszem, a Bloomberg foglalkozott a nyugati bankvilágot problémáival:

<”Mennyit fizetnek a Wall Street-i bankok (NYSE:GS, SIX:CSGN) Kínában? - Kérdezik a kommunisták!”

„Egymás után idézte be a kínai hivatalosság a globális pénzvilág nagy neveit.

A napirenden: a fizetés - pontosabban a Credit Suisse Group AG, a Goldman Sachs Group Inc. és a UBS Group AG felszólítása, hogy közöljék a részleteket arról, hogyan fizetik a vezető bankáraikat.

A kínai szabályozó hatóságok idén Sanghajban és Pekingben tartott találkozókön figyelmeztették a bankokat, hogy ne jutalmazták túl bőségesen a vezető embereiket, különben az ügyet ismerő személyek szerint a Kommunista Párttal is összeütközésbe kerülhetnek”.>

Panaszkodnak az állami beavatkozás fokozódására, az ellátási lánc akadozására, a zero Covid erőltetésére, az inflációra...

Tömör értékelést ad Kínáról a portfolio.hu cikke⁴: kritika-zuható: banki problémák, emiatt tüntetés, munkanélküliség és élelmezés bizonytalanság, viszony Amerikával, Tajvan. Eszement írás! Elvész a „diktált” negatívumok tengerében. Egyben van igaza: Fejések tajvani látogatása miatt feszült a viszony az USA-val. Ez a második főellenség elleni lázítás része, Kissinger is figyelmeztetett: abba kellene hagyni.

Hasonló vészjelzést harangoz be az hold.hu „Ami késik, nem múlik, Kína lassulni fog” írása⁵. Mintha a kese vállalkozót hallanám, aki miatt ellátogattam ebbe a fantasztikus birodalomba.

A tőke abszolút hatalma az érte sóvárgókat teljes mértékben kielégítve kiterjedt az egész világra. Hangsúlyozni kell, hogy a kínai és vietnami gazdasági rendszer is tőkés, mert sok a métely körülötte. A tulajdoni kérdésekben kételkedőket vigasztalják meg a következő adatok!

A geopolitika.hu írja⁶:

A dinamikus gazdasági növekedésben alapvető szerepet játszottak azok a változások, amelyek a kínai szocialista állam keretei között lépésről lépésre teret engedtek a piacgazdasági jellemzőknek, lehetővé téve, hogy a magánszektor hozzájárulása a teljes GDP-hez napjainkra 60% fölé emelkedjen. (Az így létrejövő rendszerre gyakorta szokás „piaci szocializmusként”, valamint a „szocializmus kínai sajátosságokkal” megjelöléssel utalni.) A reformok egyik rendkívül fontos lépése a külföldi tőke fokozatos beengedése volt, amelynek révén a kontinentális Kína, Hongkong és Makaó mára együttesen az Egyesült Államok után a legnagyobb, 2422 milliárd USD-ra rúgó külföldi működőtőke-állománnyal (FDI inward stock) rendelkezik.

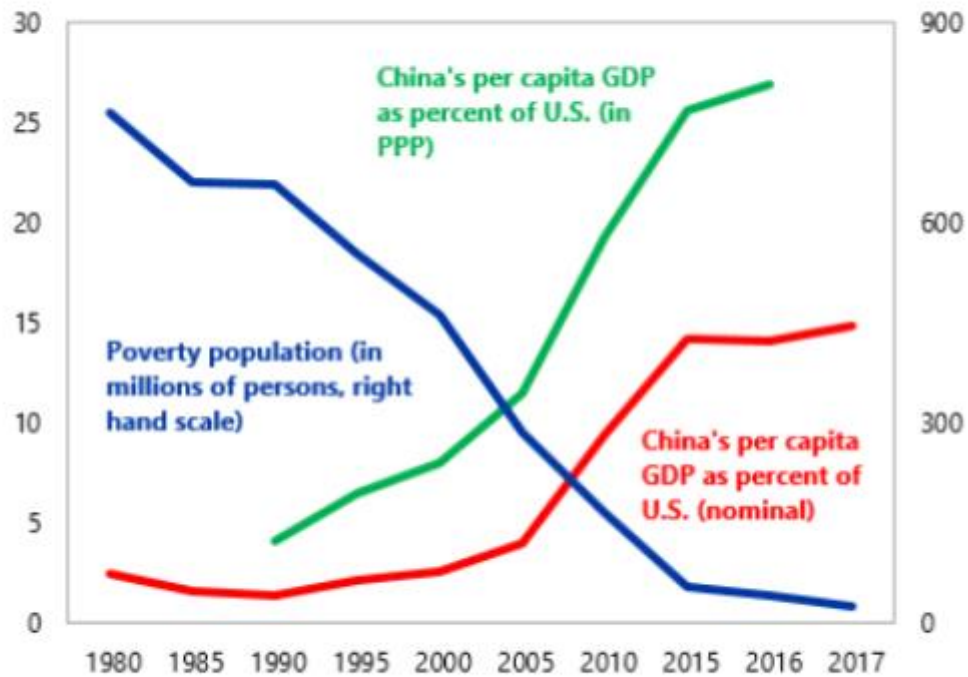
És kiváló értékelést nyújtanak az akcentacz.hu táblái⁷:

Az első tábla címe: Erőről erőre növekedés

Alcím: A gyors növekedés emelkedő életszínvonalat eredményez

Growing from strength-to-strength

Rapid growth means rising living standards.

Sources: CEIC, National Bureau of Statistics of China statistical yearbook.

Zöld: Kína egy főre eső nemzeti jövedelme az USA százalékában (vásárlóerő paritásban)

Piros: Kína egy főre eső nemzeti jövedelme az USA százalékában (nominális)

Kék: Szegény népesség (millió főben számolva, a jobboldali skála szerint)

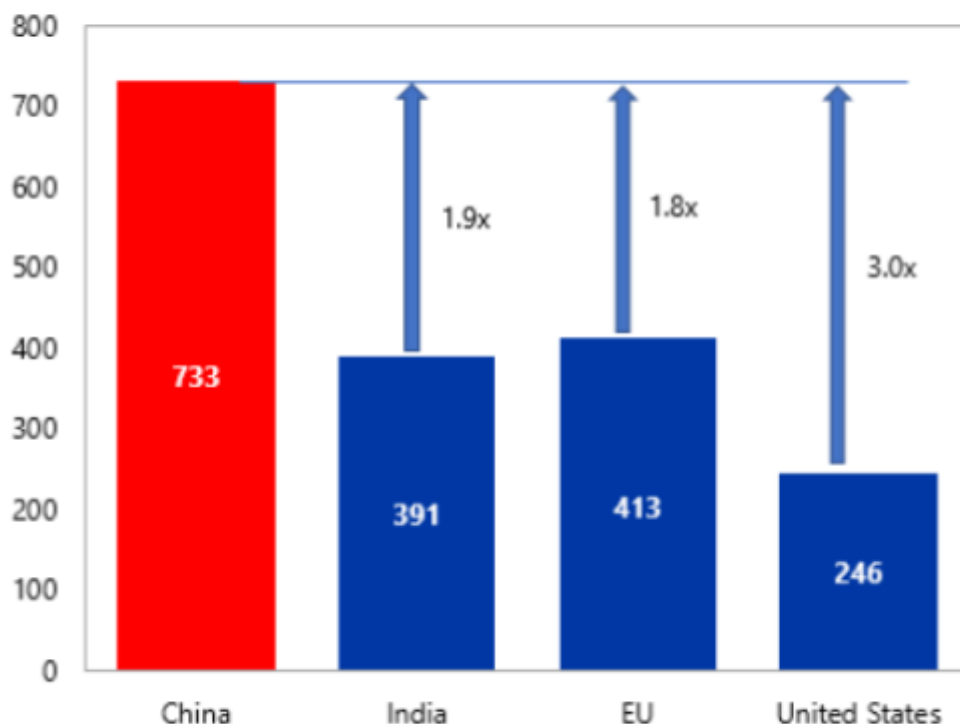
A második tábla címe: A digitalizáció vezetői

Alcím: Kína világelső az olyan úttörő iparágakban, mint az e-kereskedelem (internet felhasználók millió emberfőben)

Digital leaders

China is a global leader in frontier industries such as e-commerce.

(internet users in millions of persons)

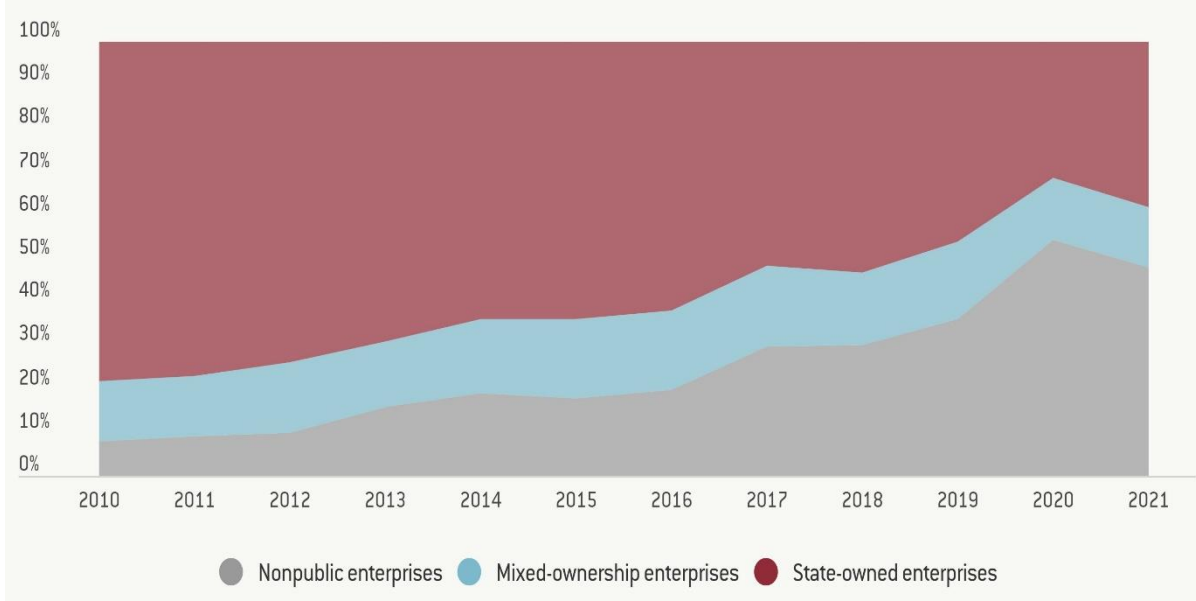

Source: WDI database.

A magánszektor a GDP felét adja a Bruegel cikke⁸ szerint is.

Ami a legnagyobb tőzsdén jegyzett cégek piaci értékét illeti (2. ábra), a magánszektor 2010-ben mindössze 8%-ot képviselt, 2020-ban azonban 50% fölé emelkedett, és 2021-ben csak kismértékben, 48%-ra csökkent. Tehát az állam 2021-ben végrehajtott kemény fellépése bizonyos magánszektor által dominált iparágakkal szemben, mint például az internetes platformok és az iskolán kívüli korrepetálás, némi hatást gyakorolt, de nem fordította vissza a magánszektor korábbi előretörését a piaci érték mutatója alapján. [Figyelem, ez csupán az óriáscégek részesedését emeli ki. A számtalan kisebb cég, startup-ok sora ezt az arányt jóval a fenti 60% fölé emeli!]

Figure 2: Share of aggregate market capitalisation of China's largest 100 listed firms, by ownership, 2010-2021

Természetesen a magánszektor strukturális előretörésének tendenciája, amely eddig jellemezte Kína fejlődésének Hszi Csin-ping elnök alatti évtizedét, nem biztos, hogy iránymutató arra nézve, hogy mi fog történni ezután. De az állami szektor dominanciájához való visszatérésről szóló állítások már többször is elhangzottak korábban, az 1989-1990-es, 2003-as, a 2000-es évek közepén, 2008-ban, 2009-ben, 2010-ben, 2012-ben, 2017-ben, 2019-ben és 2020 elején bekövetkezett politikai változásokra hivatkozva. Eközben a kínai magánszektor folyamatosan fejlődött. Nincs kényszerítő okunk azt gondolni, hogy ezúttal másképp lenne.

Friss, elég riasztó cikk⁹ jelent meg a privatbankar.hu-ban, amely szerint „Kína sokkal gyorsabb ütemben fegyverkezik, mint ahogy a világ eddig tudta”. Az adatok lényegtelenek, mert ködre épülnek, a cikk okfejtése viszont figyelemreméltó: egyrészt a vásárlóerő-paritásból, másrészt a kínai hadiipar állami voltából vonja le a címből harsogó következtetést. Aztán nagyon bölcsen hozzáteszi, hogy a jelenlegi utolérési helyzet csak középstádiumúnak mondható, Kína 2035-re tervezi a modernizáció csúcst és 2050-re a világelsőséget. A fősodor szakértők célként – gondolom – Tajvan bekebelezését hirdetik meg, pedig a cím is elárulja, hogy az USA fenyegetésének a kivédése kényszeríti ilyen gyors fejlesztésre. Tajvan legfeljebb Kína Ukrajnája lehet, mondom nagyon halkan.

Ennél a felfedezésnél természetesen fontosabb a G20-on létrejött Biden-Hszi találkozó¹⁰, amelyen a felek kijelentették, hogy verseny folyik köztük, de nem akarnak fegyveres

összetűzést. Hogy ez a közös nyilatkozat mennyivel lesz erősebb, mint az USA-EU-NATO kontra SZU-Oroszország megállapodások sora, az a jövő zenéje.

A G20 fejleményei közé tartozik, hogy Kína felhagyott Oroszország háborúval kapcsolatos támogatásával¹¹: A kínai párt- és államvezető [hangsúlyozta](#), hogy az élelmiszer- és energiahiány komoly kihívást jelent. Óva intett attól, hogy élelmet és energiát használjanak fegyverként. Hszi ezzel bírálta Oroszországot anélkül, hogy megnevezte volna.

Mind többen értenek egyet velem: a világ következő – remélhetőleg békés – világhatalma Kína lesz! A nem kommunista, nem agresszív, gazdasági lokomotív, 700 millió szegényt emberré tévő, oktatásban világelső, a csúcstechnológiák területén az USA-t lassan leelőző birodalom. Csupa természeti és építészeti csoda.

Jegyzetek

1. <http://www.oeconomus.hu/oecoglobus/valoban-felszamolta-kina-a-melyszegenyseget/>
2. <https://www.origo.hu/gazdasag/20201124-kina-szegenyseg-varos-jovedelem.html>
3. <https://telex.hu/kulfold/2022/10/22/kina-kongresszus-part-hszi-csin-ping-hu-csin-tao>
4. <https://www.portfolio.hu/global/20220809/megoldhatatlan-valsag-fele-szaguld-kina-ebbe-akar-bele-is-bukhat-az-orszag-teljhatalmu-elnoke-560165>
5. <https://hold.hu/holdblog/ami-kesik-nem-mulik-kina-lassulni-fog/>
6. <http://www.geopolitika.hu/hu/kina-2/>
7. akcentacz.hu
8. <https://www.bruegel.org/blog-post/private-sector-retreating-china-not-among-its-largest-companies#:~:text=As%20for%20the%20market%20value,in%202021%2C%20to%2048%25>
9. <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/hihetetlen-utemu-a-kinai-fegyverkezes--erosebbek-lehetnek-amerikanal-is.html>
10. <https://telex.hu/kulfold/2022/11/14/kina-usa-g20-indonezia-klima-versenges-tajvan>
11. <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/g20-csucstalalkozo--a-kinai-elnoke-varatlan-attorese.html>

Japán évtizedekig vezető szerepet töltött be gazdasági téren. A Kistigrisek megjelenéséig Japán csodáról beszélt a világ.

Talán legkevesebbet Japánról tudok az általam (is) a jövőt formáló országoknak tartottak közül, valószínűleg mert mire a világpolitika felé fordult a figyelmem, már csökkent a jelentősége. Ma ők is az első sorba tartozónak tartják magukat, és sokan vannak, akik a hanyatló ország feltámadásában hisznek.

Angolul tudóknak két fórumot ajánlok, amelyeket böngészve jól tájékozódhatnak az ország mai helyzetéről. A The Japan Times mai (okt.23) gazdasággal foglalkozó kiadása¹ átfogó képet rajzol. A britannica.com² pedig tankönyvnek is megfelelő részletességgel ismerteti az ország politikai, katonai, gazdasági és kulturális történelmét. Olyan kristálygömb, amiből kiemelni, idézni csak a gömb szétesését eredményezné, ezért ezeken az ösvényeken nem is haladok tovább. Ajánlani tudom mindkettőt a Japán iránt mélyebben érdeklődőknek.

Mi egyszerűbb kapaszkodókat választunk.

A Wikipédia Japán-lapja³ kiváló terep, egyrészt mert magyar, másrészt mert jól szerkesztett. A felügyelők szerint hiányos, én úgy érzem, gazdasági helyét illetőleg a valódinál rózsásabb képet rajzol: nem kezeli az EU-t gazdasági egységként. Harmadik gazdasági hatalomként beszél róla, pedig, mint a Jegyzetek 22. és 23. sorszáma alatti nominális, illetve vásárlóerő paritáson mért országsorrend szerint – az EU-t egységes gazdasági tömbként kezelve – a 4., illetve PPP szerint India mögé szorulva az 5. helyet foglalja el.

Nem ellenszenv vezérel, amikor így sorolom lejjebb Japánt, hanem, mert a valósághoz igyekszem közelíteni. A gazdaságról ki akartam emelni a lényegét a magyar Wikipédia-lapról, de annyira gyenge, hogy átváltottam az angol lapra⁴ és lefordítottam a DeepL rendszerrel. Íme: „Japán magasan fejlett ország, és nagyhatalom a világpolitikában. Gazdasága a világ harmadik legnagyobb gazdasága a nominális GDP alapján és a negyedik legnagyobb a vásárlóerő-paritáson számítva. Bár Japán lemondott a hadüzenet jogáról, az ország önvédelmi erőket tart fenn, amelyek a világ egyik legerősebb hadseregének számítanak. A II. világháború után Japán rekordméretű gazdasági csodát produkált, 1972-re a világ második legnagyobb gazdaságává vált, de 1995 óta stagnál, amit elveszett évtizedeknek neveznek. Japánban a világon a legmagasabb a várható élettartam, bár a népesség csökken. Az autóipar, a robotika és az elektronikai ipar globális vezetője, és az ország jelentős mértékben hozzájárult a tudomány és a technológia fejlődéséhez. Japán kultúrája világszerte jól ismert, beleértve a művészetet, a konyhát, a zenét és a populáris kultúrát, amely magában foglalja a kiemelkedő képregény-, animációs és videojáték-ipart. Japán számos nemzetközi szervezet tagja, köztük az ENSZ (1956 óta), az OECD, a G20 és a Hetek Csoportja.”

A hibákat fentebb már korrigáltam, kicsit (nagyon picit) túlzásnak tűnik a világelsőség hangsúlyozása az autóipar területén. Európában általában preferálják a német autókat. Robotikában valóban vezető, elektronikában talán megosztottabb a dicsőség. Nem próbálom adatokkal alátámasztani az állításom, könnyen tévedhetnék.

Biztos, hogy komoly gondokat jelentenek az „elveszett évek”, a lakosság elöregedése, az, hogy nem pótolják a kor miatti veszteséket külföldi dolgozókkal. Igaz, a csúcstechnológia terjedése csökkenteni fogja a munkaerő-igényt.

Azt hiszem, egyedül a [„Vádirat a vallások és egyházak ellen!”](#) könyvemben foglalkoztam Japánnal, és pedig a nem nagyon ismert japán hitvilág miatt. Az 54. oldaltól kezdődik, és öt oldalon keresztül foglalkozom ezzel a rendkívül érdekes világgal!

Ha lesz jövője a világnak, nem Japán lesz az éllovas!

Jegyzetek

1. <https://www.japantimes.co.jp/tag/japanese-economy/>
2. <https://www.britannica.com/place/Japan/Japan-since-1945>
3. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Jap%C3%A1n>
4. <https://en.wikipedia.org/wiki/Japan>

*

India az egyik leggyorsabban fejlődő birodalma világunknak. Olvasóim jórészt tudják, hogy ha szerelembe lehet esni világba, ez történt meg velem. Kétszer töltöttem éveket ebben a csodálatos világban, és hazatértem után könyvet írtam róla. Sokszor ajánlom a magyar tollból született Indiáról szóló könyvek legátfogóbbjaként a [„7 év a csodálatos Indiában és két túra Nepálba”](#) művem.

Kétségtől az. Baktay Ervin – akit nagyon tisztetek – írt remek könyveket Indiáról, több témakört ír le nálam jobban, de egyik írása se tér ki annyira széles aspektusokra, mint az én Indiám.

Ősi, folyamatosan, megszakítás nélkül létező kultúra, amivel csak Kína vetekedhet. Érdemes elolvasni mindent, amihez hozzáférnek az ősi dravida településekről: [Mohendzsodáro](#), [Harappa](#). Érdemes egy-egy kattintással rányitni erre az előző sorba ültetett két Wikipédia-lapra, hogy rácsodálkozhassanak a fényképekre. Mintegy 9000 éves kultúra emlékhelyei, ha hinni lehet a Wikipédiának, amely így fogalmaz: „Az első, ismert, állandó települések már 9000 éve megjelentek ezen a területen, ezekből alakult ki később az [Indus-völgyi civilizáció](#).” Ősi, 5000 évinek tartott kultúra őrzője a szent város, [Váránaszi](#) (Benáresz) is. Cseppek India történelmének és kultúrájának kezdeteiről. A figyelmükbe ajánlom az angolnyelvű [Medieval India](#) írást is.

Számtalan forrás foglalkozik azzal, hogy Kínához hasonlóan a világ két legnagyobb hatalmának egyike volt a 16-18. században (Wikipédia, India, gazdaság¹), majd a hülye fehér ember kolonizátorként lerombolta, kifosztotta. Tulajdonképpen mindkét birodalom újjászületését éli napjainkban. India világhatalom volt a [mogul birodalom](#) (16.-19. század eleje) idején.

Fantasztikus építészeti csodák emlékeztetnek a valamikor volt hatalomra.

Le kell fékeznem magam, nem írhatok új könyvet Indiáról. Néhány megjegyzés azonban elkerülhetetlen!

Földünk egyik leggyorsabban fejlődő országa, utolérési, visszatérési effektus is hajtja, de a világ legjobb kereskedői, menedzserei (A Tata-tröszt gombostűtől atombombáig magas szinten termel szinte mindent). Kiváló képességeiknek, tulajdonságaiknak köszönhetően kulcspozíciókat foglalnak el szerte a világon. AZ USA vezető bankárai között többen kaptak helyet, Nagy-Britannia napokban adta át indiainak a miniszterelnöki posztot (London Lord Mayor-ja évek óta pakisztáni, ami ugyanaz az embertípus). A gazdaságáról szóló magyar Wikipédia-lap³² elég gyenge, mégis adom, mert magyar. Gyorsabban fejlődnek. Fejlődésüknek legfőbb gátja az egyenlőtlenség (világrekord egyenlőtlenséget jelentett a kasztrendszer). A ma is vészes egyenlőtlenséggel foglalkozik az idronline.org lap². A szegénység ugyan csökken, de a Wikipédia és jómagam (alapos elemzést végeztem) ugyanarra az eredményre jutott: 280-300 millió indiai él még lehetetlen körülmények között. Ez se mutat elfogadható jövőképet!

Befogadó birodalom, minden elnyomót megrágott, megemésztett, csak az angolok nem tudtak beleolvadva a közegbe uralkodni, az első pillanattól az utolsóig ők voltak a felsőbbrendűek, az indiaiak a senkik. A klub bejáratánál – aminek tagjai voltunk 1974 és 78 között – jóval a függetlenség kivívását követő évekig (!) tábla hirdette: „Kutyának és indiainak tilos a bemenet”. Van ennél aljasabb elnyomó rendszer?

Kirabolták Indiát, elvittek minden maradékot, amit még a korábbi rablók hátrahagytak.

De adtak is, és ezt az indiaiak el is ismerik: hármass jogrendszert alkottak (európai, hindu és muszlim), az oktatásra nagy figyelmet fordítottak, a világ egyik legnagyobb vasútrendszerét építették ki, a tudósai óriási munkát fektettek a kulturális kincsek ápolására, az írásművek fordítására.

India-könyvem zárszavai a pozitívumokat emelik ki. (XXXIV. Utószó, nagyon röviden)
Felvethető a kérdés, mit kaptunk Indiától, mit köszönhetünk Indiának?

Felsorolhatatlan!

A külföldiekkel szembeni befogadóképességet, a más vallások, idegen gondolatok tiszteletét.
Az erőszakmentesség filozófiáját.

A tudás előtti mély hódolatot!

A legfontosabb, hogy megtanultuk: nem biztos, hogy Európa a világ közepe, nem biztos, hogy a zsidó-keresztény vallások helyes utat járnak vagy mutatnak a világnak, hogy teljesen más, ősbibb kultúrák, gondolkodásmód, világlátás létezik és el kell fogadnunk őket, sőt tanulnunk és tanulnunk kell tőlük.

Ez a megváltozott világlátás a legnagyobb kincs, amit magunkkal hoztunk Indiából. Soha ki nem törölhető, el nem lopható kincs.

Hozzáteszem, mert a kezembe akadt egy margó-firkám (ezúttal talán tényleg saját gondolatom):
“Nem a másság befogadása a lényeg, hanem az azonosság keresése és megértése.” Magyarul: aktív kutatás vezethet igazi “valamennyien egy töről fakadunk” felfedezésre.

Megjegyzem: az egyenlőtlenségen, szegénységen kívül nagy bajnak tartom, hogy kialakult a nagyhatalmi hinduizmus³. Nyilván külső hatások is szerepet játszanak a létrejöttében, ez azonban engem nem nyugtat meg. Nem örülnék, ha bárkivel szemben elnyomó hatalomként lépne fel.

Jegyzetek

1. https://hu.wikipedia.org/wiki/India#Gazdasági_adatok
2. https://idronline.org/whats-stopping-india-from-achieving-the-growth-it-wants/?gclid=CjwKCAjw79iaBhAJEiwAPYwoCHXN3GQPGw8_-3uolLXy4Vjdb_j1az2pJoLmyPqHOTLR2VrvO6PetBoC-A0QAvD_BwE
3. https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/33849/T%C3%A9zis_H%C3%A1ld_a_B%C3%A9la_t%C3%B6rt%C3%A9nelemtud..pdf?sequence=2&isAllowed=y

Dél-Korea

A Kistigriseknek becézett országcsoportba tartozik. Kerestem így az Interneten és kiváló alkotásokra találtam, de túlzás lenne ebben a könyvben használni őket, mert .ppt az egyik, Prezi a másik. Meg nem is értem: a ppt többet, köztük nem „kis” országokat is felsorol: Indonézia, Fülöp-szigetek. Maradjunk inkább a Wikipédia „Ázsiai tigrisek” lapjánál¹, amelyik négy országgal foglalkozik: [Hongkong](#), [Dél-Korea](#), [Szingapúr](#) és [Tajvan](#). A négy közül kétségtelenül Dél-Korea a legjelentősebb, mivel komoly gazdasági erővé vált. Tajvan ugyan hasonlóan gyors fejlődésen ment át, de a körülötte folyó politikai harcok miatt nincs értelme világpolitikai erőként foglalkozni vele. Előbb-utóbb az anyaország részévé fog válni. Ugyancsak Wikipédia-lappal² jelenítem meg Dél-Koreát.

A Koreával eddig csak a két országfél közötti háború kapcsán foglalkoztam, amiről részletesen írtam a „Vádirat az USA ellen!” könyvemben. A IV. fejezet szól róla „Az első kommunizmus elleni vérontás” címen, 36 oldal. Szörnyűségek. Az USA elkövetett minden borzalmas tettet, amit atombomba nélkül a mai modern háborúkban el lehet követni. Az atombomba bevetésének elmaradása is csak véletleneken múlik. Tulajdonképpen most is az USA leleplezése foglalkoztat, amikor a barbár tettekből pár oldalnyi részletet belegyömöszölök ebbe az ismertetésbe. Kezdem is:

< Nem döbbsentett meg a hír, miszerint kemény fajgyűlölettel „közelítették” a koreaiakhoz az amerikai hadsereg tagjai (nem bakákat írok, mert a tiszték is).

Nem teketóriáztak a gúnynevekkel: az északiakat és délieket egyaránt „gook”-nak hívták, a kínaiakat „chink”-nek. (...)

A háborúban több módszert először alkalmaztak. A napalm alkalmazása általánossá vált, Koreában vezetődött be a „body count”, a hullák számlálása. Az érdemek elismerésének egyik döntő eleme volt a koreai-kínai halálos áldozatok száma. Ezzel természetesen velejárt, hogy nem kímélték a civileket sem. Az iraki háború óta az általános felháborodás miatt fordult a helyzet. Igyekeznek tagadni, hogy civil áldozatokra célzottan kerülne sor, és hogy az áldozatokat számolnák.

(...)

Nincs értelme a háború menetét taglalni. A csúcán az USA egész *kiképzett* hadereje Koreában volt. Amikor az amerikaiak Phenjan-on túl sarokba szorították a néphadsereget, beléptek a kínaiak, „önkéntes” csapatokkal. Az amerikaiak (és velük a dél-koreaiak) visszavonulásra kényszerültek, amit tomboló rombolás kísért: az amerikaiak parancsot kaptak *teljes felégetésre*. Cumings leír egy földig rombolt falut, a napalmtól szörnyhalált halt nők testhelyzetét ecsetelve, és hangsúlyozva, hogy mintegy 50 óvodás gyereket öltek halomra. Nem rajzolom tovább a képet.

(...)

Koreában az amerikaiak négyszer annyi tonna bombát dobtak le, mint amennyit a II. világháborúban Japánra (ahol nem maradt kő kövön). Curtis LeMay tábornok mondta, akinek lehet hinni, mert ő vezényelte mind Japán, mind Korea bombázását: ‘Nagyjából minden várost felégettünk Korea mindkét részén... Milliónál több civil koreait öltünk meg, és több milliót üldöztünk el lakhelyéről, az elkerülhetetlenül bekövetkező tragédiák mellett.’

Ennél többet tudhatunk meg Cumings-tól (durva fordításban). Nem mindig világos, mit ért áldozat alatt:

„A háborúban részt vett országok több mint 4 millió áldozatot szenvedtek, amiből több mint 2 millió civil volt. Magasabb arány, mint a II. világháborúban, vagy Vietnámban volt.

36 940 amerikai esett el (jó nekik, legalább meg tudták számolni), ebből 33 665 harcban. (...) Mintegy 92 134 amerikai sebesült meg harcban, 8 176 eltűnt. Dél-Korea 1 312 836 áldozatot

szenvedett, ebből 415 004 meghalt. (Itt világos.) (...) Az észak-koreai veszteségek cca. 2 milliót tettek ki, amiből kb. egymillió civil és 520 000 katona. (Ez pontatlan, mennyi a halott?) Cca. 900 000 kínai katona vesztette életét harcban.

(...)

...a japánok kiűzését követően a hátrahagyott üzemek jórészét az ott dolgozók vették birtokukba (és most Délről van szó!), olyan dolgozói tanácsokat alakítva, amilyenekről a „kapitalizmus meghaladása” témában álmodnak egyesek. Jött az amerikai Military Government, és birtokba vett több mint 3000 ilyen gyárat.

Másrészt ír egy szigetről, Cheju-ról, ahol „Népi Bizottságot” alapítottak, békésen vezették a szigetet, és függetlenek akartak lenni. Megtámadták, (az amcsik?), és a mintegy 300000 lakosból *nyolcvanezret megöltek*.

Ha ehhez hozzáveszem azt a már korábban megismert tény, hogy az északiak (kommunisták) támadása előtt kemény gerillaharcok folytak Dél-Koreában, akkor kialakul a kissé még homályos kép: baloldali jellegű mozgások uralták a déli területeket. Az amerikaiak erőfeszítései számottevő hányadát a háború során kénytelenek voltak Délre pazarolni.

(...)

Nem árt megismételni: Dél-Koreáról szól a mese. Dél-Koreában jött létre People's Republic! Ott történt amerikai beavatkozás... a népi kormányzás híveit lázadóknak, majd kommunistáknak kiáltják ki... bebörtönzések, kínzások... az amerikai megszállók oktatják a helyi rendfenntartókat a lázadók elleni anti-gerilla hadviselésre és a bebörtönzöttek kínzására... a megöltek száma vadul változik, többnyire közel a fenti 80 000-hez... a falvak több mint fele letarolva... egyesítő választásokat követelnek... vagy függetlenséget... a mai napig (2010?) elégedetlenség érzékelhető: 50 000 ember rokonait ölték meg, gyorsan rásütik a kommunista bélyegzőt akárcikre ... Szinte vad rémmese, kitalálni se lenne könnyű.

(...)

Máskor az atombomba taktikai alkalmazását is tervezték, annyira, hogy az atombomba atyját, Oppenheimer-t is odavezényelték, hogy tanulmányozza a lehetőségeket. Messze túlmentek azonban a tervezésen: a körzetbe szállítottak (részletekben) atombombákat, kiépítették Japánban, Okinava mellett a bombázókba emeléshez szükséges aknát, és oda szállítottak öt Mark IV gyújtószerkezetet. A lélegzet azonban az általam ellenőrizhetetlen hír miatt áll el: *Truman aláírta a bevetési parancsot, csak a McArthur leváltása miatti papír-kavalkádban nem jutott el a parancs a végrehajtókig.*

(...)

Az amerikaiak legjobb esetben semleges nézői voltak az így kialakuló „anti-kommunistának” keresztelt terrornak. Cumings atrocitások sorát, köztük genocídiumnak minősített tömegmészárlást ír le. Az amerikai, majd a világsajtó is hamisított híreket kürtöl világgá. Később (mindjárt sorra kerül) derül ki, hogy olyan szörnyűségből is kommunista-ellenes filmet tudott kreálni az amerikai Humphrey Bogart, amely amerikai részvétellel civilek ellen végrehajtott tömegmészárlás volt ([The Crime of Korea, 1950](#)). Én veszem a bátorságot, hogy inkább higgyek a tudós történésznek, mint a toborzó film készítőjének. A negyedik perctől látható tömegsírok tehát kommunista aljasságnak lettek kikiáltva, pedig *a Koreai Köztársaság és az USA genocídiumának eredményei!*

(...)

Pedig ha újra végiggondoljuk, mit követett el az USA Korea ellen igen, egész Korea ellen borsószik az ember háta. Annyira egész Korea ellen, hogy *volt tábornok, aki büszkélkedett is vele: Minden várost felégettünk, északon és délen egyaránt.* – jelentette ki.

A bombázásokkal kapcsolatban még két tényt emelek ki a szerző leírásaiból. Egyrészt hangsúlyozza a háború második felén végrehajtott terrorbombázások teljes értelmetlenségét: a front a demarkációs vonal körüli állóháborúvá zsugorodott, és az utánpótlást nem a városokon keresztül oldotta meg Észak, másrészt a tudatosan fékezve haladó béketárgyalások alatt tüzek

tengerét zúdították a maradék lakosságra. *Egyértelmű az amerikai vérengzés genocídium jellege.*

Részletes adatok olvashatók továbbá arról, hogy amikor az első sikeres lerohanás után az északiakat visszaszorította az amerikai hadsereg, milyen vérengzéseket hajtott végre a visszatérő déli hatalom, majd, hogy Észak-Korea majdnem teljes bekebelezésekor kiket kellett kivégezniük a déli katonáknak, rendőröknek. *A lista a lakosság mintegy negyedére (harmadára?) terjedt ki: katonák, rendőrök, polgári tisztségviselők, és a Koreai Munkáspárt minden egyes tagja. Egy népen belüli vérengzés!*

(...)

Gunther beszámolt arról is, hogy „a megszálló erők két fontos tagja velük tartott a kiránduláson. Egyikőjüket ebéd előtt telefonhoz hívták. Visszatérve, suttogva tájékoztatta a társaságot: „Nagy hír robbant: a dél-koreaiak megtámadták Észak-Koreát.” A hírt később természetesen gőzerővel igyekeztek sárba taposni. Nem lehet azonban félreértéssel magyarázni, hogy 8 órával Azsia új háborújának kitörése után a Japánban állomásozó amerikai csapatok egyik „fontos személyisége” dél-koreai támadásról értesül!>

Itt abbahagyom a borzalmak ecsetelését: nehéz a saját írásom olvasása is. Olvasásra javaslok mégis mindenkinek, aki nem érti az USA iránti haragomat.

A háború utáni éveket Dél-Koreában is diktatúra követte, egészen a nyolcvanas évek végéig szilárd diktatórikus (ha jobban hangzik: autoriter) rendszer uralkodott. Akkor a diákság kezdeményezésével beindult tiltakozások a folyamatos puhuláshoz, végül a kilencvenes évek elejétől jogállami rendszerhez vezetett. A folyamatot jól írja le Mayer László, a „Diktatúra - demokrácia Dél-Koreában” dolgozatában³.

Az ország a diktatórikus vezetés mellett is rendkívül gyors fejlődésen ment keresztül, a gazdasági növekedés üteme a kínait is megelőzte. Több iparágban besorolt a világelsők közé: hajógyártás (Hyundai, Samsung, Daewoo), elektronika (Samsung) és autógyártás (Hyundai).

A gyors gazdasági fejlődés egyik fontos motorjának tartják a kiváló oktatási rendszert.

A fejlődési potenciálját értékelve a század közepére a vezető országok körébe várják gazdasági szakértők.

Jó lenne, ha valahogy egyesülne a két ország. Álom-kategória.

Dél-Koreát egyébként nehéz elképzelni a jövőt (ha lesz) formáló hatalomként.

Nem foglalkozom az utolsó veszélyes kommunista országgal, Észak-Koreával fennálló – nukleáris fenyegetést is jelentő -, a mai napig zavaró konfliktusokkal. A legfrissebb hírek szerint fennáll a két országrész közötti háború megújulásának veszélye. És akár nukleáris is lehet. Erről szól a Nagyvilág origo.hu által közvetített cikke⁴. Jó lenne, ha valahogy egyesülne a két ország, Dél-Koreát egyébként nehéz elképzelni a jövőt (ha lesz) formáló hatalomként.

Jegyzetek

1. https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%81zsiai_tigrisek
2. <https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9l-Korea>
3. http://acta.bibl.u-szeged.hu/6886/1/juridpol_049_357-370.pdf
4. https://www.origo.hu/nagyvilag/20221026-ujabb-haboru-torhet-ki.html?utm_campaign=pw_w&utm_medium=referral&utm_source=pushwise

2.3. Magyarország

(nem meghatározó ország, csak saját szennyes)

Nem akartam foglalkozni vele, évek óta halottnak tartom az országot, nem lesz már belső erő se, támogató se, amelyik ebből a mély gödörből kiemeli a tántorgó koldust.

És több, mint szennyes! Röpke évtized alatt beletapostak a sárba a vezetői egy jobb sorsra érdemes országot, létrehozva olyan közigazgatási és rablási rendszert, amely a világ legalattvalóbb, legembertelenebb gépezete. Egyetlen célja elrabolni a lakosság döntő hányadától mindent, amit nemzetközi botrány nélkül csak lehet, és jó helyzetbe hozni a kiszolgáló gépezet működtetőit. Tapsot érdemelnek a rekord teljesítményért. És határtalan a lakosság ostobasága: a megnyomorítottak jelentős hányada is tapsolt nekik és sokan tapsolnak ma is, miközben már a szociális háló utolsó szálait is elvágták a fejük felett.

Pár rövid, tömör bekezdést érdemel.

Kezdődött a privatizációval. A világfigyelo.hu cikke¹ meséli el – mint már megírtam másutt -, hogy „Magyarországot kirabolták – itt vannak a tények”, amint a szerző, John Christensen fogalmazott.

„Magyarországról a nyolcvanas évek óta 242 milliárd dollárnyi magántőkét menekítettek ki a világ különböző adóparadicsomaiba. Most akkor ezt forintosítjuk, hogy a nagyságrend még jobban látszódjon: 48 000 000 000 000, azaz 48 ezer milliárd forintot!!! (200 forintos dollár árfolyamon)” (Eredeti kiemelés) Mennyi ennek a mai értéke? Pont a duplája! Ezt csak az ország alapos megkopasztásával lehetett összeszedni. És nem a teljes rabolt összeget vitték offshore-ba, gondolom.

Amikor először, más forrásokból – bankok és az ICIJ (Nemzetközi Nyomozó Újságírók Konzorciuma) szövetségétől nyert adatot, 50 ezer milliárd forintot megláttam, nem hittem a szememnek, félve írtam róla, annyira hihetetlennek hangzott. Így, a két adat együtt már tökéletes, higgyék el, kedves olvasók.

John Christensen, brit törvényszéki könyvvizsgáló és közgazdász, számos országban dolgozott szerte a világon, többek között a Touche Ross & Co.-val folytatott offshore pénzügyi vizsgálatokban. 11 éve gazdasági tanácsadója a Jersey Channel-szigete kormányának. 2003-ban lett az adóelkerülés elleni küzdelem világméretű kampányának élvezére.

A cikk további érdekes (!) adatokkal szolgál sárgolyónk offshore paradicsomairól, az azokba menekített veszekedett pénztömegekről.

Az ország siralmas helyzetéről szóló négy szakvéleménynek adok helyet:

1. A Magyar Nemzeti Bank volt elnöke mondja el a véleményét Friderikusz Sándor podcast-sorozatának 51. adásában, aminek „Brutális válság közeleg” a címe.

Akinek nincs türelme végighallgatni a podcastot, itt az előzetese:

„Döbbenetes áremelkedések tanúi vagyunk hetek-hónapok óta. A forint valósággal szabadesésben veszít értékéből. Az infláció végét még senki sem látja, viszont 2023-ban a világban már recessziót, azaz gazdasági visszaesést jósolnak, aminek hatását természetesen itthon is jócskán megérezzük majd. Az orosz-ukrán háborúnak is rengeteg a negatív gazdasági következménye, hogy az Európai Unió által visszatartott, több ezer milliárdos támogatás körüli bizonytalanságról már ne is beszéljünk. És bár a magyar kormány szűnni nem akaró rezsicsökkentéssel és az egyes termékekre kivetett árstoppal próbál a lakosság kedvébe járni,

de mindezeknek az árát is természetesen mi, emberek fizetjük meg, csak némi kerülővel. A fenti kérdésekben is érdemes tisztán látnunk, hogy az egyre negatívabb gazdasági spirál okait és következményeit ne feltétlenül úgy értelmezzük, ahogy azt a kormány propagandagépezete sulykolja. Ehhez az értelmezéshez Surányi György közgazdászt, egyetemi tanárt hívtuk meg. Friderikusz Sándor 2014-ben az akkor futó műsorába egy, az Élet és Irodalomban akkor megjelent cikke nyomán meghívta Békési László közgazdászt, egyetemi tanárt. És bár az a beszélgetés nyolc éve készült, de olyan, mintha ezekben a napokban rögzítettük volna: Békési László tulajdonképpen minden olyan gazdasági és pénzügyi jelenséget megjósolt, amelyeknek manapság az elszenvedői vagyunk.

A Surányi Györggyel frissen készült interjú és ez a 2014-ben készült beszélgetés Békési Lászlóval, szinte felelget egymásra.

A 2014-ben Békési Lászlóval készült [interjú itt található.](#)”

2. A jelentős, több fontos lépésben vezető szerepet játszó [Jaksity György](#) a Concorde vezérigazgatójaként adott interjút² a magyar válságról ([szabadeuropa.hu](#)).

Most nagyobb a probléma annál, mint hogy érkeznek-e az uniós pénzek – ezt a címet kapta az interjú.

Egy részlet belőle:

„Magyarországon a 2021–2022-es fiskális és korábbi monetáris expanzió miatt a rossz számok csak később fognak megjelenni a gazdasági növekedésben. Az idei első félévben Európa egyik legjobb gazdasági növekedését produkáltuk, de ehhez kétezer milliárd forintot szét kellett dobni, amit most szív vissza a kormány különböző módszerekkel. Egyrészt adókkal, másrészt az energiaár-támogatások részbeni visszavonásával. Mi a következő negyedévekben fogunk szembesülni azzal, amivel Amerika és Európa nagy része már szembesül. Ugyanez lesz az inflációval. Az ársapkák, lakosságvédelmi intézkedések fenntarthatatlanok, ezért lassan meg fognak szűnni. De a számokból már most látszik, hogy Magyarország Európa egyik legmagasabb, ha nem a legmagasabb inflációjával néz szembe. Abban a pillanatban, amint az árkorlátozások megszűnnek, ez még inkább a felszínre kerül.”

3. Róna Péter és Pogátsa Zoltán vitatkozik az államcsőd kérdéséről a [YouTube-on](#).

A kérdés: nyakunkon az államcsőd? A vita nem hoz végeredményt: Róna Péter szerint államcsőd közeli helyzet van. Pogátsa Zoltán szerint még távol vagyunk ettől. Melyikőjüknek van igaza? Érvek, számok, szakmai vita a magyar gazdaság helyzetéről és a kilátásokról. Érdemes meghallgatni!

4. „Ez már nem az az energiaválság, sokkal rosszabb – Új korszakba lép a magyar gazdaság”³ – állítja a [portfolio.hu](#). És az eddigieknél is rosszabb korszakba, amint a bevezető sorok is mondják:

„Az energiaárak tavaly kezdődött megugrása idén nyáron új lendületet vett, mára az áram és gáz tízszer annyiba kerül a piacon, mint a koronavírus-válság végén. Az újabb árhullám – amennyiben hosszan kitart – egészen más pályára helyezi Európa gazdaságait, köztük a magyart is. A horror magas árakhoz alkalmazkodásban egyre fontosabb szerepe lesz a drasztikus energiakereslet-csökkentésnek, ami viszont reálgazdasági oldalról nézve súlyos recessziót jelent.”

Még két témakörre szentelünk pár sort.

A [telex.hu](#) Orbán a háborúban⁴ hosszan ismerteti, miként viszonyult/viszonyul Orbán az ukrán háborúhoz, és a 10 legfontosabb részlet a cikkből⁵ annak az összefoglalója.

Érdekes olvasmány lehet olyanoknak, akik még nem eléggé utálják.

Végül a „Word Inequality Database” grafiokonokon⁶ mutatja be, hogy vált az ország szociális (Átkos) rendszerből kistaszítóvá.

És friss vélemény a Facebookon:

Végh Edvárd írja:

< A gyermekszegénység magyarország szégyene és a rendszer legsötétebb bűne

Az új egypártrendszer 2010-ben történt hatalomra kerülése óta a gyermekszegénység csak még inkább növekedett. Ennek egyik elkeserítő következménye, hogy a rossz lakhatási körülmények között élő kiskorúak aránya alig 12 év alatt 19 %-ról 27 %-ra nőtt. Több, mint 125 ezer gyermek él olyan családban, amelyben senkinek sincs munkahelye. A legmeggrázóbb, hogy a társadalom legszegényebb harmada neveli a gyermekek felét.

Magyarország egy történelmi léptékű válság szakadéka felé rohan, olyan sebességgel, mint ahogy az infláció jelenleg vágtat. Minimum hangsebességgel. Az államadósság 2010 óta annyival emelkedett, mint a második világháború vége és 2010 között eltelt időszakban. Az államháztartási hiány pedig akkorára nőtt, mint amelyet Magyarország a második világháború óta nem látott. Az elmúlt 12 év alatt a rendszer „gazdasági csodája” következtében hazánk az Európai Unió egyik legszegényebb tagállamává vált. Miközben az árak a csillagos egekbe szöktek és ezen már a kommunista hatósági árak sem segítenek.

A magyar emberek 74 %-a az európai uniós szegénységi küszöb alatt tengődik. Magyarország pedig az Európai Unió második legszegényebb tagállama. De ha minden ugyanígy folytatódik, akkor hamarosan ebben a kategóriában is meglesz az első helyezés. Az emberek a jelenükkel fizetnek ezért. A gyermekek pedig a jövőjükkel.

A rendszer most lopja el tőlük.>

Még egy adalék az Orbán-maffia tündöklő eredményeiről! Ismét Leirer László barátom munkáját használom fel, aki 11 volt szocialista ország egyéni fogyasztási adatait táblázatban a mindenkori magyar értékhez hasonlította. A trend világosan bemutatja, miként sikerül országunkat a második legszegényebbé silányítani. Siralomház lettünk!

EGYÉNI FOGYASZTÁS (AIC, EUROSTAT) MAGYARORSZÁGHÓZ KÉPEST 2001-2021-BEN

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 Lithuania	1,11	1,15	1,21	1,27	1,31	1,33	1,35	1,37	1,38	1,38	1,37	1,40
2 Slovenia	1,39	1,37	1,37	1,35	1,34	1,31	1,33	1,32	1,32	1,32	1,26	1,32
3 Czechia	1,21	1,20	1,19	1,23	1,25	1,24	1,24	1,26	1,28	1,26	1,22	1,20
4 Estonia	0,99	1,02	1,07	1,12	1,15	1,15	1,16	1,16	1,19	1,18	1,20	1,21
5 Poland	1,09	1,10	1,13	1,13	1,15	1,16	1,14	1,16	1,16	1,15	1,15	1,17
6 Romania	0,92	0,92	0,95	0,89	0,91	0,94	0,99	1,07	1,12	1,15	1,13	1,15
7 Latvia	0,93	0,93	0,99	1,06	1,08	1,09	1,11	1,12	1,13	1,10	1,09	1,13
8 Slovakia	1,21	1,15	1,18	1,19	1,21	1,20	1,14	1,11	1,09	1,07	1,08	1,06
9 Croatia	1,03	1,04	1,05	1,06	1,04	1,02	1,03	1,04	1,04	1,05	1,04	1,10
10 Hungary	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11 Bulgaria	0,77	0,77	0,81	0,78	0,82	0,82	0,82	0,83	0,84	0,84	0,85	0,90

A „Mitől döglük meg ez az ország?” könyvem második kötetének összefoglalásában egyetlen mondattal méltattam az Orbán-hatalmat. Azt kiegészíttem most és úgy értékelem modern történelmünk két korszakát együtt:

Az országot tönkrevető, egymillió magyar ember halálát okozó Horthy-rendszer óta ennél ocsmányabb, ilyen rohadék, nemzetgyilkos, országromboló maffia még nem uralkodott oly sokszor megtépett országunk fölött!

Jegyzetek

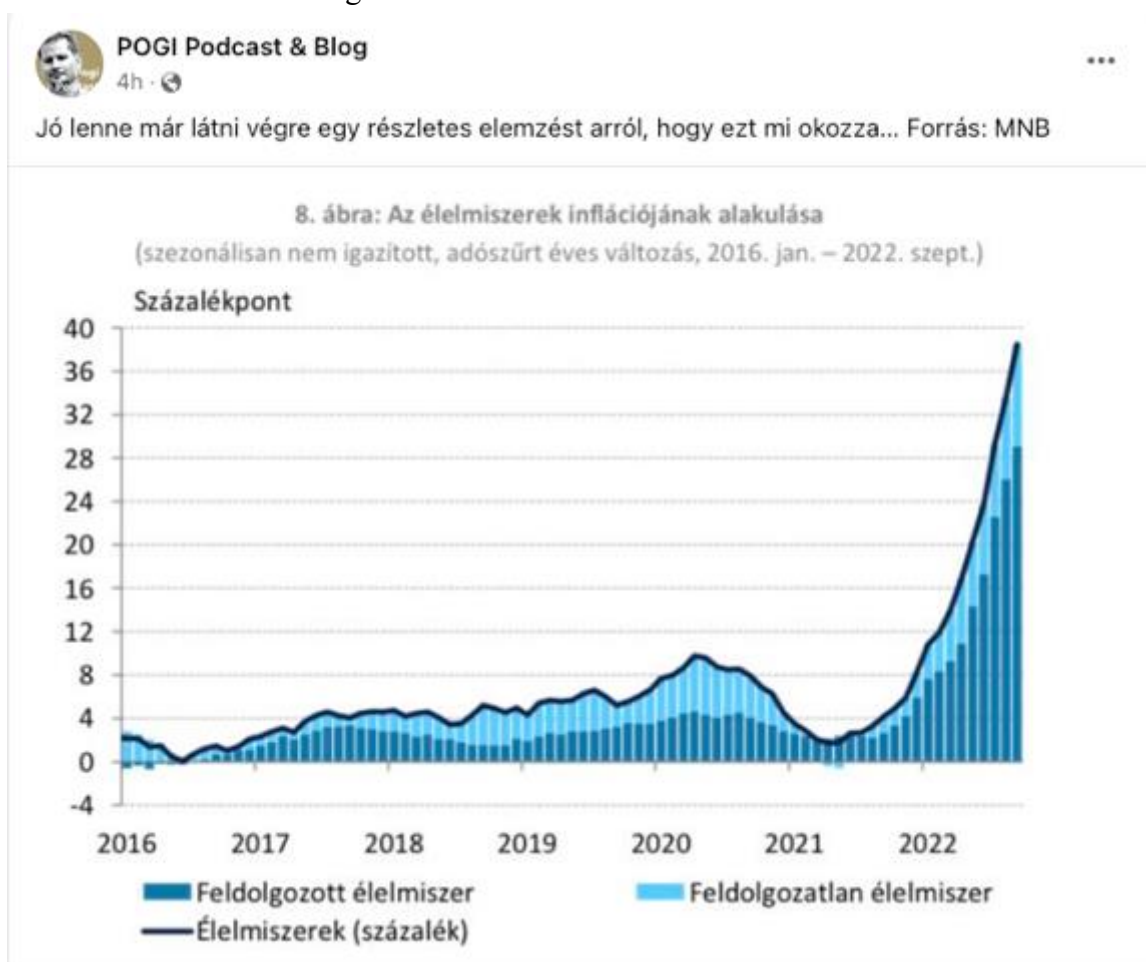
1. <https://vilagfigyelo.com/john-christensen-magyarorszagot-kiraboltak-itt-vannak-a-tenyek/#docst>
2. https://www.szabadeuropa.hu/a/jaksity-gyorgy-interju-magyar-gazdasag-europa-valsag-inflacio/32047607.html?fbclid=IwAR2WtkNjm2jVRkU30LvA04tTrb7sNNGRq-wWyzLUcjJdJgN9Ha1_1NLG9AE
3. https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220826/ez-mar-nem-az-az-energiavalsag-sokkal-rosszabb-uj-korszakba-lep-a-magyar-gazdasag-563183?utm_source=portfolio&utm_medium=push-notification&utm_campaign=push
4. <https://telex.hu/direkt36/2022/10/21/orban-a-haboruban>
5. <https://telex.hu/direkt36/2022/10/21/a-10-legfontosabb-reszlet-az-orban-haborus-donteseirol-szolo-tenyfeltaro-cikkbol>
6. <https://wid.world/country/hungary/>

3. Egyenlőtlenség, elszegényesedés

A rövid cím sokkal szélesebb problémakört takar. Nehéz elvágni az életben szorosan egymáshoz kötődő, egymást felerősítő, nyomorba vezető problémaköröket: az éhínséget, élelmiszer-ellátottság hiányát, a szociális rendszerek mind általánosabb felszámolását, a munkával ellátatlanságot, munkanélküliséget, a munka jövőjének kérdését. Talán sikerül a legfontosabbaknak teret adni.

3.1.Általános élelmiszer-válságban élünk! És rohamos az elszegényesedés!

Pogátsa Zoltán a Facebook oldalán idén október 21-én publikálta a magyarországi élelmiszer-infláció alábbi grafikonját. Nem kell magyarázni, bár ő részletes elemzést vár a világtól. Én azt hiszem, túlságosan sok a „gazember”-tényező, a sok egyéb káros hatás körüli magyarázkodás szinte biztatás: emeld te is az árad! Van persze több valódi ok: a mezőgazdaság „nagyiparivá” tétele, fontos termények háttérbe szorulása, aszály és az öntözőrendszerek elmaradottsága, a termés növelésére, védelmére szolgáló kemikáliák árának növekedése. És a fedett térben termesztések esetén az energiaárak közvetlenül is hatnak.

(Pogi minden írása érdekes, ezt a sorozatát is érdemes figyelni.)

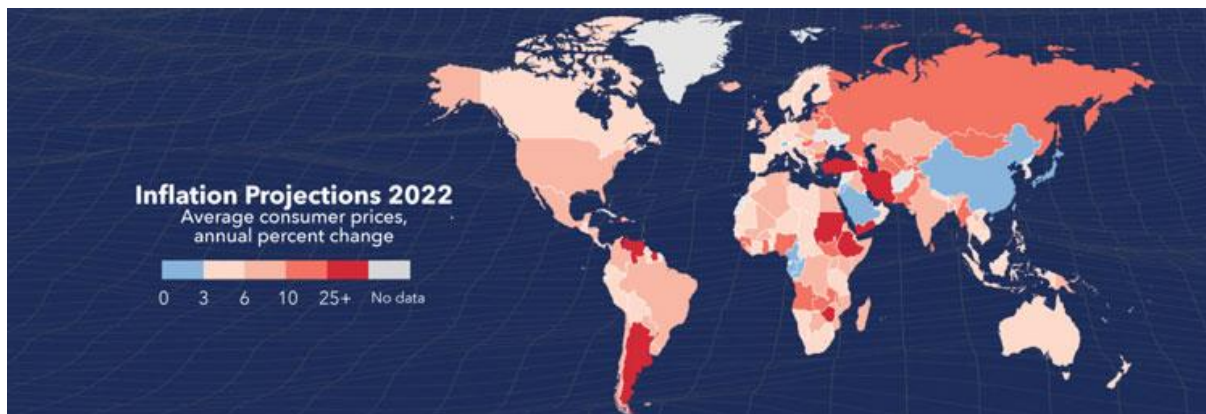
Ha az itt nyitható [táblázatban](#)¹ a “Last” szóra kattint, kedves olvasó, csökkenő sorrendbe rendezi az élelmiszerek inflációját. Európán belül Magyarország Törökország után jön, magasabb az élelmiszer infláció, mint pl. Ukrajnában, és több mint a duplája az EU-s átlagnak. Na, ez már magyarázatra szorulna. Vagy legalábbis érdekes. Strukturális probléma vagy üzérkedés? (Mindkettő? Más?)

Tele van világ az élelmezés, élelmiszer-válság híreivel, joggal!

A newfoodmagazine.com cikke² felsorolja a legmagasabb élelmiszer-inflációtól szenvedő országokat: Argentína, Venezuela, Szudán, Etiópia, Irán, Törökország és Zimbabwe. Valamennyiben 25% feletti, mi is ott vagyunk, amikor igazat mondunk. Egyes országokban már felkelések törtek ki élelmiszerhiány miatt. Az érintett országok: Peru, Palesztina, Libanon, Kenya, Irán és Görögország. A felsorolás nem említi, hogy több országban egyéb problémák is hozzájárulnak a lázongásokhoz. Ha nem javul a helyzet, több helyütt is előfordulhatnak? – teszi fel a költői kérdést.

És térképet mutat, amiben piciny országunk nehezen fedezhető fel, de a második magassági sorban van.

Itt következik.

A nyugatifeny.hu ENSZ-től és Világbanktól nyert értesülései szerint³ „Olyan élelmiszerhiány jön, amelyet még nem látott a világ”. Tízmilliókról beszél csak a Szomália-Etiópia-Kenya-Jemen térségben.

3.2.Éhínség

A Word Vision az egyik legfontosabb problémacsokorként kezeli, pedig az *éhínség* csak része a kapitalizmus okozta mind szélesebb *elszegényesedésnek*. Több forrás szól 100 millió *új éhezőről*. Minden arra utal, hogy jóval többen lesznek! És csak az újak vannak ennyien! Megkérdeztem az Internetet a táplálkozásról és elsőként jelent meg a Világbank jelentése az élelmezésbiztonságról. Egyetlen bekezdést elég kiemelni a komplexitásra vonatkozó meglátásom igazolásához:

„2022 júniusára a WFP (Világélelmezési Program) szerint az akut élelmiszerhiányban szenvedő emberek száma - akiknek az élelmiszerhez való hozzáférése rövid távon olyan mértékben korlátozott, hogy életük és megélhetésük veszélybe került - 82 országban 345 millióra nőtt. A WFP és a FAO (Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Világszervezet) emellett arra figyelmeztetett, hogy 20 országban vagy régióban 2022 júniusa és szeptembere között az akut élelmiszer-biztonság hiánya súlyosbodhat.”

Most éppen október 9-ét írunk, tehát a helyzet nyilvánvalóan sokkal súlyosabb ennél az égbekiáltó számnál is!

Múltidőről szól a fenti hírcsokor, pedig az általánosnak tekinthető aszály, a gabonakrízis, az energiakrízis és az infláció csak most kezdi el a legsúlyosabb csapásait.

A Világbank friss tanulmányáról szóló tájékoztató⁴ pedig bemutatja, hogy az éhínség csökkenése – a Covid-pandemic és az ukrán háború hatására – lelassult. A cím finoman fogalmaz. A cikkből letölthető eredeti tanulmány és annak áttekintése⁵ egyértelmű romlásról számol be. Idézek belőle:

<A fejlődés azonban 2014 után lelassult, és a politikai döntéshozóknak most keményebb környezettel kell szembenéznük: A szélsőséges szegénység a világ azon részein koncentrálódik, ahol a legnehezebb lesz felszámolni - a Szaharától délre fekvő Afrikában, a konfliktusok sújtotta területeken és a vidéki területeken. (...) E strukturális kihívásokra tekintettel ez a jelentés három kulcsfontosságú prioritást élvező intézkedést határoz meg a fiskális politika tekintetében, a következő évekre, miközben az országok az irányváltáson dolgoznak:

1. A kiadások átirányítása a szubvenciókról a szegény és a kiszolgáltatott csoportok támogatására.

A szubvenciók gyakran rosszul célzottak. Az energia-szubvenciókra fordított összes kiadások felét az alacsony és közepes jövedelmű országokban a lakosság leggazdagabb 20 százaléka kapja, akik több energiát fogyasztanak. Ezzel szemben az olyan programok, mint a célzott készpénztranszferek sokkal inkább eléri a szegény és kiszolgáltatott csoportokat. A készpénztranszferekre fordított kiadások több mint 60 százaléka az alsó 40 százalékhöz kerül. A készpénztranszferek általában nagyobb jövedelemnövekedést eredményeznek, mint a szubvenciók.

2. Növelni kell a hosszú távú fejlődést támogató állami beruházásokat. A legnagyobb értékű közkiadások némelyike - például a fiatalok humán tőkéjébe történő beruházások vagy az infrastruktúrába, valamint a kutatásba és fejlesztésbe történő beruházások - jótékony hatással lehetnek az évtizedekkel későbbi növekedésre, az egyenlőtlenségre vagy a szegénységre. Válságok közepette nehéz megvédeni ezeket a beruházásokat, de ez elengedhetetlen. A COVID-19 világjárvány megmutatta, hogy az évtizedek alatt nehezen elért eredmények hirtelen eltűnhetnek. Az előrettekintő fiskális politikák kialakítása segíthet az országoknak abban, hogy jobban felkészüljenek és védve legyenek a jövőbeli válságokkal szemben.

3. Bevételek mozgósítása a szegények sérelme nélkül. Ezt a tulajdonviszonyok révén lehet elérni és széndioxid-adókkal, valamint a személyi és társasági jövedelemadók progresszívabbá tételével.

Ha a közvetett adókat emelni kell, a készpénzáttutalásokkal egyidejűleg ellensúlyozni lehet azoka legkiszolgáltatottabb háztartásokra gyakorolt hatásainak ellensúlyozására.

Friss forrásokat már nem teszek le a Jegyzetekbe, link-ként teszem elérhetővé azokat.

A Világbank „A szegénység megértése” rovatban ismerteti az élelmiszerellátottság egyik fő kórokozóját, az élelmiszer-inflációt a [„Food Security Update” közleményben](#). Így ír róla:

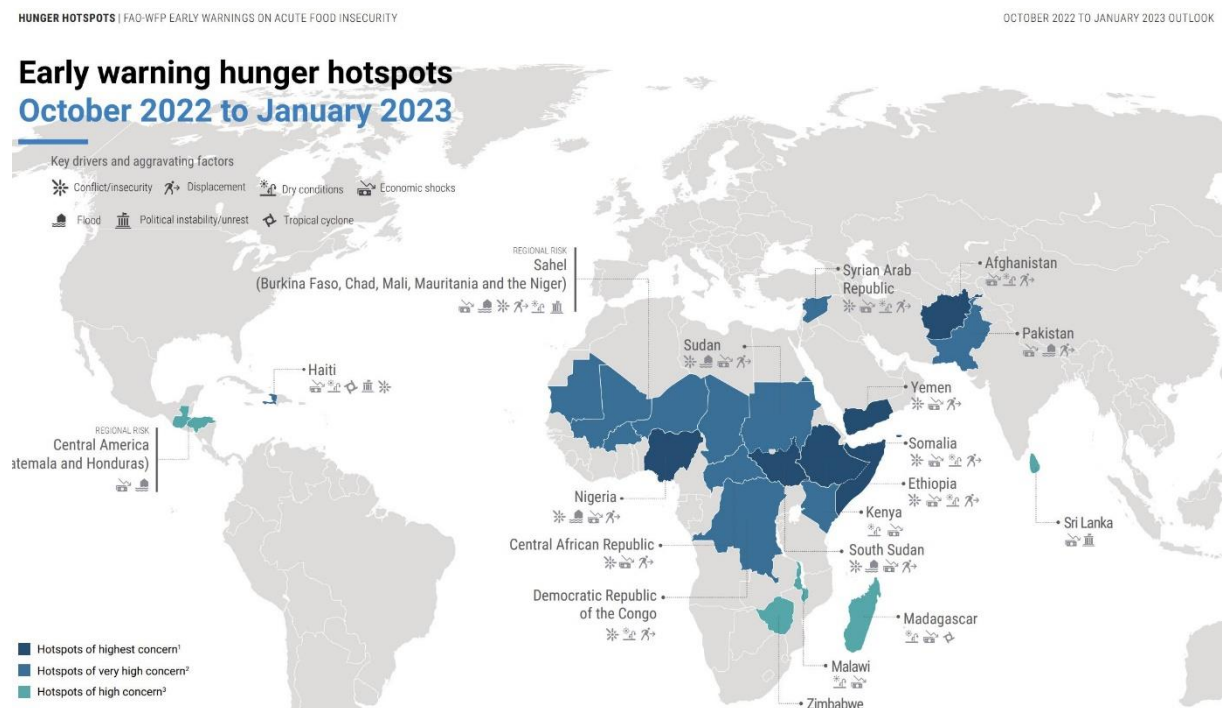
<A belföldi élelmiszerár-infláció világszerte továbbra is magas. A 2022 júniusa és szeptembere közötti időszak adatai magas inflációt mutatnak szinte valamennyi alacsony és közepes jövedelmű országban; az alacsony jövedelmű országok 84,2%-ában, az alacsonyabb közepes jövedelmű országok 88,9%-ában és a magasabb közepes jövedelmű országok 93%-ában 5% feletti inflációs szintet mértek, és sok országban kétszámjegyű inflációt tapasztaltak. A magas

jövedelmű országok körében a magas élelmiszerár-inflációval küzdő országok aránya 87,5%-ra emelkedett. (...)

A FAO-WFP jelentése szerint 53 országban és területen 222 millióra emelkedhet azoknak az embereknek a száma, akik akut élelmezési bizonytalanságban élnek, és sürgős segítségre szorulnak.

Egy IMF dokumentum szerint 5-7 milliárd dollár további kiadásra van szükség a kiszolgáltatott háztartások megsegítésére 48 olyan országban, amelyeket leginkább érintenek a magasabb élelmiszer- és műtrágyaimport árak. További 50 milliárd dollárra van szükség az akut élelmiszer-biztonság hiányának megszüntetéséhez.>

Ebből a lapból nyitható az „Éhezés forrópontjai” angol közlemény: [Hunger Hotspots](#), amelynek IV. sorszámú tétele világtérképen mutatja be azokat az országokat, amelyeket súlyos éhínség fog sújtani 2022 október – 2023 január hónapokban. Rettenetes kép!

Az innen menekülőket akarja vitéz zseni külügy és külker miniszterünk EU programokkal a hazájukhoz kötni. Bolond vagy más ökelme, minden bizonynyal.

És a hírek csak jönnek és jönnek: vadonélő állatok döglenek tízesével Kenyában, egy éven belül egymillióval nőtt az éhezők száma Szomáliában. Nagyon csúnya évek következnek, nem kell természetgyógyásznak lenni, hogy lássa az ember.

Az *egyenlőtlenséget* Elon Musk szerint (is) az USA vezeti. Mondja ő, a leggyorsabban gazdagodó. Így ír róla a theconversation.com „Miért nő az egyenlőtlenség az USA-ban és körben a világban” című cikkében:

„Ez azért van, mert ami az Egyesült Államokban - és világszerte évek óta - a jövedelmi egyenlőtlenségeket hajtja, az az, hogy a nagyon gazdagok még gazdagabbak lesznek, ahelyett, hogy a szegények kevésbé szegények lennének.

A világ minden nagyobb régiójában, Európán kívül, a szélsőséges gazdagság egyre inkább egy maroknyi emberre koncentrálódik.”

Tesz valamit ellene? Dehogy, csak növeli az egyenlőtlenséget!
És kiváló grafikonokat tesz közzé:

A következő tábla fontosabb szövegei magyarul:

Cím: Jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenség az USA-ban

Alcím: Az Egyesült Államokban a legmagasabb jövedelmű 10% az összes jövedelem majdnem felét, a leggazdagabb 10% pedig az összes vagyon több mint 70%-át birtokolja.

Bottom: alsó

Middle: középső

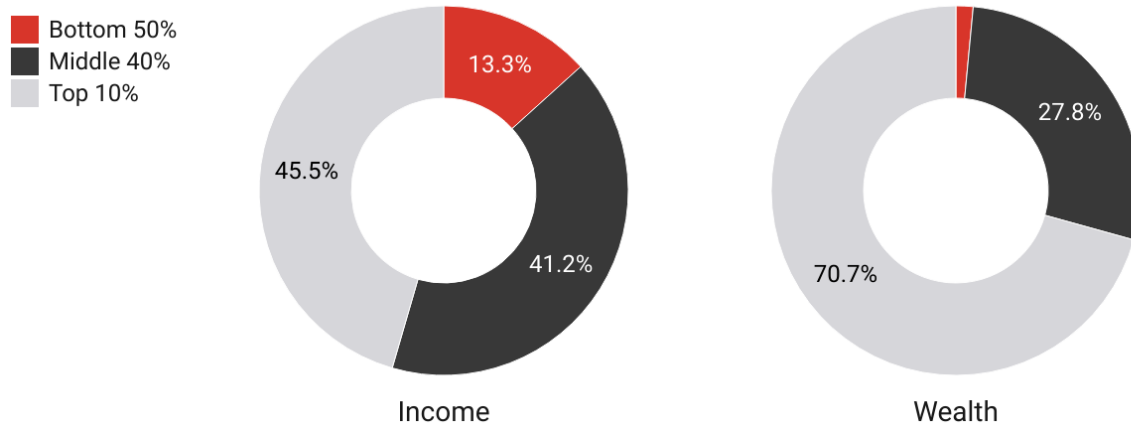
Top: felső

Income: jövedelem

Wealth: vagyon

US income and wealth inequality

In the United States, the 10% earning the highest incomes take home nearly half of all income and the richest 10% of all households own more than 70% of all the wealth.

Wealth inequality is measured using the distribution of net household wealth among adults. Income inequality is measured using the distribution of pre-tax national income among adults.

Chart: The Conversation, CC-BY-ND • Source: World Inequality Database

Csak egy lépés tovább, az igazán kompetens forráshoz, a World Inequality Database-hez, annak is a bevezető összefoglalójához (mert nincs több helyünk). Az ő adatsoruk így hangzik:

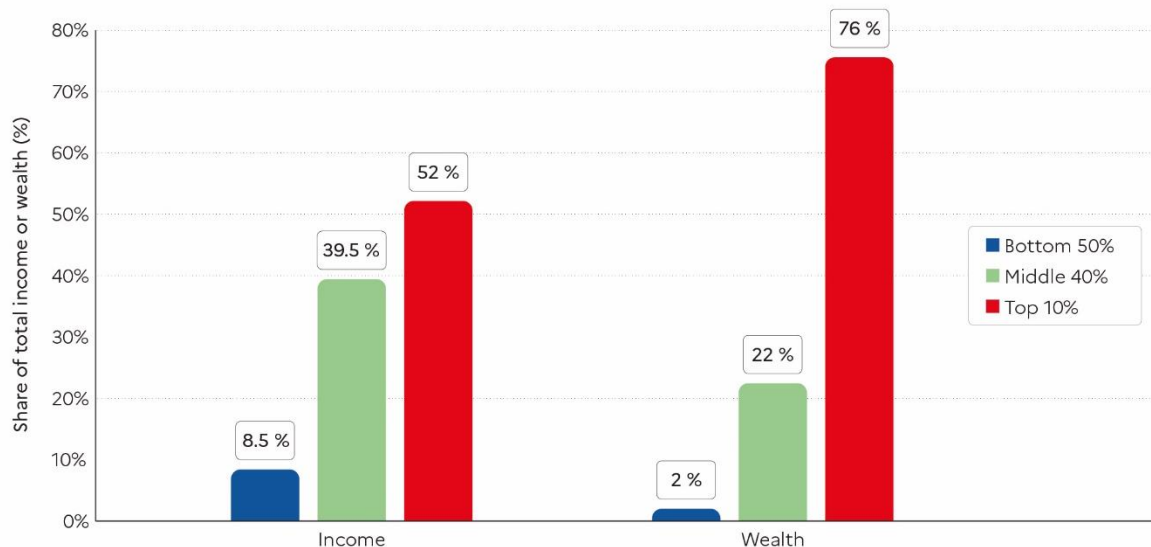
< A jelenlegi jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek nagyon nagyok.

Egy átlagos felnőtt egyén 2021-ben évi 16 700 eurót (PPP 23 380 USD) keres, és egy átlagos felnőtt 72 900 eurót (102 600 USD) birtokol. Ezek az átlagok jelentős különbségeket takarnak mind az országok között, mind az országokon belül. A világ népességének leggazdagabb 10%-a jelenleg a világjövedelem 52%-át, míg a népesség legszegényebb fele 8,5%-át keresi meg. A globális jövedelemelosztás felső 10%-ába tartozó egyén átlagosan 87 200 eurót (122 100 USD) keres évente, míg a globális jövedelemelosztás legszegényebb felébe tartozó egyén évente 2800 eurót (3920 USD) (1. ábra).

A tábla címe: Jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenség 2021-ben

Bal függőleges: A teljes jövedelem és vagyon százalékos elosztása százalékban

Figure 1 Global income and wealth inequality, 2021

Interpretation: The global bottom 50% captures 8.5% of total income measured at Purchasing Power Parity (PPP). The global bottom 50% owns 2% of wealth (at Purchasing Power Parity). The global top 10% owns 76% of total Household wealth and captures 52% of total income in 2021. Note that top wealth holders are not necessarily top income holders. Incomes are measured after the operation of pension and unemployment systems and before taxes and transfers. **Sources and series:** wir2022.wid.world/methodology.

A tábla alatti magyarázat így szól:

A globális vagyoni egyenlőtlenségek még kifejezettebbek, mint a jövedelmi egyenlőtlenségek. A világ népességének legszegényebb fele alig rendelkezik vagyonnal, a teljes vagyon mindössze 2%-át birtokolja. Ezzel szemben a világ népességének leggazdagabb 10%-a a teljes vagyon 76%-át birtokolja. A népesség legszegényebb fele átlagosan felnőttként 2 900 euróval (PPP), azaz 4100 dollárral rendelkezik, míg a felső 10% átlagosan 550 900 euróval (vagy 771 300 dollárral).

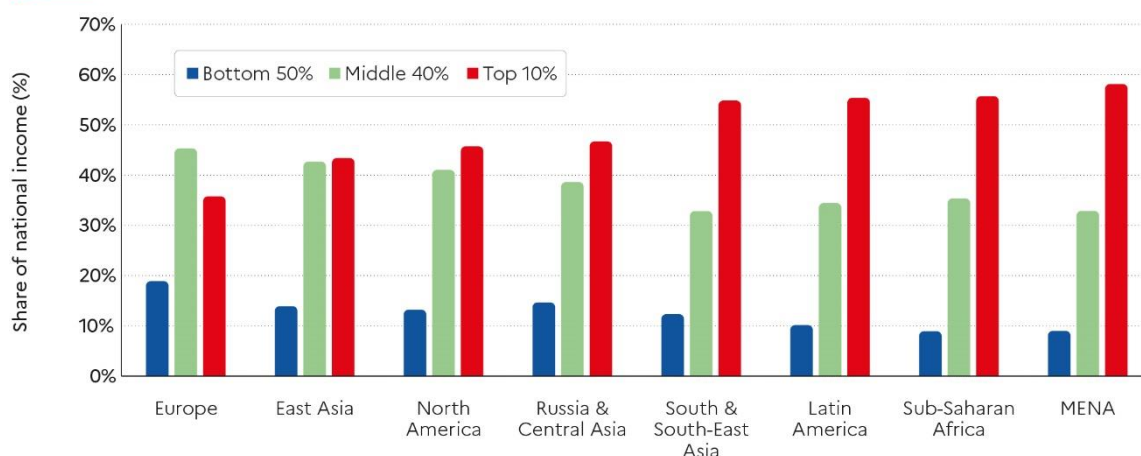
A "MENA" a világ legegyenlőtlenebb régiója, Európában a legalacsonyabb az egyenlőtlenség szintje.

A 2. ábra a jövedelmi egyenlőtlenségek szintjét mutatja az egyes régiókban. Az egyenlőtlenségek jelentősen eltérnek a legkisebb egyenlőtlenséget mutató régió (Európa) és a legegyenlőtlenebb régió (Közel-Kelet és Észak-Afrika, azaz "MENA") között. Európában a felső 10%-os jövedelmhányada 36% körül van, míg a "MENA"-ban eléri az 58%-ot. E két szint között a minták sokféleségét látjuk. Kelet-Ázsiában a felső 10% a teljes jövedelem 43%-át, Latin-Amerikában pedig 55%-át teszi ki.>

A tábla címe: A lakosság legszegényebb fele hátul kullog: az alsó 50%, középső 40% és felső 10% globális jövedelemeloszlása 2021-ben

Bal függőleges: A nemzeti jövedelem eloszlása százalékban

Figure 2 The poorest half lags behind: Bottom 50%, middle 40% and top 10% income shares across the world in 2021

Interpretation: In Latin America, the top 10% captures 55% of national income, compared to 36% in Europe. Income is measured after pension and unemployment contributions and benefits paid and received by individuals but before income taxes and other transfers. **Sources and series:** www.wir2022.wid.world/methodology.

3.3. Ahol már dübörög az elnyomított tömeg, hajléktalanság

50 millió rabszolga él a földön, mondja a theconversation.com, az ENSZ idei jelentését ismertette⁶. A jelentést idén szeptember 12-én publikálták és három szervezet együttműködésével született: az ENSZ Nemzetközi Munkaügyi Szervezete ([International Labor Organization](#)), Migrációval foglalkozó Nemzetközi Szervezet ([International Organization for Migration](#)) és a Járj Szabadon Alapítvány emberjogi szervezet ([Walk Free Foundation](#)) közös kutatásának az eredménye. Megállapították, hogy 28 millió ember végez kényszermunkát és további 22 millió él kényszerházasságban.

A tanulmány hosszasan és részletesen elemzi a kutatások hibáit, a használt módszereket és korlátozott voltát, de végül leszögezi:

„Az 50 milliós számadat ma a modern rabszolgaság egyik legjobb becslése, és cselekvésre készítheti a politikai döntéshozókat. E bűncselekmény tudatosítása nélkül a probléma nem oldható meg.”

Az ENSZ illetékeseinek információja⁷ szerint az ENSZ Szociális Fejlesztési Bizottságának 58. ülése ([58th session of the UN Commission for Social Development](#)) fogalmazta meg a hajléktalansággal foglalkozó első ENSZ-határozatot, ami hasonlóan döbbenetes adatokkal szolgál! Leszögezi: „Az emberi méltóság súlyos megsértése, a hajléktalanság globális

problémává vált. Minden korosztályt és minden társadalmi réteget érint, a fejlett és a fejlődő országokban egyaránt.”

Majd a következő rémisztő adatot közli:

<Az ENSZ-Habitat szerint világszerte 1,6 milliárd ember él nem megfelelő lakhatási körülmények között, és évente mintegy 15 millió embert lakoltatnak ki erőszakkal, és az elmúlt 10 évben riasztóan nőtt a hajléktalanság száma. A fiatalok a hajléktalanná válás legnagyobb kockázatának kitett korcsoport.

Az ENSZ-bizottság állásfoglalása elismeri, hogy az embereket gyakran számos különböző társadalmi és gazdasági tényező kényszeríti hajléktalanságba. (...)

Az ENSZ Szociális Fejlesztési Bizottsága állásfoglalásában a *kormányok* és a társadalmak valamennyi szektorának válaszlépésére szólít fel.>

Vége megjelenik az állam a szereplők között!

A határozat teljes szövege olvasható⁸, benne, a 8. pontban jól felsorolják az okokat:

„8. Aggodalommal veszi tudomásul, hogy a hajléktalanság globális probléma, amely különböző korú és különböző gazdasági, társadalmi és kulturális háttérrel rendelkező embereket érint, mind a fejlett, mind a fejlődő országokban egyaránt, és bár a hajléktalanság elsősorban strukturális okok miatt, többek között az egyenlőtlenség, a szegénység, a lakhatás és a megélhetés elvesztése, a tisztességes munkalehetőségek hiánya, a megfizethető lakhatáshoz való hozzáférés elérhetetlensége, beleértve a lakhatás árucikké válásának negatív hatását, a szociális biztonság hiánya, a földhöz, hitelhez vagy finanszírozáshoz való hozzáférés hiánya, valamint a magas energia- és lakhatási költségek, az egészségügyi ellátás, valamint a pénzügyi és jogi ismeretek hiánya, a pénzügyi és jogi műveltség hiánya is összefügghet számos hozzájáruló tényezővel és társadalmi problémával, többek között a kábítószer- és alkoholfogyasztással, valamint mentális zavarok és egyéb mentális állapotok miatt is;”

Elnézést a kicsit hosszú mondatért, de idézet és jó összefoglaló.

A magyar Wikipédia⁹ felsorolja az itthoni „teendőket” (Mind ellentétes a kormány gyakorlatával!):

<*A hajléktalanellátó rendszer elemei*

Nem a törvényi szabályozás, hanem a gyakorlat szerint:

- *Utcai szociális munka*: feladata az utcán élő hajléktalanok segítése, az ismeretlen hajléktalanok felderítése, a fizikai szükségletek kielégítése (élelmiszer, ruha, tisztálkodószerek, takarók, gyógyszer), alapvető ügyintézés (iratok pótlása, jövedelem szerzése, szociális ellátásokhoz való hozzájutás szervezése), információs segítségnyújtás (jogok, szociális ellátások, egyéb információk), majd lehetőség szerint szakellátásba továbbítás.
- *Krízisvonal*: regionális diszpécserszolgálatok segítik a krízishelyzetbe került, hajléktalan, vagy hajléktalansággal veszélyeztetett személyeket, családokat.
- *Népkonyha*: feladata napi egyszeri étkezési lehetőség biztosítása azok számára, akik más módon az étkezésüket megoldani nem tudják.
- *Nappali melegedő*: feladata a hajléktalanok napközbeni tartózkodási lehetőség, tisztálkodási lehetőség, postai cím, csomagmegőrzés biztosítása, általában olyan szolgáltatások biztosítása, amelyek a lakhatási lehetőség hiánya miatt a hajléktalan személy számára nem elérhetőek.

- *Szociális Információs Szolgálat*: feladata a hajléktalanok ügyintézésének támogatása, iratpótlás.
- *Éjjeli menedékhely*: feladata szállás és kiegészítő szolgáltatások biztosítása egy éjszakára. Éjszakáról éjszakára igénybe vehető, az időtartam korlátozása nélkül.
- *Átmeneti szállás*: feladata szállás és kiegészítő szolgáltatások biztosítása meghatározott időtartamra (általában 3 hó és 2 év között).
- *Hajléktalanok rehabilitációs intézménye*: feladata a hajléktalan személyek rehabilitációja, az önálló életvitelhez szükséges képességek kialakítása.
- *Hajléktalanok otthona*: hajléktalanoknak tartós szállást nyújtó intézmény, amelynek feladata az átmeneti szálláshelyen egészségi állapota, vagy kora miatt nem gondozható hajléktalanok ellátása, ápolása, gondozása.>

Mindez nagy pofon a szarnak! Nem szabadna kialakulnia ilyen fokú nyomornak. A kormány politikája azonban egyszerű: mindent a gazdagoknak és semmit a szegényeknek. Követve a mai kapitalizmus irányadó eszméjének, a neoliberalizmusnak egyik fő parancsát.

Mit csinál ezen kívül az állam? Mindent elkövet, hogy lehazudja, eltakarja a szörnyű helyzetet. Letiltotta¹⁰ (origo.hu) az utcán élést (az Alkotmánybíróság a nemzetközi tiltakozás hatására érvénytelenítette a tilalmat).

És hol az egyház? Nagy propagandát folytat, gyűjt, adományoz, néha ételt oszt: halottnak a csók. És gazdagszik és gazdagszik!

A lap táblázatot ad a nincstelen tömegekről. Hangsúlyozza, hogy a lista nem teljes (!):

Ország	Hajléktalanok száma	A forrás	A lakosság
		éve	százaléka
Bosznia-Hercegovina	143 000	2010	3,73%
Egyiptom		2013	18,28%
Németország	860 000	2016	1,04%
Guatemala	475 000	2012	3,15%
Guinea		2012	68,5%
Honduras	1 000 000	2013	12,35%
Elefántcsontpart		2014	68%
Nigéria	24 400 000	2007	16,58%
Peru		2011	5,6%
Oroszország	5 000 000	2014	3,4%
Dél-afrikai Köztársaság	7 000 000	2007	14,31%
Togo	100 000	1999	2,11%
Uganda	500 000	2014	1,43%
Ukrajna	1 000 000	2015	2,35%
Egyesült Királyság	307 000	2016	0,46%
Egyesült Államok	554 000	2017	0,17%
Venezuela	2 000 000	2012	6,68%
Zimbabwe	1 200 000	2013	8,48%

forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hajl%C3%A9ktalans%C3%A1g>

És akadályt gördít, megvétózta 2015-ben az EU-AKCS megállapodást és azóta se enged belőle, írja a [telex.hu](#) cikke¹¹.

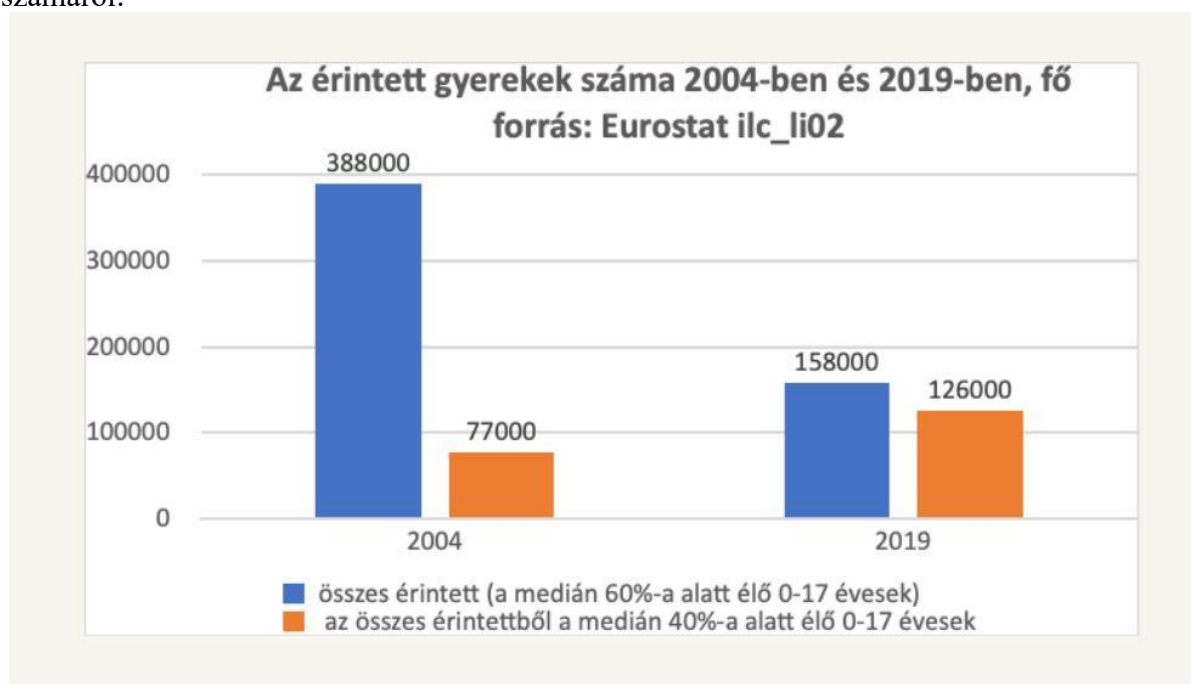
Egyszerű, emberközeli weblap ír a hajléktalanságról: [National Roof Over Your Head Day](#) (Fedél a fejed felett nemzeti nap). Rettenetes adatokat közöl két sorban:

„Becslések szerint 100 millió embernek nincs tető a feje felett, és azok közül, akiknek van, 1,6 milliárdnak nem megfelelő a lakhatása saját maga és családja számára.” Magyarul: a világ lakosságának negyede emberhez nem méltó körülmények között él!”

Az államok közötti egyenlőtlenség súlyosan rombolt még a Covid-pandemic alatt is! A [nature.com](#) által ismertett matematikai modell¹² szerint milliónál többen haltak meg, csak mert humánus világunk egyenlőtlenül osztotta el a vakcinákat!

Alfejezetet akartam szentelni a „váratlan hatásoknak”, mivel több forrás ilyenén kezeli a Covid-19 járványt, a külső (háborúk)- és belső (törzsi villongások) konfliktusokat, mivel azonban egyrészt javarészt érintettek a fentiekben, illetve foglalkozunk velük a következő fejezetben, másrészt pedig egyértelműen úgy látom, hogy bár valóban jelentős negatív torzító hatást gyakorolnak az adatokra, a világméretű, a lakosság jelentős hányadát megnyomorító tényezők a kapitalizmus alapvető mozgó rugói (elvek, profithajszka, hataloméhség) és a rasszizmus, elsősorban a hülye fehér ember felsőbbrendűségi tudata diktálta elnyomó törekvés.

A World Vision az idei legsúlyosabb problémák között említi a *gyermekszegénységet*, ami kétségkívül rendkívüli figyelmet követel. A mérce [cikke](#) jó áttekintést ad a magyarországi helyzet súlyosságáról. Már a cím is rémisztő: „2010 óta csaknem háromszorosára nőtt a súlyosan szegény gyermekek száma” Megjegyzi, hogy „Az Európai Unió országai közül *Magyarországon emelkedett a legjobban a mutató értéke*: sem Lengyelországban, sem Csehországban, Lettországon, Litvániában, Észtországban vagy Szlovéniában nem tapasztalható hasonló. És táblázatot ad a világ és Magyarország nyomorgó gyerekeinek számáról:

Eszeveszett dolog! Borzasztó! És az ország gazdagításáról beszélnek Orbán és bandája!

3.4. Rasszizmus

Az élet szinte minden területén, minden rétegében ott a rasszizmus.

Ritkán olvasunk, hallunk azonban a tudományok és egészségügy területén napjainkban is fennálló rasszizmusról. A future.com rendkívüli kiadásban¹³ ismerteti a témát, külső szakértők bevonásával. A kiadás ismertetése jelen írásba egyszerűen nem fér bele. Nem tudok többet tenni, mint felsorolni azokat a magasszintű képzettséget igénylő területeket, ahol a rasszizmus egyértelműen jelen van a fehér felsőbbrendűségtől szenvedő országokban a külön-külön olvasható írások szerint. Ausztráliában: akadémiai tagság, sebészet, egyetemi pozíciók, egészségkutatás; Afrikában gyermekgyógyászat számítástechnika; a sötét bőr általában torzítja a mesterséges intelligencia eszközök működését, Nagy-Britannia egyetemén még gyarmati elvek uralkodnak.

A MI bőrszín szerinti torzításaival foglalkoztam az erről a csodatudományról írt könyvemben. És eszembe jut Amrita lányom, aki több hónapos amerikai ösztöndíjáról hazatérve – sok dicsérő visszaemlékezés mellett – megjegyezte, hogy nem szeretne ott élni, mert nyomasztotta a kórházban uralkodó rasszizmus.

A telex.hu cikke¹⁴ közreadja a Twitteren megjelent bejegyzést arról, hogy felléptek Amerikában a több fórumán elítélt neofasiszta Kanye West követői.

Ahogy a cikk fogalmaz:

„Miközben a legtöbben menekülnek a rapper közeléből, megjelentek az első követői is. Los Angelesben egy ismert neonáci által vezetett antiszemita szervezet, a Goyim Defense League legalább hét tagja feszített ki többek között 'Kanyénak igaza van a zsidókról' feliratú molinót az autópálya felett, és az is látszik, hogy az illetők náci karlendítéssel álltak a hídon.”

Bemutatom a fotót:

Az USA legfelsőbb bírósága foglalkozik két egyetemen elkövetett rasszista megkülönböztetés ügyében. A nature.com cikke¹⁵ így fogalmaz:

< Mindkét ügy élére Edward Blum aktivista állt, aki létrehozta a Diákok a tisztességes felvételért (SFFA) nevű szervezetet, amely "több mint 20 000 diákot, szülőt és másokat képvisel, akik úgy vélik, hogy a faji besorolások és preferenciák a főiskolai felvételek során igazságtalanok". Az SFFA mindkét ügy felpereseiként azzal érvel, hogy a Harvard és az UNC-Chapel Hill azzal, hogy a felvételi során figyelembe veszik a faji hovatartozást, diszkriminál bizonyos jelentkezőket, például az ázsiai-amerikaiakat. A csoport szerint ez sérti az amerikai

alkotmány tizennegyedik kiegészítésének egyik záradékát, amely megtiltja az államoknak, hogy bárkitől is megtagadják a törvény szerinti egyenlő védelmet, valamint az 1964-es polgárjogi törvényt.>

Ugyancsak a nature.com mutatja be a több tudós részvételével készült, „Rasszizmus az egészségügyben: az elfogult orvoslás ártalmai” című podcast-ot¹⁶, amelyben azt vizsgálják, hogy az emberek milyen számtalan módon oltották be az előítéleteket és a rasszizmust a modern orvoslásba.

Az angol podcast bemutatásával nem fárasztom az olvasóimat, csupán az azt kísérő szöveget ismertetem:

<Amikor a COVID-19 lecsapott, nem válogatás nélkül ölt. Az Egyesült Államokban a fekete, spanyolajkú vagy indián származású embernek sokkal nagyobb volt a halálozási kockázata, mint a fehér bőrűnek. És ezek az egyenlőtlenségek az egész világon tükröződnek.

Ebben az epizódban feltárjuk az egyenlőtlenségek mögött meghúzódó összetett történetet. A történelem során a rasszizmus és az előítéletek beágyazódtak az orvosi technológiába, valamint az azt használó orvosokba. A faj kulturális fogalmait tévesen összemosták a biológiával. Az orvostudomány oktatásának módja megerősítette a hibás sztereotípiákat. Magát a betegséget is rasszistává tették. Mindezek együttesen az ellátás akadályaihoz és rosszabb egészségügyi eredményekhez vezetnek sok ember számára, pusztán a bőrszínük miatt.

A tudomány és a tudósok jelentős szerepet játszottak abban, hogy ez a rasszizmus beépült az orvostudományba, de a tudománynak is megvan az ereje, hogy a bevett bölcsesség megkérdőjelezésével helyrehozza a hibákat, és megoldásokat dolgozzon ki.>

A lap egyébként a 25 körüli forrás között megemlíti a következőket: The Lancet, Frontiers in Pediatrics, BMC Medical Ethics, American Journal of Public Health, Institute of Health Equity, Clinical Science.

Jegyzetek

1. <https://tradingeconomics.com/country-list/food-inflation?continent=europe>
2. <https://www.newfoodmagazine.com/article/167236/the-impact-of-inflation-on-food/>
3. https://nyugatifeny.hu/2022/10/16/olyan-elelmiszerhiany-jon-amilyet-meg-nem-latott-a-vilag?fbclid=IwAR3XT-ooGN0bHI8ew8LUXWNYv_KdMzYrQz_Bq7wFhbYpAbH1tU0_9bo0hmY
4. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/10/05/global-progress-in-reducing-extreme-poverty-grinds-to-a-halt>
5. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/37739/9781464818936ov.pdf?sequence=57&isAllowed=y>
6. https://theconversation.com/un-slavery-estimate-raises-question-are-50-million-people-really-enslaved-today-190882?utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter%20September%2029%202022&utm_content=Daily%20Newsletter%20September%2029%202022+CID_90cd67c970e4781f90a6f2182523fb03&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=UN%20slavery%20estimate%20raises%20question%20Are%2050%20million%20people%20really%20enslaved%20today
7. <https://www.un.org/development/desa/dspd/2020/03/resolution-homelessness/>
8. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N20/155/95/PDF/N2015595.pdf?OpenElement>

9. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hajl%C3%A9ktalans%C3%A1g>
10. <https://www.origo.hu/itthon/20111114-megszavaztak-a-hajlektalanokra-akar-150-ezer-forintos-birsag-kiszabasat-lehetove.html>
11. <https://telex.hu/belfold/2022/11/02/afrikai-karibi-csendes-oceani-oroszagok-eu-orban-veto-megallapodas>
12. https://www.nature.com/articles/d41586-022-03529-3?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=40e6ce7c58-briefing-dy-20221103&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-40e6ce7c58-47526508
13. https://www.nature.com/immersive/d42859-022-00031-8/index.html?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=ba930a9b48-briefing-dy-20221020&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-ba930a9b48-47526508
14. <https://telex.hu/szorakozas/2022/10/25/megjelentek-kanye-west-elso-neonaci-kovetoi>
15. https://www.nature.com/articles/d41586-022-03470-5?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=df99a13e2d-briefing-dy-20221031&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-df99a13e2d-47526508
16. https://www.nature.com/articles/d41586-022-03325-z?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=df99a13e2d-briefing-dy-20221031&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-df99a13e2d-47526508

4. Konfliktusok, katonai, hadiipari kérdések

Háborúk a témánk elsősorban, természetesen. Minden valószínűség szerint a II. világháború a legbrutálisabb, legbarbárabb emberirtás (genocídium) sárgolyónk történelmében. A szembenálló hatalmak tudják, hogy ha bevetik legmodernebb, legpusztítóbb fegyvereiket, akkor világégés zajlana le, elpusztulna az emberi élet. Ezért a mai háborúk, legyenek akár Amerika végtelenített terrorellenes terrorháborúi, akár kisebb hatalmak összetűzései, vagy akár törzsi villongások, visszafogottak lesznek, amíg a vezérhatalmak be nem avatkoznak. Ragozhatnám tovább az eszmefuttatásom, de világlátó olvasóim tudják, miről beszélek: egyetlen amerikai vagy orosz nukleáris meghajtású, nukleáris töltetű rakétákkal felszerelt tengeralattjáró birodalmakat söpörhet le a Föld színéről.

A fejezet arra szolgál csupán, hogy megkíséreljük felmérni, honnan és mekkora veszély fenyegeti a világot. Az első alfejezetben a katonai-hadiipari erő sorrendjét állapítjuk meg. Magyarul: ki mire képes?

4.1 A katonai erő (felfegyverzettség) szintje (hadiipari-katonai maffia)

Nagy örömmre szolgált, hogy találtam tudományos alapossággal elvégzett [felmérést](#)¹ az erőviszonyokról. A szerzők Globális tüzerő (Global Fire Power) szerint állítják fel a sorrendet, több mint 50 paramétert vizsgálva és index-sorrendet is megállapítva. A lista a 2022 évi erőviszonyokat mutatja. 142 országot tartalmaz, és az adatokat főként a CIA World Factbook-ból merítették.

A felmérés bevezetése:

„A teljes rendelkezésre álló aktív katonai létszám rangsorolása országonként, a legmagasabbtól a legalacsonyabbig. Az alábbi véglegesített globális tüzerő-rangsor több mint 50 egyedi tényezőt használ fel egy adott nemzet PowerIndex ("PwrIndx") pontszámának meghatározásához, a katonai erőtől és a pénzügyektől kezdve a logisztikai képességeken át a földrajzi elhelyezkedésig terjedő kategóriákig.

Egyedi, házon belüli képzetünk lehetővé teszi, hogy a kisebb, technológiailag fejlettebb nemzetek versenyezzenek a nagyobb, kevésbé fejlett nemzetekkel, és speciális módosítókkal, bónuszok és büntetések formájában, tovább finomítjuk az éves listát. A színes nyilak az évenkénti trendek összehasonlítását jelzik (Növekedés, Stabil, Csökkenés).”

A sorrend első öt tagja nem meglepetés, hanem a hatodik – Dél-Korea – számomra már az. Minden európai országot, több volt nagyhatalmat megelőz. Úgy tudom, azért nem rendelkezik nukleáris fegyverekkel, mert bölcsen megtiltották annak használatát. Megtudtuk tehát, hogy világméretű fenyegetést jelentő katonai képességekkel az USA, Oroszország, Kína, India, Japán és Dél-Korea rendelkezik (a záróvonal meghúzása önkényes).

Fontos tudni, mely országok rendelkeznek nukleáris fegyverekkel², ami a fenti listából is kiderül, így azonban szembetűnőbb. A magyar lap gyenge, jobb az angol³. Lentebb visszatérek a kérdésre.

4.2 Az agresszivitás összemérése: USA, EU, NATO, Oroszország, Kína

Agresszivitás? Mérhető-e egyáltalán? A kérdést feltétlenül fel kell vetni, de választ nehéz lesz találni. Remélem, a folytatott, különösen az indított háborúk vizsgálatával jó megközelítés lesz

elérhető. Úgy emlékszem egy pillanatra felvillant a „Global Firepower”-ben, hogy az agresszivitást is értékeli, de most nem találom. Keressük meg, mit mond az Internet?

Rögtön belebotlunk az agressziót tárgyaló Wikipedia-lapba⁴ és rögtön láthatjuk, hogy mennyire laza a meghatározása (bevezető): „Az agresszió vagy béke elleni bűncselekmény az állami katonai erő alkalmazásával elkövetett nagyszabású és súlyos agresszió tervezése, kezdeményezése vagy végrehajtása. *A bűncselekmény meghatározása és hatálya ellentmondásos.*” Nem érdemes elmélyedni benne.

Jóval többet ér az agresszió büntényként aktiválását ismertető coalitionfortheicc.org weblap⁵, amelyből arról értesülünk, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság 2 500 tagból álló Koalíciója ünnepli azt az aktust, amivel az ENSZ new-yorki székházában a Római Egyezmény tagállamai a Büntetőbíróság illetékességét deklarálva - 2018. július 17-én - vizsgálható negyedik főbűnként aktiválta az agressziót. Az addig vizsgálhatók a weblap szerint: népirtás, emberiség elleni bűntettek, háborús bűnök.

Ez se ad választ a kérdésre: melyik államokat tekinthetjük agresszívoknak?

Nincs más, foglalkozni kell a háborúkkal. Bonyolult feladat és biztos az „eleve elrendezettség” vádja fog érni. Vállalom, mert az én ismereteim, világlátásom, a könyveim írása során megemésztett végtelenül sok hiteles információ kimondatja velem ismét: két ország fenyegeti világméretű konfliktussal a világot: az USA, messze vezetve a mezőnyt és Izrael, ahol ismét hatalomra kerülhetett a nemrég még börtönnel fenyegetett Netanyahu. Izraellel ne is foglalkozunk többet, a közeljövőben az „agresszív védekezés” lesz az ország vezérelve.

Hol is írtam Izraelről, mint háborús veszélyről? A „Vádirat az USA ellen”⁽⁴⁾ könyvem XXI. Az USA szövetségesei fejezetében. Az antiszemitizmus vádja érheti az embert, ezért nagyon nehéz téma, mégis olvasásra ajánlom, segíti a tisztánlátást. Persze Izraelt nyugodtan pár polccal lejjebb lehet rakni, háborús veszélyt illetőleg, mindent felülír most az ukrajnai háború és az USA nyomulása a két főellenség ellen.

Az USA pedig messze vezet a Wikipedia háborúkkal foglalkozó weblapjának⁶ listáján. Ha rányitunk a benne található „Az Egyesült Államok háborúinak listája”⁷ sorozatra, csak elképedni tud az ember, akár jó ismeretek birtokában is.

A lista az USA megalakulásának pillanatától számítva, évszázadonkénti bontásban sorolja az USA által vívott háborúkat (sajnos nem lehet azonnal látni, melyikben ki az agresszor?). Van köztük „igazságos” is, természetesen, mint például az 1774 évi kikiáltást eredményező függetlenségi háború, vagy a részvétele a két világháborúban. Veszekedett gyalázat azonban, hogy az indián őslakosok kiirtását eredményező, szinte kivétel nélkül hitszegő, csalárd háborút egyszerűen győzelemmel zárja le a lap, nem jegyzi meg, hogy ezek terjeszkedést, térnyerést biztosítottak a felsőbbrendűség tudattól duzzadó fehér ember számára. Ennél agresszívebb háborúkat nehéz elképzelni.

Mesél tovább ez a lista, csak győzze számolni a más országok, népek életébe való agresszív beavatkozást.

Számolom, tökéletes pontosságra nem törekedve:

- A indián őslakosság ellen folyó háborúk: 37, és tessék belegondolni, ezek csak a történelemben „jegyzett”, azaz jelentősebb genocídiumok, közben úgy lőtték le a bennszülötteket, mint a veszett rókákat szokás;
- Hódító, engedetlenséget megtorló, többnyire messze földön végrehajtott, többször a volt gyarmattartó angol zászlóval, vagy más gyarmatosítókkal szövetségbe lépve végrehajtott háborúk: 13-ig számoltam, aztán megzavartak és akkor ömlött a java, Dominika, Grenada, Panama, Nicaragua megszállása, majd a kínai Bokszerháború, ópiumháború. majd a szomszédban zajló boszniai háború az indokolatlan amerikai bombázásokkal.

Nagy meglepetés számomra, hogy az 1994-95 évi Haiti megszállásban az alig szabaddá vált Lengyelország is részt vett;

- Bekapcsolódott az orosz forradalom után kitört polgárháborúba a fehérek oldalán. Több polgárháborúban állt az elnyomók oldalára;
- A kommunizmus elleni háborúk (Korea, Vietnam) rendkívüli kegyetlenségük miatt a terrorháborúk legrosszabbjai közé sorolhatók, és a terrorbombázásokat teljesen szomszédos országokra is kiterjesztették. Kissinger parancsa a vietnami háborúnak a szomszédos országokra kiterjesztésekor így szólt: „Bombázni mindent, ami mozog!” Ide való? Idézem az erről írtakat a „Vádirat az USA ellen”⁽⁴⁾ könyvemből:

< A cikk meglepetéssel szolgált számomra, leírva egyrészt Kissinger szerepét Délkelet-Ázsia szétbombázásában, másrészt – és főként – Kissinger lelkivilágának megrajzolásában.

Mivel Nixon választási ígérete volt a vietnami háború befejezése, Kissinger, Nixonnal a háta mögött rávette a Pentagont, hogy a háború a Vietnam északi határai fölötti Kambodzsa bombázásával, a szállítási útvonalak elzárásával kezdjék újra. Nixon ígéretei miatt nem elégedett meg a terv „szigorúan titkos” kezelésével, titokban tartotta azt a Kongresszustól is. Kizárólag a Pentagon főtitkjaival (Haig, Sitton a Pentagonban, Creighton Abrams Vietnamban) dolgozott, és kifejezetten élvezte, amit csinált. Térképen „igazgatta” a terveket. Amiket aztán, minden egyéb dokumentummal együtt elégettek. A támadások megindulását „sugárzó arccal” jelentette az Ovális Irodában. Élvezte a bombázó játékot. A Kambodzsa 1969-ben és 1970-ben ért 3875 bombatámadás mindegyikét ő hagyta jóvá. Lelkesedett a bombatölcsérek méretéért. A vezényletével 1969 és 1973 között csak Kambodzsa-ban végrehajtott bombatámadások során félmillió tonna bombát dobtak le, megölve legkevesebb 100 000 embert. Újra-indította végül Vietnam mindkét felének a bombázását, és Laoszt is megtámadta. „Fogadok, hogy rövidesen egy nap alatt több bombázót fogunk bevetni, mint Johnson tette egy hónap alatt.” – mondta Nixonnak.>

- És következnek a 9/11 utáni terrorellenesnek nevezett, majd gyorsan végtelenített terrorellenes terrorháborúk: Afganisztán, Irak, Líbia, Jemen;
- Végül stratégiát váltott: két főellenséget nevezett meg: Oroszországot és Kínát.

Voltak, nagyon ritkán, de voltak pozitívan értékelhető háborúi, mint részvétele a két világháborúban, az Öbölháború és az Iszlám Állam elleni fellépése (amit egyébként az iraki terrorháborúja ellen fellépő ellenállók hoztak létre, és nem, mint a Spektrum TV-csatornán vetített, az iraki háborúról szóló – egyébként az USA gazemberségét, az elkövetett genocídiumot jól ábrázoló – film állítja, miszerint az al Kaida helyi sejtje alapította volna).

Elképesztő, hány országot tudott bevonni ez a világcsendőr a mocskos háborúiba. Koreában – a lista szerint – 17, Líbiában 18 ország ontotta erőit, vérét az USA érdekében.

Történelmet így nem szabad, mert nem lehet értékelni. Olvassák el az „[Az USA ledarálja a világot](#)” könyvem, abban kellő alapossággal ellenőrzöttek az adatok, tényként kezelhetők a megállapítások. Vagy a „Vádirat az USA ellen!”⁽⁴⁾ művem, ami több részletet tartalmaz.

Az eddig tárgyalt konfliktusokra a közvetlen beavatkozás jellemző. És hol vannak a rendszerváltások, amelyek közvetett, másként rejtettnek is nevezett beavatkozások? Itt: [Wikipedia Regime Change](#) Számoljunk itt is? 70 körül jön össze? Itt megállhatunk, világos, hogy szörny uralkodik felettünk.

A háborúkkal foglalkozó web-fórumon⁶ megtalálhatók a cári Oroszország, a Szovjetunió és a szétesett szovjet birodalom utódállama, a mai Oroszország is. A cári birodalom az USA-hoz hasonló terjeszkedéssel épült ki, majd a szovjet rendszer is – történelmileg pillanatok alatt – de ugyancsak lépcsőzetesen rekonstruálta a birodalmat. A mai Oroszország lépései is áttekinthetők, természetesen nem mindig az én véleményemet tükrözve.

A Regime Change fórumon le lehet követni a Szovjetunió által diktált rendszerváltásokat⁸ is. Nem kevés, jórésze feledésbe is merült már, 47-et sikerült összeszámolnom. Ez se békés hatalomra utal.

4.3 Az ukrainai háború

Elérkeztünk könyvünk legkényesebb témájához, az orosz-ukrán konfliktushoz. Azért használom a konfliktus kifejezést, mert két katonai akcióról van szó: a Krím félsziget annektálásáról (2014), amiről a fejezet végén szólok* és az idén februárban indított háborúról, ami tehát közeledik első évfordulójához. Használhatnám a szembenállás kifejezést is, mert a két ország kapcsolata Ukrajna megszületése óta nem nevezhető rózsásnak, aminek nyilván számtalan oka van. Próbáljuk megtalálni a lényegesebbeket.

Elég göröngyös utat választottam, amikor a Wikipédia Ukrajna történelme lapját⁹ és a tortenelemportal.hu „Kik azok az ukránok” írását¹⁰ próbáltam megemésztetni.

Alapvető megállapításokat tettem. Mivel nem vagyok történész, magamnak tettem, csupán megosztom Önökkel.

Az ukrán etnikum több mint egy évezreden keresztül (ha kezdetnek a Kijevi Ruszt fogadjuk el) idegen népek, hatalmak birkózásának részese volt, semmi esélye sem volt önálló államalakulat kialakítására. Erre a cári Oroszország szétesése után tudtak sort keríteni: 1917 novemberében jött létre, és Oroszországtól függetlennek nyilvánította magát.

Az orosz bolsevik kormány 1922-ben foglalta el. Annak részeként funkcionált a lengyelek által elfoglalt nyugati területek nélkül a Molotov-Ribbentrop paktumig, amikor a szovjetek vették birtokukba, majd a háború első áldozatává vált, amikor a németek lehengerelték. Mindkét hadsereg atrocitások sorát követte el, amiből kimagaslik a németek zsidóüldözése ([Babij Jar](#)) és partizánok elleni bosszúhadjárata (komplett falvakat gyújtottak fel, irtottak ki). Ez oda vezetett, hogy a háború után se nyugodtak meg a fegyverek Ukrajnában, a felszabadító erők ellen komoly hadtestek álltak fel.

Egyetlen kép a német zsidóüldözés helyszíneiről, amiben a magyar haderők is szerepet játszottak (a balti államok is benne foglaltak, a megjegyzés szerint a térkép mérete nem tette lehetővé valamennyi helyszín feltüntetését):

A Szovjetunió tagállamaként számtalan tragikus történet szenvedett el. Az erőltetett kollektivizálás (érdeemes elolvasni Solohov Csendes Don című rendkívül pontos rajzát az eseményekről) önmagában súlyos konfliktusokkal, károkkal járt, de aszály tetézte, aminek következtében éhínség sújtotta az országot. Az ukránok „holodomor”-nak hívják, ami éhhalált jelent. Nagyon eltérő számokat olvasni, hallani az éhínség áldozatairól, ez a két forrás is más értékekről tud: a törtenelemportal.hu 3 milliót meghaladót ír, a Wikipédia 3-3,5 és 7,5 millió közé teszi. Viszont mai keresgélésem során egymillió körülit is olvastam. Mindenképpen szörnyű emlék a lakosság számára. Örökre bevésődhetett a túlélőkbe!

A húszas évek második felében, a harmincas évek első periódusában ukránosítási politikát indított el Moszkva. Az oktatás, tankönyvek, közigazgatás, sajtó ukránra váltott. Sztálin azonban az általános üldözés beindításával párhuzamosan megfordította a folyamatot: oroszosítást indított el. Elképzelhető, mekkora ellenszenvet váltott ki, hány emberben alakult ki hazafiúi érzelmek, ami a legkisebb lángtól nacionalizmusra tud váltani.

Nem is volt egyértelmű, kik mellett állnak az ukrán fegyveres erők. A többség nyilván a szovjet hadsereg részévé vált, hiszen Magyarország felszabadításában *két ukrán front* is részt vett, de a törtenelemportal.hu ír a *nemzeti* erőkről is:

1942-ben Roman Suhevics vezetése alatt megalakult az Ukrán Felkelő Hadsereg (UPA), amely talán a keleti front legellentmondásosabb fegyveres szervezete volt. Az UPA katonái kezdetben mindenkivel összecsaptak: egyszerre vették fel a harcot a németekkel, a szovjet partizánokkal és a lengyel Honi Hadsereg (Armia Krajowa) katonáival. A szovjet csapatok folyamatos előretörése miatt azonban változtatni kellett korábbi taktikájukon, s 1944 elején *kiegyeztek a németekkel*, onnantól kezdve csak a Vörös Hadsereggel és a lengyelekkel csaptak össze. Az UPA a *háború befejezése után sem adta fel a harcot*, a lengyel–szovjet határvidéken folytatta tovább jól megszokott tevékenységét.

Roman Suhevics egy nemrég kiadott bélyegen
Nem véletlen, hogy a mai Ukrajna bélyeget adott ki róla.

A Szovjetunió összeomlása után jött csak létre független ukrán állam. 1991. augusztus 24-én kiáltották ki. A háború végétől eddig a pillanatig az átlagos szovjet életet élte. A Wikipédia történelme is mindössze ennyit ír a korszakról:

„1945. február 4–11. között Ukrajnában került megrendezésre a szövetséges nagyhatalmak vezetői között a második világháború utáni területrendezés egyik találkozója, a jaltai konferencia. A háború lezártaival Lengyelország délkeleti, ukránok lakta része és Kárpátalja is az Ukrán SZSZK-hoz került, illetve 1954-ben az Oroszországi SZFSZK-tól hozzá csatolták a Krím félszigetet.”

Az ukrán háborúról kialakult véleményemet megírtam a „Nyögvenyelős utóirat a politikai írásaimhoz”⁽⁹⁾ könyvecskében, olvassák el, hasznos. Hogy sejteni lehessen a tartalmat, felsorolok címszavakat: gyökerek, USA, fordulópont, fal (Kelet-Nyugat), gonoszok szövetsége, NATO, fegyvert szentelő egyház, Eisenhower, rendszerváltás, dühörgő szegénység és menekülő tömegek (nem csak Ukrajnában), rasszizmus, csúcstechnológiák.

Az ukrainai helyzetkép megértéséhez személyes élményeim is segíthetnek.

Valamikor a múlt század hetvenes éveiben magyar szakkiállítást vezettem Kijevben. A kiállítások támogatása az Ukrán Kereskedelmi és Iparkamara feladata volt. Az illetékes, nagyon aranyos és nyugati szinten menedzselő hölgy, Goculjak egyszer-kétszer úgy fogadott, hogy még beszélgetett ukrán ügyfelekkel. Nem értettem meg mindent, de tévedhetetlenül sugárzott nem egyetlen alkalommal, hogy az ország függetlensége foglalkoztatja őket.

Megesett, hogy a Kamarából sofőr vitt a kiállításra. Az egyik kereszteződésnél percekig tartott a piros, hosszú dugó végén ragadtunk. Kérdeztem, netán baleset történt? Á, válaszolta, Ukrajna pápája megy a munkahelyére. Pápa? – kérdeztem. Persze, a Párt főtitkára. Ilyenkor a teljes útszakaszt percekre lezárják.

Így szerették a rendszert!

A kilencvenes években többször jártam autóval Ukrajnában. Több üzemet láttam, működőt, vergődőt, leálltat. Valamennyi döbbenetes hatással volt rám, főként szinte hihetetlen méreteivel, egyik-másik kiváló termékeivel, nem értettem a Szovjetunió összeomlását. Számomra egyértelmű volt, hogy óriási előnyt kellett jelentenie a belső piac méreteinek. És megértettem a magyar tisztet, aki korábban mesélte fülem hallatára, hogy amikor elfoglaltak egy-egy várost, minden üzemet felrobbantva találtak, de még úgy is elképesztette őket a

méretük. Volt üzem, ahol az óriási üzemcsarnokok között villamosokkal közlekedtek a dolgozók.

Más vélemények:

- A többszörös tömeggyilkos Kissinger figyelmeztette az USA kormányzatát (Tajvan miatt is), hogy ha így folytatja, világháborút robbant ki.
- A Newsweek is figyelmeztetett: ideje abbahagyni, Amerika!
- A Magyar Békekör az orosz Yandex által közzétett videóra¹¹ hívja fel a figyelmet: az orosz atrocitásokról szóló hírek hamisítványok.
- Ugyancsak Magyar Békekör hír: Amerikai képviselők tárgyalást sürgetnek Oroszországgal¹².
- A theconversation.com cikke¹³ szerint az ukrán adományok más régiók támogatását nehezítik.
- Az www.eeas.europa.eu véleménye¹⁴: az ukrán konfliktus egy a sok közül.
- A Privátbankár szakértői egy podcast-on¹⁵ belül is eltérő véleménnyel vannak az ukrán konfliktusról.
- Lyukas ez a zsák, minduntalan kibújik a szög belőle.

A Macron december első napjaiban – lehet, hogy az EU képviselőjében - Bidennél tett látogatása során Biden így szóla a mandiner.hu [cikke](#) szerint:

< Azt is elmondta, hogy a közeljövőben nem tervez megbeszélést Vlagyimir Putyin orosz elnökkel, de hajlandó lenne erre, ha az orosz államfő „érdeklődést mutatna” az ukrainai hadművelet befejezése iránt. Kiemelte, hogy ezt csak a NATO-szövetségesekkel egyeztetve tenné.

„Kész vagyok Putyin úrral beszélni, amennyiben valóban úgy döntene, hogy megoldást keres arra, miként tudna véget vetni a háborúnak. Eddig nem tett így”> (Eredeti kiemelés)

Magyarul: az USA kiáltja, nem a csatlósok lánc, hogy tárgyalás lehetséges. Valahol azt is olvastam, hogy ennek feltétele az oroszok teljes kivonulása Ukrajnából.

Reuters jelentésre utaló december 7-i [hír](#): <„Nem bátorítottuk és nem tettük lehetővé az ukránoknak, hogy Oroszország területén belül csapást mérjenek” – mondta újságíróknak Antony Blinken amerikai külügyminiszter egy keddi sajtótájékoztatón.> Nem kétséges, ki vezérli a parádét!

Három, nem, négy, most érkezett az ötödik egybehangzó információ szerint is az USA került ki győztesen a gázháborúból. Felmerül a kérdés: lehet, hogy ez a döntő oka a háborúnak: az orosz dominancia az európai gázpiacon és az amerikai gáztermelés gyors felfutása?

(1) A telex.hu adta közzé a CNBC hírét¹⁶, miszerint „Az orosz földgázcsökkentés miatt az Egyesült Államok több cseppfolyósított földgázt (LNG) exportál Európába, mint amennyit az európai infrastruktúra képes kezelni – írja a [CNBC](#).”

(2) Több lényeges megállapítás közül kiemelkedőnek látom az index.hu cikkéből¹⁷: „A gáz áramlása kelet–nyugati irányú [volt eddig], ezt csak komoly beruházásokkal lehet megváltoztatni. Teljesen felkészületlenül érte Nyugat-Európát, hogy váratlanul ekkora mennyiségű cseppfolyósított földgázt (LNG) kell fogadnia: 2030-ra a tervek szerint 50 milliárd köbméter földgáz érkezik Amerikából, Oroszországból békeidőben 150 milliárd köbméter érkezett évente. Leszögezhető: az uniós országok importálják ezeket a termékeket, és gyakorlatilag önálló, világszinten meghatározó kitermelést nem folytattak.”

(3) És már csak aljasság kategóriába sorolható az origo.hu által publikált hír¹⁸: „Így veri át Amerika Európát: a szankciók ellenére tovább veszik az orosz olajat”

Két részlet a cikkből:

<Annak ellenére, hogy az Amerikai Egyesült Államok képviseli legvehemensebben az Oroszországgal szemben alkalmazott szankciós politikát, a The Wall Street Journalon megjelent oknyomozó riport egyértelműen bizonyítja, hogy Amerika saját maga számára meghagyta a kiskaput. Így miközben az Európai Unió arra készül, hogy teljes mértékben elvágja magát az orosz energiahordozóktól, addig a szankció szövegében hagyott kiskapunak köszönhetően az Egyesült Államok továbbra is zavartalanul importálja az orosz olajat a saját piacára - írja a hirado.hu. (...)

Az Oroszországból származó kőolajszállítmányok a Lukoil vállalat szicíliai kőolajfinomítójába érkeznek, ahonnan a finomítási eljárást követően – többek között – az EXXON Mobil amerikai olaj-és gázvállalat tárolóiba szállítják az Egyesült Államokba.>

(4) Az index.hu közvetítésével értesülünk a hírről¹⁹: „Az ukrajnai háborúnak már van egy győztese, amerikai pénzek nyomába eredtünk”

A cikkből idézünk:

Bevezetés: Özönlenek a nyugati befektetések Ukrajnába, a moralizáló amerikai külpolitikának pedig csupán mellékterméke az óriási profit, valamint az Európai Unió gyengélkedése.

Majd ezt olvashatjuk:

<Szombaton Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter

rendkívüli Kormányinfót tartott, ahol megjelent Nagy Márton gazdaságfejlesztési miniszter is. Nála arról érdeklődtünk, hogyan érinti az amerikai gazdaságot a februárban kirobbant orosz–ukrán háború.

Ha csak a szankciókat nézzük, és megnézzük, mennyibe kerül most a gáz Amerikában – az LNG tekintetében –, akkor azt látjuk, hogy hatodannyiba, mint az Európai Unióban vagy Ázsiában. Ez azt jelenti, hogy amerikai cégeknek az energiaköltségei lényegében ott vannak, mint egy évvel ezelőtt. Ez látható a Henry Hub-indexből is, ha valaki erre rákeres, azt láthatja, hogy Amerikában ez nem változott, miközben Európában a gázárak a többszörösére emelkedtek – fogalmazott a miniszter, aki szerint óriási versenyelőnyre tesz szert Washington, sőt szerinte az Egyesült Államok a kialakult helyzet és a szankciók egyik legnagyobb nyertese.(Eredeti kiemelések)

Ha valaki elfogultsággal vádolná a minisztert: „Az európai energiaválság nagy nyertese: az Egyesült Államok gazdasága” – ezzel a felütéssel kezdte az egyik [cikkét](#) a napokban a Wall Street Journal, amelyben többek között azt fejtegetik, hogy az Európában egekbe szökő gázárak hatására a vállalatok a stabilabb energiaárak miatt az Egyesült Államokba helyezik át tevékenységüket.>

Minden bizonnyal vád érne, ha folytatnám, akár kettő is: elfogult vagyok az USA-val szemben, illetve, hogy szankciók tekintetében egyetértek Orbánnal és pereputtyával. Mindkettő igaz, ezért nem idézek tovább a cikkből, amelyik hatalomtúlsúllyal vádolja az USA hadiiparát.>

(5) A theconversation.com [cikke](#) rámutat a földgáz-termelés gyors növekedésére az USA-ban!

A tábla címe: A földgáz termelés gyors növekedése az USA-ban

Alcíme: A nagyüzemi földgáztermelés a 2000-es évek elején kezdett fellendülni az USA-ban, amikor a hidraulikus repesztési technikák kereskedelmi sikerre vitték a palagáz kitermelését.

Mennyiség: napi milliárd köbláb (1 köbméter=35,3 köbláb)

Natural gas production's rapid rise in the US

Large-scale natural gas production began to boom in the U.S. in the early 2000s when hydraulic fracturing techniques made gas from shale formations a commercial success.

■ Marcellus (PA, WV, OH, NY) ■ Permian (TX, NM) ■ Haynesville (LA, TX) ■ Utica (OH, PA, WV)
■ Eagle Ford (TX) ■ Woodford (OK) ■ Bakken (ND, MT) ■ Barnett (TX) ■ Rest of US

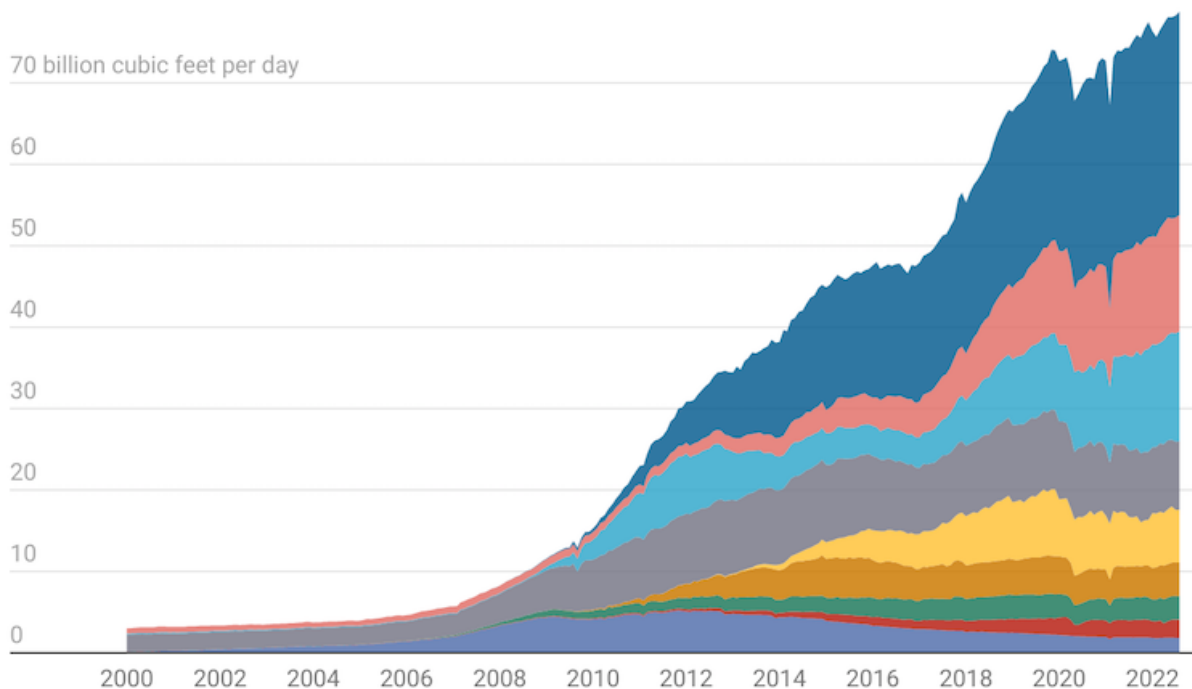

Chart: The Conversation/CC-BY-ND • Source: Energy Information Agency

Mi ez, ha nem kiütéses győzelem az USA földgáz-óriásai számára?

Lépjünk tovább. A theconversation.com az „Ukrán háború: [Oroszország kivonul a kulcsfontosságú Herszon városból](#)” (Ukraine war: Russia pulling out of key city of Kherson) cikkben több megfontolás mellett felveti a becsapás lehetőségét, mondván:

„Vannak arra utaló jelek, hogy a kivonulás megtévesztés lehet, amely példa arra, hogy Oroszország hagyományosan összekapcsolja a politikát és a katonai akciókat az ellenfél megtévesztése érdekében - ez a híres "maszkirovka", vagyis a maszkos hadviselés. Mivel Oroszország tanult saját katasztrofális konfrontációiból a csecsenföldi városi konfliktusokkal kapcsolatban, talán megpróbálja megízleltetni Ukrajnával azt, amit a múltban ők maguk is megtapasztaltak. De ha ez a helyzet, úgy tűnik, hogy az ukrán hírszerzés már rájött a trükkjükre.”

Hamarosan meglátjuk, mi az igazi ok.

Újabb hír²⁰ erősít meg abban a hitben, hogy a háború valójában Oroszország és az USA között folyik. Az információ arról szól, hogy „*Orosz-amerikai hírszerző főnöki kapcsolatfelvétel történt hétfőn Ankarában.*” A lényeg:

William Burns, az amerikai Központi Hírszerző Ügynökség (CIA) igazgatója hétfőn orosz hivatali partnerével találkozott Törökországban, és arra intette Oroszországot, hogy tartózkodjon a nukleáris fegyver bevetésétől Ukrajnában.

Ez ködhintés. Ilyen figyelmeztetés nem igényel személyes találkozót. Sokkal fontosabb megbeszélőnivalójuk lehetett!

És micsoda fantasztikus ellentmondás! Zelenszkij pillanatok alatt elérte, hogy az EU nyilvánítsa Oroszországot terrorállammá. Ugyanakkor hadifogoly orosz katonák egyik csoportját lekasabolják. Már ez önmagában is terrorista háborús bűn. De megkérdezik az ukrán emberjogi biztost (ombudsmant), aki szerint a foglyok kivégzése jogos volt. A [cikkben](#) video is van, amit nem ajánlunk senkinek.

Egyértelmű a félrevezetés és az USA-NATO-EU nyomulása.

*

Több blogban és könyvben is foglalkoztam a Krím anektálásának kérdésével. Kettőt említek meg. A „[2015-Történelmi pillanatkép](#)” blogban írtam:

„Most látom, hogy másutt idéztem már azt a megállapodást, amit a szóbeli után Oroszország írásban kötött a NATO-val. Ha nem tévedek, ennek a felrúgását is jelenti az USA által diktált EU-NATO ukrajnai akció.

Másrészt geopolitikailag és katonai stratégiaiilag megemészthetetlen volt számára a Krím, – és ezzel az egyetlen fekete-tengeri haditengerészeti kikötő, Szevasztopol – valamint az Ukrajna mintegy 30%-át kitevő orosz lakos elvesztése. Én teljes mértékben megértem a Krím anektálását, amint azt több blogomban kifejtettem.”

A „[Russia in Ukraine and more](#)” címűben pedig:

„Amint azt korábbi blogjaimban már kifejtettem, az ukrajnai felfordulás azért (is) kezdődött, mert a NATO nem tartotta be az Oroszország és a NATO között létrejött megállapodásból eredő kötelezettségeit. Bár annak egyik alaptétele, hogy a felek nem tekintik egymást ellenségnek, az USA – a NATO vezérországa - rövidesen deklarálja, hogy Oroszország egyike a két főellenségének. Ez a megállapodás durva felrúgása és innen kezdve az nem más, mint seggtörölőpapír. – Itt nyitható meg a [dokumentum](#) (A NATO és az Orosz Föderáció közötti kölcsönös kapcsolatokról, együttműködésről és biztonságról szóló, Párizsban, Franciaországban aláírt Alapító Okirat, Utolsó frissítés: Okt. 12. 2009 17:48)

A dokumentumban többször történik hivatkozás az [Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetre](#).

*

4.4 Nukleáris fenyegetés

Az egész világ figyelme – hála az irányított fősodor médiának is – Észak-Korea nukleáris fegyverkezésére irányul. Joggal, persze, mert megjósolhatatlan, milyen lépésekre képes ez a bandita ország. Arról is szólnak hírek újabban, hogy Dél-Korea is sutba dobja eddigi nukleáris fegyvereket tiltó politikáját, és valószínűleg készül nukleáris eszközök gyártására. A kettő együtt világháborús fenyegetést jelent.

A gócba, veszélyközpontra azonban senki se figyel! A legfőbb veszélyt a két fő nukleáris hatalom, az USA és Oroszország nukleáris fegyverkezése jelenti. Mindkettő halad a taktikai nukleáris bomba fejlesztésével, és mindkettő folytatja a nukleáris meghajtású, nukleáris töltetű interkontinentális rakétákkal felszerelt tengeralattjárók gyártását.

Részletesen foglalkoztam a kérdéssel a „Vádirat az USA ellen”⁽⁴⁾ könyvem XVIII. A legújabb fegyverkezési ráadás és fegyverei fejezetében, és rámutattam a tomdispatch.com cikkében²¹ ismertetett tényre, miszerint az USA magánvállalkozásokban gyártatja a legfélelmetesebb nukleáris fegyvereket:

<Kezdjük ezzel az egyszerű ténnyel: a nukleáris fegyverek gyártása, karbantartása és modernizálása szuperprofit forrása egy olyan szervezetnek, amely lényegében egy kartell. Ők természetesen nem találkoznak az offshore versenytársakkal a szerződésekért folytatott versenyben, tekintve, hogy az Egyesült Államok nukleáris arzenáljáról van szó, és a felkínált kormányzati szerződéseket a nemzetbiztonság ürügyén kivonják a kritikus ellenőrzés alól. Ráadásul az alkalmazott üzleti modell a "költség plusz", ami azt jelenti, hogy függetlenül attól, hogy az eredeti ajánlatokhoz képest milyen magas a költségtúllépés, a vállalkozók garantáltan a költségeik feletti profitszázalékot kapnak. A magas nyereség gyakorlatilag garantált, függetlenül attól, hogy a projekt mennyire nem hatékony vagy túlköltekezik. Más szóval, nincs lehetőség arra, hogy a vállalkozók pénzt veszítsenek a munkájukon, függetlenül attól, hogy mennyire nem hatékonyak (ez távol áll a vállalati szabadpiaci termelési modelltől).> Csak az Ohio Class nukleáris tengeralattjáróból 14 van, amivel az egész Föld elpusztítható, mégsem állnak le. Világos képlet, nem?

*

Még egy megjegyzés: tömegek menekülnek világszerte, nő a hontalanok száma!

A „National Roof Over Your Head Day” szervezője dayoftheyear.com szerint a fedél nélkül élők száma 100 millióra tehető (az adatot többször ismételjük, talán nem elégszer!):

„Becslések szerint 100 millió embernek nincs tető a feje felett, és azok közül, akiknek van, 1,6 milliárdnak nem megfelelő a lakhatása saját maga és családja számára.”

Az ENSZ Menekültügyi Szervezetének hírlapja a menekülthelyzetről a következőket mondja:

„Világszerte legalább 89,3 millió ember kényszerült otthona elhagyására. Közülük közel 27,1 millióan menekültek, akiknek mintegy fele 18 év alatti.

Több millió hontalan ember is van, akik nem kaptak állampolgárságot, és nem férnek hozzá olyan alapvető jogokhoz, mint az oktatás, az egészségügyi ellátás, a foglalkoztatás és a szabad mozgás.”

Jegyzetek

1. <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>
2. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Atomhatalom>
3. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_states_with_nuclear_weapons
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Crime_of_aggression

5. <https://www.coalitionfortheicc.org/explore/icc-crimes/crime-aggression>
6. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:H%C3%A1bor%C3%BAk>
7. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_Egyes%C3%BClt_%C3%81llamok_h%C3%A1bor%C3%BAinak_list%C3%A1ja
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Soviet_involvement_in_regime_change
9. https://hu.wikipedia.org/wiki/Ukrajna_t%C3%B6rt%C3%A9nelme
10. <https://tortenelemportal.hu/2017/10/ki-azok-az-ukranok/>
11. <https://disk.yandex.ru/i/nnvjjsVM3nAdJw>
12. <https://bekekor.wordpress.com/2022/10/27/orosz-nuklearis-hadgyakorlat-amerikai-kepviselok-targyalast-surgetnek-oroszorszaggal/>
13. https://theconversation.com/generous-aid-to-ukraine-is-diverting-resources-away-from-other-refugee-crises-around-the-world-190961?utm_medium=email&utm_campaign=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20November%204%202022%20-%202456724597&utm_content=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20November%204%202022%20-%202456724597+CID_e78308b0173a0d16efe9563856ff4c97&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=Generous%20aid%20to%20Ukraine%20is%20diverting%20resources%20away%20from%20other%20refugee%20crises%20around%20the%20worldKlí mavál
14. https://www.eeas.europa.eu/eeas/different-views-russian-war-aggression-and-strengthening-our-partnership-gulf_en
15. <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/kinek-a-husaba-vagnak-igazabol-a-szankciok-klasszis-podcast.html>
16. <https://telex.hu/gazdasag/2022/10/25/tobb-lng-erkezik-amerikabol-mint-amennyit-az-europai-infrastruktura-kepes-kezelni>
17. <https://index.hu/kulfold/2022/11/01/europai-unio-egyesult-allamok-kina-oroszorszag-biztonsagpolitika-gazdasag-energia-orban-viktor/>
18. https://www.origo.hu/nagyvilag/20221102-tovabbra-is-orosz-ojajat-importal-az-egyesult-allamok.html?utm_campaign=pw_w&utm_medium=referral&utm_source=pushwise
19. <https://index.hu/kulfold/2022/09/23/haboru-orosz-ukran-haboru-amerikai-egyesult-allamok-diplomacia-hatalmi-jatszma/>
20. <https://www.origo.hu/nagyvilag/20221114-anakara-orosz-amerikai-kapcsolatfelvetel.html?>
21. http://www.tomdispatch.com/post/176047/tomgram%3A_krushnic_and_king%2C_the_corporate_nuclear_complex/#more

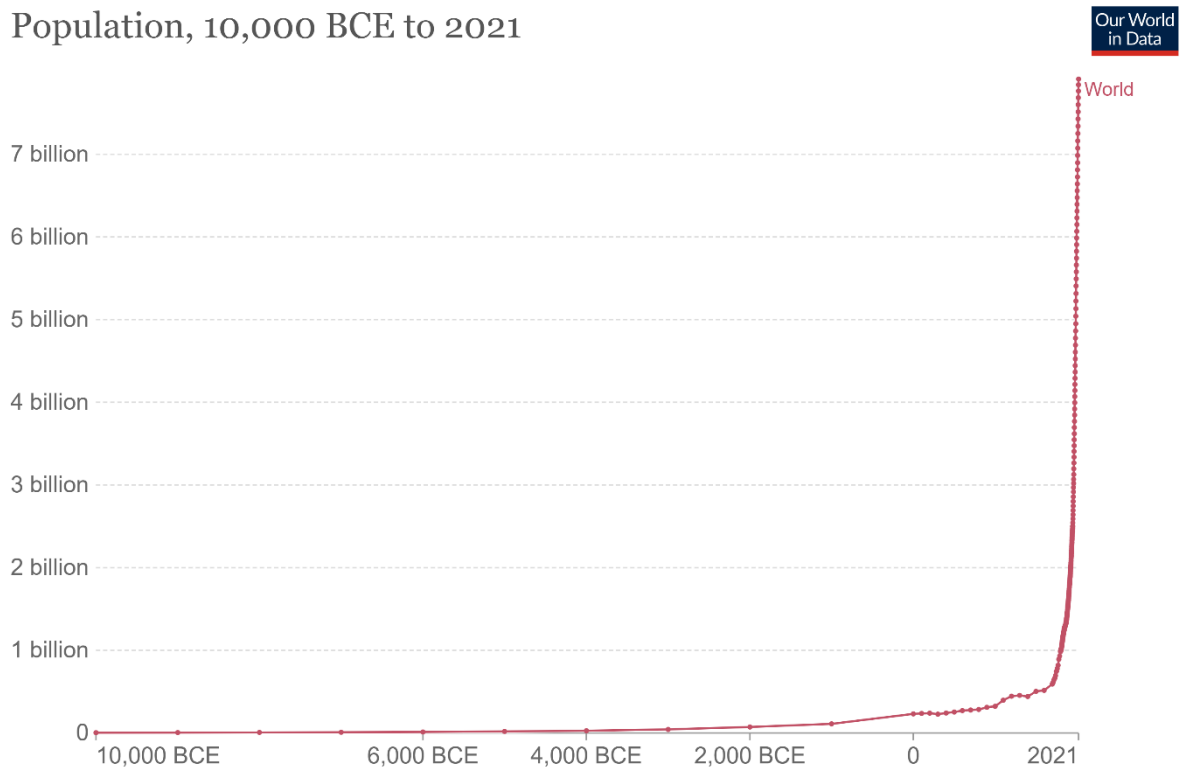
5. Klímaválság

Általános lekezelés övezi a nukleáris veszélyeken kívül talán legveszélyesebb problémát, a klímaválságot!

Új ismerettel gazdagít a theconversation.com lapja¹, amikor figyelmeztet: a Föld lakosságának növekedése önmagában törvényszerűen növeli a környezetszennyezést. Elég az ott bemutatott két grafikonot megtekinteni, hogy egyértelművé váljon a 8 md lakosra növekedés és a klímaváltozás összefüggéseire!

A lakosság növekedése i.e. 10 000-től 2021-ig:

Population, 10,000 BCE to 2021

Source: Gapminder (v6); HYDE (v3.2); UN (2022)

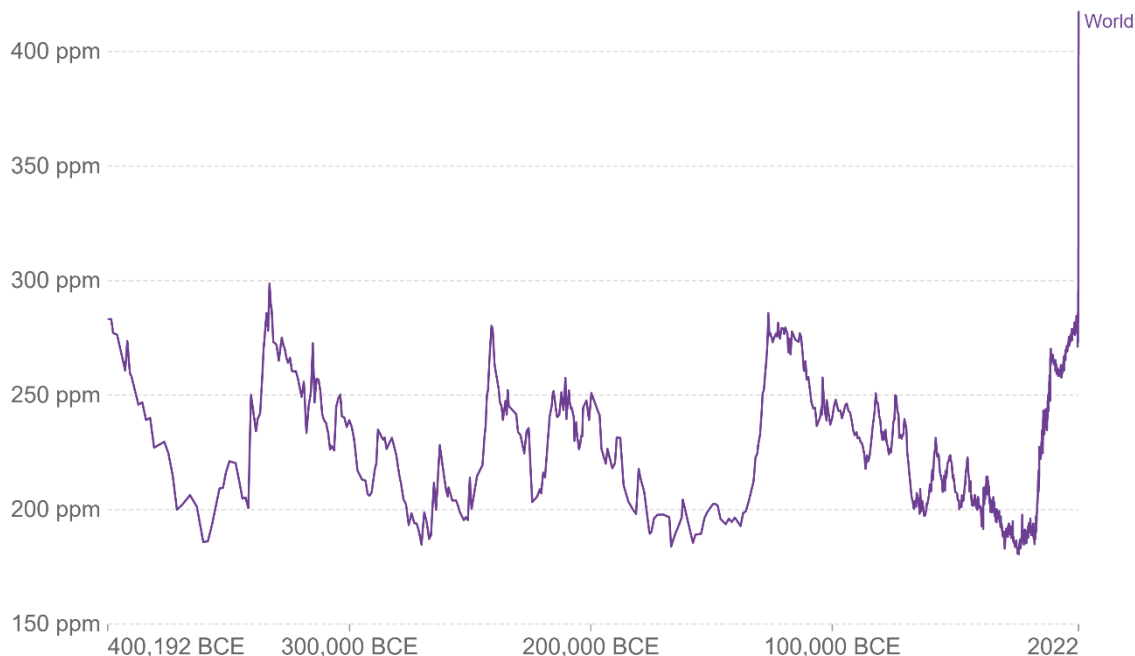
OurWorldInData.org/world-population-growth • CC BY

és a következménye, a levegő széndioxid tartalmának bővülése:

Global atmospheric CO₂ concentration

Atmospheric carbon dioxide (CO₂) concentration is measured in parts per million (ppm). Long-term trends in CO₂ concentrations can be measured at high-resolution using preserved air samples from ice cores.

Our World
in Data

Source: National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA)

CC BY

„A negatív visszacsatolás bevezetése társadalmi-gazdasági-technikai rendszereinkbe - nem radikális népességszabályozás vagy háború formájában, hanem az üvegházhatású gázok túlzott kibocsátására vonatkozó normák, értékek és szabályozások formájában - segíthet kordában tartani az éghajlatváltozást.

Az emberiség felhasználhatja a tudást arra, hogy a környezeti határain belül tartsa magát.” – írja a cikk zárómondataiként.

(A theconversation.com egyébként több mint 200 alkalommal foglalkozott a klímaváltozás kérdéseivel.)

Tulajdonképpen Friderikusz „Egy tudós intelmei”² című podcastjával akartam kezdeni a témakör tárgyalását, csak meglepődtem az előző információ egyszerűségén, ezért előzött meg mindent. Ami késik, nem múlik.

Miről van szó? Itt a bevezetése:

<Jordán Ferenc hálózatkutató biológus, a Magyar Tudományos Akadémia doktora 2019 és 2020 között, alig másfél évig volt a Balatoni Limnológiai Kutatóintézet igazgatója, de mostanra tovább állt, jelenleg már az egyik olaszországi egyetem kutatója. Nyomós oka volt a váltásra, hiszen főnöke, akit a politikai hatalom nevezett ki, kezdett betartani neki, a hírek szerint leginkább azért, mert számtalan alkalommal felszólalt a Balaton tönkretétele, a luxusingatlanok sorozatos építése ellen, de kritika tárgyává tette a nemzeti nagytőke harácsoló magatartását akkor is, amikor a Tihany egyik legszebb telkén álló Limnológiai Kutatóintézet kikötőjére és strandjára szemet vetettek a nemzeti együttműködés rendszerének (NER) milliárdosai.

Ebben a mostani [podcastban](#) természetesen mindezekről is szó lesz Jordán Ferencsel, de ezen túl beszélgetünk vele a modern civilizáció válságáról, az emberiség túlnépesedésének problémaköréről, illetve arról, hogy hol van ennek az önkorrekciós határa, de szóba kerül az is, hogy 2019 szeptemberében a kutató milyen előjelekből következtetett arra, hogy közeleg a koronavírus, amely lecsap az egész világra.>

Tessék meghallgatni, egy és negyed óra.

Sorolok további híreket:

- A [telex.hu](#) értesít bennünket³, hogy az erdőirtások növekedési üteme ugyan csökken, de még mindig hihetetlen mértékű a pusztítás. Már a cím is kétségbeesett sikoly: „Húsz év alatt 100 millió hektáryi erdőt veszített a Föld” Adatok a cikkben.
- Ugyancsak a [telex.hu](#) hívja fel a figyelmet⁴ arra, hogy „az ENSZ-hez tartozó Meteorológiai Világszervezet [legfrissebb tanulmánya szerint](#) nem történik elégséges lépés azért, hogy kezeljük a Föld éghajlatváltozását. A szervezet felmérése szerint 2021-ben rekord magas szintet ért el a szén-dioxid, a metán és a dinitrogén-oxid légköri koncentrációja. Mindhárom üvegházgáz mennyisége folyamatosan emelkedik, 2020 és 2021 között pedig kifejezetten megnőtt.” Különösen veszélyes a metán mennyiségének növekedése, mert a Föld felmelegedése a [permafroszt](#) területeken felszabadítja a zárt metánzárványokat, a metán pedig sokszorososan növeli a felmelegedést, mint a CO₂.
- A [privatbankar.hu](#) Káncz Csaba által jegyzett cikke⁵ súlyos vízhiányra hívja fel a figyelmet!
„Világszerte csaknem négy milliárd ember él vízhiányos területeken, miközben több, mint [egymilliárd](#) él rendkívüli vízhiány közepette. A Világgazdasági Fórum a 2021-es [globális kockázati jelentésében](#) a fertőző betegségek után a második legnagyobb kockázati tényezőként emelte ki az éghajlatváltozás elleni fellépés elmulasztását. Jelenleg a Közel-Kelet és Észak-Afrika (MENA) országait súlyosan sújtja a vízhiány, és az egyik legsebezhetőbb övezetnek tartják őket. Az alacsony csapadékszint, a gyors urbanizáció, a kiterjedő elsivatagosodás és a gyakori aszály miatt a világ 17 leginkább vízhiányos országa közül 12 a Közel-Keleten található.” Nyilván az elvándorlás, *menekülés* egyik oka lesz a következő években.
- Megtaláltam az IPCC ([Éghajlatváltozási Kormányközi Testület](#)) idei jelentését a klímaválságról magyarul: [masfelfok.hu](#)⁶. Csak a legfontosabb problémákkal foglalkozó szakaszok címét sorolom fel:
 1. Már a következő évtizedben meghaladhatjuk a 1,5 °C-os globális felmelegedést, de még tudjuk stabilizálni az éghajlatot
 2. Miattunk válik egyre szélsőségesebbé az időjárás
 3. A hatások már ma a bolygó minden pontján érezhetőek, és egyre súlyosbodnak
 4. Az elszaladó klímaváltozás életveszélyes viszonyokat és tömeges kihalásokat hozhat
 5. Gazdaságilag is megérné a klímaváltozás mérséklésébe fektetni
 6. Alkalmazkodnunk kell a már elkerülhetetlen változásokhoz
 7. A világnak lenne pénze a klímaváltozás megállítására, csak át kellene csoportosítani a befektetéseket
 8. Egyéni és rendszerszintű cselekvés – mindkettőre szükség vanRemélem, a címek sok olvasónál elérik, hogy el is olvassák a jelentős cikket.
- Az USA hadserege szennyez igazán, mondja a [nature.com](#) cikke⁷. Mutat is képet egy katonai jármű kipufogó-rendszeréről, amiből vulkánként lő ki a füst. Senki se tudja, mennyire szennyeznek a világ hadseregei, mert nem kötelesek adatokat szolgáltatni.

Elérhetik, vagy akár meg is haladhatják a légiforgalom és hajózás szennyezési szintjét is, amit az összes két százalékára tesznek.

- Ugyancsak a nature.com hívja fel a figyelmet „Nincs zéró szennyezés Afrika nélkül” cikkében⁸ arra, hogy „Az energiaátalakítási tervek nem veszik figyelembe az afrikai adatokat, modelleket és szakértelmet, kizárva a kontinens több mint egymilliárd emberét.” Így valóban nehéz értelmezni a világ klímahelyzetét!
- A theconversation.com kérdést tesz fel a klímaválság-világkonferencia előtt „Ki felel, amikor veszteség vagy kár éri a legszegényebb országokat?”⁹ című cikkében. Érdeemes tanulmányozni a következő táblát:

Az egy főre eső éves karbon-kibocsátást mutatja be. Ha az ugyanebben a cikkben található ellentétel-térképet összevetjük vele, világossá válik, hogy az elszennvedett hatás fordított rendet mutat: a kis kibocsátókat éri a legnagyobb szennyezés. Hm, több mint érdekes!

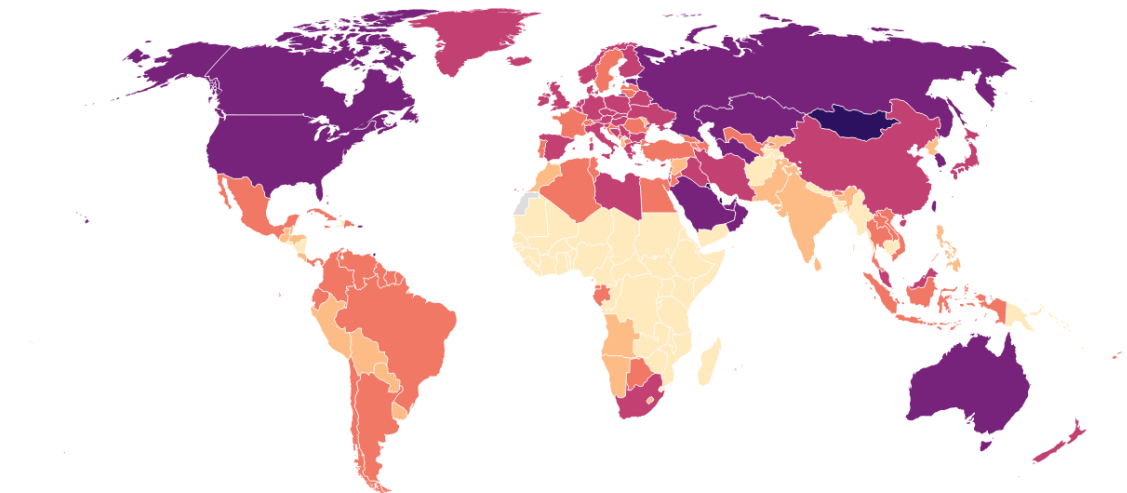
A tábla címe: Éves egy főre eső széndioxid kibocsátás

Alatta: Afrika fejenként körülbelül 1,1 tonna éghajlatmelegítő széndioxid-ot bocsátott ki 2019-ben, ami jóval a 4,7-es globális átlag alatt van, míg az USA 16,1 tonnát.

Annual carbon dioxide emissions per capita

Africa produced about 1.1 metric tons of climate-warming carbon dioxide emissions per person in 2019, well below the global average of 4.7. The U.S. produced 16.1 metric tons per capita.

Per capita CO2 emissions
in metric tons

Data from 2019, production-based CO2 only, does not account for emissions embedded in traded goods

Map: The Conversation/CC-BY-ND • Source: Our World in Data, Global Carbon Project

- Végül Andrew King ausztrál klímaszakértőnek a COP27 konferencia részére készített három figyelmeztetésére hívja fel a figyelmet a theconversation.com cikke¹⁰. A figyelmeztetések címe:
 1. A bolygónk kétségkívül válságban van
 2. A kibocsátások csökkentése túlságosan lassú
 3. Az időhúzásnak véget kell vetni

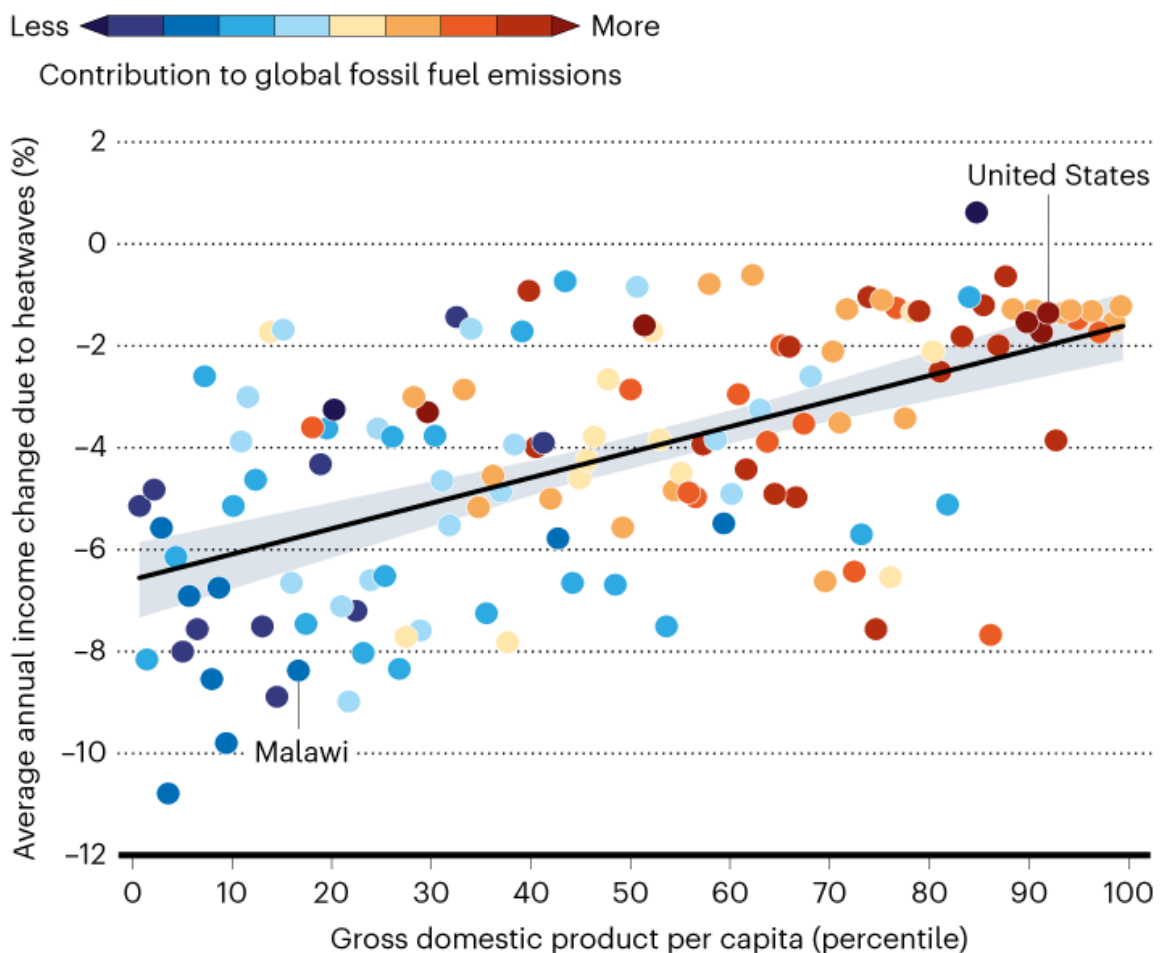
Ismét arról kapunk hírt, a nature.com cikkéből¹¹, hogy a vétlen legszegényebb országokat érik legfájdalmasabban a klímaváltozás csapásai. Grafikonon láthatjuk, hogy az USA vezet a kórokozók rangsorát.

A tábla címe: Egyenlőtlen teher

Alatta: Annak ellenére, hogy a trópusi és alacsony jövedelmű országok a legkevésbé járulnak hozzá a globális kibocsátásokhoz, ezek szenvedik el a legnagyobb gazdasági károkat a hőhullámok következtében.

UNEQUAL BURDEN

Despite contributing least to global emissions, tropical and low-income countries suffer the largest economic impacts as a result of heatwaves.

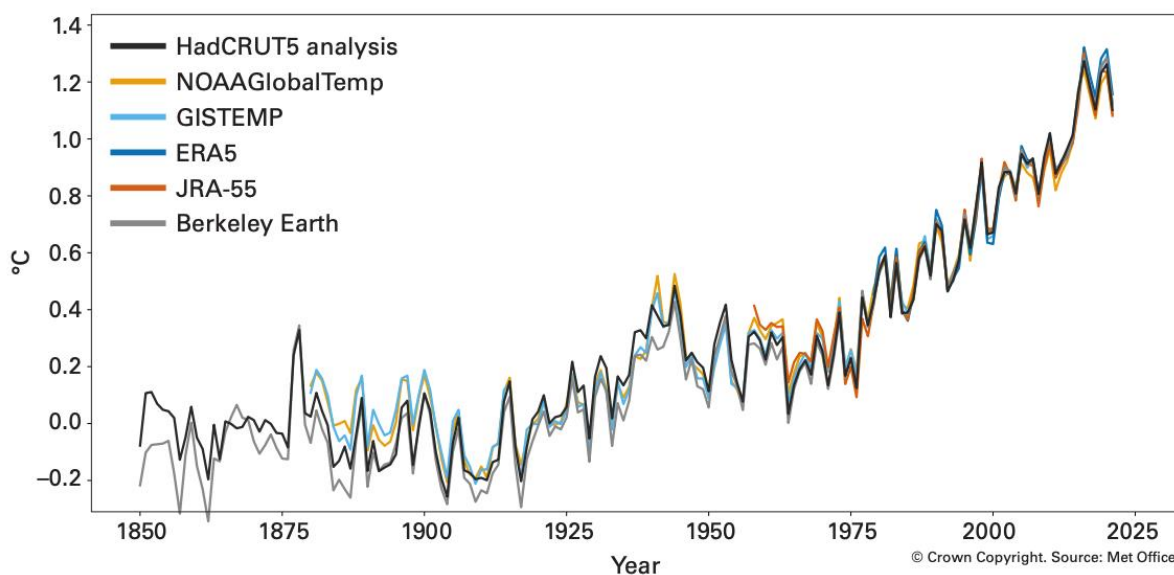
Nem nehéz elhinni ennyi információ birtokában, hogy bolygónk valóban súlyos helyzetbe került a tőkeéhség, haladáshajszája és végtelen emberi ostobaság hatására. Úgy tűnik, késő. Mire azok, akikről a fordulatot várjuk, megértik a helyzet súlyosságát és tesznek is ellene, pusztasággá válhat a világ!

A World Meteorological Organization [jelentése](#) arról tájékoztatja a világot, hogy négy kritikus adat csúcsot döntött 2021-ben. (Majd jóval többet sorol fel.)

Az adatok részletes elemzése nélkül csak a problematikus jellemzőket érintem:

- Az üvegházhatású gázok koncentrációja 2020-ban új globális csúcsot ért el (és az ideiglenes energiaválság ezen csak tovább ronthatott);
- Az óceánok hőmérséklete rekordot döntött;
- A nyílt óceán felszíni pH-értéke legalább 26 000 éve nem volt ilyen alacsony, és a pH-változás jelenlegi üteme legalább azóta példátlan;
- A globális átlagos tengerszint 2021-ben új rekordot ért el;
- Krioszféra: bár a 2020-21-es szezonban a jégtakaró olvadása elmaradt az előző évektől, a hosszútávú trend változatlan;
- Rendkívüli hőhatások értek el új csúcsot É-Amerikában és a Mediterrán-térségben;
- Súlyos áradások érték Kínát és Európát;
- Aszály pusztított a világ számos térségében (ami messze rosszabbá vált idén).

A világ legnevesebb meteorológiai intézményei tökéletesen egybeeső adatokkal és jóslatokkal szolgálnak a globális felmelegedést illetően.

forrás: Met Office of UK

Ez az adatsor egyébként elmarad az általános információktól, amelyek többször szóltak a 2 °C-ot meghaladó felmelegedésről. A trend miatt ez nem jelenti, hogy csökkenhet a klímaválság iránti fokozott figyelem!

Lehet, hogy történik valami az egyiptomi klímacsúcson, ezt reméli a theconversation.com három híradása az ott történekről. Soknak tűnhet, de rendkívül fontos. Azt hiszem, nem túlzok: a 24. óra utolsó perceiben tartunk!

A „How the energy crisis is pressuring countries” (Miként gyakorol nyomást az országokra a klímaválság) című weblap¹² felvetése:

<A téli fűtés fenntartása miatt aggódó Európa túllicitálja a szegény országokat a földgázért, és még [a tankerhajók átirányításáért](#) is prémiumot fizet, miután Oroszország elzárta a szokásos földgázellátás nagy részét. Egyes országok [újraindítják a széntüzelésű erőműveket](#). Mások a fosszilis tüzelőanyag-termelés bővítésének módjait keresik, beleértve az új afrikai projekteket is.

Ezek az intézkedések messze vannak az országok [alig egy évvel ezelőtti ígéreteitől](#), miszerint visszafogják a fosszilis tüzelőanyagokat, és valószínűleg tovább növelik az üvegházhatású gázok kibocsátását, legalábbis átmenetileg.

De vajon a háború és a gazdasági zavarok megakadályozzák-e, hogy a világ teljesítse a párizsi klímaegállapodás [hosszú távú céljait](#)?>

A „Views from COP27...” (Vélemények a COP27-ről) című lap¹³ nagyon negatív, elszomorító képet fest: változatlanul uralkodnak a gyarmatosítók!

<A Huni Kui őslakosok az Amazonas esőerdő szerves részét képezik. Nem tesznek különbséget ember és természet között. Számukra csak "természet" létezik, és az emberek ennek részei.

Történelmileg az életüket kockáztatták az Amazonas bioszféra védelméért, és más őslakos föld- és vízvédőkhöz hasonlóan sok vezetőjük vesztette életét a fakitermelés, a bányászat és a földrablás elleni harcban. A Huni Kui nép a környezetszennyezés és az éghajlat destabilizálódásának hatásaival is szembesül.

A Brazíliában, az Amazonas vidéki Acre-ban élő Huni Kui nép örökletes főnökeként és választott elnökeként én (Ninawa Huni Kui főnök) azért döntöttem úgy, hogy részt veszek az ENSZ 2022-es éghajlatváltozási konferenciáján (COP27), mert az Amazonas segítségért kiált, és népem ennek a bioszférának a hangját képviseli.

A szerzőtársammal, Vanessa Andreottival részt veszünk az egyiptomi Sharm El Sheikh-ben megrendezésre kerülő konferencián, és sajnos, az eddigiek megerősítették a más COP-konferenciákon szerzett tapasztalataimat.

A megbeszélések túlnyomó többsége a fenntarthatatlan gazdasági növekedés, az ökológiai pusztítás és az őslakosok kisajátításának gyarmati mintáit reprodukálja, amelyek az éghajlat destabilizációjáért elsősorban voltak felelősek.>

És a „4 signs of progress at the UN climate change summit” (A haladás 4 jele a klímacsúcson)¹⁴ jó jelekről tájékoztat.

Fontos célokat határoztak meg a konferencián:

- Eljutni a nettó zéróig - zöldmizéria nélkül
- A nemzetközi pénzügyi intézményeket meg kell reformálni
- Be kell indítani a magánfinanszírozást
- Új szabályokat kell kialakítani a széndioxid-piacok megerősítésére

Mindhárom hírnél fontosabb Biden COP27-en tett nyilatkozata¹⁵:

<...az amerikai elnök bejelentette, hogy az Egyesült Államok csökkenteni fogja metánkibocsátását a globális klímavédelem érdekében. Elnézést kért, amiért országa kilépett a párizsi klíماغyezményből, amit a közönség megtapsolt.

"Több mint 20 milliárd dollárt fektetünk be a metánkibocsátás mérséklésébe - lezárjuk az elhagyott kutakat és leállítjuk a metánszivárgást, fejlesztjük az olaj- és gázszektor ipari berendezéseit a kibocsátás csökkentése érdekében" - mondta az amerikai elnök. "Mindezt azért, hogy az Egyesült Államok metánkibocsátása 2030-ra 87%-kal csökkenjen, alacsonyabbra, mint a 2005-ös szint.">

Fontos, mert a metán sokszorosan károsabb a széndioxidnál. Meglátjuk!

További, lényeges elemeket tartalmazó weblapokba érdemes belelapozni. Itt sorolom:^{16, 17, 18}

A záródokumentumból¹⁹ egyetlen bekezdést idézek. Úgy tűnik ez az egyetlen komolyabb intézkedés, amitől legalább a szegény országok remélhetnek valami kompenzációt:

< Az ENSZ éghajlatváltozással foglalkozó konferenciája (COP27) november 20-án az egyiptomi Sharm el-Sheikh-ben azzal a döntéssel zárult, hogy létrehoznak és működésbe hoznak egy olyan alapot, amely a sebezhető nemzeteknek kártérítést nyújt az éghajlatváltozás okozta katasztrófák "veszteségei és kárai" miatt. Az ENSZ főtitkára üdvözölte a döntést, és „az igazságosság felé tett fontos lépésnek nevezte”. Egyúttal "óriási ugrásra szólított fel az éghajlatváltozással kapcsolatos ambíciók terén", hangsúlyozva, hogy "most kell drasztikusan csökkenteni a kibocsátást".>

Itt letölthető a [Végrehajtási terv](#) (angol)

Ritka pozitív hír²⁰ a klímaválsággal kapcsolatban: Bill Gates jelentős adománnyal támogatja az afrikai szegény országokat. A cikkből:

„A támogatást főként az éhezés, a járványok, a mélyszegénység és a nők elnyomása elleni küzdelemre szánja az alapítvány, a legnagyobb részt Nigéria fogja kapni. Gates szerint az orosz-ukrán háború kitörése óta a humanitárius szervezetek, illetve a jótékony célra adakozó magánemberek és cégek is elhanyagolják Afrikát, és a háború sújtotta Ukrajnát segítik. Az afrikai országokat ráadásul a háború áttételesen is sújtja az élelmiszerárak drasztikus emelkedése miatt, amit még tetézik a Kelet-Afrikában évtizedek óta nem látott súlyosságú aszály is.”

Jegyzetek

1. https://theconversation.com/8-billion-humans-how-population-growth-and-climate-change-are-connected-as-the-anthropocene-engine-transforms-the-planet-193075?utm_medium=email&utm_campaign=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20November%203%202022%20-%20202455324583&utm_content=La
2. <https://www.youtube.com/watch?v=5VdjXlK6Sy4>
3. <https://telex.hu/tudomany/2022/10/24/2021-ben-lassult-az-erdoirtas-de-a-klimacelokhoz-keves-7-millio-hektar-elveszett>
4. <https://telex.hu/kulfold/2022/10/27/az-ensz-meterologiai-szervezete-szerint-rekordmagasan-van-az-uveghazgazok-szintje>
5. <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/a-kozel-kelet-lassan-elhetetlenne-valik.html>
6. <https://masfelfok.hu/2022/08/09/voros-riasztas-az-emberisegnek-8-teny-amit-tudnod-kell-a-legutobbi-ipcc-jelentesrol/>
7. https://www.nature.com/articles/d41586-022-03444-7?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=40e6ce7c58-briefing-dy-20221103&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-40e6ce7c58-47526508
8. https://www.nature.com/articles/d41586-022-03475-0?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=40e6ce7c58-briefing-dy-20221103&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-40e6ce7c58-47526508
9. https://theconversation.com/loss-and-damage-who-is-responsible-when-climate-change-harms-the-worlds-poorest-countries-and-what-does-compensation-look-like-192070?utm_medium=email&utm_campaign=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20November%204%202022%20-%20202456724597&utm_content=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20November%204%202022%20-%20202456724597

- https://theconversation.com/3-things-a-climate-scientist-wants-world-leaders-to-know-ahead-of-cop27-193534?utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter%20%20November%207%202022%20-%202458324613&utm_content=Daily%20Newsletter%20%20November%207%202022%20-%202458324613+CID_9c92c6b9d3e6f4aad418f35a947c26b&utm_source=campaign_monitor_us&utm_term=3%20things%20a%20climate%20scientist%20wants%20world%20leaders%20to%20know%20ahead%20of%20COP27
10. https://www.nature.com/articles/d41586-022-03573-z?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=d804b04c5c-briefing-dy-20221108&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-d804b04c5c-47526508
 11. <https://theconversation.com/how-the-energy-crisis-is-pressuring-countries-at-the-un-climate-summit-while-some-race-to-renewables-others-see-natural-gas-wealth-but-it-may-be-short-lived-193944>
 12. [https://theconversation.com/views-from-cop27-how-the-climate-conference-could-confront-colonialism-by-centring-indigenous-rights-194223?](https://theconversation.com/views-from-cop27-how-the-climate-conference-could-confront-colonialism-by-centring-indigenous-rights-194223)
 13. [https://theconversation.com/4-signs-of-progress-at-the-un-climate-change-summit-194345?](https://theconversation.com/4-signs-of-progress-at-the-un-climate-change-summit-194345)
 14. <https://hu.euronews.com/2022/11/11/biden-az-egyesult-allamok-csokkenti-metankibocsatasat-a-globalis-klimavedelem-erdekeben>
 15. https://www.bbc.com/news/science-environment-63599415?utm_source=Nature+Briefing&utm_campaign=4aeccc3925-briefing-dy-20221114&utm_medium=email&utm_term=0_c9dfd39373-4aeccc3925-47526508
 16. [https://www.nature.com/articles/d41586-022-03691-8?](https://www.nature.com/articles/d41586-022-03691-8)
 17. <https://theconversation.com/getting-to-net-zero-emissions-how-energy-leaders-envision-countering-climate-change-in-the-future-189764>
 18. https://www.un.org/climatechange?gclid=CjwKCAiApvebBhAvEiwAe7mHSLD_2I4DyYqI5ErjWDNNLVG4FCAjF38onL-g22w2cMVRX25fpqEizRoC5l4QAvD_BwE
 19. <https://telex.hu/kulfold/2022/11/19/bill-gates-2700-milliard-forintnyi-segelyt-kuld-afrikaba>

6. Új korszakváltás

Két könyvet szenteltem a csúcstechnológiai kérdéseknek: az „Új korszakváltás”-t (a bővített kiadását ajánlom) és az „A csúcstechnológiai forradalom varázslatos bércei”-t.

Lehetséges, hogy minden egyéb veszélynél súlyosabbat jelentenek a csúcstechnológiák. Nem kell mást tennem, mint idéznem e két könyv összefoglalóit, hogy ez a rémséges feltételezésem érthetővé váljon.

Az Új korszakváltás összefoglalója:

< Összefoglalás

Milyen kérdések megválaszolása lebegett a szemem előtt, amikor eldöntöttem, meg kell írnom ezt az ismeretterjesztő könyvet.

Kérdések sora izgatott:

Létezhet-e egyáltalán mesterséges intelligencia?

Ha igen, elérte-e már az emberiség, vagy egyáltalán, el tudja-e érni?

Hasznos-e vagy káros az emberiség szempontjából?

Miért gerjeszt félelmet az emberek többségében?

Kik foglalkoznak ezzel az összetett, csúcs-tudománnyal, tudományhálóval?

A javított és bővített kiadással további kérdések tisztázását tűztem ki célul, mint azt az Előszóban ismertettem.

Tisztáznom kellett, átlépték-e az eddig megvalósult MI-alkalmazások az emberi tudatot? Ehhez keresnem kellett, mi is tulajdonképpen az emberi intelligencia, és mi a határvonal az emberi és a mesterséges intelligencia széles, általános területei között.

Mivel volt, aki hiányosnak érezte az egészségügyi MI-k ismertetését, magam pedig elégedetlen voltam a katonai alkalmazások elemzésével, mindkét területet alapos tanulmányozást követően jelentősen bővítettem.

Egyszerűség kedvéért az Összefoglalást nem szakaszoltam az eredeti és bővített kiadást követve, hanem javítottam, amint szükségét éreztem.

A szakértők, akiket módomban állt megszólaltatnom, a kérdések egy részét egyöntetűen, más részét homlokegyenest ellentétesen válaszolták meg.

Tapasztalt összegzőként veszem a bátorságot, hogy minden kérdésre egyértelmű választ adjak. Ahhoz, hogy a kedves olvasók eligazodjanak a témakörben, ez elengedhetetlen.

A válaszaim tehát:

Igen, létezhet, sőt létezik mesterséges intelligencia. Félelmetes ugyan elfogadni azok véleményét, akik – mint Amy Webb – határozottan állítják, hogy már a játék-programok legjobbjai, például az AlphaGo Zero *emberi agymunkára képesek*, amikor önmagukkal játszva tanulják meg játékok technikai magasságait, mert *választaniuk, döntenüik* kell lépéslehetőségek között ahhoz, hogy verhetetlenné váljanak, a valóság azonban ellentmond ennek: az eddig elért eredmények még nem az emberi elme *tudását, gondolkodás-készségét* haladják meg, „csupán” *az emberi képességet egy-egy szűk területen*. A fentebb, a tárgyalás során megismert klasszifikáció ugyan érdekes a jövő szempontjából, de a megvalósult magasabb szintű megoldások csak megerősítik a gondolkodót ebben.

Az előző bekezdés javított szövege azon alapszik, hogy a bővített kiadás előkészítése során egyértelművé vált: Amy Webb téved. A 23 MI tudós egyike se mondott igent a

megvalósult-e már a mesterséges intelligencia kérdésre (Martin Ford: „Architects of Intelligence – The Truth About AI From the People Building It”), és az intelligencia kérdéseinek elismert tudósa, David Chalmers, a The New York Times-nak adott interjújában is csak 40-100 év távlatára teszi a megvalósíthatóságát!

A mai történelmi helyzetben fontosabb kérdés, hogy káros-e vagy hasznos. A válasz igen egyszerű: ez is, az is. A hasznos alkalmazások között vannak teljesen egyértelműek, de vannak zavarosak is. Biztos, hogy az egészségügyi alkalmazások rendkívül fontosak, különösen, ha eltekintünk attól, hogy a hosszú élet csak akkor tekinthető hasznosnak, ha az emberiség a gyorsan növekvő emberszámot el is tudja tartani, ki tudja elégíteni az emberek minden normális igényét. Itt belép egy alapkérdés: nem vizsgálható a mesterséges intelligencia az ember és környezete egyéb problémáitól függetlenül. Ilyen szempontból különösen hasznosak a természet védelmét és fejlődését szolgáló applikációk.

Bizonyára nemcsak számomra zavaros az önjáró járművek fejlesztése. Elismerem, hogy az alkotó elme lubickol a megteremtésében, értem azt is, hogy több szempontból hasznos: csökkentti a baleseteket, hasznossá varázsolja az utazással töltött időt, rendet teremt, és párhuzamosan kizáródik a benzin, de hogy megéri-e a borzasztó nagy költségekkel járó és bonyolult infrastrukturális beruházás kényszerű megvalósítása, az nagy kérdés számomra.

Nagyon halkan merem csak megjegyezni, hogy lesz olyan rétege az emberiségnek (főleg férfiak), akik rendkívül nehezen fogják elviselni az autóvezetés élvezetének elvesztését. Akár furfangos módszerekkel is ragaszkodni fognak hozzá! Közéjük fogok tartozni jómagam is, ha megérem.

Eszeveszett dolog minden katonai alkalmazás, az öldöklés megkönnyítése, és káros azért is, mert rendkívüli veszélyeket rejt magában az, hogy az alkotók se tudják pontosan, mi zajlik a mesterséges intelligencia hordozóinak „agyában”, különösen az önfejlesztők esetében. Foglalkoznak szabályozással, de egyrészt az ember úgy van kitalálva, hogy a szabályozás (bármilyen reguláció) csak arra jó, hogy áthágja azt, másrészt a tudós elme akkor is kutatni fog tovább, ha a kíváncsisága nem viseli el az adott korlátot. És akkor még nem beszéltem a tőke kapzsiságáról, és a politikai vezetők hataloméhségéről.

Károsnak tekinthető minden olyan alkalmazás, ami utcára taszítja a dolgozókat. Márpedig kisebb nagyobb mértékben minden szakértő elismeri, hogy a felszabaduló munkaerő és újonnan teremtett munkalehetőségek nettó eredménye a felesleges emberek sokasága lesz. Kínlódna a megoldások keresésével, de nem lesz más megoldás, mint a felesleg eltartása. Akkor is, ha egyet kell érteni azzal, hogy méltatlan, megalázó helyzet lesz, el kell azonban fogadni, hogy a születés jogán juttatott jövedelem nélkül világméretű katasztrófa fenyegetne! Csak az mentheti meg az emberiséget a teljes katasztrófától, ha rá sikerül ébreszteni a szupergazdagokat és a „csak” nagyon gazdagokat, hogy vásárlóerőt kell biztosítaniuk ahhoz, hogy a termékeik eladhatók legyenek, ehhez pedig a *feleslegessé váló társadalmi réteg* létét emberivé kell tenni, ami egyrészt az adózási rendszerek világméretű reformját, másrészt a munka nélküli jövedelmek biztosítását fogja igényelni. Mégpedig történelmi mértékkel mérve pillanatokon belül.

Nagyon tekintélyes ellenzői vannak a megoldásnak!

Ramakrishnan se hisz az általános alapjövedelemben: az emberi méltóság érdemi foglalkozást igényel. – véli határozottan.

A finnek viszont – két éves kísérleti alkalmazás után – hisznek benne. Javult a jövedelemmel rendelkezők bizalma a rendfenntartó erőkhöz és a kormányzathoz, a jövedelemnélküliekkel szemben.

Úgy tűnik, más közgazdászok is rájöttek, hogy elkerülhetetlen az Óriások (és más kimagasló gazdasági teljesítményt, profitot felmutató cégek) komolyabb adóztatása.

Kereszteljük el talán csúcs-adóztatásnak? A 2019 közepén megjelent hír szerint Franciaország kivetette az új technológiai Óriásokra, nyilván azok lány- és fiókvállalataira a GAFA adót (Google-Amazon-Facebook-Apple). a lépést Anglia is mérlegeli, és az EU is foglalkozik vele. Trump-ot kellőképpen fel is izgatta a lépés, ellenlépésekkel fenyegetőzik.

A munka nélküli jövedelem kérdésével foglalkozó könyvet ajánlottak, de csak javasolni tudom, olvassa el mindenki, akit a kérdés érdekel. Fiatal holland gondolkodó, Rutger Bregman műve: Utópia realistáknak.

Nyugodtan kijelenthetem, hogy három motiváló erő fogja meghatározni az „új korszakváltás” terminológiával körülhatárolható tudományháló előrehaladását: a tőke profitéhsége (kolosszális mérvű az MI által elért profitráta), a világ hadiipari-katonai maffiái és a tudósok kíváncsisága, tudás-éhsége. A három tényező mellett nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a zászlóvivő tőkések körében elég általánosan az embert rossz kelléknek tartják a termelési folyamat végrehajtó szakaszában.

Ez egyben meghatározza azt is, mi kerül túlsúlyra, a hasznos, vagy a káros alkalmazások. Szerény véleményem szerint egyértelműen a károsak.

Nagy odafigyeléssel néztem végig a DIGI World TV-programban tegnap (2019.07.08, 21 óra) elhangzott „Európa jövője” című adást, amely ugyan nemcsak a mesterséges intelligenciával foglalkozott (el se hangzott ez a fogalom), hanem a digitális forradalom több vetületével és a klímaválsággal is, több szempontból éles kérdéseket vetett fel. Meglepő módon Amerikától független utat javasolt például, mivel az amerikai Óriások (fene a memóriámba, nem emlékszem, pontosan milyen névvel illették a tőkének ezen a területen uralkodó rétegét) által képviselt hajsza nem hozhat semmi jót Európának. Fontosabb, és teljesen új gondolatvilágot jelent, számomra legalábbis, hogy a *társadalmi gazdagságnak* kell megvalósulnia az új technológia forradalom eredményeként. Részletesen bemutatták az alkotók, hogy mire vezetett Görögországban a liberális kapitalizmus: dühöt és fenyegetést, majd könyörgést és koldulást kifejező, égneek emelt karokat, hajléktalanokat, házukat, lakásukat, munkájukat sirató emberpárokat, önellátásra, a társadalom támogatásából élésre berendezett egészségügyi intézményeket. Rendkívül fontos a társadalmi gazdagság gondolata! És érdemes összevetni (kevesen hiszik el) az amerikai politikusok és gondolkodók körében terjedő, egyes komoly felmérések szerint a lakosság többsége által is szocializmust (nem Brezsnyev és nem Rákosi szocializmusát) követelő gondolkodással. Valami megmozdult, bár igen halvány reményt sugall, mégis remény-csíra.

A kik foglalkoznak a kutatással kérdésre adandó válasz sem egyszerű. Teljesen világos, hogy a két gazdasági-politikai szuperhatalom, az USA és Kína a zászlóvivők. Azon belül két kézen, esetleg egy-két lábujjat hozzátéve megszámlálható azoknak a szervezeteknek a száma, ahol a legnagyobb eredmények születnek. És társadalmi rendszertől függetlenül valamennyi pénzközpont is. Igaz, nincs is különbség a társadalmi rendszerek között. Kína is kapitalista országgá vedlett, és mindhárom autarchikus rendszer, mára már az USA is azzá süllyedt.

Érdekes, hogy a szakértők szinte kivétel nélkül összehasonlítják a két szuperhatalmat. Teljes az egyetértés köztük abban, hogy az USA Trump működésének köszönhetően rosszakat lép, elvon a terület finanszírozására rendelt összegekből, mintegy teret nyitva Kína számára. És nem szidják, hanem dicsérik Kína központi irányítású gazdálkodását, ennek tudják be az ország ezen a területen is elért gyors sikereit.

Nem törekedtem az USA hanyatlásának kérdésével foglalkozni, szembejöttek az információk. Hol tart akkor tehát az USA? Aki olvassa az írásaim, tudja, hogy a mai világunk legnagyobb

átkának az USA kormányzatát tartom. Mégis döbbenetes az az értékelés, amit az amerikai The Next System tanulmánya, az „A people's state of the nation” tár az olvasói elé. Az amerikaiak véleménye Amerika helyzetéről. Nagyon elszomorító kép, és nemcsak Amerika részére, hanem az egész világ számára: óriási veszélyeket hordoz magában ez az ország: hajlamot a bármilyen módon kilábalásra.

Talán Paul Krugman, a New York Times újságírója is figyelemre érdemes: azt állapítja meg, hogy nem a tech forradalom okozza az elnyomorodást, hanem a politika és a szakszervezetek háttérbe szorulása.

Az itthoni migráncsozás miatt rendkívül érdekesnek találom, hogy több nem amerikai születésű tudós nevével találkozok az ember, mint amerikaival. Tele van ez az új tudományok világa kínaiakkal. Sokan fognak hazatérni, amint Kína toronymagasan ki fog emelkedni a konkurens országok közül. Ha megszületik a világ bajnok kvantumszámítógép, például. De sok a zsidó, indiai, előfordulnak arabok is a nagy koponyák között.

Fentebb foglalkoztam Bernard Marr könyvével, ami a MI tudományháló gyakorlati mestereivel készített interjúkkal fest éttekinthető képet a tech forradalom helyzetéről. Azóta Marr felajánlotta heti körlevelét, ami kincstár. Most a Mega technológiai trendekből általa kiemelt adatsorra hívom fel a figyelmet!

Hihetetlen például a percenkénti adatforgalom:

- a Facebook-ba 900 000 ember lép be,
- 452,000 Tweets bejegyzés történik (nem mind Donald Trump-é, csak úgy érzi az ember),
- 156 millió emailt postáznak,
- a Google-ban 3.5 millió keresést indítanak,
- 4.1 millió videót néznek meg a YouTube-on (feltételezhetően 4 millióban cicák játszanak érdekes dolgokkal)
- Több mint 15 millió szöveges üzenetet küldenek az Interneten.

Végül kijelenthetem, hogy a kapitalizmus abszolút győzelmének vagyunk tanúi. Hiába minden próbálkozás, kitörési kísérlet, az MI végtelenül hatékony fegyver a kapitalizmus kezében. Nagy gondolkodók elkeresztelték már mindenféle gúnynévvel ezt az átkot: haveri kapitalizmus, katasztrófa kapitalizmus, most talán találóbba a Great Hack című filmben is használt „surveillance capitalism” (megfigyelő kapitalizmus), amint a The Guardian írja, a filmet méltatva:

A film elkészítésével és az általuk a felügyelő/megfigyelő kapitalizmus „romos berkeinek” hívott közeg kiemelésével eltöltött közel ötéves küzdelem után Karim Amer és Jehane Noujaim úgy gondolják, hogy a védelmi csaták teljes erővel folynak. „Csodálatos pillanat volt ez a számunkra, amikor találkoztunk mindnyájukkal, ezekkel a vérebekkel, akik online találtak egymásra, és ezeket a különféle módszereket használták a rendszer [a kapitalizmus] visszahackelésére.”

Alig alhattam párat ezekre a sorokra, máris felröppent a kapitalizmus legfrissebb beceneve: neurokapitalizmus. Nem erre gondol a kitalálója, de az én agyamban ez röppent fel: idegek kellenek hozzá!

Új, dermesztő hírrel találkoztam: az MI megoldások 85%-a nem kerül felhasználásra! Rettenetes hír, kétségek sorát ülteti el a nemlétező emberi lélekbe:

- mennyi lehet ebből a jó, mennyi a rossz?
- mi lenne, ha nagyrészt használatba vennék?
- az orbitális profit ellenére?

És ez is a jövőképhez tartozik: a World Wide Technology, két milliárder biztos jövője. Kirakat-raktárt rendeztek be – ezen a néven - MI cuccokból, 3000 mérnök ad tanácsot a rohamban érkező érdeklődőknek és ömlik a pénz, ömlik megállíthatatlanul. Jim Kavanaugh és David Steward földi paradicsoma. Az utóbbi gyerekkorában suliba menetel előtt megfejté a tehénkét, annyira szegény családba született. Ma a száguldó MI-n lovagol.

Eltérek a szokásoktól: egy zárszó helyett két záróbekezdést írok:

Megismétlem a katonai alkalmazások (X. fejezet) befejeztével mondottat: *A mesterséges intelligencia valóban nagyobb veszély a nukleáris háborúnál és a klímaválságnál, mert megfékezhetetlen.*

A Szovjetunióban zseniális meghatározás született a szocializmusról: „Mi a szocializmus? Az eszme diadala a józan ész fölött!” [Sokan magyar kitalációnak tartják. Tévedés: előbb hallottam oroszul, mint magyarul: Что такое социализм? Победа идеологии над разумом!] Ezt mintaként követi az MI-meghatározásom: *Mi a mesterséges intelligencia? Csúcsmű és a tőke szövetségének diadala az emberiség felett!*

Akkor lehet módosítani ezt az aforizmat, ha megszületik a világbéke...>

A „Csúcstechnológiai forradalom varázslatos bércei” pedig a következő következtetésekhez vezettek:

< Összefoglalás, következtetések

Az UNCTAD a World Economic Situation and Prospects című tanulmányában a világ járvány előtt jelentkező gazdasági gondjait foglalja össze. 236 oldalas könyv. Csak érdeklődőknek ajánlom, nem változtatja a megállapításaim lényegét. Mindjárt az előszóban rámutat, hogy már a járvány előtt súlyosbodtak a világgazdaság gondjai:

„A globális gazdaság jelentős és széleskörű lassulásban szenved a hosszú távú kereskedelmi viták és széles politikai bizonytalanságok közepette; a szegénységi ráta számos országban növekszik; az éghajlati kockázatok sürgetőbbek, mint valaha; és az egyenlőtlenségek továbbra is nyílnak országokon belül és azok között. Ez a háttér, amikor a politikai döntéshozók igyekeznek előrehaladni az SDG-kben (Sustainable Development Goals = fenntartható fejlődési célok). (...) A gazdasági kockázatok továbbra is erősek, amit tovább súlyosbít a mélyülő politikai polarizáció és többoldalúság előnyeire vonatkozó egyre növekvő szkepticizmus. Ezek a tényezők a fejlesztési kilátásoknak súlyos és tartós kockázatokat okozhatnak. Azzal is fenyegetnek, hogy tovább ösztönzik a befelé fordulás szemléletét, amikor a globális együttműködés kiemelkedő jelentőségű.”

Felhívja a figyelmet a klímaválság, a karbonkibocsátás veszélyeire...

Foglalkozik a GDP problémakörével:

„A GDP fő adataiból hiányzik a gazdasági növekedés minősége.

Noha a GDP a gazdasági jólét és teljesítmény felmérésére legszélesebb körben alkalmazott mérce, ez semmit sem tárt fel a jövedelem országon belüli megoszlásának módjáról; a gazdasági tevékenység hatásáról a természeti erőforrásokra és a környezetre; vagy a lakosság által élvezett életminőségről az oktatás, az egészség vagy a személyes biztonság szempontjából. A globális jólét sok dimenzió mentén továbbra is jóval elmarad a kitűzött szintektől. Folytatódnak a halálos konfliktusok, az éghajlati válság elmélyül, az élelmezésbiztonságtól és alultápláltságtól szenvedő emberek száma növekszik, és egyre inkább felismerik, hogy a jövedelem, az oktatás, az egészség és az esélyek területén megnyilvánuló egyenlőtlenség alátámasztja a mély

társadalmi megkülönböztetést. A változás iránti igény az egész világon elterjedt, tükrözve a jelenlegi gazdasági, társadalmi és környezeti állapot alapjául szolgáló növekedés minőségével szembeni elégedetlenséget.

A gondokkal kapcsolatos fontosabb megállapításai:

A globális gazdasági kilátások széles körű romlása visszaeséseket okozhat a fejlesztési célok elérésében

A kereskedelempolitika bizonytalansága megterhelte a globális beruházásokat és az exportot

A kereskedelem feszültségek összefonódtak a pénzügyi bizonytalanságokkal

Egyre növekvő aggodalmak vannak amiatt, hogy a monetáris politika elérte a korlátait ... és a további enyhítés fokozhatja a kockázatokat

A kockázatok továbbra is erőteljesen lefelé mutatnak

Jobban egyensúlyozott politikai elegyre van szükség

A nemzeti politikákat hatékonyabb globális együttműködéssel kell kiegészíteni

A fő GDP-adatok nem veszik figyelembe a gazdasági növekedés minőségi szempontjait A magasabb életszínvonal felé haladás sokak számára megtorpant

A szegénység felszámolása egyre inkább az egyenlőtlenségek felszámolásán alapszik

Az éghajlati kockázatok egyre inkább fenyegetik az emberiséget ... míg sok jelenlegi politikai intézkedésnek nincs hosszú távú víziója, súlyosbítva a globális kockázatokat

Sok ország nyerhet az energiaváltáson ... de a költségeket és az előnyöket nem osztják meg egyenlően

Sürgős fellépés szükséges az energiával kapcsolatos fenntartható fejlődés globális céljainak elérése felé tett előrehaladás felgyorsításához,...míg a határozott fellépés késedelme jelentősen növeli a végső költségeket.

Mert igaz – vesszőparipám -, hogy a csúcstechnológiai korszakváltás előcsarnokában ámuldozunk a jövő csodáin, igaz, hogy általános vélemény szerint politikai-gazdasági pólusváltás küszöbén állunk, de az USA-ban kitört tüntetések, vagy nevezzük akár lázadásnak, és azok kiterjedése a fél világra történelmi korszakváltást jelentenek. Mindegy, hogy mivel zárul a folyamat, a csendőrhatalom általános visszarendeződésével-e, vagy esetleg Trump tábornoki kíséret melletti kivezetésével a Fehér Házból, megtört a fehér felsőbbrendűség uralma a világunk felett! Nemcsak azért, mert érzékelhetően többen vallják, hogy egyenlők vagyunk, mint akik a fehér rasszt különlegesnek tartják, hanem mert az egész világ nagyot fordul politikai és gazdasági hatalom szempontjából a nem fehérek javára.

Bátran kijelenthető, hogy világválságot élünk át, ami az 1929-31 évi Nagy Válságnál is mélyebb és kiterjedtebb lehet. Mint az általam becsült The Economist mondja: „A globális gazdasági helyzet komor. A koronavírus világjárvány után a globális kibocsátás éles visszaesését várjuk ebben az évben. A 2020 és 2021 év el fog veszni a növekedés szempontjából; a globális GDP 2022 előtt nem fog helyreállni a koronavírus előtti szintre. A kockázatok lefelé fordulnak, mivel a világjárvány második hulláma kisiklatja a gazdasági fellendülést. A vakcina kifejlesztésének késése szintén jelentős hátrányt jelent.” (A második hullámról, mint elkerülhetetlen valamiről beszél, pedig az nagy kérdőjel!)

El fog mélyülni a Dél és Észak közötti fejlettségi szakadék (kivételt fognak képezni természetesen Ausztrália és Új-Zéland).

Európa súlyos politikai és gazdasági problémával fog küszködni, valószínűtlen az EU egységre törekvő lépéseinek sikere (Németország és Franciaország pénzügyi segélyprogramja, az első közös hitelfelvétel, Olaszország kiemelt megsegítése...), tovább fog kínlódni a nemzetállamiságra esküvő országokkal. Az egész gazdasági régió világgazdasági helyzete romlani fog.

Pólusváltás megy (használható a jelenidő, mert a folyamat élénken kirajzolódik) végbe Kelet és Nyugat között: a válság után Kelet-Ázsia veszi át a gazdasági motor szerepét, és a Nyugat szerepe másodlagossá válik.

Ennek a váltásnak döntő fejezete zajlik napjainkban: a kapitalizmus köpönyegébe bújt Kína – miután a nála indult járványt varázslatos keménységgel és emberfeletti erőfeszítésekkel felszámolta – átveszi az ipari lokomotívon túl a vezető szerepet a modern kutatások és technológiák területén is, így átveszi a vezető szerepet az USA-tól. (Mind nyugodtabb szívvel használom Kínával kapcsolatban a kapitalista jelzőt, mert napról napra szaporodik a komoly nyugati megfigyelők szóhasználatában is!) Mint fogyasztó is elsőként támad fel: az EIU 9 oldalas tanulmányban méltatja a tényt: Kína fogyasztói kilábalnak a járványból.

Valószínűsíthető, (csak hogy ne mondjam mindig, hogy biztos), hogy az újrainduló termelő cégek között sok lesz az újító, helyreállítás helyett reformokra vállalkozó, és mint ilyen, magasabb profitrátát tud elérni, azaz az új gazdasági erők és a leragadók között nőni fog az életképesség-szint.

A régiók közötti egyenlőtlenség-növekedésen túl óriási mértékben fog növekedni a jól funkcionáló „top” és a gyengén teljesítő „fenék” közötti szakadék. Nagy a valószínűsége, hogy több ország csődbe fog jutni, és nemzetközi összefogásra lesz szükség a megmentésükhöz.

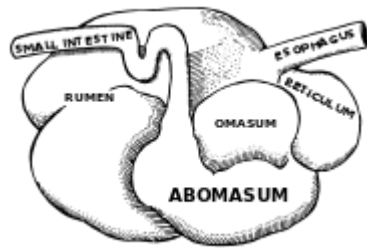
Az egyes országokon belüli egyenlőtlenség is elviselhetetlen mértékben fog tovább nőni, vad ellentéteket szülve. Ilyen lesz például az USA.

Számtalan országban fog kialakulni általánosnak tekinthető éhínség, vagy legalábbis éhínség mezők, mint ami már Magyarországon és a Fülöp-szigeteken is megjelent.

A kilábalás éveket fog igénybe venni. Lesznek kiugróan gyorsan talpraállók, de mire a világ eléri a járvány előtti életszínvonalat (ami globálisan kezelhetetlen, mégis...), addig teljes régióknak kell átalakulniuk, megreformálni önmagukat. A The Wall Street Journal a LinkedIn szerkesztősége közvetítésével azt meri állítani, hogy az alacsony jövedelmű (low-income) és a feltörekvő (emerging) országok akár öt évig is vergődhetnek, mire eléri a járvány előtti állapotot. Minket is az utóbbiak között tart nyilván a tudomány, azaz már alulról fogom szagolni az ibolyát (szerintük, és ha lesz még), mire a rokonaim fellélegezhetnek.

A történelmi korszakváltás – meglátásom szerint – nem fogja romba dönteni a kapitalizmust, sőt az emelt fejjel, diadalmasan fog kiemelkedni a kátyvaszból. Mint írtam az Új korszakváltás könyvemben, a szuper-agyak és a tőke szövetsége lesz a technológiai korszakváltás egyik lesújtó eredménye, nincs erő, amelyik a gyors és magas profitrátát meglovagolókat le tudná győzni. Nem lesz jellemző a válság humanitárius kezelése, sőt, tovább fog erősödni az ember kizárása a munkából. A CommonDreams mutat rá, tiszteletreméltó szerző tollával: a világ eddigi legnagyobb vagyonszerése zajlott le a járvány alatt. Ennél a katasztrófánál is nagyobbra lenne szükség a kapitalizmus meghaladásához! Nem fog lázadásra, forradalomra, szocializmusra sor kerülni, a válság most is, mint mindig a gyengébbeket, kiszolgáltatottabbakat sújtja legjobban, de ők eszköz és szervezetség nélkül nem tudnak komoly ellenállást tanúsítani.

Alig írtam le, hogy nem fog szocializmusra sor kerülni, villant Slavoj Žižek „Pandemic!” könyvének 10. fejezete: „Communism or Barbarism, as Simple as That!” (Kommunizmus vagy barbarizmus, ilyen egyszerű). Őt is tisztelem, nagy gondolkodó, a tőkét egyszerűen *fertőző entitásnak* hívja, romboló hatására utalva, de egyrészt nem a már megvalósult szocializmusra gondol, másrészt nem dönt a kérdésben, azaz szerinte is a barbarizmus marad uralmon a történelmi korszakváltás ellenére. Szeretem a nevét is, ezt a lány szláv (szlovén) nevet: Slavoj. Olyan, mint az orosz люблю, vagy a magyar fülölaj (aki nem ismeri, szóljon, elmesélem). Érdekes ember, Orbán Viktort három-négyszer is gombostűre tűzi, majd halkan megjegyzi: akik éltek az alkalommal, és autoriter hatalommal tömték tele kérődző-gyomrukat, a gyengeségüket bizonyítják vele, ingó hatalmukat remélik stabilizálni. Érdekes az általa magyarázatként kreált marhagyomor is:

Végül megjegyzem, megerősítve az „Új korszakváltás” könyvemben kifejtett véleményem: a [járványból] kilábalás annyi munkanélkülit, ellátatlant, éhezőt, hajléktalant fog hátrahagyni kilátástalan jövővel, hogy az emberiség nem nézhet másként tükörbe, csak ha minden erre a sárgolyóra született embernek biztosítja a *FELTÉTEL NÉLKÜLI BÁZIS ALAPJÖVEDELME*T!>

7. Mit hozhat a jövő?

A kapitalizmus halála előbb-utóbb be fog következni. Ilyen aljas, emberiségnyomorító rendszer nem maradhat fenn örökké.

És nem igaz, hogy a verseny, a versengés az emberi haladás alapköve. Mint Peter Kropotkin mondja: a versengés a dzsungel törvénye, a civilizáció törvénye az együttműködés! Az emberiség történelmét nem a viszálykodás vitte előre, hanem az emberiség létrejötte óta az idő nagyobbik részében az (önkéntes) kooperáció miatt maradt fenn és tudott fejlődni.

A kapitalizmust tehát az emberiségnek túl kell haladnia!

7.1 Van-e alternatíva?

A kérdés vizsgálatához kiváló fegyver az irodalomban felsorolt Noam Chomsky – Waterstone könyv⁽²⁾ és az azzal foglalkozó weblap⁸. Az utóbbiból idézek: „...megállapításuk szerint a véget nem érő forró és hideg háborúk, környezeti katasztrófák, a globális vagyoni és jövedelmi viszonyok eloszlása terén tapasztalható minden korábnál kirívóbb egyenlőtlenség egyértelmű jelei *a kapitalizmus rendszerszintű válságának*, amelyet az elitek által adott egyre inkább autoriter válaszok és az általuk alkalmazott megosztó retorika csak súlyosbítanak.”

Fontos megjegyezni, hogy megállapítják (Ideológia is, helye lenne az első fejezetben is!):

„Waterstone Gramsci hegemonia-konceptiójából, és annak modern értelmezéseiből kiindulva tekinti át a tömegmédia kulcsszerepét az uralkodó közvélekedés kialakításában és formálásában. Chomsky a vizsgált koncepciót David Hume azon megállapítására vezeti vissza, amely szerint az erő mindig a kormányzottak oldalán van, hiszen ők alkotják a többséget [ezt vitatni lehet, például nálunk], és a hatalom birtokosai az adott államberendezkedés despotikus vagy szabad és széleskörű tömegtámogatást élvező jellegétől függetlenül csak véleményekkel támaszthatják alá uralmukat, tehát valamennyi uralmi forma végső soron véleményekre van alapozva. Chomsky gyakorlati példákon keresztül szemlélteti, hogy a szabad és demokratikus Egyesült Államokban a mainstream média következetesen elhallgatja, illetve kedvező színben igyekszik feltüntetni a demokrata és republikánus kormányzatok által egyaránt más országok belügyeibe történő erőszakos és antidemokratikus beavatkozásokat, amiket a közép-amerikai menekülthullám legfontosabb kiváltóokaként azonosít. Hume-ból és Adam Smith-ből kiindulva azonosítja a kortárs libertariánus ideológia alapelvét, amely az emberi természetre hivatkozva az egyén teljes cselekvési szabadságát és akaratuk másokra való rákényszerítését jelenti. Chomsky szerint ezt a James Buchanan által nyíltan ki is mondott alapelvet a klasszikus liberalizmus alapító atyái bizonyosan patológiakusnak tartanak és elutasítanak, pedig az ő munkásságuk alapozta meg az idáig vezető utat.”

7.2 Általános mérlegelés

Van-e alternatíva a kapitalizmus helyett, ez itt a kérdés!

Nincs! Ilyen egyszerű: nincs. A legnagyobb tudósok is csak álmoképeket adnak elő, komoly alternatívát nem tudnak elfogadhatóan megfogalmazni. A keresgéléssel odáig elmentem, hogy megvettem és átrágtam magam a világhírű magyar marxista tudós, Mészáros István négykötetes művén, az „A tőkén túl”-on, de az általa vázolt meghaladáson, átmeneten nem lehetett eligazodni, nem értettem, mi is jönne létre a tőkés rendszer meghaladásával. Biztos vannak zsenik, akik értik. Én nem.

7.3 Emberséges kapitalizmus

Próbáljuk elképzelni, lehetséges-e ilyen?

Vegyünk sorra néhány megoldandó problémát.

Mi lenne a teendő súlyos járványok idején. Íme, mit mond a heal-ca.org¹:

Képzeljünk el egy pandémiás "mentőcsónakot"! Mi lenne az? Egy közpolitikai "mentőcsónak", amely életben tartana minket a viharos tengeren. Megvédene minket az elemektől. Biztonságban tartana minket. Mire lenne szükségünk ahhoz, hogy a mentőcsónakunk hatékony legyen? Legalább egy erős közegészségügyi infrastruktúrára és szociális védőhálóra lenne szükség, beleértve az egyetemes lakhatás és az egyetemes egészségügyi ellátás iránti elkötelezettséget. Alapvetően közös elkötelezettségre van szükségünk egymás iránt.

(Kik a vesztesek ma az USA-ban: munkanélküliek, minimálbérért dolgozók, fedélnélküliek, biztosítás nélküliek; és a nyertesek: 43 000 milliomos, gyógyszerészet, kórházak.)

Hm, ez nem működött. Mi lenne jó a szociális hálón túl?

Van jó gondolat is, a hold.hu cikke² adja elő: „Élet a munkanélküliség alapú társadalomban.” Érdemes megemlíteni a szerzőt is: [Szabó Dávid \(Fizikus\)](#). Az általa javasolt megoldás egyszerű és nagyszerű! Pár szempontot idézek a cikkből:

Alapelv:

Emberséges kapitalizmus

Az alapjövedelem intézménye sokakban a szocializmust idézi. Az ember bement a gyárba, nem csinált semmit, majd megkapta a fizetését. A különbség csak annyi, hogy most sehová sem kell bemenni érte, de az állam ugyanúgy erőteljesen beavatkozik a jövedelmek elosztásába. Pedig az alapjövedelemmel sokkal emberségesebb kapitalizmus teremthető, amelyben továbbra is a piaci verseny a fő hajtóerő, de nincs benne mélyszegénység. A rendszer ezt a lehető legegyszerűbb, leginkább átlátható és legigazságosabb jövedelem-újraelosztással éri el. Ráadásul a látszat ellenére értelmesen beilleszthető a kapitalizmus keretei közé, sok szempontból segítheti is a piaci hatékonyságot.

Piaci hatások:

Az egyik hatás a munkaerőpiac liberalizációja lehet. A Munka Törvénykönyve jelenleg sokféleképpen védi a munkavállalót. (...) Ha azonban mindenki megkapja az alapjövedelmet, amiből meg tud élni, akkor ezt a védelmet egyszerűen meg lehet szüntetni. Az alkalmazott egzisztenciálisan nem függ többé az alkalmazótól, ezért cserébe legyen bármikor kirúgható. (...) Az alapjövedelem másik kedvező piaci hatása, hogy bevezetésével megszüntethető minden egyéb állami transzfer. A továbbiakban nem kell munkanélküliségi segélyt, nyugdíjat, táppénzt, GYES-t, gázártámogatást, stb. fizetni. Sőt, feleslegessé válnak a kedvezmények elbírálásához, nyilvántartásához, kiutalásához fenntartott bürokratikus és pazarló állami intézmények is. Az állam a tisztas megélhetést biztosítja minden polgára számára, de semmi többet.

Ámen! Csak annyit teszek hozzá, hogy pár oldallal fentebb – más gondolatmenet végén – magam is az általános, állampolgári jogon járó alapjövedelmet „írom elő” a várható katasztrófa elkerülése érdekében.

Sokan vagyunk már e világon, akik az alapjövedelmet feltételezve lehetségesnek tartják az emberséges kapitalizmust. Gondolom, hogy Kína lesz az első ország a világon, ahol bevezetik az általános, állampolgári jogon járó alapjövedelmet, hogy elkerüljék a csúcstechnológiák gyors fejlődése okozta egyenlőtlenség problémáit.

Előfordul, hogy Németország megelőzi?

Van, aki megoldásnak látja az Északi kapitalizmus országaiban kialakult helyzetet, amint azt Pogátsa Zoltán is írja, mondván, egész másként állna a szénánk, ha a gengszterváltáskor az oda vezető utat választottuk volna. Jobb az általánosnál, de hagyományos. Tovább kell haladniuk az egyenlőség felé vezető úton, hogy bennük lehessen látni a jövőt, ami – ismétlem – lehet, hogy nem is lesz.

7.4 Emberséges szocializmus

Hogy reménykedhetünk-e emberséges szocializmus megvalósulásában, a válaszem: nem!

A kérdésnek ugyanis két oldala van.

Az egyik: megoldható-e a kialakítása? Erre csak pozitív válasz adható: mind elvileg lehetséges – a marxizmuson túl is -, mind a múlt gyakorlata bizonyítja, hiszen voltak sikeres kísérletek. Gondoljuk csak végig. Nem várok egyetértést, mert a felsorolás részben csak elindult kísérletekre utal – Korea, Vietnam -, amiket azonnal, borzalmas arroganciával vertek le, részben még csak a kapitalista rendszer emberibbé tételéről volt szó, mint Chilében és Venezuelában, részben a világ rosszai közé sorolják az USA és követői, mint Kubát. Csak szerveződő mozgalom volt Indonéziában, amikor a kommunisták vérével áztatták az ország földjét. Két európai országban is sikerre vitték a szocialista forradalmat, Spanyolországban és Görögországban. Spanyolországban a fasiszta Németország fegyveresen támogatta Franco-t és annak szélsőjobboldali Falange-ját, míg Görögországban a történelem mindenkor legnagyobb gyarmattartója, Anglia avatkozott be, illetve miután Anglia 1947. február 21-én, Görögország március 3-án segítségért fordult az USA-hoz, Truman elnök március 12-i beszéde, a történelmi „Truman-doktrína” után az vette át a katonai irányítást Közös Védelmi Tanács néven. A *doktrína történelmi, mert meghatározta az USA fegyveres szembenállását minden kommunista/szocialista kísérlettel szemben*. Nem említem itt a gyakorlati szocializmus országait, mert azok – sajnos – nem szolgáltak általános jó példaként, bár a legrosszabb is foglalkozott az említett három területtel. A Szovjetunió például annak is köszönhetette rendkívül gyors gazdasági fejlődését, hogy az oktatási rendszere több diplomást adott a világnak, mint több vezető tőkés hatalom együttvéve. Akit érdekel az államszocialista megoldás kritikája, olvassa el Szigeti Péternek az eszmelet.hu-ban is publikált tanulmányát³.

A másik: a mai tömeggyilkos kapitalista környezetben életben maradhat-e a legerősebb ilyen rendszer is? Gondoljunk csak a jelen könyv első fejezetében kifejtett elvi alapokra, az általánossá vált neoliberalizmusra, amely egyenesen tiltja a szociális rendszerek alkalmazását, de a gyakorlat, a kísérletek brutális vérbefojtása is ezt az állítást igazolja. Amint megjelentek a szociális vívmányoknak ismert intézkedések, vagy valamelyik ország hozzányúlt a tőkés érdekkörbe tartozó területhez, mint Kuba az amerikai földbirtokokhoz és a cukor-, meg dohányiparhoz, vagy Venezuela az olajérdekeltségekhez, azonnal rájuk zuhant az USA, akár közvetlenül is, de a közvetített fegyvertárának alkalmazásával. Kuba ellen ők szervezték meg a kudarcba fulladt disznó-öböli támadást, de mindenütt alkalmazták az akkor embargónak hívott szankciókat, amelyek – a célországok kisebb mérete és korlátozott gazdasági ereje miatt – sokkal súlyosabb hatással voltak azokra, mint manapság Oroszországra. Gözerővel folyt a vádaskodás, rémhírterjesztés, a lakosság megfélemlítése, az ellenzék anyagi, majd fegyveres támogatása. Az ilyen kísérletek megbuktatását aztán brutális bosszú követte: tömegeket kaszaboltak le (Indonéziában félmillió emberfőt), börtönöztek be, zártak ki minden aktív munkalehetőségtől. Nem kímélték az érintettek családtagjait se.

Folytatnám, olvasó, de unnád, tudom, kevesen éltek lazacon.

Nyugodtan kizárhatjuk az emberséges szocializmust, mint a jövő lehetséges alternatíváját.

Jegyzetek

1. https://heal-ca.org/a-life-raft-in-a-coronavirus-tsunami/?gclid=CjwKCAjw_b6WBhAQEiwAp4HyIL-FP_MEtgxXxTxOEOWxKQ2MthXOgKAq40XY1etbj5sJ9slfIL9eMxoCZYQAvD_BwE
2. <https://hold.hu/holdblog/élet-a-munkanelkuliség-alapu-társadalomban/>
3. https://www.eszmelet.hu/szigeti_peter-allamszocialista-kiserletek-tortenelmi-tanul/
4. <https://wordpress.com/post/ahalmos.wordpress.com/1752>
5. <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/havi-200-ezer-fix-munka-nelkul-jon-az-alapjovedelem-egy-unios-oroszagban.html>

8. Összefoglalás!

Megírtam már a „Vádirat az USA ellen” könyvemben a kapitalizmus összegzését. Itt a helye a teljes fejezetnek: A kapitalizmusról tömören

Újra kell azonban fogalmazni, sok trutymó folyt le a kapitalizmus klotyóiból az emberi szenvedés tengereibe!

*

Az önéletrajzi regényemben is elátkoztam:

Lássuk csak a kapitalizmust! Az volt és ma is az a legnagyobb gyilkos, túltesz a vallásokon, a kommunista eszméken, hatalombitorlókon. Két adalék a kapitalizmushoz: Az egyik: Olvasom az "Eszméletek" baloldali és nagyon komoly folyóiratban (69. szám, 156. old.): "A világkapitalizmus strukturális válsága - bár tempója még viszonylag lassú - egyre jobban elmélyül." - És hasonló bölcsességek, egymás után sorozva. Igazuk van, a kapitalizmusnak meg kell döglennie, mert gyilkos. Őli folyamatosan, szemrebbenés nélkül, Cola-t és TV-t ígérve, az emberiség felét, öl Irakban, ölni fog még mindenütt, ahol rá akar tenyerelni valamire, ami a gazdagok tobzódó gazdagságának megőrzéséhez, növeléséhez kell. De ne jósoljatok tudákosok, elméletieskedők! Erről csak Varga elvtárs juthat az eszünkbe. Nem így működnek a dolgok: a kapitalizmus halálához a leggazdagabb országok tömegeinek együtt kell ébredniük az emberiség nyomorba döntött felével. Akik persze nem tudnak még semmit, csak a megalázottságot. Soká van még, messze van még a közös lázadás. Egyelőre csak az ugyanazon az oldalon idézett József Attilának van igaza, ő volt az igazi látó:

"Az elnyomás csapatban károg,
élő szívre mint dögre száll
- s a földgolyón nyomor szivárog,
mint hülyék orcáján a nyál."

Zseni, pótolhatatlan, utolérhetetlen zseni.

*

Mégis, néhány tételbe foglalva újra ítéletet hirdetek fölötte:

Nyugodt lélekkel kijelenthető, hogy a kapitalizmus óriási lépésekkel rohan a világválság felé és a világrendszer az összeomlás küszöbén áll!

Milyen tényezők alapján vonható le ez a következtetés? Sorolom:

- I. A kapitalizmust ma rossz irányba vezető elméletek uralják: a rég idejét múlt szabadpiaci fundamentalizmus, valamint a neoliberalizmus és válfajai. Annak ellenére, hogy ezek világválságokat, illetve óriási régiókat tönkretévő válságokat okoztak, nem törik meg a hatalmuk.

A világ vezető politikusai alkalmatlanok emberi rend, élhető viszonyok fenntartására. Vagy betegek (Biden és talán Putyin is), vagy szélhámosok (Trump és Johnson), vagy hataloméhesek (Putyin). Hogy ne is beszéljünk az USA tömeggyilkos, háborús bűnös elnökeiről és vérszomjas udvarukról: hosszú a sor.

elég George W. Bush-t és Barack Obamát kiemelni. Az USA elnök-bábjai a katonai-hadiipari komplexum rabjai. Az Európai Unió közigazgatási rendszere abnormálisan hatalmas és hiányzik belőle az egység biztosításához elengedhetetlen közös hadügy, külügy, pénzügy. Üdítő kivételt képez Kína, bár az is az egyszemélyes diktatúra felé halad.

Az egész világot erőteljes politikai jobbratolódás sújtja.

- II. A világ általános gazdasági válság felé halad. Ennek a jelei már a Covid-19 pandémia és az ukrajnai háború előtt megjelentek, azok csak rátettek egy-egy lapáttal. A vezető gazdasági hatalmak súlyos gondokkal küzdenek. Az USA a hatalmas infrastruktúrát célzó befektetések ellenére hanyatlik, növekvő szegénységgel küszködik. A volt nagyhatalom Nagy-Britannia – jórészt a Brexit hatására – politikai csőddel tetézett recessziót él át. Az EU – részben az Oroszországot sújtó szankciók hatására – energia-válsággal kínlódik, vezető országai, Németországgal az élen recesszióba süllyednek. A feltörekvő új gazdasági hatalmak közül Kína a CovidZéró stratégiája és a kiéleződött kereskedelmi korlátok miatt lassult, India gyorsan halad, szociális kérdésekben azonban elmarad a környező országokhoz képest is.
- III. Az egész világot súlyosan mérgezi a mainstream (főáramlat) média, amit az USA 3-4 nagytőkése vagy nagytőkés csoportja irányít, a birtokukban lévő 5-6 médiabirodalmon keresztül. Csak az USA-ban több száz ezer ember pumpálja a főként hamis, népbutító híreket, információkat, amiket aztán a kiszolgáló országok szócsövei kürtölnek tovább. Alig lehet a csordától független forrásokat találni. Népbutítás folyik, talajteremtés a tőkés propaganda számára.
- IV. A modern időkben nem látott újabb csúcsra nőtt a szegénység és hajléktalanság. És a megoldásra semmi remény: a pandémia és a háborúval megfejelt aszály okozta növekvő élelmiszerhiány csak fokozni tudja a problémát.
- V. A világunk konfliktusokkal terhelt. Az USA katonai-hadiipari maffiája elérte, hogy a világcsendőr birodalom olyan országok felé terelje a kormányzatát, ahol több fegyver süthető el, mint a korábbi terrorellenes terrorháborúk által sújtott országokon. Nemcsak Oroszországot kerítették be az EU és NATO közreműködésével, hanem Tajvant is bevonták a félelem-keltés légkörébe. Bármelyik pillanatban világégés következhet be. Súlyos terhet jelent nemcsak a két célország, hanem az egész világ számára.
- VI. Nem lehet elég súlyos szavakat használni, amikor a klímaválságot értékeljük. A világ figyelme Egyiptom felé fordul, ahol COP27 néven gyűltek egybe nagyjaink és egyeztetik az általános felmelegedés megfékezésére hozandó intézkedéseket. Az eddig kiszűrődött információk szerint a záródokument ugyan háromszorosára fog bővülni a korábbiakhoz képest, de lényeges gyakorlati lépések nem várhatók. Két ország felelős továbbra is a szennyeződések javáért: az USA és Kína.
- VII. Nem foglalkozik a világ a csústechnológiai forradalom kérdésével. Mind elfogadottabb ugyan, hogy üstökös sebességgel változtatja meg életünk minden szegletét, javítva azt, de senki se figyel fel a káros hatásaira, arra, hogy igen jelentős munkanélküliség-növekedéssel jár. Kevesen értik meg eddig, hogy egyetlen komoly megoldás létezik: a feltétel nélküli, állampolgári jogon járó alapjövedelem.

VIII. Végül arra hívom fel a figyelmet, hogy mindez azért következhet be így, mert az emberi ostobaság végtelen. A tőkevilág és csatolt részeinek embertelen gonoszsága ellen alig van ellenállás. Ha van, az területileg, a résztvevők jellegét tekintve is szórt, a hatása értékelhetetlen.

Az emberiségnek a kapitalizmus összeomlására, az azzal járó káoszra és jövőtlenségre kell felkészülnie.

9. Utóirat

Valóban az!

A könyvem november 20-án akartam lezárni. Mit tesz isten, előző nap érkezett a számomra az általam írtaknál fontosabb hír. Olyan könyvről szólt, amelyiket amerikai tudós, egyetemi oktató írt és szinte szóról szóra azt írja-mondja, ami az én véleményem a kapitalizmusról, az USA-ról és különösen az ukrán háborúról. Egyben különbözünk: én mainstream-nek hívom a világot mérgező világlátás propagandahadjáratát, ő conventional wisdom-ot használ ugyanarra.

A könyvet megrendeltem, ma kapom meg, egy-két nap alatt elolvasom, majd nagyon tömören összefoglalom a könyvről kialakuló véleményem.

Sietek hangsúlyozni, hogy a könyvet a Századvég adta ki, és a szerzőjét a Fidesz meghívta előadás tartására, de nem ezért foglalkozom vele, kizárólag a tudós és elmélete érdekel, a Fidesztől keményen elhatárolom magam.

Megkerestem a dictionary.com-ban a conventional wisdom-ot, hogy minden olvasóm értse, mi a csodabogár is ökelme? Íme: „Széles körben elterjedt meggyőződés, amely alapján a legtöbb ember cselekszik. Például: A *hagyományos bölcsesség* szerint a hivatalban lévő jelölt szinte mindig több szavazatot kap, mint egy új jelölt. Ezt a kifejezést John Kenneth Galbraith találta ki, aki a *The Affluent Society* (1958) című könyvében használta olyan gazdasági elképzelések leírására, amelyek ismerősek, kiszámíthatók, és ezért a közvélemény által elfogadottnak számítanak. Ma már minden olyan kontextusban használják, ahol a közvélemény jelentős befolyással bír az események menetére.” Galbraith könyve itt van a polcomon. Jó tudni, hogy ő vezette be és mire. Mára, ahogy az egyetemi tanár tudós, [John Mearsheimer](#) is használja, a propagandahadjárat áldozatainak gondolkodására utalnak vele.

A könyv címe: „[A nagy téveszme. Liberális álmok és nemzetközi realitások](#)”, a szerzője pedig John J. Mearsheimer. Nem vagyok egyedül, dobbant meg a szívem. Belehallgattam az itt hallható [előadásába](#), és úgy tűnt, pontosan azt mondja, amit én gondolok az ukrainai krízis okairól.

Leültem, és gyorsan elolvastam a könyvet, hiszen az index.hu-tól értesültem, hogy 2014-ben és 2017-ben végzett felmérések szerint a szerző a negyedik leggyakrabban említett szereplő volt. Az elején még érdeklődéssel olvastam, mert amit én az első fejezetben neoliberalizmus címen elátkoztam, mint súlyos tragédiákat okozó eszmerendszert, ő apró részletekre bontva elemezi, magyarázza, de a közepe körül már súlyos hiányérzeteim támadtak. Az ideológiákkal foglalkozott, és azokkal ugyanarra a végeredményre jutott, mint én a szikár tényekkel, de egy szó erejéig se foglalkozott a profit mozgósító erejéről, a fegyverkezés méreteiről, a mindent bekebelezni szándékozó – az ideológiákkal nem foglalkozó – gazemberekről. Mire befejeztem, rá kellett jönnöm, hogy az elismert tudós - akarva-e vagy vakon – alibivel szolgált a világcsendőröknek, mintegy igazolta a világ meghódítására irányuló törekvéseiket.

Ennek a meggyőződésemnek a tükrében jóval tömörebben foglalom össze a véleményem, mint terveztem.

Nem véletlen, hogy a Fidesz és egyik propaganda-fóruma, a Századvég fontosnak látta kiadnia a könyvet és meghallgatni a szerzőjét. Megismétlem: elhatárolom magam tőlük, csak a tartalom érdekel.

Az előadását csak az hallgassa meg, aki nem tudja hasznosabban eltölteni az idejét. Nem vonom vissza, hátha az általam meg nem hallgatott részben pozitív jellegű észrevételeket is tesz.

Az én utam lekövethető két könyvem, „[Az USA ledarálja a világot](#)” és a „Vádirat az USA ellen”⁽⁴⁾, valamint a jelen mű elolvasásával. Nem is zavarom ezzel tovább Önöket.

Következzék tehát az ideológiai útról kialakult véleményem.

Politikatudományokkal foglalkozók számára érdekes lehet, ahogy Mearsheimer levezeti a liberalizmus válfajainak alakulását, az azokhoz közelállóként kezelhető ideológiákat, és csak halványan szembeállítva azokkal a saját politikai hitét, a realizmust, mint ideológiát. Levezeti, hogy a állam szerepét minimálisan elfogadó modus vivendi liberalizmussal szemben a progresszív liberalizmus vált világméreteken uralkodó eszmerendszerré. Mind a demokraták, mind a republikánusok ennek engedelmeskedve kormányoznak az USA-ban, bár az utóbbiak megnyilatkozásaikban rejtik a valóságot. Ez a válfaj megbékül az állami beavatkozás szükségyszerű szintjével. Kialakul a liberális hegemoniára törekvés, ami onnan ered, hogy a liberális elveket vallók meg vannak győződve, hogy az emberi jogokat védve, békét teremtve minél több országban ezt az ideológiát kell alkalmazni, minél nagyobb régiókat összefonni vele.

A nagy gond akkor kezdődik – mint történt a Szovjetunió összeomlásakor -, amikor egypólusú világrend alakul ki. Ekkor szárnyakra kap a liberális hegemonia angyala, és elkezd üdvös tevékenységét, áldást osztogatva a nem liberális világnak. Az USA a demokráciát és a kapitalizmust tartja a béke letéteményesének, ezért a demokrácia, az emberi jogok, a nemzetközi intézmények és a kapitalizmus terjesztését tűzi ki célul. Ő a béke angyala!

És itt megáll az ütő! Mert maszlag az egész világmegváltás, kérem! Az USA katonai büdzsége a Szovjetunió összeomlása után egyetlen évig csökkent, aztán újra szárba szökken. Folytatódik a hihetetlen hozamú és mennyiségű fegyvergyártás, hiszen kitárulkozott (magától!) a világhatalomhoz vezető út eddig zárt kapuja! A tőke masírozhat, gátlástalanul, szerte, széles e világban.

Meg kell hagyni, azért van tisztesség is benne: bátran felsorol több háborút, beavatkozást, békemasírozást, ami rettenetes pusztításokkal, katasztrófákkal végződött a célországok számára. És amik közül a Közel-Keleten végrehajtottak kudarcra készítette a szerzőt a liberális hegemonia politikájának vizsgálatára. Persze az egypólusú világrend utániakkal kezd, mert a teorémájának ez a kulcspontja. Nem ám Koreával, ahol már parancsot kapott a beavatkozott amerikai hadsereg négy atombomba bevetésére, és csak véletlenül múlt, hogy a parancsot nem hajtották végre. Vietnám se, ahol bevetették a napalmot, a növényzetet irtó kemikáliát, ahol földig bombázták nemcsak Észak-Vietnamot, hanem szomszédos, vétlen országokat is, és ahol Kissinger élvezettel irányította a bombázásokat: „Mindent, ami mozog!” – hangzott el a parancsa. Békemenet, ugyebár? Igaz, a „Lehetetlen álom” fejezetében megjegyzi: „Azok az államok, amelyek *ambiciózus* (puhít!) külpolitikát folytatnak, ahogy az Egyesült Államok az elmúlt években, a világot végül kevésbé békéssé teszik. Ráadásul azt kockáztatják, hogy aláássák a belföldi liberalizmust, és ez az eredmény minden liberális szívébe félelmet kell, hogy ültessen.

Az „A liberalizmus, mint a bajok forrása” fejezetben megállapítja, hogy a liberális hegemonia az abban élő hatalmat a háborús szenvedély rabjává teszi. Liberális militarizmussá alakul át. Elkezd foglalkozni a végtelen háborúkkal. Elmondja, hogy a Clinton-adminisztráció kezdettől (1992) fogva a liberális hegemonia híve volt, és ez a politika a Bush- és az Obama-adminisztráció alatt is szilárdan érvényesült. Utal a Bush-doktrínára, amelyet 2002-ben

dolgoztak, és Irak 2003. márciusi *inváziójának* (!) igazolására használtak. Ekkor hirdették meg a *terrorellenes globális háborút*, ami Iránt, Irakot és Szíriát is célországnak nevezte meg.

A szerző itt is – tudatosan vagy tévesen – megint *elken*. A totális háború már 9/11 előtt gombnyomásra készen állt, napokkal a tragikus esemény után előrántották (maguknak) és *mindössze* 80 országot nevezett meg galádnak, rendre tanítandónak.

Az elsőn, Afganisztánban már elindultak, a teljesen igazolatlan váddal, hogy az al-Kaida támogatója az ország.

A következő célpont Irak volt. A szerző egy oldalon (248) keresztül taglalja, hogy Bush elérhetetlen („...a haladás és szabadság korszakát fogják megteremteni. Szabad emberek fogják meghatározni a történelem menetét, és szabad emberek fogják megtartani a békét a világban.), illetve hamis alibit faragnak (autoriter rendszerek, nukleáris fegyverkezés, terrorizmus).

Szegény John, már megint sötétben tévelyeg! Az iraki invázió legfőbb oka, amelyik az egyik napokkal a támadás előtti szükkörű (titkos, de kiszivárgott) megbeszélésen elhangzott, hogy olyan országra van szükség, amelynek meghódításához *több fegyverre van szükség*, mint Afganisztánban! Tiszta, világos beszéd! Azzal se foglalkozik, hogy a töméntelen fegyver fogyasztásán kívül a fő célok: geopolitikai bázis megteremtése és a rendkívül olcsón előállítható, korlátlan mennyiségű olaj. Nem szól egyetlen szót se a következményekről, a legkevesebb 1,3 millió halotról, többmillió hajléktalanról, akik nagyrészt menekültként árasztották el a világot. És az amerikai terrorról: a kínzással derekasan foglalkozó fogolybörtönről, ahonnan kinőtt az ISIS...

Az egész iraki háborút naplószerűen írom le a „Stay at Home, Uncle Sam” könyvecskémbe, aminek magyar változatát is megírtam: „[Maradj magadnak, Samu bá](#)”. Érdekes elolvasni, fontos adatokat tartalmaz.

Aztán felsorolja, hogy rövid távon öt ország került a liberális intervencionizmus vezérelte USA céltáblájára: Afganisztán, Egyiptom, Irak, Líbia és Szíria. Kettővel már foglalkoztunk, Egyiptomot elfelejthetjük, mert az USA nem játszott döntő szerepet a hatalmi harcokban. Megelégedésemre szolgál, hogy elismeri az USA részvételét a Szíria elleni háború kiobbantásában. Mint írja: „Szíriában pedig hozzájárult *egy* [a] véres és katasztrofális polgárháború kitöréséhez.” Részletez is néhány lépést: az el-Aszad elleni, Katarral, Szaúd-Arábiával és Törökországgal kötött szövetséget és a CIA-Pentagon által az ellenzéknek nyújtott pénzügyi támogatást.

Tévesen írja szerintem, hogy Líbiában saját (USA) erők döntötték meg a rendszert. A NATO szolgált faltörő kosként, 40 000 légitámadással zúzták szét Kadhafi erőit.

Ismét kalapot kell emelnem előtte a következő mondata miatt: „De minden alkalommal kudarcot vallottak [a döntéshozók], gyilkolást és pusztítást hoztak a Közel-Keletre, és az Egyesült Államokat végtelennek tűnő háborúkba sodorták Afganisztánban, Irakban és Szíriában.”

Azért baj itt is van: nem végtelennek tűnő, hanem deklaráltan végtelen háborúkat hirdettek meg, míg rá nem jöttek, hogy így is kevés fegyverük fogy, meghírdették, hogy Oroszország és Kína a két fő ellenség!

Alaposan foglalkozik a nacionalizmussal, rámutatva a béke és emberi jog apostolainak kis országok elleni háborúira, amikor a megszállt lakosság hazafivá válik és jelentős ellenállást mutat fel.

Közbevetőleg: csemege Orbánéknak: tanácsot ad, mi kell a társadalom összetartásához? Három dolog: mumus, azaz ellenségkép, a kisebbség árulónak nyilvánítása és nagyhatalmú politikai intézményrendszer!

Tettek is róla, kezdettől fogva használják mind a hármat. Többmillió ostoba támogatóval sikerült is megnyomorítaniuk az ország lakosságának több mint felét!

A liberalizmus legtöbb hívője felsőbbrendűnek tartja azt, magát pedig kitüntetettnek, amint a hatalmon lévők nonstop pumpálják a tömegnek! - írja a szerző. Közben pedig elismeri, hogy a liberalizmus szélsőséges gazdasági egyenlőtlenséget generál és iparosodott nemzetállam kormányzására alkalmatlan.

Legközelebb az ukrajnai kérdés vizsgálatakor állunk egymással.

Mearsheimer kerek perec kijelenti, hogy „*Az Egyesült Államok és európai szövetségesei a fő felelősek a válságért!*”

Meglátásának fontosabb elemei:

- A hidegháború végén a Szovjetunió világossá tette, hogy elfogadja az amerikai haderő Európában tartását és a NATO fenntartását. Határozottan ellenezte azonban a NATO bővítését.
- A Clinton-adminisztráció azonban elindította a NATO keleti bővítését, ami, az Európai Unió párhuzamos bővítésével elérte Oroszország érdekszféráját, amit Moszkvában a geopolitika alapszabályai szerint alapvető biztonsági kihívásként értelmeztek.
- Az igazi bajok akkor kezdődtek – írja Mearsheimer – amikor a NATO 2008. áprilisi bukaresti csúcstalálkozóján Ukrajna és Grúzia felvételét tárgyalták, amit a Bush-adminisztráció erőltetett. Döntés nem született, de a zárónyilatkozatban rögzítették, hogy megállapodás született a két ország felvételéről. Oroszország azonnal és dühösen reagált! A két ország felvétele hatalmas hiba lenne, amelynek súlyos következményei lennének a páneurópai biztonságra nézve. – jelentette ki az illetékes külügyminisztériumi tisztségviselő. Putyin pedig kijelentette, hogy ez közvetlen fenyegetést jelentene Oroszország részére. „Ha Ukrajnát felveszik, az megszűnik létezni.” – mondta.
- Egy évvel a NATO-felvétel felvetése után az EU bemutatta a „Keleti partnerség kezdeményezést”, ami az orosz érdekeket minden porcikájával figyelmen kívül hagyta. Lavrov külügyminiszter ki is jelentette, hogy az EU „befolyási övezetet” akar létrehozni Kelet-Európában és zsarolást folytat.
- A következő lépéssor a narancsos forradalom támogatása volt, ami Nyugat-barát és oroszellenes kormány létrehozásában végződött, amelynek „négy olyan tagja volt, akiket *joggal lehetett neofasisztának nevezni*”. Válaszul az oroszok elfoglalták a Krímet, és fegyverrel támogatták a kelet-ukrajnai orosz szeparatistákat. Putyin figyelmeztette Kijevet, hogy inkább tönkreteszi Ukrajnát működő társadalomként, mint hogy nyugati erődítményt engedjen létrejönni Oroszország küszöbén.

A szerző megjegyzi még, hogy aki kicsit is ért geopolitikai kérdésekhez, annak előre látnia kellett, hogy ez bekövetkezik. A Nyugat Oroszország hátsó udvarába lépett és veszélyeztette alapvető stratégiai érdekeit.

Ezzel a kérdést lezártak tekintem.

Érdemes lenne még foglalkozni azzal is, hogy milyen kincsesládát is jelent a Nyugat számára Ukrajna Nyugatra csatolása. Óriási mezőgazdasági és ipari (bányászat, kohászat, gépipar), valamint energetikai potenciál az ország. Lehetne mit privatizálni, bekebelezni... Hiszen mi csak tudjuk, nemde?

Pár szót még arról, miként látja Mearsheimer az USA jövőbeni viselkedését nemzetközi berkekben? Egy mondatot lopok ki az értekezéséből: „Az amerikai külpolitikai intézményrendszer minden bizonnyal ellenállna minden olyan lépésnek, amely a liberális hegemoniára való törekvés feladását és a realizmuson alapuló külpolitika elfogadását célozná.” Itt vagyunk tehát, megfürödve, jön a két főellenséggel szembeni nyomulás, ami pillanatok alatt világháborúhoz vezethet!

*

Mások is vannak! Velem tökéletesen egyetértők:

Még a háború előtt, Chomsky [interjút](#) adott. Képtelenség lenne idézni a teljes párbeszédet. Egyetlen szakaszt idézek csupán:

<C.J. Polychroniou: Tovább fokozódik a feszültség Oroszország és Ukrajna között, és kevés ok marad az optimizmusra. Mivel a feszültség enyhítésére tett amerikai ajánlat teljességgel figyelmen kívül hagyja Oroszország biztonsági követeléseit. Nem volna pontosabb úgy fogalmazni, hogy az Oroszország és Ukrajna közötti határválság valójában az Ukrajna NATO-tagságával kapcsolatos hajthatatlan amerikai álláspontból fakad? Fordított helyzetben mi lenne Washington reakciója, ha mondjuk Mexikó akarna csatlakozni egy Moszkva által vezetett katonai szövetséghez?

Noam Chomsky: Az utóbbi kérdésre magától értetődő a válasz. Egyetlen ország sem merne ilyen lépést tenni „a mi kis régióinkban errefelé”. Ahogy Franklin Delano Roosevelt elnök háborúügyi minisztere, Henry Stimson nevezte Latin-Amerikát, amikor elítélt minden befolyási övezetet (a sajátunk kivételével – ami valójában aligha korlátozódik a nyugati féltekére). Antony Blinken külügyminiszter ugyanilyen hajthatatlanul ítéli el ma Oroszország „befolyási övezetre” való törekvését. Határozottan elutasítjuk az elképzelést – persze a korábbi fenntartásokkal.

Volt persze egy híres eset, amikor egy ország a mi kis régióinkban kis híján katonai szövetségre lépett Oroszországgal: az 1962-es rakétaválság. A körülmények azonban igencsak mások voltak, mint ma Ukrajna esetében. John F. Kennedy elnök a Kuba ellen indított terrorista háborúját a megszállás fenyegetéséig fokozta; ezzel szemben Ukrajna egy ellenséges katonai szövetséghez való potenciális csatlakozása miatt szembesül az orosz fenyegetésekkel. Nyikita Hruscsov szovjet vezető vakmerő döntése – hogy Kubát rakétákkal lássa el – az USA hatalmas katonai erőfölényét igyekezett kissé ellensúlyozni. Miután JFK Hruscsovnak a támadóegyverek kölcsönös leszerelésére vonatkozó ajánlatára minden idők legnagyobb békeidőszakbeli haderőfejlesztésével válaszolt – noha az USA enélkül is jóval vetélytársa előtt járt. Tudjuk, hogy ez mihez vezetett.

Az ukrajnai feszültség rendkívül súlyos, Oroszország Ukrajna határain vonja össze haderejét. Az orosz álláspont jó ideje egyértelmű. Szergej Lavrov külügyminiszter [világosan kijelentette](#) az ENSZ-ben tartott sajtótájékoztatóján: „A lényeg a NATO további keleti terjeszkedésének és az Oroszországi Föderáció területét fenyegetni képes csapásmérő fegyverek telepítésének elfogadhatatlanságára vonatkozó egyértelmű álláspontunk”. Nem sokkal később gyakorlatilag ugyanezt mondta újra Putyin, ahogy már korábban is jó néhány alkalommal.>

Stacey Stout 46 éves amerikai történelemtanár – több könyv szerzője - hozzászólása Chomsky lentebb nyitható, az ukrajnai háborúval foglalkozó YouTube szerepléséhez:

<Én egy "Army Brat" [katonai köcsög] vagyok, és egész életemben azt hittem, hogy mi (az USA) vagyunk "a jó fiúk". A múlt sok eseménye mögött rejlő igazság megismerése teljesen felemésztett!!! Amit a kormányunk tett és tesz, az több mint undorító!!! Próbálom elválasztani magam és az országunk népét (a legtöbbször még mindig fogalma sincs) a korrupt elitől, de ez annyira szégyenletes!!! El sem tudom képzelni, hogy a világ többi része mit gondol rólunk!!! Tényleg szeretném, ha mindenki megértené, hogy mi, az emberek NEM vagyunk önkéntes résztvevői ezeknek a felháborító cselekedeteknek!!! Aljas módon manipuláltak és félrevezettek bennünket!!!">

Itt a YouTube [videó](#) és az ismertetője:

<Oroszország hónapok óta a legnagyobb csapásokat mérte Ukrajnára, és Kijevben, valamint kilenc másik városban polgári területeket támadott, mindössze két nappal azután, hogy Vlagyimir Putyin elnök azzal vádolta Ukrajnát, hogy felrobbantott egy kulcsfontosságú hidat, amely Oroszországot a Krím félszigettel köti össze. Miközben a háború tovább eszkalálódik Ukrajnában, bemutatunk egy interjút, amelyet e hónap elején rögzítettünk a világhírű politikai disszidenssel, Noam Chomskyval Brazíliában és Vijay Prashad politikai íróval. Chomsky arról beszél, hogy szerintem miért nincs jelentős amerikai békemozgalom az ukrajnai háborúra válaszul, és beszél a Kínával és Tajvannal kapcsolatos veszélyes amerikai szenátusi politikáról, amely szerint Ukrajnával együtt "végzetes háborúval" végződhet. Prashad azt is megvizsgálja, milyen pusztítást végzett a globális délen a nyugati úgynevezett humanitárius invázió a demokrácia nevében, Haititől Líbiáig. "Háborúval nem lehet demokráciát teremteni" - mondja Prashad. "Hagyni kell, hogy az emberek kialakítsák saját méltóságteljes történelmüket".>

És tovább! YouTube [interjú](#) Jeffrey Sachs-szal, Az USA politikája és a "Nyugat hamis narratívája" feszültséget szít Oroszországgal és Kínával szemben címen és az ismertetője:

<A nyugati hegemoniáról és az Egyesült Államok Oroszországgal, Ukrajnával és Kínával kapcsolatos politikájáról beszélgetünk Jeffrey Sachs közgazdásszal, a Columbia Egyetem közgazdászával, akinek új cikke a "The West's False Narrative About Russia and China" címet viseli. Sachs szerint az Egyesült Államok kétpárti külpolitikai megközelítése "felelőtlenül veszélyes és elhibázott", és arra figyelmeztet, hogy az USA "egy újabb háború receptjét" hozza létre Kelet-Ázsiában.

A Democracy Now! egy független, globális hírműsor, amely hétfőtől péntekig több mint 1500 TV- és rádióállomáson kerül sugárzásra. Nézze élő közvetítésünket a <https://democracynow.org> weboldalon hétfőtől péntekig 8-9 óra között.>

Gondolom elég, nem? Hányingerem van az USA-tól!

Befejeztem a valószínűleg utolsó könyvem. Biztos, hogy az utolsó komoly könyvem. Ha lesz erő és szellem bennem, hogy írjak még, a témáim csak könnyedek lehetnek. Nehéz kenyér minden szórakoztató téma, de megéri, mert írni kell: írás nélkül élni rendkívül nehéz!

Források

Könyvek

1. Naomi Klein, *The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism* (Knopf Canada, 2007) ISBN 978-0676978001
2. [Noam Chomsky](#) és [Marv Waterstone](#): *Consequences of Capitalism: Manufacturing Discontent and Resistance* (Kindle Edition), 2021
3. Halmos Antal: Anti-kapitalizmus, [Magyar Elektronikus Könyvtár](#), 2012
4. Halmos Antal: Vádirat az USA ellen, [Magyar Elektronikus Könyvtár](#), 2018
5. Halmos Antal: Nem én kiáltok, a föld dübörög, [Magyar Elektroniku Könyvtár](#), 2019
6. Halmos Antal: Új korszakváltás (bővített kiadás), [Magyar Elektronikus Könyvtár](#), 2019
7. Halmos Antal: Tézisek a kilábalásról, [Magyar Elektronikus Könyvtár](#), 2020
8. Halmos Antal: Mitől döglük meg ez az ország? 2. kiadás, [Magyar Elektronikus Könyvtár](#), 2021
9. Halmos Antal: Nyögvenyelős utóirat a politikai írásaimhoz, [Magyar Elektronikus Könyvtár](#), 2022

A web-forrásokat fejezetenként adjuk.

Lezárva: 2022. december 15